శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము
మొదటి భాగము.

రామ రావణ యుద్ధంలో రాముడు రావణుని సంహరించాడు. రాముడు సీతా లక్ష్మణ సమేతుడై అయోధ్యకు వచ్చాడు. భరతుడు అప్పటి దాకా తాను పాలిస్తున్న అయోధ్యను రామునికి తిరిగి సమర్పించాడు. రాముడు అయోధ్యారాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు. జనరంజకంగా రాజ్యపాలన చేస్తున్నాడు. రాముని అభినందించడానికి ఎందరో మహామునులు రాముడి ఆస్థానానికి వచ్చారు. తూర్పుదిక్కు నుండి కౌశికుడు, గార్గ్యుడు, గాలవుడు, కణ్వుడు మొదలగు మహామునులు వచ్చారు. అలాగే దక్షిణ ప్రాంతము నుండి ఆత్రేయుడు, నముచి, ప్రముచి, అగస్త్యుడు, సుముఖుడు, విముఖుడు వచ్చారు. వారందరికీ అగస్త్యుడు పెద్దగా ఉన్నాడు. పడమటి దిక్కునుండి పృషంగుడు, కవషి, ధౌమ్యుడు, కౌషియుడు మొదలగు మహా మునులు తమ తమ శిష్యులను వెంట పెట్టుకొని రాముని ఆస్థానమునకు వచ్చారు. ఉత్తర ప్రాంతము నుండి వసిష్ఠుడు, కశ్యపుడు, అత్రి, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, జమదగ్ని, భరద్వాజుడు అనబడే సప్తఋషులు అక్కడకు వచ్చారు.

వారందరూ రాముని వద్దకు వచ్చి ద్వార పాలకుల ద్వారా తమ రాకను గురించి రామునికి తెలియ జేసారు. రాముడు వెంటనే వారినందరినీ లోపలకు ప్రవేశపెట్టమని ఆజ్ఞాపించాడు. రాముడు ఆ ఋషులనందరినీ సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. వారికి అర్ఘ్యము పాద్యము సమర్పించాడు. వారిని ఉచితములైన ఆసనముల మీద ఆసీనులను చేసాడు. ఋషులందరూ సుఖాసీనులు అయిన తరువాత రాముడు ఆ ఋషుల క్షేమములు అడిగి తెలుసుకున్నాడు.

వారు రామునితో ఇలా అన్నారు. "రామా! నీ పరిపాలనలో మేము అందరమూ క్షేమముగా ఉన్నాము. నీవు రాక్షస సంహారము చేసి ఋషులకు మునులకు ఎంతో మేలు చేసావు. లోకకంటకుడైన రావణుని చంపావు. ముల్లోకములను జయించ సమర్థుడవైన నీకు ఆ రావణుని చంపడం అతి తేలికైన పని. నీవు ఒక్క రావణునే కాదు, ప్రహస్తుని, విరూపాక్షుని, మహోదరుని, అకంపనుని, త్రిశిరస్సుని, అతికాయుని, దేవాంతక, నరాంతకులను, కుంభనికుంభులను, యుద్ధోన్మత్తుని, మత్తుని, యజ్ఞకోపుని, ధూమ్రాక్షుని ఇంకా ఘోరకృత్యములు చేయు అనేక మంది రాక్షసులను కూడా సంహరించావు. వారంతా మునులకు ఋషులకు ఎంతో అపకారము చేసినవారు. వారంటే దేవతలు కూడా భయపడతారు. అటువంటి వారందరినీ చంపి లోకానికి ఎంతో మేలుచేసావు.

రామా! రావణుని తమ్ముడు కుంభకర్ణుడు సామాన్యుడా! అటువంటి వాడిని నీవు తుదముట్టించావు. నీ పరాక్రమము అత్యంత శ్లాఘనీయము. రావణ కుమారుడు ఇంద్రజిత్తు సాక్షాత్తు ఇంద్రునే జయించిన వాడు. అటువంటి వాడిని లక్ష్మణుని చేత చంపించావు. ఎవరి చేతకూడా చంపబడని ఇంద్రజిత్తు మరణించాడని వార్త విని మేమంతా ఎంతో ఆశ్చర్యపోయాము. రావణుని, కుంభకర్ణుని, ఇతర రాక్షస వీరులను చంపడం అంత గొప్ప పని కాదు.

అమరనధ్ అమర్

భారతీయ-సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము
మొదటి భాగము.

కాని ఇంద్రజిత్తును చంపడం మీ అదృష్టమే అనుకోవాలి. ఇంద్రజిత్తును చంపి విజయం పొందడం సామాన్యమైన పని కాదు. ఎందుకంటే యుద్ధములో ఇంద్రజిత్తును ఎవరూ చంపలేరు. అందుకని ఇంద్రజిత్తు మరణం మాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

ఓ రామా! నీవు లోకకంటకులైన రాక్షసులనందరినీ చంపి మాకు అభయాన్ని ప్రసాదించావు. రావణ సంహారము చేసి సీతతో కూడా అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చి, రాజ్యపట్టాభిషిక్తుడవైన నిన్ను చూడటం మాకు ఎంతో ఆనందంగా ఉంది. పదునాలుగు సంవత్సరముల తరువాత నిన్ను నీ భార్యతోనూ, నీ సోదరులతోనూ, నీ తల్లులతోనూ చూడటం మాకు ఎంతో ఆహ్లాదకరంగా ఉంది." అని ఆ మునులు రాముని ఎంతో శ్లాఘించారు. వారి మాటలు విన్న రాముడు చేతులు జోడించి వారికి నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహామునులారా! రావణుడు, కుంభకర్ణుడు, ప్రహస్తుడు మొదలగు వారు మహావీరులు. వారందరినీ కాదని మీరు ఇంద్రజిత్తును మాత్రమే పొగుడుతున్నారు. కారణం ఏమి? ఎందుకంటే మహోదరుడు, ప్రహస్తుడు, విరూపాక్షుడు, మత్తుడు, ఉన్మత్తుడు, దేవాంతక, నరాంతకులు, అతికాయుడు, త్రిశిరస్సు, ధూమ్రాక్షుడు, తక్కువేం కాదు. వారందరూ మహా బలవంతులు. పరాక్రమవంతులు. యుద్ధవిశారదులు. అటువంటి వారిని వదిలిపెట్టి కేవలం ఇంద్రజిత్తును మాత్రమే ఎందుకు ప్రశంసిస్తున్నారు? ఇంతకూ ఈ ఇంద్రజిత్తు ఎవరు? అతనికి ఆ పేరు ఎలా వచ్చింది? అతని బల పరాక్రమములు ఎటువంటివి? అతడు ఎందుకని రావణునికంటే కుంభకర్ణునికంటే ఇతర రాక్షస వీరుల కంటే గొప్పవాడయ్యాడు? అతడు దేవేంద్రుని ఎలా జయించగలిగాడు? అతడు ఎవరి వలన వరములు పొందాడు? తండ్రి కన్నా కుమారుడు ఎలా బలవంతుడు అయ్యాడు? దయచేసి నాకు తెలియజేయండి." అని అడిగాడు రాముడు.

ఉత్తరకాండము
రెండవ సర్గ.

రాముడు అడిగిన ప్రశ్నకు అగస్త్య మహాముని ఇలా సమాధానం చెప్పాడు. "ఓ రామా! నీవు, లక్ష్మణుడు కేవలం ఇంద్రజిత్తు గురించి విన్నారు, అతనితో యుద్ధం చేసారు. చంపారు. అతని వృత్తాంతము సవిస్తరంగా చెబుతాను. సావధానంగా విను. దానికి ముందు ఇంద్రజిత్తు తండ్రి రావణుడు గురించి అతని జన్మ గురించి చెబుతాను. కృతయుగంలో పులస్త్యుడు అనే బ్రహ్మఋషి ఉండేవాడు. అతడు బ్రహ్మదేవుని కుమారుడు. బ్రహ్మదేవునితో సమానమైన వాడు. అతడు పరమ ధార్మికుడు. నిష్ఠాగరిష్టుడు. పులస్తుడు అంటే దేవతలకు ఎంతో ఇష్టం. అతడు తన గుణగణములచేత, మంచి ప్రవర్తన చేతా, అందరి చేతా గౌరవింపబడేవాడు. ఆ పులస్త్యుడు మేరు పర్వత ప్రాంతములో ఉన్న తృణాబిందు అనే ఆశ్రమంలో నివసిస్తూ ఉండేవాడు. ఆయన తన ఇంద్రియములను అదుపులో పెట్టుకొని తపస్సుచేసాడు. అతని తపస్సును పాడు చేయడానికి చాలామంది స్త్రీలు ప్రయత్నించారు.

అమరనధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ ప్రాంతము అన్ని ఋతువులలోనూ ఫలపుష్పములతో విరాజిల్లుతూ ఉండేది. అందుకని, నాగ కన్యలు, రాచ కన్యలు, అప్సరసలు ఆడుకోడానికి, జలక్రీడలు సలపడానికి ఆ ప్రాంతానికి వచ్చేవారు. వచ్చిన వాళ్లు ఊరుకోకుండా అక్కడే ఆటలు ఆడుకుంటూ, పాటలు పాడుతూ, వాద్య గోష్టులు చేసేవారు. వీరు చేసే కోలాహలానికి పులస్త్యుని తపస్సు ప్రశాంతంగా సాగేది కాదు. పులస్త్యునికి కోపం వచ్చింది. ఆ కన్యలను అప్సరసలను అక్కడకు రాకుండా చెయ్యడానికి ఒక శాపం పెట్టాడు. తన కంటపడిన కన్య గర్భవతి అవుతుంది అని శపించాడు. ఆ శాపానికి భయపడి ఎవరూ పులస్త్యుని కంటపడటం లేదు. అసలు ఆ ప్రాంతానికి వెళ్లడమే మానుకున్నారు. వారిలో ఒక అమ్మాయి ఉంది. ఆమె తృణబిందువు అనే రాజర్షి కుమార్తె. ఆమె తండ్రి అయిన తృణబిందువు ఆ ప్రాంతంలోనే ఆశ్రమం నిర్మించుకొని తపస్సు చేసుకుంటున్నాడు. తృణబిందువు కుమార్తెకు పులస్త్యుని శాపం గురించి తెలియదు. పులస్త్యుని ఆశ్రమ ప్రాంతములో నిర్భయంగా సంచరించసాగింది. అక్కడకు ఎవరూ రాకపోవడంతో ఆ కన్య అక్కడ ఒంటరిగా సంచరిస్తూ ఉంది. అలా తిరుగుతూ ఆ కన్య పులస్త్యుని కంట పడింది. శాప ప్రభావము వలన ఆమె గర్భవతి అయింది. ఆమెకు తాను చేసిన తప్పు తెలిసి వచ్చింది. ఏదో బాల్య చాపల్యంతో చేసిన పనికి ఇంతటి ఘోర ఫలితం వస్తుంది అని అనుకోలేదు. వెంటనే తన తండ్రి ఉంటున్న ఆశ్రమానికి వెళ్లింది. రోజులు గడుస్తుంటే తృణబిందువు ఆమె శరీరంలో వస్తున్న మార్పులను గ్రహించాడు.

"ఏమయింది. ఎందుకు ఇలా జరిగింది?" అని అడిగాడు. అప్పుడు ఆకన్య ఇలా చెప్పింది. "తండ్రీ! ఇలా ఎందుకు జరిగిందో నాకు తెలియదు. నేను ఒక సారి ఒక ముని ఆశ్రమ ప్రాంతంలో తిరుగుతున్నాను. అక్కడ ఎవరూ లేరు. నేను ఒంటరిగా ఉన్నాను. అప్పుడు ఆ మహర్షిని నేను చూచాను. అప్పటి నుండి నాలో ఈ గర్భం వచ్చిన గుర్తులు కనిపించాయి. నాకు భయం వేసింది. వెంటనే మన ఆశ్రమానికి వచ్చాను. ఇంతకన్నా నాకు ఏమీ తెలియదు." అని చెప్పింది. తృణబిందువు ధ్యానంలో కూర్చున్నాడు. గతాన్ని అవగతం చేసుకున్నాడు. పులస్త్యుని శాపం వలన తన కుమార్తె గర్భవతి అయింది అని తెలుసుకున్నాడు. వెంటనే తృణబిందువు తన కుమార్తెను తీసుకొని పులస్త్యుని వద్దకు వెళ్లాడు. ఆయనతో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షీ! ఈమె నా కుమార్తె, గుణవతి, శీలవతి, ఈమెను నీకు భిక్షగా సమర్పించుకుంటున్నాను. ఆయాచితంగా వచ్చిన ఈ భిక్షను స్వీకరించి నన్ను ధన్యుడిని చేయండి. మీరు రోజూ తపస్సు చేసుకుంటూ ఉంటారు. ఈమె ఇక్కడే ఉండి మీకు సేవలు చేస్తూ ఉంటుంది." అని ప్రార్థించాడు.

పులస్త్యుడు జరిగింది అంతా తెలుసుకున్నాడు. తృణబిందువు కుమార్తెను భార్యగా స్వీకరించాడు. తృణబిందువు తన కుమార్తెను పులస్త్యునికి ఇచ్చి, వివాహము చేసి, ఆమెను అక్కడే విడిచి పెట్టి వెళ్లిపోయాడు. ఆమె కూడా పులస్త్యునికి సేవలు చేస్తూ భర్త తోపాటు ఆయన ఆశ్రమంలో ఉంటూ ఉండింది. పులస్తుడు కూడా ఆమె సద్గుణములకు, సచ్ఛీలమునకు చాలా సంతోషించాడు. ఆమెతో ఇలా అన్నాడు. "నీకు నావలన ఒక కుమారుడు జన్మిస్తాడు. అతడు పౌలస్త్యుడు అనే పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందుతాడు.

అమరనథ్ అమర్

భారతీయ-సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీవు గర్భవతిగా ఉండగా నేను వేదాధ్యయనము చేయడం విన్నావు. అందుకని నా కుమారుడు విశ్రవసుడు అని పిలువబడతాడు." అని అన్నాడు. కొంత కాలానికి పులస్త్యుని భార్య ఒక కుమారుడిని ప్రసవించింది. అతడే విశ్రవసుడు. ఆ విశ్రవసుడు పరమ ధార్మికుడు. వేదవేదాంగ పారంగతుడు. గొప్ప తపశ్శాలిగా పేరు ప్రఖ్యాతులు గడించాడు.

ఉత్తర కాండము
మూడవ సర్గ.

పులస్త్యుని కుమారుడైన విశ్రవసుడు తండ్రి మాదిరి పరమ నిష్ఠాగరిష్టుడు, తపోనిధి అయ్యాడు. ఇంద్రియములను నిగ్రహించి తపస్సు చేయడంలో లీనమయ్యాడు. అతనికి ప్రాపంచిక విషయముల యందు ఆసక్తి లేదు. ధర్మమార్గమును అనుష్ఠించేవాడు. విశ్రవసుని గుణగణముల గురించి, ధర్మాచరణము గురించి విన్న భరద్వాజుడు తన కుమార్తెను విశ్రవసునికి ఇచ్చి వివాహం చేసాడు. వారికి ఒక పుత్రుడు జన్మించాడు. తనకు మనుమడు పుట్టాడని పులస్త్యుడు ఎంతో సంతోషించాడు. అతని లక్షణములను చూచి "ఇతడు లోకములకు ధనాధిపతి కాగలడు" అని ఆశీర్వదించాడు పులస్త్యుడు. విశ్రవసుని కుమారుడు కాబట్టి అతడు వైశ్రవణుడు అనే పేరుతో పిలువబడ్డాడు. వైశ్రవణుడు గొప్ప తేజశ్శాలిగా వెలుగొందుతున్నాడు. దినదినప్రవర్ధమానంగా పెరుగుతున్నాడు. వైశ్రవణుడికి ధర్మాచరణము మీద ఆసక్తి ఎక్కువ. ధర్మమే ఉత్తమమైన మార్గము అని నమ్మాడు. వైశ్రవణుడు కూడా చాలా కాలము నియమ నిష్ఠలతో తపస్సు చేసాడు. వేయిసంవత్సరముల తరువాత అతడు కేవలము నీరు, మాత్రమే ఆహారంగా తీసుకుంటూ, గాలి పీలుస్తూ తపస్సు చేసాడు. అతని తపస్సుకు సంతోషించిన బ్రహ్మదేవుడు, దేవతలతో సహా అతని ఆశ్రమమునకు వెళ్లాడు. వైశ్రవణుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"నీ తపస్సుకు సంతోషించాను. నీకు ఏమి వరము కావాలో కోరుకో" అని అడిగాడు. "నేను ముల్లోకములను పాలించాలి. నాకు ముల్లోకముల మీద ఉన్న ధనము మీద ఆధిపత్యము కావాలి. నాకు అనుగ్రహించండి. అని అడిగాడు. "అలాగే జరుగుగాక!" అని బ్రహ్మదేవుడు వైశ్రవణుడికి లోకపాలత్వము, ధనాధిపత్యము అనుగ్రహించాడు. బ్రహ్మదేవుడు వైశ్రవణుడితో ఇలా అన్నాడు. "యముడు, ఇంద్రుడు, వరుణుడు ఇప్పుడు లోకపాలకులుగా ఉన్నారు. నీకోసరము నాల్గవ లోకపాలక పదవిని సృష్టించాలి. నీకు ఇష్టమైన లోకానికి పాలకుడివి అగుదువు గాక! దానికి తోడు నీకు ధనాధిపత్యము కూడా లభిస్తుంది. నీవు ఇంద్రుడు, యముడు, వరుణుడితో పాటు నాలుగవ లోకపాలకుడివి. నీవు లోకాలన్నీ తిరగడానికి ఒక దివ్యమైన విమానమును కూడా ఇస్తున్నాను. దాని పేరు పుష్పకము. నీవు దేవతలతో సమానంగా గౌరవింపడతావు."అని వరాలు ఇచ్చాడు బ్రహ్మదేవుడు. తరువాత బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో కలిసి వెళ్లిపోయాడు.

తరువాత వైశ్రవణుడు తన తండ్రి విశ్రవసుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "తండ్రీ! నాకు బ్రహ్మదేవుడు వరాలు ఇచ్చాడు.

అమరనథ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

కానీ నాకు తగిన నివాసము ఏర్పరచలేదు. కాబట్టి నేను ఉండటానికి ఎవరికీ అభ్యంతరము లేని ఒక నివాసమును నాకు ప్రసాదించండి" అని అడిగాడు వైశ్రవణుడు. అప్పుడు విశ్రవసుడు తన కుమారుడితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! దక్షిణ సముద్ర తీరంలో త్రికూటము అనే పర్వతము ఉంది. ఆ త్రికూట పర్వత శిఖరము మీద మయుడు ఒక అద్భుతమైన నగరాన్ని నిర్మించాడు. దాని పేరు లంకానగరము. రాక్షసులు నివసించడానికి దానిని విశ్వకర్మ నిర్మించాడు. ప్రస్తుతము ఆ నగరంలో ఎవరూ నివసించడం లేదు. నీవు ఆ నగరంలో ఉండవచ్చును. ఆ లంకానగరమునకు స్వర్ణ లంక అని పేరు. ఆ నగరం అంతా బంగారు మయం. పూర్వము ఆ నగరంలో రాక్షసులు నివసించేవారు. విష్ణువు వల్ల కలిగిన భయం చేత రాక్షసులు ఆ నగరాన్ని విడిచిపెట్టి పాతాళానికి వెళ్లిపోయారు. ఆ కారణంగా లంకానగరము ప్రస్తుతము ఎవరి అధీనంలో లేదు. దానికి నాధుడు ఎవరూ లేరు. నీవు ఏ బాధా లేకుండా ఆ నగరంలో నివసించవచ్చును." అని అన్నాడు విశ్రవసుడు.

తండ్రి మాట ప్రకారము వైశ్రవణుడు లంకానగరంలో నివసించసాగాడు. నైఋతులందరినీ తిరిగి లంకానగరంలో నివసించడానికి రమ్మని పిలిచాడు. కొద్దికాలంలోనే లంకా నగరం అంతా యక్షరాక్షసు లతో నిండి పోయింది. వైశ్రవణుడు లంకానగరాన్ని సంతోషంగా పరిపాలిస్తున్నాడు. బ్రహ్మదేవుడు తనకు ఇచ్చిన పుష్పకవిమానము ఎక్కి వైశ్రవణుడు తనతల్లి తండ్రుల వద్దకు వెళ్లి వస్తూ ఉండేవాడు.

ఉత్తర కాండము
నాలుగవ సర్గ.

అగస్త్యుని మాటలు వింటున్న రామునికి ఒక సందేహము కలిగింది. అసలు లంకలోకి రాక్షసులు ఎలా వచ్చారు. వారు అక్కడ ఎలా పుట్టారు ఎలా పెరిగారు. రాముడు అగస్త్యుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ మునీంద్రా! లంకలో పూర్వము కూడా రాక్షసులు నివాసము ఉండేవారని, వారు విష్ణువుకు భయపడి రసాతలమునకు పారిపోయారనీ చెప్పారు కదా! ప్రస్తుతము ఉన్న రాక్షసులు అందరూ పులస్త్య వంశములో పుట్టారని విన్నాను. కాని తమరి మాటలను బట్టి చూస్తే ఇతర వంశములలో పుట్టిన రాక్షసులు కూడా పూర్వము లంకలో నివసించేవారని తెలుస్తూ ఉంది. అది ఎలా సంభవించింది. ఆ రాక్షసులు ఎవరు? వారు ఈ రావణ కుంభకర్ణుల కంటే బలవంతులా! పూర్వము ఉన్న రాక్షసుల పూర్వీకుడు ఎవరు? అతని పేరు ఏమి? తరువాతి కాలంలో వాళ్లు విష్ణువుకు భయపడి లంకను విడిచి ఎందుకు పారిపోయారు. ఈ విషయములన్నీ నాకు తెలియపరచండి." అని అడిగాడు రాముడు. అగస్త్యుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ రామా! విష్ణువు నాభి కమలములో నుండి పుట్టిన బ్రహ్మదేవుడు మొట్ట మొదట జలమును, జలచరములను, సృష్టించాడు. కాని వాటికి ఆహారమును సృష్టించలేదు. ఆ ప్రాణులకు ఆకలి, దప్పిక ఎక్కువ అయింది. ఆ ప్రాణులు అన్నీ బ్రహ్మదేవుని వద్దకు పోయి "మేము ఏమి చెయ్యాలి? ఎలా బతకాలి?" అని అడిగాయి. బ్రహ్మదేవుడు వాటితో "ఓమానవులారా! మీరు ఏ జలమునుండి పుట్టారో ఆ జలమును రక్షించండి." అని అన్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అది వారికి అర్థం కాలేదు. ఆకలితో ఉన్న వాళ్లు మేము రక్షిస్తాము(రక్షామ) అని అన్నారు. అంతగా ఆకలి లేని వాళ్లు మేము పూజిస్తాము(యక్షామ) అని అన్నారు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు "రక్షామ అన్నవాళ్ళు రాక్షసులుగానూ, యక్షామ అన్న వాళ్లు యక్షులు గానూ పిలువబడతారు." అని అన్నాడు.

ఆ రాక్షసులకు ఇద్దరు నాయకులు ఉన్నారు. వారి పేర్లు హేతి, ప్రహేతి. వారు ఇరువురూ సోదరులు. వారిలో ప్రహేతి పరమ ధర్మాత్ముడు. అతడు తపస్సు చేసుకోడానికి వెళ్లిపోయాడు. హేతి గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించాడు. పెళ్లిచేసుకోవాలని అనుకున్నాడు. యముని సోదరి అయిన భయ అనే కన్యను వివాహం చేసుకున్నాడు. వారికి విద్యుత్కేశుడు అనే పుత్రుడు జన్మించాడు. ఆ కుమారుడు పెరిగి పెద్దవాడు అవుతున్నాడు. విద్యుత్కేశుడు యౌవనవంతుడు కాగానే తండ్రి హేతి అతనికి పెళ్లి చెయ్యాలని నిశ్చయించాడు. సంధ్యాపుత్రికను తెచ్చి కుమారునికి వివాహం జరిపించాడు. కొంత కాలానికి సంధ్యాపుత్రిక గర్భము ధరించింది. ఒకరోజు భార్యాభర్తలు మంధరపర్వతము మీద విహరిస్తున్నారు. గర్భవతిగా ఉన్న సంధ్యాపుత్రికకు భర్తతో కామక్రీడలు సలుపవలెనన్న కోరిక పుట్టింది. దానికి అడ్డుగా ఉన్న గర్భాన్ని స్రావం చేసుకుంది. తరువాత భర్తతో కామభోగాలు అనుభవించింది. ఆ ప్రకారంగా నెలలు నిండకుండానే పుట్టిన శిశువు కింద పడి ఏడుస్తూ ఉంది. ఆ సమయంలో ఆకాశమార్గంలో వెళుతున్న పార్వతీపరమేశ్వరులు గుక్కపట్టి ఏడుస్తున్న ఆ శిశువును చూచారు. పరమేశ్వరుడు ఆ శిశువు వంక జాలిగా చూచాడు. వెంటనే తన మహిమతో ఆ శిశువుకు అతని తల్లి వయసు వచ్చేట్టు చేసాడు. పరమేశ్వరుని మహిమ వలన ఆ శిశువు అంతలోనే పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడు. తన తల్లితో సమానమైన వయసు కలవాడు అయ్యాడు. శివుని పక్కనే ఉన్న పార్వతి రాక్షస స్త్రీలకు మరొక వరం ప్రసాదించింది. రాక్షస స్త్రీలు గర్భం ధరించగానే ప్రసవిస్తారనీ, శిశువును ప్రసవించగానే ఆ శిశువు తల్లివయస్సు వాడు అవుతాడనీ వరం ఇచ్చింది. ఈశ్వరుడు అప్పటికప్పుడు పెద్దవాడైన ఆ శిశువు విహరించడానికి ఒక గాలిలో ఎగిరే నగరమును నిర్మించి ఇచ్చాడు.

ఆ కుమారుడే సుకేశుడు. పరమేశ్వరుడు ఇచ్చిన ఎగిరే నగరమును పొందిన సుకేశుడు దేవేంద్రుడు వలె అన్ని లోకములూ తిరుగుతున్నాడు.

ఉత్తరకాండము
ఐదవ సర్గ.

గ్రామణి అనే గంధర్వుడు తన కుమార్తె అయిన దేవవతిని సుకేశునికి ఇచ్చి వివాహము చేసాడు. వారికి ముగ్గురు కుమారులు కలిగారు. వారే మాల్యవంతుడు, మాలి, సుమాలి. వారు ముగ్గురు అత్యంత బలవంతులు. తమ తండ్రి తపస్సు చేసి వరములు పొందాడు అని తెలుసుకున్న వారు ముగ్గురు తామూ కూడా తపస్సు చేసి వరములు పొందాలని మేరుపర్వతము వద్దకు పోయారు. మాల్యవంతుడు, మాలి, సుమాలి మేరు పర్వతము వద్ద బ్రహ్మదేవుని గురించి ఘోరమైన తపస్సుచేసారు.

అమరనాధ అమర్
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వారి తపస్సుకు మెచ్చి బ్రహ్మదేవుడు వారికి ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. వరాలు కోరుకోమన్నాడు. "బ్రహ్మదేవా! మేమందరమూ మా శత్రువులను నాశనం చేసేవారము గానూ, మమ్మలను ఎవరూ జయించకుండా ఉండేటట్టుగానూ, మేము చిరకాలము జీవించేట్టు గానూ, మా ముగ్గురికి అందరికన్నా సామర్థ్యము ఎక్కువగ ఉండేట్టుగానూ, మా ముగ్గురి మధ్య ఏ విషయంలో కూడా మనస్పర్థలు రాకుండా, గాఢస్నేహితులుగా ఉండేట్టు గానూ మాకు వరాలు ప్రసాదించు." అని కోరారు.

ఆడినమాట తప్పని బ్రహ్మదేవుడు వారు కోరిన వరాలు అన్నీ ఇచ్చాడు. బ్రహ్మదేవుడు ఇచ్చిన వరములతో వారికి గర్వము పెరిగింది. ఆ వరగర్వంతో వారు ముగ్గురూ దేవతలను, అసురులను, ఋషులను దేవతాగణములను బాధించసాగారు. ఆ దేవతా గణములు దిక్కులేని వాళ్లు అయ్యారు. తరువాత మాల్యవంతుడు, మాలి, సుమాలి అనే ఆ ముగ్గురు రాక్షసులు విశ్వకర్మదగ్గరకు వద్దకు వెళ్లారు. "ఓ విశ్వకర్మా! మీరు దేవతలకు వారి మనసుకు నచ్చినట్టు గృహములు నిర్మించి ఇస్తారు కదా! మాకు కూడా హిమవత్పర్వతము మీద కానీ, మేరు పర్వతము మీద కానీ, మంధర పర్వతము మీద కానీ ఒక అందమైన గృహము నిర్మించి ఇవ్వండి." అని అడిగారు. అప్పుడు విశ్వకర్మ వారితో ఇలా అన్నాడు.

"ఓ రాక్షసులారా! దక్షిణ సముద్ర తీరమున త్రికూటము, సువేలము అనే పర్వతములు ఉన్నాయి. ఇంతకు పూర్వము నేను దేవేంద్రుని కోరిక మేరకు త్రికూట పర్వత శిఖరము మీద ఒక మహా నగరాన్ని నిర్మించాను. అది నూరుయోజనముల పొడవు. ముప్పది యోజనముల వెడల్పుకల నగరము. దానిపేరు లంకా నగరము. దానినే స్వర్ణ లంక అంటారు. దానిలో ఉన్న భవనములు ప్రాకారములు అన్నీ బంగారముతో నిర్మింపబడ్డాయి. ప్రస్తుతము ఆ నగరములో ఎవరూ నివసించడం లేదు. మీరు, మీ రాక్షస పరివారముతో సహా ఆ నగరములో నివసించండి. లంక శత్రుదుర్భేధ్యమయింది. ఆ లంకను జయించడం ఎవరి తరమూ కాదు."అని అన్నాడు. విశ్వకర్మ చెప్పిన ప్రకారము ఆ రాక్షస ప్రముఖులు తమ వేలకొలది రాక్షస అనుచరులతో, ప్రజలతో లంకా నగర ప్రవేశం చేసారు. అప్పటి నుండి లంకా నగరము రాక్షసులకు నివాసము అయింది. ఇది ఇలా ఉండగా, నర్మద అనే గంధర్వ కాంత ఒకామె ఉండేది. ఆమెకు ముగ్గురు కుమార్తెలు. వారి పేర్లు సుందరి, కేతుమతి, వసుద. వారు గంధర్వులు. నర్మద తన కుమార్తెలను, లంకానగర అధిపతులైన మాల్యవంతుడు,సుమాలి, మాలి అను రాక్షస వీరులకు ఇచ్చివివాహము చేసింది. ఇది రాక్షస గంధర్వ సంగమము. మాల్యవంతునకు వజ్రముష్టి, విరూపాక్షుడు, దుర్ముఖుడు, సుప్తఘ్నుడు, యజ్ఞకోపుడు, మత్తుడు, ఉన్మత్తుడు అనే కుమారులు మరియు అనల అనే కుమార్తె జన్మించారు. సుమాలికి ప్రహస్తుడు, అకంపనుడు, వికటుడు, కాలికాముఖుడు, ధూమ్రాక్షుడు, దండుడు, అకంపనుడు, వికటుడు, కాలికాముఖుడు, ధూమాక్షుడు, దండుడు, సుపార్శ్వుడు, సంహ్రాది, ప్రఘనుడు, భాసకర్ణుడు అనే కుమారులు మరియు రాక, పుష్పోత్కట, కైకసి, కుంభీనసి అనే కుమార్తెలు జన్మించారు. మాలికి అనలుడు, అనిలుడు, హరుడు, సంనాతి విభీషణుడు అనే కుమారులు జన్మించారు. ఆ ప్రకారంగా రాక్షస సంతతి తామర తంపరగా పెరుగుతూ వచ్చింది.

ఆ రాక్షసులు అందరూ ఋషులను, దేవతలను, యక్షులను బాధించసాగారు. లోక కంటకులుగా తయారయ్యారు.

ఉత్తర కాండము
ఆరవ సర్గ.

ఆ ప్రకారంగా లంకలో ఉన్న రాక్షసుల చేత బాధలు పడుతున్న దేవతలు, ఋషులు, గంధర్వులు మొదలగు దేవగణములు అందరూ వెళ్లి ఈశ్వరునికి తమ బాధలు చెప్పుకున్నారు. "ఓ దేవదేవా! సుకేశుని ముగ్గురు పుత్రులకు బ్రహ్మదేవుడు వరాలు ఇచ్చాడు. ఆ వరాల బలంతో వారు దేవతాగణములను నానాబాధలు పెడుతున్నారు. భూలోకంలో ప్రజలను కూడా బాధలు పెడుతున్నారు. ముల్లోకములలో ఎవరికీ రక్షణ లేకుండా పోయింది. స్వర్గములో ఉన్న దేవతలను వెళ్లగొట్టారు. వారు స్వర్గమును స్వాధీనం చేసుకున్నారు. మేమంతా స్వర్గాన్ని విడిచిపెట్టి పారిపోయాము. అంతటితో ఆగితే బాగుండు. కాని ఆ సుకేశుని పుత్రులు అయిన మాల్యవంతుడు, సుమాలి, మాలి, వారితో ఉన్న రాక్షస గణములు "నేను విష్ణువు. నేను శివుడు, నేనే బ్రహ్మ, నేనే దేవేంద్రుడను. నేనే యముడను. నేనే వరుణుడను. నేను సూర్యుడను. నేనే చంద్రుడను, మీరందరూ మమ్ములను పూజించండి. మాకు హవిస్సులు ఇవ్వండి." అని బలవంతం చేస్తున్నారు. కాదంటే హింసిస్తున్నారు. కాబట్టి మీరు మా శత్రువులను చంపి మాకు రక్షణ కల్పించండి." అని ప్రార్థించారు.

వారి ప్రార్థనలను విన్నాడు మహేశ్వరుడు. సుకేశుడు ఇదివరలో శివుని గురించి తపస్సు చేసి ఉన్నాడు. కాబట్టి శివునికి సుకేశుడు అంటే ప్రేమ అభిమానము ఉన్నాయి. అందుకని శివుడు దేవగణములతో ఇలా అన్నాడు. " నేను లయం చేసేవాడిని కాని రక్షించే వాడిని కాదు కదా. కాబట్టి ఈ విషయంలో నేను ఏమీ చేయలేను. మీరందరూ విష్ణువును కలవండి. ముల్లోకముల రక్షణ బాధ్యత ఆయనదే కదా! విష్ణువు మీ బాధలు తీర్చగలడు." అని బాధ్యత విష్ణువుమీదికి తోసి తాను తప్పుకున్నాడు శివుడు. చేసేది లేక దేవతాగణములు అందరూ విష్ణువు దగ్గరకు పరుగెట్టారు. విష్ణువును స్తోత్రము చేసి ఇలా అన్నారు. "సుకేశుని పుత్రులు అయిన మాల్యవంతుడు, సుమాలి, మాలి అనే రాక్షసులు వారి అనుచరులు, బ్రహ్మదేవుని వరముల ప్రభావంతో మమ్ములను నానాబాధలు పెడుతున్నారు. దేవలోకములను ఆక్రమించుకొని మమ్ములను తరిమేసారు. మేము దిక్కులు పట్టుకొని తిరుగుతున్నాము. ఆ రాక్షసులు దక్షిణ సముద్ర తీరంలో ఉండే త్రికూట పర్వత శిఖరము మీద నిర్మింపబడిన లంకాపట్టణంలో నివసిస్తున్నారు. కాబట్టి మేము నీ శరణు కోరుతున్నాము. మా మొర ఆలకించి నీవు ఆరాక్షసులను చంపి మాకు వారి నుండి విముక్తి ప్రసాదించు." అని ప్రార్థించారు.

దేవతాగణముల మొర ఆలకించిన విష్ణువువారితో ఇలా అన్నాడు. "నాకు సుకేశుడు, అతని ముగ్గురు కుమారులు తెలుసు. మీరు కోరినట్టు నేను ఆ రాక్షసులను అందరినీ సంహరిస్తాను. మీరు మీ శోకమును వదిలిపెట్టండి." అని వారికి అభయం ఇచ్చాడు.

అమరనధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

విష్ణువు మాటలకు సంతోషించిన దేవతాగణములు విష్ణువును కీర్తించి తమతమ నివాసములకు వెళ్లిపోయారు. దేవతాగణములు ఋషులు, అందరూ శివుని దగ్గరకు వెళ్లడం, ఆయన కాదనడం తరువాత విష్ణువు దగ్గరకు వెళ్లడం, విష్ణువు వారికి అభయం ఇవ్వడం, తాను రాక్షసులను చంపుతాను అని చెప్పడం మొదలగు విషయాలు అన్నీ మాల్యవంతునికి అతని సోదరులకు చారుల వలన తెలిసాయి. వెంటనే మాల్యవంతుడు తన తమ్ముళ్లను పిలిచి వారితో ఇలా అన్నాడు. "సోదరులారా! దేవతలు, ఋషులు మన చావును కోరుతూ శివుడిని ప్రార్థించారు. మనమంతా దేవతలను, మానవులను, ఋషులను, దేవతాగణములను నానాబాధలు పెడుతున్నామట. వారు సుఖంగా జీవించలేకపోతున్నారట. అందుకని మనలను చంపమని శివుడిని ప్రార్థించారట. దానికి శివుడు నిరాకరించి వారిని విష్ణువు దగ్గరకు పంపాడట. వారంతా విష్ణువు దగ్గరకు వెళ్లారట. విష్ణువు వారితో ఇలా అన్నాడట. "నేను రాక్షసులను చంపుతాను. మిమ్ములను రక్షిస్తాను. మీరు నిర్భయంగా ఉండండి." అని అభయం ఇచ్చాడట. ఇప్పుడు మనం ఏమి చెయ్యాలి.మీరే ఆలోచించండి.

మనము పూర్వ చరిత్రను పరిశీలించినట్టయితే ఇంతకు పూర్వము విష్ణువు చేతిలో హిరణ్యకశిపుడు మొదలగు రాక్షసులు మరణించారు. విష్ణువుతో యుద్ధం చేయడానికి వెళ్లిన నముచి, కాలనేమి, సంహ్రాదుడు, రాధేయుడు, లోకపాలకుడు, యమలార్జునులు, హార్దిక్యుడు, శుంభుడు, నిశుంభుడు ఇంకా ఎంతో మంది అసురులు, దానవులు విష్ణువు చేతిలో పరాజయం పొందారు. వీరంతా సామాన్యులు కారు. ఎన్నో యజ్ఞయాగములు చేసి కీర్తి గడించినవారు. అందరూ మాయలు మంత్ర తంత్రములు తెలిసినవారు. అస్త్ర విద్యావిశారదులు. శత్రుభయంకరులు. కాని వారు, వారి వేలాది అనుచరులు, ఆ విష్ణువు చేతిలో మరణించారు. ఇప్పుడు ఆ నారాయణుడు మనలను చంపుతాను అని దేవతలకు మాట ఇచ్చాడు. ఆ నారాయణుని చంపడం చాలా కష్టం. కాబట్టి ఏం చెయ్యాలో నిర్ణయించండి." అని అన్నాడు మాల్యవంతుడు. అప్పుడు సుమాలి, మాలి తమ అన్న మాల్యవంతునితో ఇలా అన్నారు. "అన్న గారూ! మనము మాత్రము ఏం తక్కువ చేసాము. ఎన్నో యజ్ఞములు చేసాము, దానములు ధర్మములు చేసాము. ఇశ్వర్యవంతులము అయ్యాము. రోగాలు, చావు లేని వరం పొందాము. దేవతలను జయించాము. మనలను ఎవరూ జయంచలేరు, చంపలేరు. నారాయణుడు, రుద్రుడు, దేవేంద్రుడు, యముడు, మనముందు నిలబడడానికే భయపడతారు. అసలు మనకు విష్ణువుకు ఎలాంటి విరోధము లేదు. దేవతలు పోయి మన మీద లేనిపోనివి చెప్పి విష్ణువుకు మన మీద ద్వేషము పెంచారు. ఆయన మనస్సును చలింపచేసారు. కాబట్టి దీనికంతటికీ కారణం ఆ దేవతలు. మనం ముందుగా ఆ దేవతల పని బట్టాలి. కాబట్టి దేవతలను సమూలంగా నాశనం చేద్దాము." అని అన్నారు. వారి మాటలను ఆమోదించాడు మాల్యవంతుడు. ఆ ముగ్గురు అన్నదమ్ములు రాక్షస సేనలను సమకూర్చుకొని దేవతల మీదికి యుద్ధానికి బయలు దేరారు.

అమరనధ్ అమర్

భారతీయ-సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాక్షస సేనలు రథముల మీద, గుర్రముల మీద, ఏనుగుల మీదా, గాడిదల మీద, ఎద్దుల మీదా, ఒంటెల మీదా, పక్షుల మీదా, సింహములు, పులులు, మొదలగు క్రూర జంతువుల మీద ఎక్కి యుద్ధానికి బయలుదేరారు. ఈ యుద్ధప్రయత్నములు. చూచి లంకా నగర వాసులు భయపడిపోయారు. వేలకొలది రాక్షస సైన్యములు స్వర్గలోకము మీద దండెత్తారు. ఈ అశేష రాక్షస సైన్యములను చూచి దేవతలు స్వర్గము విడిచి పారిపోయారు.

కాని రాక్షసులకు ఎన్నో అపశకునములు పొడసూపాయి కానీ వారు ఆ అపశకునములను లక్ష్యపెట్టలేదు. ముందుకు సాగిపోయారు. ఆ రాక్షస సేనలకు మాల్యవంతుడు,సుమాలి, మాలి నాయకత్వము వహించారు. వారి వెనుక రాక్షస సేనానాయకులు వారి వెనక రాక్షస సేనలు నడుస్తున్నాయి. ఈ రాక్షసులు స్వర్గమునకు వెళ్లడం, దేవతలు పారిపోవడం గురించి తెలుసుకున్నాడు విష్ణువు. రాక్షసులతో యుద్ధం చేయాలని విష్ణువు సంకల్పించాడు. తన వాహన మైన గరుత్మంతుని పిలిచాడు. ఆయుధములు సిద్ధంచేయమన్నాడు. కవచం ధరించాడు. అమ్ములపొదిని కట్టుకున్నాడు. శంఖము, చక్రము, గద, శార్జ్గము ధరించాడు. గరుడుని మీద ఎక్కి రాక్షసుల మీద యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. గరుడుని మీద పీతాంబరధారి అయిన నీలమేఘశ్యాముడు ఆకాశంలో మెరుపు తీగలతో మెరుస్తున్న నల్లని మేఘం మాదిరి ప్రకాశించాడు.

యుద్ధానికి వెళుతున్న మహావిష్ణువును చూచి దేవతలు, సిద్ధులు, ఋషులు, గంధర్వులు మొదలగు దేవగణములు వేనోళ్ల స్తుతించారు. విష్ణువు గరుడుని మీద వస్తూ ఉంటే, ఆ గరుడుని రెక్కల వేగానికి రాక్షసులు ఎగిరిపోసాగారు. వారి ఆయుధములు అన్నీచెల్లాచెదరు అయ్యాయి. ఎగిరిపోగా మిగిలిన రాక్షసులు ఎగిరి విష్ణువును చుట్టుముట్టి ఆయనను తమ తమ ఆయుధములతో కొట్టసాగారు.

ఉత్తర కాండము.
ఏడవ సర్గ.

రాక్షసులందరూ శ్రీమహావిష్ణువు చుట్టు చేరి బాణవర్షము కురిపించసాగారు. రాక్షసుల బాణముల నుండి వెలువడుతున్న బాణములు అన్నీ విష్ణువు శరీరంలో ప్రవేశిస్తున్నాయి. రాక్షసులు తమ తమ రథముల మీదను, గుర్రముల మీదనూ, ఏనుగుల మీదనూ, ఒంటెల మీదనూ ఎక్కి, రకరకాలైన ఆయుధములతో, అస్త్ర శస్త్రములు ప్రయోగిస్తూ విష్ణువును చుట్టుముట్టి ఆయనతో యుద్ధము చేస్తున్నారు. విష్ణువు కూడా తన శారజ్గమును ఎక్కుపెట్టి రాక్షసుల మీద బాణ ప్రయోగం చేస్తున్నాడు. రాక్షసులకు దీటుగా విష్ణువు రాక్షసుల మీద వేల కొద్ది బాణములను వర్షము మాదరి కురిపిస్తున్నాడు. శ్రీమహావిష్ణువు కురిపిస్తున్న బాణ వర్షానికి రాక్షసులు బెదిరి పారిపోయారు. విజయ సూచకంగా విష్ణువు పాంచజన్యమును పూరించాడు. ఆ పాంచజన్య శంఖ శబ్దమునకు ముల్లోకములు దద్దరిల్లిపోయాయి. రాక్షసులకు గుండెల్లో భయం పుట్టింది. ఆ పాంచజన్యము నుండి వెలువడ్డ మహా శబ్దమునకు రాక్షసులు ఎక్కిన అశ్వములు, ఏనుగులు,

అమరనాధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఒంటెలు బెదిరి పరుగులు తీసాయి. కొన్ని గుండెలు పగిలి మరణించాయి. అశ్వములు రథములను తమ ఇష్టం వచ్చినట్టు లాగుకొని వెళ్లాయి. రాక్షస సేన కకావికలయింది.

విష్ణువు శరజ్ఞము నుండి వెలువడ్డ బాణములు రాక్షసుల గుండెలను చీల్చాయి. రాక్షసులు కుప్పలు తెప్పలుగా కిందపడిపోతున్నారు. రాక్షసుల శరీరముల నుండి కారిన రక్తము కాలువలు కట్టి ప్రవహిస్తూ ఉంది. ఒకపక్క పాంచజన్య శంఖధ్వని, మరొక పక్క శారజ్ఞము అనే ధనుస్సు చేసే ధనుష్టంకారము రాక్షసులను భయభ్రాంతులను చేసింది. శ్రీమహావిష్ణువు ధనుస్స నుండి వెలువడుతున్న బాణములు రాక్షసుల కుత్తుకలు ఉత్తరిస్తున్నాయి. శ్రీమహావిష్ణువు రాక్షసులను సంహరిస్తూ వారిని తరుముతున్నాడు. రాక్షసులు లంకకు పారిపోతున్నారు. రాక్షసులను జయించిన శ్రీమహావిష్ణువు విజయ సూచకంగా తన శంఖము పాంచజన్యమును పూరించాడు. ఈ శంఖధ్వనిని విన్న సుమాలి శ్రీమహావిష్ణువును ఎదుర్కొన్నాడు. తన బాణ పరంపరతో సుమాలి శ్రీమహావిష్ణువును కప్పివేసాడు. ఇది చూచిన రాక్షసులు ధైర్యము తెచ్చుకొని మరలా విష్ణువుతో యుద్ధమునకు తలపడ్డారు. రాక్షసులు అందరూ మూకుమ్మడిగా విష్ణువును చుట్టుముట్టారు. సుమాలి పెద్దగా అరుస్తూ గర్జిస్తూ విష్ణువు మీదికి ఉరికాడు.

అప్పుడు శ్రీమహావిష్ణువు ఒకే ఒక బాణంతో సుమాలి ఎక్కిన రథమును తోలుతున్న సారథి కంఠమును ఖండించాడు. సుమాలి రథమును గుర్రములు ఎటో లాక్కుని సుమాలికి దిక్కుతోచలేదు. ఇది చూచిన మాలి తన రథమును విష్ణువు మీదికి పోనిచ్చాడు. మాలి తన ధనుస్సును సంధించి విష్ణువు శరీరం నిండా బాణములను కొట్టాడు. కాని ఆ బాణములు విష్ణువుకు ఏ మాత్రము బాధకలిగించలేదు. విష్ణువు కూడా మాలిని తన బాణపరంపరతో ముంచెత్తాడు. మాలి శరీరం నిండా బాణములు గుచ్చుకొని రక్తం వరదలా కారుతూ ఉంది. అప్పుడు విష్ణువు మాలి కిరీటమును, పతాకమును విరగ్గొట్టాడు. గుర్రములను చంపాడు. మాలి రథము నుండి కిందికి దూకి తన గదను చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. తన గదతో మాలి గరుడుని ముఖం పగల గొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు తట్టుకోలేక గరుడుడు యుద్ధభూమి నుండి వెనుకకు మరలాడు. అది చూచిన మాలి, రాక్షసులు పెద్దగా హర్షధ్వానాలు చేసారు.

విష్ణువు మాలిని చంపడానికి తన చక్రాయుధమును ప్రయోగించాడు. శ్రీమహావిష్ణువు ప్రయోగించిన చక్రాయుధము గిరా గిరా తిరుగుతూ పోయి మాలి కంఠమును తెగనరికింది. రక్తం కారుతూ మాలి శిరస్సు నేల మీద దొర్లింది. దేవతలందరూ ఇది చూచి హర్షధ్వానాలు చేసారు. మాలి మరణ వార్త విన్న మాల్యవంతుడు, సుమాలి దు:ఖించారు. లంకకు తిరిగి వెళ్లిపోయారు. ఇంతలో మాలి కొట్టిన దెబ్బనుండి తెప్పరిల్లిన గరుడుడు వెనకకు తిరిగి వచ్చి తన రెక్కల వేగంతో రాక్షసులను ఎగురగొట్టాడు. ఆ వేగానికి రాక్షసుల ముఖాలు పగిలిపోయాయి. విష్ణువు కూడా ఆ రాక్షసులను తన బాణములతోనూ, గదతోనూ తరిమి తరిమి కొట్టాడు. కొంత మంది రాక్షసులు లంకకు

అమరనధ్ అమర్

భారతీయ-సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

పారిపోతే మరి కొందరు సముద్రంలో దూకారు. రథములు విరిగాయి. గుర్రములు ఏనుగులు చచ్చాయి. సైనికులు పిచ్చిపట్టినట్టు పారిపోతున్నారు.

ఉత్తర కాండము

ఎనిమిదవ సర్గ.

వెనుక నుండి విష్ణువు తరముతుంటే తన రాక్షససేనలు పారిపోవడం చూచిన మాల్యవంతుడు, వెనుకకు తిరిగి విష్ణువుతో ఇలా అన్నాడు. "ఓ విష్ణూ! ఇది నీకు ధర్మమా. మా సేనలు నీకు భయపడి పారిపోతున్నారు. పారి పోతున్న వారిని నీవు చంపుతున్నావు. ఇదేనా యుద్ధనీతి. అతి ప్రాచీనమైన యుద్ధధర్మము నీకు తెలియదా! యుద్ధము నుండి పారిపోయే వారిని చంపే నీలాంటి వాడికి స్వర్గములో ఉండే అర్హత లేదు. నీకు అంతగా యుద్ధం చేయాలని కోరికగా ఉంటే నేను ఇక్కడే ఉన్నాను. నాతో యుద్ధం చెయ్యి. నీ ప్రతాపం చూపించు." అని అన్నాడు. అప్పుడు విష్ణువు మాల్య వంతునితో ఇలా అన్నాడు. "మీరు దేవతలను దేవతా గణములను తరిమి తరిమి కొట్టినప్పుడు ఈ యుద్ధనీతి మీకు గుర్తుకు రాలేదా! నేను దేవతలకు వారిని మీ నుండి రక్షిస్తాను అని అభయం ఇచ్చాను. నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకుంటున్నాను. మీరు ఎక్కడ దాక్కున్నా మిమ్ములను చంపుతాను. మీరు పాతాళానికి పోయినా మిమ్ములను వదలను." అని అన్నాడు విష్ణువు. ఆ మాటలకు కోపించిన మాల్యవంతుడు తన శక్తి బాణమును విష్ణువు గుండెలకు గురిపెట్టి విసిరాడు. విష్ణువు ఆ శక్తిని పట్టుకొని తిరిగి మాల్యవంతుని మీదికి విసిరాడు. ఆ శక్తి వేగంగా వచ్చి మాల్యవంతుని కవచమును చీల్చుకుంటూ మాల్యవంతుని గుండెల్లో దిగబడింది. ఆ దెబ్బకు మాల్యవంతుడు మూర్ఛపోయాడు. కాని అంతలోనే తేరుకున్నాడు. మాల్యవంతుడు తన వద్దనున్న ఒక ఇనప శూలమును విష్ణువు గుండెలకు గురిపెట్టి విసిరాడు. మాల్యవంతుడు విష్ణువు ముందుకు దూకి ఆయనను గట్టిగా గుద్ది దూరంగా పారిపోయాడు. మరలా వచ్చి గరుడుని కూడా చేతితో గట్టిగా కొట్టాడు. గరుడునికి కోపం వచ్చింది. తన రెక్కలతో మాల్యవంతుడిని కొట్టాడు. ఆ వేగానికి మాల్యవంతుడు దూరంగా ఎగిరిపోయాడు.

మాల్యవంతుడు ఎగిరిపోవడం చూచిన సుమాలి తన సైన్యములతో లంకదారి పట్టాడు. ఈ ప్రకారంగా శ్రీమహావిష్ణువు రాక్షసులను వారి నాయకులను యుద్ధంలో సంహరించాడు. రాక్షసులకు భయం పట్టుకుంది. లంకలో ఉన్న తమను విష్ణువు వదిలిపెట్టడని, రాక్షసులు అంతా తమ తమ కుటుంబాలతో, బంధు మిత్రులతో పాతాళానికి పారిపోయారు. మాలి మరణించాడు. మాల్యవంతుడు ఎగిరిపోయాడు. మిగిలిన సుమాలి పాతాళంలో రాక్షస రాజ్యమును స్థాపించాడు. రాక్షసులను పరిపాలిస్తున్నాడు. ఓ రామా! ఇప్పుడు నీవు చంపిన రాక్షసులు పులస్త్య వంశమునకు చెందిన వారు. మహా బలవంతులు. మాల్యవంతుడు, సుమాలి, మాలి వాళ్ల పూర్వీకులు. ఆ కాలంలో ఒక్క శ్రీమహావిష్ణువు తప్ప రాక్షసులను చంపగల పరాక్రమవంతుడు లేడు. నీవు

అమరనధ్ అమర్
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ శ్రీమహావిష్ణువు అవతారము కాబట్టి రాక్షసులను చంపగలిగావు. అసలు నీవు పుట్టినదే రాక్షస సంహారము కొరకు. శ్రీమహావిష్ణువు దుష్టులను శిక్షించడానికి శిష్టులను రక్షించడానికి అవతారములు ఎత్తుతుంటాడు.

ఓ రామా! ఇప్పటి దాకా రాక్షసుల పుట్టుక, వాని జన్మల గురించి చెప్పాను. ఇప్పుడు నీవు చంపిన రావణ కుంభకర్ణుల గురించి వారి జన్మల గురించి చెబుతాను. శ్రీమహావిష్ణువుకు భయపడి సుమాలి రాక్షసులతో పాతాళానికి పారిపోయిన తరువాత లంక ఖాళీ అయింది. అప్పుడు కుబేరుడు తన యక్షగణములతో లంకలో ప్రవేశించాడు. తన పుత్రులు, పౌత్రులతో లంకలో నివసిస్తున్నాడు.

ఉత్తరకాండము
తొమ్మిదవ సర్గ.

ఓ రామా! అలా చాలాకాలం గడిచింది. సుమాలి పాతాళం నుండి భూలోకానికి వచ్చి అక్కడక్కడా తిరుగుతున్నాడు. పుష్పక విమానము ఎక్కి భూలోకంలో ఆనందంగా వెళుతున్న కుబేరుడు సుమాలి కంటబడ్డాడు. ఆ సమయంలో కుబేరుడు తన తండ్రిని చూడ్డానికి వెళుతున్నాడు. వెంటనే సుమాలి పాతాళానికి వెళ్లాడు. తన మంత్రులను శ్రేయోభిలాషులను పిలిచాడు. "కుబేరుడు ఏం పుణ్యం చేసి ఆ మాదిరి పుష్పకం మీద విహరిస్తున్నాడు. మనం కూడా అంతటి పుణ్యం సంపాదించాలంటే ఏమి చెయ్యాలి." అని వారినందరినీ అడిగాడు. వారు ఏమీ చెప్పలేకపోయారు. సుమాలి కూతురు కైకసికి పెళ్లి చేసే వయసు వచ్చింది. సుమాలి తనకుమార్తె కైకసిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా! నీకు వివాహము చేసే వయసు మించి పోతూ ఉంది.నీకు తొందరగా వివాహం చెయ్యాలి. మనం దేవతలకు భయపడి పాతాళంలో ఉన్నాము. నిన్ను పెళ్లి చేసుకోవడానికి ఎవరూ ముందుకు రావడం లేదు. నీ వివాహం గురించి మేము చాలా శ్రమ తీసుకుంటున్నాము. అమ్మా! నీవు సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవిలాగా ఉన్నావు. కాని నీకు వివాహం కావడం లేదు. పెళ్లికాని కన్యను ఇంట్లో పెట్టుకున్న తల్లితండ్రుల బాధ వర్ణనాతీతము. నిన్ను ఎవరు వరిస్తాడో, వాడు ఎలాంటి వాడో అని దిగులుగా ఉంది. నీవు నీ తల్లి వంశమును, తండ్రి వంశమును, నీ కాబోయే భర్త వంశమును ఉద్ధరించాలి. నీకు ప్రజాపతి బ్రహ్మ వంశములో పుట్టిన వాడు, పులస్త్య కుమారుడు అయిన విశ్రవసుడు తగిన భర్త. నీవు విశ్రవసుని సేవించు. ఆయనను భర్తగా పొందు. నీకు కుబేరునితో సమానమైన సంతానము కలుగ గలదు. అదే నాకోరిక." అన్నాడు.

ఆ మాటలకు కైకసి సరే అంది. కైకసి విశ్రవసుడు తపస్సు చేసుకుంటున్న ఆశ్రమం దగ్గరకు వెళ్లింది. ఆ సమయంలో విశ్రవసుడు యజ్ఞం చేస్తున్నాడు. ఆ సమయంలో ముని కంట పడకూడదని తెలిసి కూడా కైకసి, విశ్రవసుని ఎదుట నిలబడి కామంతో కూడిన చూపులు ప్రసరించింది. విశ్రవసు కైకసిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నీవు ఎవరు? ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావు? నీకు ఏం కావాలి?" అని అడిగాడు. అప్పుడు కైకసి ఇలా అంది. "మీరు గొప్ప తపస్సంపన్నులు మీకు నేను చెప్పాలా!

అమరనాధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నా పేరు కైకసి. నేను నా తండ్రి సుమాలి పంపగా మీ వద్దకు వచ్చాను అని మాత్రం చెప్పగలను. మీరే మీ తపశ్శక్తితో నేను ఎందుకు వచ్చానో తెలుసుకోండి. " అని గడుసుగా బదులు చెప్పింది. విశ్రవసుడు కళ్లు మూసుకున్నాడు. మనోనేత్రంతో కైకసి మనోగతమును గ్రహించాడు. "ఓ సుందరీ! నీ మనసులో కోరిక నాకు తెలిసింది. నీవు నా వలన పుత్ర సంతానము పొందవలెనని వచ్చావు. కాని నీవు వచ్చిన సమయమే దారుణమైన సంధ్యాసమయము. ఈ సమయంలో పుట్టిన కుమారులు, లోకభయంకరులు, భయంకరాకారులు, క్రూరమైన బుద్ధికలవారు అవుతారు." అని అన్నాడు. అప్పుడు కైకసి ఇలా అంది."మహానుభావా! మీరు గొప్ప తపస్సంపన్నులు. మీ నుండి ఇటువంటికుమారులను నేను ఆశించలేను. అటువంటి కుమారులు కలగడం నాకు ఇష్టం లేదు." అని పలికింది. "నీవు కోరావు కాబట్టి నీ ఆఖరి కుమారుడు మాత్రము ధర్మాత్ముడు, లోకహితుడు, గుణవంతుడు అవుతాడు." అని అనుగ్రహించాడు.

తరువాత కొంత కాలానికి కైకసి గర్భం దాల్చి భయంకరాకారుడైన కుమారుడికి జన్మనిచ్చింది. ఆ శిశువు పదితలలతో, పెద్ద కోరలతో, ఇరవై చేతులతో, నల్లగా కాటుక కొండవలె ఉన్నాడు. ఆ కుమారుడు జన్మించగానే ఎన్నో అపశకునములు కనపడ్డాయి. భూకంపము వచ్చింది. ఉల్కాపాతము జరిగింది. పది కంఠములతో పుట్టాడు కాబట్టి ఆ శిశువుకు దశగ్రీవుడు (దశకంఠుడు) అని నామకరణం చేసాడు విశ్రవసువు. దశగ్రీవుడు పుట్టిన తరువాత కైకసికి కుంభకర్ణుడు జన్మించాడు. కుంభకర్ణుడు అప్పటిదాకా ప్రపంచములో లేని భారీ శరీరముతో జన్మించాడు. తరువాత వికృతమైన ముఖంతో ఉన్న శూర్పణఖ అనే ఆడశిశువు జన్మించింది. ఆఖరి వాడుగా సత్త్వగుణ ప్రధానుడైన విభీషణుడు జన్మించాడు. ఆ పుత్రులు, పుత్రిక విశ్రవసుని ఆశ్రమంలో దిన దిన ప్రవర్ధమానంగా పెరుగుతున్నారు. కుంభకర్ణుడు చిన్నప్పటినుండి మానవ భక్షకుడిగా తయారయ్యాడు. ఋషులను బాధపెడుతున్నాడు. మూడులోకాలలో తిరుగుతున్నాడు. విభీషణుడు మాత్రము చిన్నప్పటి నుండిధర్మాత్ముడుగా, ఇంద్రియములను నిగ్రహించుకుంటూ పెరుగుతున్నాడు. ఒకనాడు విశ్రవసుని కుమారుడు కుబేరుడు తన పుష్పకము మీద తండ్రిని చూడడానికి వచ్చాడు. అప్పుడు కైకసి అత్యంత తేజస్సుతో వెలిగిపోతున్న కుబేరుని చూచింది. వెంటనే తనకుమారుడు దశగ్రీవునిపిలిచి ఇలా అంది. "అతడు నీ సోదరుడు కుబేరుడు. ఎలా ప్రకాశిస్తున్నాడో చూడు. నీవు కూడా అంతటి వాడివి కావాలి. నిన్ను కూడా నేను అంతటి ప్రకాశవంతుడిగా చూడాలి. అదే నా కోరిక. కాబట్టి నీవు కూడా అంతటి వాడివి కావడానికి ప్రయత్నించు." అని పలికింది. తల్లి మాటలు విన్న దశగ్రీవునికి సోదరుడు కుబేరుడు అంటే ఈర్ష్య పుట్టింది. ద్వేషము ప్రబలింది. అప్పుడు ఒక ప్రతిజ్ఞ చేసాడు. "అమ్మా! నేను కుబేరుని కన్నా గొప్పవాడిని అవుతాను. కాబట్టి నీ మనసులో ఉన్న చింత వదిలిపెట్టు." అని అన్నాడు. తను అనుకున్న కార్యం సఫలం కావాలంటే తపస్సును మించిన సాధనము లేదనుకున్నాడు దశగ్రీవుడు. తన తమ్ములతో కలిసి తపస్సు చేయడానికి గోకర్ణ క్షేత్రానికి వెళ్లాడు. దశగ్రీవుడు, కుంభకర్ణుడు, విభీషణుడు ముగ్గురు గోకర్ణ క్షేత్రంలో బ్రహ్మదేవుని గురించి తపస్సు చేయడం మొదలెట్టారు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పదవ సర్గ.

ఇంతలో రామునికి ఒక అనుమానం వచ్చింది. అగస్త్యుని చూచి ఇలా అడిగాడు. "ఓ మహర్షీ! దశగ్రీవుడు అతని తమ్ములు తపస్సు చేసారు కదా! ఎలా చేసారు? ఏ నియమాలు ఆచరించారు?" అని అడిగాడు. అగస్త్యుడు ఇలా బదులు చెప్పాడు. "ఓ రామా! అంతటి క్రూరకర్ముడైన కుంభకర్ణుడు కూడా ధర్మమార్గమును అవలంబించాడు. ఎండా కాలంలో చుట్టు 5 అగ్నుల మధ్య తపస్సు చేసాడు. వర్షాకాలంలో వానలో తడుస్తూ తపస్సు చేసాడు. చలికాలంలో నీళ్లలో కూర్చుని గజగజవణుకుతూ తపస్సు చేసాడు. ఆ ప్రకారంగా 10,000 సంవత్సరములు తపస్సుచేసాడు. విభీషణుడు 5000 సంవత్సరములు ఒంటి కాలిమీద నిలబడి తపస్సు చేసాడు. తదుపరి 5,000 సంవత్సరములుచేతులు పైకి ఎత్తి సూర్యుడు ఎటు తిరిగితే అటు తిరుగుతూ తపస్సు చేసాడు విభీషణుడు. దశగ్రీవుడు కూడా 10,000 సంవత్సరములు ఆహారం ఏమీ తీసుకోకుండా తపస్సు చేసాడు. వెయ్యి సంవత్సరాలు గడవగానే తన శిరస్సు ఒక దానిని ఖండించి అగ్నిలో హోమం చేసాడు. ఆ ప్రకారంగా 9,000 సంవత్సరములు తన తొమ్మిది తలలను అగ్నిలో హోమం చేసాడు దశగ్రీవుడు. 10,000 సంవత్సరములు పూర్తి కాగానే తన పదవ తలను ఖండించడానికి కత్తి ఎత్తాడు దశగ్రీవుడు. అప్పుడు బ్రహ్మ దేవుడు ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. దశకంఠుని ఆపాడు. "దశగ్రీవా! నీ తపస్సుకు మెచ్చాను. నీకు ఏం వరాలు కావాలో కోరుకో!' అని అన్నాడు. బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షం కాగానే దశగ్రీవుడు పరమానంద భరితుడు అయ్యాడు. బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి ఇలా ప్రార్థించాడు.

"ఓ బహ్మదేవా! ముల్లోకములలో ఉన్న ప్రాణులకు ఉండేది ఒకటే భయం. మరణ భయం. ప్రాణులకు మృత్యువు కంటే శత్రువు మరొకటి లేదు. అటువంటి మరణం నాకు రాకుండా, నాకు మరణ భయం లేకుండా వరం ఇవ్వండి." అని అడిగాడు. ఆమాటలు విన్న బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! పుట్టిన ప్రాణి మరణించక తప్పదు. కాబట్టి నీకు మరణం రాకుండా వరం ఇవ్వలేను. అందుచేత, ఇంకేవరమైనా కోరుకో ఇస్తాను." అని అన్నాడు. అప్పుడు రావణుడు అసలు వరం కోరాడు. "ఓ బ్రహ్మదేవా! నాకు పక్షిజాతులవలన కానీ, నాగజాతుల వలన గానీ, యక్షుల వలన గానీ, దైత్యులవలనగానీ, దానవుల వలన గానీ, రాక్షసుల వలన గానీ, దేవతల వలన గానీ మరణం లేకుండా వరం ప్రసాదించు. పైన చెప్పిన వారంటేనే నాకు భయము. మిగిలిన ప్రాణుల వలన నాకు భయం లేదు. మనుష్యులు మొదలైన ప్రాణులు నా ముందు గడ్డిపోచల వంటి వారు. వారి వలన నాకు ఎలాంటి భయము లేదు." అని అన్నాడు. దశగ్రీవుని మాటలు విన్న బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "నీవు కోరినట్టు నీవు చెప్పిన వారివలన నీకు మరణం రాదు. నీకు ఇంకొక వరం కూడా ఇస్తున్నాను. నీవు నీ తొమ్మిది తలలను నా కోసరం అగ్నికి ఆహుతి చేసావు. ఆ తలలు నీకు మరలా వస్తాయి. నీకు కామ రూపము ధరించే వరము కూడా ప్రసాదిస్తున్నాను. నీకు ఏ రూపము కావాలంటే ఆ రూపము ధరించగలవు."అని వరం ఇచ్చాడు. వెంటనే దశగ్రీవునికి పదితలలు యధాప్రకారము వచ్చాయి.

అమరనధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తరువాత బ్రహ్మదేవుడు విభీషణుని చూచి ఇలా అడిగాడు. 'కుమారా! నీ గురించి నాకు తెలుసు. నీవు ధర్మాత్ముడవు. సాత్వికుడవు. నీకు ఏం వరం కావాలో కోరుకో ఇస్తాను." అని అడిగాడు. విభీషణుడు చేతులు జోడించి బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి ఇలా ప్రార్థించాడు. "ఓ బ్రహ్మదేవా! నీవు లోక పూజ్యుడవు. నీ దర్శనభాగ్యమే నాకు గొప్ప వరము. నాకు ఇంకే వరము అక్కరలేదు. కాని నీవు ఇవ్వదలచుకుంటే ఈ వరం ప్రసాదించు. నేను ఎటువంటి కష్టములలో ఉన్నా, ఎటువంటి విపత్కర పరిస్తితులలో ఉన్నా, నా మనస్సు ధర్మం తప్పకుండా, నీ యందు స్థిరంగా ఉండేటట్టు నన్ను అనుగ్రహించు. నాకు ఎటువంటి ఉపదేశము లేకుండా బ్రహ్మాస్త్రము మనసులో స్ఫురించేటట్టు వరం ప్రసాదించు. నా బుద్ధి ఎల్లప్పుడూ ధర్మము నందే ప్రవర్తించేటట్టు చూడు." అని కోరుకున్నాడు. బ్రహ్మదేవుడు విభీషణుని ధర్మనిరతికి సంతోషించాడు. "కుమారా! విభీషణా! నీవు కోరిన వరములను ప్రసాదించాను. నీవు రాక్షస వంశములో పుట్టినను, నీ మనసు, బుద్ధి ధర్మం తప్పడం లేదు. అందుకని నీకు మరణం లేకుండా వరం ప్రసాదిస్తున్నాను. "అని పలికాడు.

తరువాత కుంభకర్ణునికి వరాలు ఇవ్వడానికి అతని వద్దకు వచ్చాడు. అది చూచి దేవతలందరూ కంగారు పడ్డారు. బ్రహ్మదేవునితో రహస్యంగా ఇలా అన్నారు. "దేవా! వీడు ఎటువంటి వరములు లేకుండానే లోకాలను భయపెడుతున్నాడు. బాధిస్తున్నాడు. వీడు స్వర్గలోకంలో ఉన్న నందనవనంలో ఏడుగురు అప్సరసలను, పదిమంది దేవతలను, ఋషులను, ఇంకా లెక్కలేనంతమంది మనుషులను నంచుకుతిన్నాడు వీడికి .ఇంకా వరాలు కూడా ఇస్తే ఎవరినీ బతకనివ్వడు. మూడులోకాలను నాశనం చేస్తాడు. కాబట్టి వీడికి ఏ వరమూ ఇవ్వవద్దు. తమరికి ఏదో ఒక వరము ఇవ్వాలి అనిపిస్తే వీడికి మోహాన్ని, నిస్తేజాన్ని ప్రసాదించు. ఒకమూల పడి ఉంటాడు. లోకాలు క్షేమంగా ఉంటాయి. వరం ఇచ్చాను అన్న తృప్తి నీకూ ఉంటుంది. " అని వేడుకున్నారు. దేవతల మాటలు కూడా సమంజసంగానే ఉన్నాయి అనుకున్నాడు బ్రహ్మదేవుడు. వెంటనే వాక్కుకు అధిదేవత అయిన సరస్వతిని మనసులో తలచుకున్నాడు. సరస్వతి అక్కడకు వచ్చింది. ఎందుకు పిలిచారు అని అడిగింది. "నీవు కుంభకర్ణుని వాక్కులో ప్రవేశించి దేవతలకు ఇష్టమైన రీతిలో పలికించు" అని అన్నాడు. అలాగే అని అంతర్థానమయింది సరస్వతి. కుంభకర్ణుని వాక్కులో ప్రవేశించింది.

కుంభకర్ణుని మోహం ఆవేశించింది. తరువాత బ్రహ్మదేవుడు కుంభకర్ణుని వద్దకు పోయి "కుమారా! నీ తపస్సుకు మెచ్చాను. నీకు ఏం వరం కావాలో కోరుకో!" అని అన్నాడు. "ఓ బ్రహ్మదేవా! నాకు నిద్రపోవడం అంటే చాలా ఇష్టం. నాకు అనేక సంవత్సరములు నిద్రలో గడిపే వరం ప్రసాదించు" అని కోరాడు. "తథాస్తు!" అన్నాడు బ్రహ్మ. తరువాత సరస్వతి కుంభకర్ణుని వాక్కునుండి బయటకు వచ్చింది. అందరూ వెళ్లిపోయారు. సరస్వతి తనను విడిచిపోగానే కుంభకర్ణునికి తెలివి వచ్చింది. నేను ఇప్పుడు ఏం మాట్లాడాను. ఏం అడిగాను. బ్రహ్మ ఏం ఇచ్చాడు అని తర్కించుకున్నాడు. తాను మోహపరవశుడు అయ్యాడు అని తెలుసుకున్నాడు. తీరని దు:ఖంలో మునిగిపోయాడు.

అమరనధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పదకొండవ సర్గ.

దశగ్రీవుడు, కుంభకర్ణుడు బ్రహ్మను గురించి తపస్సు చేసి వరాలు పొందారు అని విన్న సుమాలి పాతాళంనుండి బయటకు వచ్చాడు. అతనితో పాటు అతని మంత్రులు మారీచుడు, ప్రహస్తుడు, విరూపాక్షుడు, మహోదరుడు కూడా వచ్చారు. అందరూ దశగ్రీవుని వద్దకు వచ్చారు. దశగ్రీవుడిని కౌగలించుకున్నారు. "కుమారా! నీవు బ్రహ్మదేవుని గురించి తపస్సు చేసి వరములు పొందావు అని తెలిసి చాలా సంతోషించాను. కుబేరుని కన్నా అధికుడవు కావాలన్న నీ కోరిక నెరవేరింది. ఇప్పుడు మాకు విష్ణువు వలన భయము లేదు. ఆ విష్ణువు వలన కలిగిన భయము వలననే కదా ఇన్నాళ్లు మేము పాతాళంలో దాక్కున్నాము. ఈ లంకా నగరము మనది. అది రాక్షసులు నివసించే నగరము. ఇప్పుడు దానిని కుబేరుడు ఆక్రమించుకున్నాడు. మనము తిరిగి లంకను స్వాధీనము చేసుకోవాలి. ముందు సామోపాయంతో ప్రయత్నం చేద్దాము. కుబేరుడు వినకపోతే కుబేరునితో యుద్ధము చేసి ఓడించి లంకనుండి తరిమేద్దాము. అప్పుడు ఈ లంకానగరము నీది అవుతుంది. లంకకు నీవే అధిపతివి. నీవే మాకు చక్రవర్తివి. ఈ రాక్షస వంశమును ఉద్ధరించిన మహానుభావుడివి."అని అన్నాడు.

సుమాలి దశగ్రీవునికి తాతగారు అవుతారు. తాత గారితో దశగ్రీవుడు ఇలా అన్నాడు. "తాతగారూ! తమరు ఇలా మాట్లాడటం న్యాయమా. కుబేరుడు నాకు సోదరుడు నేను అతనితో యుద్ధం చేయడం ఏమిటి? లంకను అతనినే పాలించనీ." అని అన్నాడు. దశగ్రీవుని అభిప్రాయము తెలుసుకున్న సుమాలి మారు మాట్లాడలేదు. ఊరుకున్నాడు. కొన్నాళ్ల తరువాత ఒక రోజు ప్రహస్తుడు దశగ్రీవునితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నీవు శూరుడవు.నీ ఆస్తిని మరొకరు అపహరిస్తే నీ కళ్లముందే అనుభవిస్తూ ఉంటే చూస్తూ ఊరుకుంటావా! అది ఎంత అవమానము. నీ వంటి పరాక్రమవంతులు ఇలా మాట్లాడవచ్చునా! నీ వంటి వీరులకు, శూరులకు ఈ ప్రేమలు ఉండకూడదు. నిరంకుశంగా ఉండాలి. కాబట్టి నా మాట విను.

కశ్యప ప్రజాపతికి ఇద్దరు భార్యలు. అదితి. దితి. అదితికి దేవతలు పుట్టారు. దితికి దైత్యులు పుట్టారు. అప్పట్లో ఈ భూమి అంతా దైత్యుల స్వాధీనంలో ఉండేది. ఈ భూమి మీద సర్వాధికారాలు దైత్యులకే ఉండేవి. విష్ణువు దేవతల పక్షపాతి. అందుకని విష్ణువు దైత్యులతో యుద్ధము చేసి వారిని చంపి మూడు లోకములను దేవతలకు కట్టబెట్టాడు. అప్పటి నుండి సోదరులు అయిన దేవతలు, దైత్యులు బద్ధ విరోధులు అయ్యారు. కాబట్టి సోదరుల మధ్య విరోధము ఈ నాటిది కాదు. యుగయుగాల నుండి వస్తూ ఉంది. దశగ్రీవా! మనం ఇలా చెట్టు పుట్టలు పట్టుకొని ఎన్నాళ్లు తిరుగుతాము. లంకారాజ్యము మనది. దానిని నీవు స్వాధీనం చేసుకో. కుబేరుడిని తరిమెయ్యి" అని దుర్బోధ చేసాడు ప్రహస్తుడు. ఒకే మాటను పదిసార్లు చెబితే అదే నిజం అవుతుంది. ఒక మంచి వాడు చెప్పుడు మాటలకు ఎలా ప్రభావితుడవుతాడో ఇది ఒక తార్కాణము. ప్రహస్తుడి మాటలకు తలవంచాడు దశగ్రీవుడు. అలాగే అన్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

భారతీయ-సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

(ఇక్కడ మనం ఒక విషయం గమనించాలి. దశగ్రీవుడు స్వతాహాగా చెడ్డవాడు కాడు. ఇక్కడ ప్రహస్తుని చెడు మాటలతో కుబేరుని మీద వైరముపెంచుకున్నాడు. తరువాతి కాలంలో శూర్పణఖ దుర్బోధనలతో సీతను అపహరించాడు. ఈ రోజుల్లో కూడా చెప్పుడు మాటలు విని కాపురాలు, బంధుత్వాలు పాడుచేసుకొనేవాళ్లు కోకొల్లలు. ఇలాంటి చెప్పుడు మాటలకు తల ఒగ్గకూడదు అనే రామాయణం మనకు బోధిస్తుంది.)

తరువాత దశగ్రీవుడు రాక్షసుల నందరినీ సమీకరించాడు. ముందు ప్రహస్తుని కుబేరుని వద్దకు రాయబారిగా పంపాడు. "ప్రహస్తా! నీవు కుబేరుని వద్దకు పోయి సామరస్యపూర్వకంగా నా మాటలుగా చెప్పు. "సోదరా కుబేరా! ఈ లంకానగరము రాక్షసులకు చెందిన నగరము. రాక్షసులు విష్ణువుకు భయపడి పారిపోవడం వల్ల నీవు లంకానగరాన్ని ఆక్రమించుకున్నావు. ఇది మంచిది కాదు. మేము మరలా బలం పుంజుకున్నాము. కాబట్టి ధర్మంగా ప్రవర్తించి, మా లంకానగరాన్ని మాకు స్వాధీనము చెయ్యి మేము సంతోషిస్తాము. ధర్మాని పాటించు." ఈ మాటలు కుబేరునికి చెప్పి అతడు ఏమి చెబుతాడో ఆ మాటలు నాకు చెప్పు." అని అన్నాడు దశగ్రీవుడు. ప్రహస్తుడు కుబేరుని వద్దకు వెళ్లాడు. కుబేరునితో ఇలా అన్నాడు.

"ఓ కుబేరా! నేను నీ సోదరుడు దశగ్రీవుని వద్దనుండి వచ్చాను. నా పేరు ప్రహస్తుడు. దశగ్రీవుడు ఆదేశానుసారము నాలుగు మాటలు నీకు చెబుతాను విను. 'పూర్వము ఈ లంకానగరము సుమాలి అధీనములో ఉండేది. రాక్షసులు ఈ నగరంలో సుఖంగా నివసించేవారు. ప్రస్తుతము సుమాలి వారసులు అయిన దశగ్రీవుడు, రాక్షసులు లంకా నగరము తమకు కావాలని అంటున్నారు. కాబట్టి వారి నగరము వారికి ఇచ్చెయ్యి. అదే న్యాయము, ధర్మము."అని అన్నాడు ప్రహస్తుడు. ఆ మాటలు విన్న కుబేరుడు ఇలా అన్నాడు. "నా తండ్రి నన్ను ఈ నగరంలో ఉండమని నాకు లంకానగరాన్ని ఇచ్చాడు. నేను వచ్చినప్పుడు ఈ నగరంలో ఎవ్వరూ లేరు. నేను ఈ నగరాన్ని అభివృద్ధి చేసాను. భూమిని దానంగా ఇచ్చాను. నివాసయోగ్యంగా మార్చాను. ఈ లంకానగరము రాక్షసులదే. సందేహము లేదు. ఇప్పుడు మేము ఉంటున్నాము. ఈ లంకానగరాన్ని పంచుకోడం మంచి పద్ధతి కాదు. కాబట్టి నేను, దశగ్రీవుడు కలిసి ఈ లంకానగరాన్ని అనుభవిస్తాము. అని నామాటగా నా సోదరుడు దశగ్రీవునికి చెప్పు." అని అన్నాడు కుబేరుడు.

వెంటనే కుబేరుడు తన తండ్రి విశ్రవసుని వద్దకు పోయి దశగ్రీవుని కోరికను ఆయనకు వివరించాడు. "తండ్రీ! తమరి కుమారుడు దశగ్రీవుడు నా వద్దకు రాయబారిని పంపాడు. లంకా నగరములో పూర్వము రాక్షసులు నివసించేవారనీ, లంకానగరము తనది అనీ, తనకు ఇచ్చివేయమని కోరాడు. ఇప్పుడు నన్ను ఏమి చెయ్యమంటారు." అని అడిగాడు కుబేరుడు. బ్రహ్మర్షి అయిన విశ్రవసువు కుబేరునితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నా మాట విను. దశగ్రీవుడు ఈ విషయం నాతో కూడా అన్నాడు. నేను అతనిని మందలించాను. కాని అతడు వినలేదు. ఎందుకంటే దశగ్రీవుడు బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరములతో విర్రవీగుతున్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పైగా అతనికి పక్కన ఉన్న వారు దుర్బోధలు చేస్తున్నారు. అతడు మంచి మాటలు వినే మార్గంలో లేడు. అతనికి మంచి చెడు విచక్షణ నశించింది. ఆ దుర్మార్గుడితో వైరము వద్దు. నీవు లంకానగరము అతనికి ఇచ్చివేసి కైలాస పర్వతము వద్దకు రా. అక్కడ ఒక నగరము నిర్మించుకో. ప్రశాంతంగా ఉండు. కైలాస పర్వత ప్రాంతంలో మందాకినీ నది ప్రవహిస్తూ ఉంది. దాని తీర ప్రాంతము అంతా ఫల,పుష్పములతో నిండిన వృక్షములతో శోభాయమానంగా ఉంటుంది. ఆ ప్రాంతలో దేవతలు, గంధర్వులు నివసిస్తూ ఉంటారు. నువ్వు కూడా వారితో పాటు అక్కడ నివసించు. దశగ్రీవుడు రాక్షసుడు. పైగా వరములతో గర్వించినవాడు. వాడితో వైరము ఎందుకు. నా మాట విను." అని కుబేరునికి హితబోధ చేసాడు.

తండ్రి మాటలను విన్న కుబేరుడు తన వారితో కలిసి లంకానగరమును విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయాడు. తనతో పాటు తన ధనమును, వాహనములను, అనుచరులను ప్రజలను అందరినీ తీసుకొని వెళ్లిపోయాడు. ఈ విషయం తెలుసుకున్న ప్రహస్తుడు దశగ్రీవుని వద్దకు పోయి ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నీ సోదరుడు కుబేరుడు లంకానగరమును వదిలిపెట్టి వెళ్లిపోయాడు. నీవు పోయి లంకానగరములో ప్రవేశించి పాలించు. రాక్షసులందరికీ లంకా నగరము నివాసముగా మార్చు" అని అన్నాడు. ప్రహస్తుని మాట మేరకు దశగ్రీవుడు రాక్షసులతో, తన సేనలతో లంకానగరము ప్రవేశించాడు. లంకానగరాన్ని తన నివాసంగా చేసుకున్నాడు. రాక్షసులంతా లంకా నగరాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. లంకా నగరం పూర్తిగా రాక్షసులతో నిండిపోయింది. ఇక్కడ కుబేరుడు కూడా కైలాస పర్వతము మీద ఒక నగరాన్ని నిర్మించుకున్నాడు.

ఉత్తర కాండము
పన్నెండవ సర్గ,

తరువాత లంకా రాజ్యానికి దశగ్రీవుడు పట్టాభిషిక్తుడు అయ్యాడు. దశగ్రీవుని చెల్లెలు పేరు శూర్పణఖ. రావణుడు ఆమెకు వివాహము చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. కాలకుడు అనే రాక్షసుని కుమారుడు విద్యుజ్జిహ్వుడు. దశగ్రీవుడు తన చెల్లెలు శూర్పణఖను విద్యుజ్జిహ్వుడికి ఇచ్చి వివాహము చేసాడు. ఒక రోజు దశగ్రీవుడు వేటకు వెళ్లాడు. అరణ్యములో రావణునికి దితి కుమారుడు అయిన మయుడు కనపడ్డాడు. ఆయన వెంట ఒక కన్య ఉంది. దశగ్రీవుడు మయుని చూచి ఇలా అడిగాడు. "మీరు ఎవరు? ఈ కన్యను వెంటబెట్టుకొని ఎందుకు తిరుగుతున్నారు? ఇది క్రూరమృగములకు ఆవాసమైన ఘోరారణ్యము. ఈ అరణ్యములో ఒంటరిగా ఒక స్త్రీని వెంట బెట్టుకొని తిరగడానికి కారణమేమి?" అని అడిగాడు దశగ్రీవుడు . దానికి మయుడు ఇలా సమాధానం చెప్పాడు. "నేను దితి కుమారుడను. నా పేరు మయుడు. నాకు హేమ అనే అప్సరసతో వివాహము అయింది. నేను పది వేల సంవత్సరములు ఆమెతో కాపురముచేసాను. ఆమె కొంత కాలము కిందట దేవ కార్యము నిమిత్తము దేవలోకమునకు వెళ్లిపోయింది. ఇంతవరకూ తిరిగి రాలేదు. ఈమె నా కుమార్తె. పేరు మండోదరి. నా కుమార్తెకు వివాహము చేయు వయసు వచ్చినది.

అమరనాధ అమర
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఈమెకు తగిన వరుడిని వెదుకుతూ ఉన్నాను. వయసు వచ్చిన కన్య ఉన్న తండ్రికి ఆ కన్య గుండెల మీద కుంపటే కదా! ఆమెకు ఎప్పుడు ఏమి జరుగుతుందో అని, అటు తల్లి వంశమునకు ఇటు తండ్రి వంశమునకు ఎక్కడ మచ్చ తెస్తుందో అని నిత్యము బాధపడవలసినదే కదా! నాకు నా భార్య వలన ఈమె కాక ఇంకా ఇద్దరు పుత్రులు కలిగారు. వారు మాయావి, దుందుభి. నా గురించి నేను ఏమీ దాచకుండా చెప్పాను. నీవు ఎవరో ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావో చెప్పండి." అని మయుడు దశగ్రీవుని అడిగాడు.

మయునితో దశగ్రీవుడు ఇలా అన్నాడు. "నా పేరు దశగ్రీవుడు. నేను విశ్రవసువు కుమారుడను. పులస్త్యుని పౌత్రుడను. నా తండ్రి విశ్రవసువు బ్రహ్మ నుండి మూడవ వాడు. నేను లంకానగరాధీశు డను. వేట నిమిత్తము ఈ అడవికి వచ్చాను." అని అన్నాడు. ఇతడు విశ్రవసు అనే మహర్షి కుమారుడు. నా పుత్రికకు తగిన వరుడు అని మనసులో అనుకున్నాడు. వెంటనే మయుడు దశగ్రీవుని చేతిలో తన కుమార్తె చేతిని ఉంచి పాణిగ్రహణము చేయించాడు. మయుడు దశగ్రీవుడుతో ఇలా అన్నాడు. "ఈమె నా కుమార్తె మండోదరి, నాకు, హేమ అనే అప్సరసకు పుట్టిన కన్య. ఈమె నీకు తగిన భార్య. ఈమెను భార్యగా స్వీకరించు." అని అన్నాడు. దశగ్రీవుడు దానికి సమ్మతించాడు. అక్కడే ఉన్న చితుకులను పోగుచేసి అగ్నిని రగిల్చాడు. మయుడి కుమార్తె మండోదరిని అగ్ని సాక్షిగా పాణిగ్రహణం చేసాడు దశగ్రీవుడు. దశగ్రీవుడు క్రూరస్వభావుడు, రాక్షస ప్రవృత్తి కలవాడు అని విశ్రవసు తన భార్యతో చెప్పినట్టు మయునికి తెలుసు. కాని పులస్త్య బ్రహ్మ మనుమడు అనే ఒకే ఒక్క కారణంతో తన కుమార్తె మండోదరిని దశగ్రీవునికి ఇచ్చి వివాహం చేసాడు. తన కుమార్తెను వివాహమాడినందుకు గాను మయుడు దశగ్రీవునికి తాను ఎంతో తపస్సు చేసి సాధించిన శక్తి అనే దివ్యాస్త్రమును ఇచ్చాడు.

రామా! ఆ శక్తి అస్త్రాన్నే దశగ్రీవుడు లక్ష్మణునిమీద ప్రయోగించాడు. గుర్తుందా నీకు! రామా! ఆ ప్రకారంగా దశగ్రీవునికి మండోదరికి వివాహం జరిగింది. తరువాత దశగ్రీవుడు తనసోదరులు అయిన కుంభకర్ణుడు విభీషణుల వివాహాలు కూడా జరిపించాడు. వైరోచనుని మనుమరాలు అయిన వజ్రజ్వాల అనే కన్యను కుంభకర్ణునికి, శైలూషుని కుమార్తె అయిన సరమ అనే కన్యను విభీషణునికి ఇచ్చి వివాహం జరిపించాడు. ఆ ముగ్గురు అన్నదమ్ములు తమ తమ భార్యలతో ఆనందంగా సాంసారిక జీవితం గడుపుతున్నారు. కొంత కాలానికి మండోదరి గర్భం ధరించి ఒక పుత్రుడిని ప్రసవించింది. ఆ బిడ్డ పుట్టి పుట్టగానే పెద్దగా ఏడవడం మొదలు పెట్టాడు. ఆ ధ్వని మేఘములు గర్జించినట్టు ఉంది. అందుకని ఆ కుమారునికి మేఘనాధుడు అనే పేరుపెట్టారు. తరువాతి కాలంలో అతడే ఇంద్రజిత్తు అని సార్థకనామం పొందాడు. మేఘనాధుడు రావణుని అంత:పురములో దినదిన ప్రవర్ధమానంగా అల్లారుముద్దుగా పెరుగుతున్నాడు.

ఉత్తర కాండము
పదమూడవ సర్గ.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తరువాత కొంత కాలానికి బ్రహ్మ దేవుడు ఇచ్చిన వరాలు పనిచేయడం మొదలు పెట్టాయి. కుంభకర్ణుని అంతులేని నిద్ర ఆవహించింది. ఆ నిద్రను తట్టుకోలేకపోతున్నాడు కుంభకర్ణుడు. దశగ్రీవునితో ఇలా అన్నాడు. "అన్నయ్యా! ఈ పాడు నిద్ర నన్ను వదలడం లేదు.నేను సుఖంగా నిద్రించడానికి ఒక శయనమందిరం ఏర్పాటు చెయ్యి." అని అడిగాడు. దశగ్రీవుడు వెంటనే శిల్పులను పిలిపించి యోజనము వెడల్పు, మూడు యోజనముల పొడవు ఉన్న ఒక పెద్ద గృహమును నిర్మింపజేసాడు. ఆ గృహమును రత్నములతోనూ మణుల తోనూ మాణిక్యములతోనూ, బంగారముతోనూ అలంకరింపజేసాడు. కుంభకర్ణునికి సుఖమైన హంసతూలికా తల్పమును ఏర్పాటు చేసాడు. కుంభకర్ణుడు ఆ ఇంట్లో ప్రవేశించాడు. హాయిగా నిద్రకు ఉపక్రమించాడు. పుట్టుకతో బ్రాహ్మణుడైన దశగ్రీవుని సాత్త్విక గుణమునకు బదులు, రజస్తమోగుణములు ప్రధానంగా పెంపొందాయి. రాక్షసత్వము క్రూరత్వము, ద్వేషము,కోపము దశగ్రీవునిలో ప్రవేశించాయి. వాటి ప్రభావాలకు లోబడిన రావణుడు హింసకు పాల్పడ్డాడు. ఋషులను, దేవతలను, యక్షులను,గంధర్వులను పీడించడం మొదలు పెట్టాడు. దేవలోకములో ఉన్న అందమైన ఉద్యానవనములను నాశనం చేసాడు. ఉంటే నా దగ్గర ఉండాలి. నా దగ్గర లేనిది ఇంకెక్కడా ఉండకూడదు అనే ప్రాతి పదికన హింసాకాండ మొదలుపెట్టాడుదశగ్రీవుడు. (ఈ రోజుల్లో ప్రేమ వ్యవహారలలో ఈ ధోరణి పబలుతూ ఉ ంది. నాకు దక్కనిది ఇంకెవరికీ దక్కడానికి వీలు లేదు. అందుకే ఆసిడ్ పోస్తాను.నరుకుతాను. చంపుతాను అని ఆడపిల్లలను హింసిస్తున్నారు ఈ నాటి దశగ్రీవుని అంశలో పుట్టిన కుర్రాళ్లు.)

దశగ్రీవుడు సాగిస్తున్న హింసాకాండ దశగ్రీవుని అన్న కుబేరునికి తెలిసింది. దశగ్రీవుడు చేసేది తప్పు అని చెప్పడానికి కుబేరుడు దశగ్రీవుని వద్దకు ఒక దూతను పంపాడు.ఆ దూత లంకా నగరం చేరుకున్నాడు. ముందు విభీషణుని వద్దకు వెళ్లాడు. విభీషణుడు ఆ దూతను సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. కుశల ప్రశ్నలు వేసాడు. వచ్చిన పని గురించి అడిగాడు. తరువాత దశగ్రీవుని వద్దకు తీసుకొని వెళ్లాడు. ఆ దూత దశగ్రీవుని చూచి జయజయధ్వానాలు చేసాడు. తరువాత దశగ్రీవునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ దశగ్రీవ సార్వభౌమా! నీకు జయము కలుగుగాక! మీరు చేస్తున్న హింసా కాండను కుబేరుడు గమనిస్తున్నాడు. అందుకే నన్ను పంపాడు. ఆయన మాటలను నేను యథాతథంగా చెబుతాను అవధరించండి. " సోదరా! దశగ్రీవా! నేను స్వర్గంలో మీరు ధ్వసం చేసిన నందన వనమును చూచాను. మీరు హింసించిన ఋషులతో మాట్లాడాను. నీవు సాత్వికులైన ఋషులను చంపుతున్నట్టు తెలిసింది. దేవతలను నీవు హింసిస్తున్నావట. దానికి ప్రతిగా దేవతలు నిన్ను చంపడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని నాకు తెలిసింది. ఓ రాక్షసరాజా! నీవు నా మీద కూడా విరోధము పెట్టుకున్నావు. కాని నేను దానిని సహించాను. లంకానగరాన్ని నీకు ఇచ్చాను. ఆ ఈశ్వరానుగ్రహంతో కైలాస శిఖరం మీద ఉంటున్నాను.

ఒక రోజు నేను ఆ పరమశివుని దర్శనార్ధము కైలాసమునకు వెళ్లాను. పార్వతీ పరమేశ్వరులు కొలువుదీరి ఉన్నారు.

అమరనధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

దురదృష్టవశాత్తు నా ఎడమ కన్ను చూపుపార్వతీ దేవి మీదపడింది. ఆమె ఎవరా అని పరిశీలించి చూచానే కానీ వేరే ఉద్దేశము చేత కాదు. కాని ఆ మహాశక్తి దివ్యకాంతి నా కంటిలో ప్రవేశించి నా ఎడమ కన్నుచూపు పోయింది. ఆ పాప పరిహారార్థము నేను కైలాస పర్వతము మీద ఎనిమిది వందల సంవత్సరములు మౌనవ్రతము పాటించాను. నా వ్రతానికి సంతోషించిన పరమశివుడు నాతో ఇలా అన్నాడు. "కుబేరా!నీవు చేసిన వ్రతమునకు నేను ఎంతో సంతోషించాను. ఇదివరలో ఈ వ్రతమును నేను చేసాను. ఇప్పుడు నువ్వు చేసావు. ఈ వ్రతము చేయగలవాడు వేరే ఎవరూ లేరు. అందుకని నేను నీతో స్నేహము చేస్తున్నాను. ఇప్పటి నుండి నీవు నా మిత్రుడవు. కుబేరా! దేవీ ప్రభావంతో నీ ఎడమ కన్ను కనపడకుండాపోయింది. ఏకాక్షివి అయ్యావు. అందుకని నీవు ఏకాక్షి పింగళి అనే పేరుతో పిలువబడతావు." అని అన్నాడు ఈశ్వరుడు.

దశగ్రీవా! ఆ తరువాత నేను నీవు చేస్తున్న హింసా కాండ పాపకార్యముల గురించి విన్నాను. నీవు నా తమ్ముడివి. నా కన్నా చిన్నవాడివి. నీవు తప్పు చేస్తే అన్నగా నేను సరిదిద్దాలి కదా! అందుకని ఈ దూత ద్వారా నా సందేశమును పంపుతున్నాను.నీ దుష్కార్యముల వలన మన వంశమును అప్రతిష్ఠ తేవద్దు. ఇటువంటి అధర్మ కార్యముల నుండి నీ మనస్సు మరల్చుకో. నీ హింసాకాండకు కోపించిన దేవతలు, మునులు, ఋషులు నిన్ను చంపడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. జాగ్రత్తగా ఉండు." అని కుబేరుడు తన మాటగా తమరికి చెప్పమన్నాడు. కుబేరుడు చెప్పిన మాటలు తమరికి యథాతథంగా వివరించాను." అని పలికి ఆ దూత కూర్చున్నాడు. ఆ దూత కుబేరుని సందేశమును వినిపిస్తున్నంతసేపూ దశగ్రీవుడు కోపంతో ఊగిపోతున్నాడు. పళ్లు పటపట కొరుకుతున్నాడు. దూత తన సందేశమును పూర్తిచేయగానే దశగ్రీవుడు ఆ దూతను చూచి ఇలా అన్నాడు.

"కుబేరుడి వద్ద నుండి వచ్చిన ఓ దూతా! కుబేరుని మాటలుగా నువ్వు చెప్పిన మాటలు విన్నాను. ఈ మాటలు విన్న తరువాత నువ్వు గానీ, కుబేరుడు గానీ ఆ లోకంలో బతకరు. ఎందుకంటే మీ మాటలు వినడం నాకు ఇష్టం లేదు. కుబేరుడు తనకు పరమేశ్వరునితో తనకు మిత్రత్వము ఉందని చెప్పుకుంటున్నాడు. అది నాకు అనవసరము. ఈ మాటలు అన్నందుకు నిన్ను నీ కుబేరుడిని ఇక్కడికిక్కడే చంపాలి. 'రావణుడు నా తమ్ముడు కదా నన్ను ఏమీ చెయ్యడు' అని అనుకుంటున్నాడేమో. నాకు ఎవరైనా ఒకటే. నాకు ఇష్టం లేని మాటలు చెప్పినా, ఇష్టం లేని పనులు చేసినా వారిని క్షమించను. ఇప్పటిదాకా నాకు తోచిన పనులు చేస్తున్నాను. ఇప్పుడు కుబేరుడు చెప్పాడు కాబట్టి ముల్లోకములను జయించవలెనని, ముల్లోకముల మీద ఆధిపత్యము వహించాలని నిశ్చయించుకున్నాను. నేను తక్షణమే లోకపాలకులను చంపాలని నిశ్చయించుకున్నాను."అని పలికాడు. తన ఆసనం మీది నుండి లేచాడు. కత్తి తీసుకొని ఆ దూత తల నరికాడు. ఆ దూత శరీరమును తినమని రాక్షసులకు ఆదేశించాడు. మూడులోకములను జయించవలెనని నిశ్చయించుకున్న దశగ్రీవుడు తన జైత్రయాత్రను కుబేరునితో మొదలు పెట్టాడు. అపారమైన సేనలతో కుబేరుని మీదికి యుద్ధానికి బయలేదేరాడు.

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పదునాలుగవ సర్గ.

మొట్టమొదటగా సృష్టించబడ్డ ప్రాణులు మేము రక్షిస్తాము అన్న వారు రాక్షసులుగానూ, మేము పూజిస్తాము అన్న వారు యక్షులుగానూ పిలువబడ్డారు అని చదువుకున్నాము కదా! రాక్షసులు అందరూ లంకలో చేరి దశగ్రీవుని ఆధిపత్యంలో ఉంటే, యక్షులు అందరూ కైలాసపర్వతము వద్ద కుబేరుడు నిర్మించిన నగరంలో కుబేరుడిపాలనలో ఉన్నారు. ఆ కుబేరుడు దశగ్రీవునికి అన్నగారు. కుబేరుడు దశగ్రీవునికి మంచి మాటలు చెప్పడానికి దూతను పంపితే ఆ దూతను చంపాడు దశగ్రీవుడు. పంతానికిపోయి కుబేరుడి మీదికి యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. దశగ్రీవుని సేనాధిపతులు అయిన మహోదరుడు, ప్రహస్తుడు, మారీచుడు, శుకుడు, సారణుడు, యుద్ధము లేకపోతే బతకలేని ధూమ్రాక్షుడు, తన మంత్రులతోనూ కలిసి దశగ్రీవుడు జైత్రయాత్రకు బయలుదేరాడు. (కుబేరుడు అనవసరంగా దూతను పంపి దశగ్రీవుని రెచ్చగొట్టాడు. ఆ దూతను పంపకపోతే బాగుండేది. ఎవరి మానాన వారు బతుకుతూ ఉండేవారు. అంతా విధిలిఖితం. ఎలా జరగాలో అలా జరగాలి కదా! ఈ నాడు కూడా మనలో చాలా మంది ఏదో ఒక వెధవ పని చేసి తరువాత చింతించడం పరిపాటి అయి పోయింది. దశగ్రీవుడు దుర్మార్గుడు మూర్ఖుడు. ఎవరి మాటా వినడు అని తెలిసికూడా వాడికి ధర్మం గురించి చెప్పడం కూడా మూర్ఖత్వమే. ఈ నాడూ అదే జరుగుతూ ఉంది. వినడని తెలిసి కూడా చెప్పడం, భంగపడటం పరిపాటి అయిపోయింది.)

దశగ్రీవుడు తన సేనలతో కైలాస పర్వతమును చేరుకున్నాడు. అపారమైన రాక్షస సేనలను చూచారు యక్షులు. వచ్చిన వాడు తమ అధిపతి కుబేరుని తమ్ముడు దశగ్రీవుడు అని తెలుసుకున్నారు. వెంటనే యక్షులు అందరూ కుబేరుని వద్దకు పోయి "తమరి సోదరుడు దశగ్రీవుడు యక్షుల మీద యుద్ధం ప్రకటించాడు" అని చెప్పారు. కుబేరుడు చేసేది లేక రాక్షసులను ఎదుర్కోమన్నాడు. యక్షులు కూడా రాక్షసుల మీద యుద్ధం ప్రకటించారు. యక్షులకు రాక్షసులకు ఘోరయుద్ధం జరిగింది. ఇరుపక్షములలో నష్టం జరిగింది. ఎంతో సులభంగా జయించవచ్చు అనుకున్న యక్షులు ఇలా తిరగబడేసరికి రాక్షస సేనలు కలవరపడ్డాయి. కాని దశగ్రీవుడు పట్టు వదలలేదు. యక్షుల మీద విజృంభించాడు. యక్షులు, గదలతోనూ, ఖడ్గములతోనూ, ముసలములతోనూ తోమరములతోనూ యుద్ధం చేస్తున్నారు. యక్షుల సేనలలోకి దశగ్రీవుడు చొచ్చుకుపోతున్నాడు. దశగ్రీవుని సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొంటున్నారు యక్షులు. కాని దశగ్రీవుడు కించిత్తు కూడా చలించడం లేదు. దశగ్రీవుడు తన గదతో యక్షులను సంహరిస్తున్నాడు. కార్చిచ్చు అడవిని కాల్చినట్టు దశగ్రీవుడు యక్షులను చంపుతున్నాడు. దశగ్రీవునికి తోడు మహోదరుడు, శుకుడు మొదలగు సేనానాయకులు యక్షులను తుదముట్టిస్తున్నారు. యక్షుల సేనలు తరిగిపోతున్నాయి. చాలామంది పారిపోతున్నారు. పారిపోలేని వారు అక్కడికక్కడే పడిపోతున్నారు. ఆకాశంలో నిలబడిన దేవతలు, ఋషులు ఈ ఘోరాన్ని చూస్తున్నారు.

కుబేరుడు ఎప్పటికప్పుడు యుద్ధరీతులను సమీక్షిస్తూ

అనిరుధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM

సైన్యములను పంపుతున్నాడు. ఆ అదనపు సేనలకు సంయోధ కంటకుడు అనే యక్షుడు నాయకత్వం వహించాడు. రావడం రావడం ఆ యక్షుడు తన చక్రాయుధంతో మారీచుని కొట్టాడు. వాడు కిందపడ్డాడు. అంతలోనే లేచి మరలా సంయోధకంటకునితో యుద్ధంచేసాడు. మారీచుని పరాక్రమానికి తట్టుకోలేక సంయోధ కంటకుడు పారిపోయాడు. దశగ్రీవుడు కుబేరుని నగరంలోకి ప్రవేశించాడు. ముఖద్వారము నుండి అంతా బంగారుమయంగా ఉంది. ముఖద్వారము వద్ద దశగ్రీవుని ద్వారపాలకులు అడ్డగించారు. దశగ్రీవుడు వారిని లక్ష్యపెట్టలేదు. ఆ ద్వారపాలకుడు ఒక తోరణ స్తంభమును పెరికి దానితో దశగ్రీవుని కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు దశగ్రీవునికి దిమ్మతిరిగింది. ఆ దెబ్బకు దశగ్రీవుడు చావాల్సింది కానీ బ్రహ్మవరము వలన చావు అతని దగ్గరకు రాలేదు. దశగ్రీవుడు ఆ యక్షుని చేతిలో నుండి ఆ తోరణ స్తంభమును తీసుకొని దానితో ఆ యక్షుని తుక్కు కింద కొట్టాడు. వాడి శరీరం ముక్కముక్కలయింది. అది చూచిన యక్షులు అందరూ భయంతో పారిపోయారు.

ఉత్తర కాండము
పదునైదవ సర్గ.

యక్షులు పారిపోవడం చూచి కుబేరుడు కలత చెందాడు. మహాయక్షుడైన మణిభద్రుని పిలిచాడు. వెంటనే యక్షసేనలతో వెళ్లి దశగ్రీవుని సంహరించమని ఆదేశాలు ఇచ్చాడు. వెంటనే మణిభద్రుడు నాలుగువేలమంది యక్షులతో దశగ్రీవుని మీదిక యుద్ధానికి వెళ్లాడు. యక్ష, రాక్షసులకు యుద్ధం తీవ్రంగా జరుగుతూ ఉంది. ఈసారి యక్షులు ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడుతున్నారు. యక్షులు ఆకాశంలో పక్షుల మాదిరి సంచరిస్తూ యుద్ధం చేస్తున్నారు. కాని రాక్షసులు చేసి మాయాయుద్ధము ముందు నిలువలేక పోతున్నారు. రాక్షసులు యక్షులను నిర్దాక్షిణ్యంగా చంపుతున్నారు. మహోదరుడు, ప్రహస్తుడు చెరి ఒక వెయ్యిమంది యక్షులను చంపారు. మారీచుడు రెండువేల మంది యక్షులను చంపాడు. రాక్షసుల మాయాయుద్ధము ముందు యక్షులు నిలువలేకపోతున్నారు. ధూమ్రాక్షుడు మణిభద్రుని ఎదుర్కొని అతనిని ఒక ముసలంతో వక్షస్థలం మీద కొట్టాడు. కాని మణిభద్రుడు చలించలేదు. అదే గదతో ధూమ్రాక్షుని గుండెలమీద మోదాడు. ఆ దెబ్బకు ధూమ్రాక్షుడు నెత్తురు కక్కుతూ కిందపడిపోయాడు. అది చూచిన దశగ్రీవుడు మణిభద్రుని మీదికి పరుగెత్తాడు. మణిభద్రుడు రావణుని మీద మూడు శక్తి బాణములను ప్రయోగించాడు. రావణుడు మణిభద్రుని కిరీటమును పడగొట్టాడు. వెంటనే మణిభద్రుడు యుద్ధభూమి నుండి వెళ్లిపోయాడు.

తరువాత కుబేరుడు యుద్ధానికి సన్నద్ధమై వచ్చాడు. కుబేరుని వెంట శుక్రుడు, పొష్ఠుడు అనే అతని మంత్రులు కూడా యుద్ధానికి వచ్చారు. చేతిలో గదతో తన వైపు వస్తున్న కుబేరుని చూచాడు దశగ్రీవుడు. కుబేరుడు దశగ్రీవుని వద్దకు వచ్చాడు. దశగ్రీవునితోఇలా అన్నాడు. "నేను నీకు మంచి మాటలు చెప్పాను. కానీ నీవు వినలేదు. నీ మరణానంతరము నరకములో పడ్డప్పుడు నా మాటల విలువ తెలుసుకుంటావు. నీవు పుట్టుకతో బ్రాహ్మణుడవు. కాని రాక్షసత్వము ప్రదర్శిస్తున్నావు.

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇప్పుడు నీవు మంచి పనులు చేసినా దేవతలు నిన్ను శ్లాఘించరు. తల్లితండ్రులను, గురువును, బ్రాహ్మణులను అవమానించిన వాడు నరకానికి పోతాడు. ఈ శరీరము శాశ్వతము కాదని తెలుసుకొని, బతికి ఉన్నప్పుడు మంచి పనులు చేయని మూఢుడు మరణానంతరము నరకబాధలు అనుభవిస్తాడు గానీ, ధనము కానీ, సుఖములు కాని ధర్మబద్ధంగానే సంపాదించాలి. అనుభవించాలి. అధర్మంగా సంపాదించిన ధనము కానీ, రాజ్యము కానీ దు:ఖహేతువు. కాబట్టి పాపచింతన వదిలిపెట్టడం సర్వదా శ్రేయస్కరము. పాపకార్యములకు ఫలము దు:ఖము. దానిని పాపము చేసిన వాడు అనుభవించక తప్పదు. కాబట్టి తెలివికలవాడు పాపపు పనులు చేయడు. తల్లితం డ్రుల సేవలోనే మంచి బుద్ధులు పుడతాయి. ఎందుకంటే మంచి కర్మలు చేస్తే మంచి ఫలితాలు వస్తాయని పెద్దలు చెప్పారు కదా! మానవులకు తాము చేసిన పుణ్య కర్మల వలననే వారికి సంతానము, ధనము, పరాక్రమము లభిస్తుంది. దుర్బుద్ధి కల నీకు అటువంటి మంచి ఫలితములు దక్కవు. నీకు నరకమే శరణ్యము. ఇంక నీతో నేను వాదించదలచుకోలేదు. నీ పాపములే నిన్ను కట్టికుడుపుతాయి. " అనికుబేరుడు ఆఖరు సారిగా తనకు తోచిన నాలుగు మంచి మాటలు చెప్పి యుద్ధమునకు ఉపక్రమించాడు.

కుబేరుడు దశగ్రీవుని సేనాధిపతులను, అమాత్యులను తరిమి తరిమి కొట్టాడు. కుబేరుని ధాటికి తట్టుకోలేక వారు పారిపోయారు. కుబేరుడు దశగ్రీవుని యుద్ధములో ఎదుర్కొన్నాడు. దశగ్రీవుని తల మీద తన గదతో మోదాడు. కాని దశగ్రీవుడు చలించలేదు. దశగ్రీవుడు కుబేరుడు ఒకరితో ఒకరు గదాయుద్ధము చేస్తున్నారు. ఒకరికి ఒకరు తీసిపోకుండా పోరాడుతున్నారు. కుబేరుడు దశగ్రీవుని మీద ఆగ్నేయాస్త్రము ప్రయోగించాడు. దశగ్రీవుడు దానిని వారుణాస్త్రముతో ఛేదించాడు. దశగ్రీవుడు మాయాయుద్ధమును ఆశ్రయించాడు. ఎన్నోవేలమంది రకరకాల రూపములతో యుద్ధం చేస్తున్నట్టు భ్రమకలిగించాడు. దశగ్రీవుడు తనకు తాను పులి, సింహము, వరాహము, మేఘము, పర్వతము, నదీప్రవాహము, మహావృక్షము ఇలాగా రకరకాల రూపములతో కుబేరుని అతని సైన్యమును భయపెట్టసాగాడు. దశగ్రీవుడు తన అసలు రూపం కనపడనీయకుండా రకరకాల రూపాలతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. దశగ్రీవుడు తాను కనపడకుండా ఒక గదతో కుబేరుని తలమీద కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు కుబేరుడు తల నుండి రక్తం కారుతూ కిందపడి పోయాడు. కుబేరుని అనుచరులు అతని చుట్టు చేరి అతనినిపక్కనే ఉన్న నందన వనమునకు తీసుకొని వెళ్లి ఉపచారములు చేసారు.

కుబేరుడు పడిపోగానే దశగ్రీవుడు విజృంభించాడు. కుబేరుని వద్ద ఉన్న పుష్పకము అనే విమానమును అపహరించాడు. ఆ పుష్పక విమానము పూర్తిగా బంగారముతో నిర్మింపబడింది. బంగారు స్తంభములు, బంగారు గోపురములు, బంగారు ముఖద్వారము కలిగి ఉంది. దాని మీద ముత్యాల సరములు వేలాడుతున్నాయి. ఈ విమానము మనం ఎలా చెబితే అలా ప్రయాణం చేస్తుంది. లోపలసుఖంగా కూర్చోడానికి సుతిమెత్తని ఆసనములు అమర్చబడి ఉన్నాయి. దానిలోకి ఎక్కడానికి బంగారుమెట్లు అమర్చారు. దానిని దేవతల కోసరం నిర్మించారు.

అమరనాథ్ అమర్
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అది పాడయిపోవడం అంటూ ఉండదు. ఆ విమానంలో ఏ కాలములో నైనా సమశీతోష్ణంగా, సుఖంగా ఉంటుంది. (ఈ నాటి ఎయిర్ కండిషన్ ప్రక్రియ ఆ రోజుల్లో కూడా ఉందేమో!)

ఆ విమానము చూడగానే దశగ్రీవుడికి దానిని అపహరించాలని దుర్బుద్ధి పుట్టింది. వెంటనే ఆ విమానము ఎక్కి వెళ్లిపోయాడు. ఆ ప్రకారంగా దశగ్రీవుడు కుబేరుని ఓడించి పుష్పకవిమానమును అపహరించాడు.

ఉత్తరకాండము
పదహారవ సర్గ.

కుబేరుని జయించిన దశగ్రీవుడు కైలాసములో ఇతర ప్రదేశములను చూడటానికి వెళ్లాడు. అతడు కుమార స్వామి జన్మస్థానమైన శరవణమునకు వెళ్లాడు. (శరవణము అంటే రెల్లు గడ్డి. అందుకే కుమారస్వామికి శరవణభవుడు అనే నామం వచ్చింది.). ఆ వనములో తెల్లటి రెల్లు గడ్డి తళా తళా ప్రకాశిస్తూ ఉంది. ఆ రెల్లుగడ్డి అందాలను తిలకిస్తూ రావణుడు పుష్పక విమానంలో వెళుతున్నాడు. ఇంతలో హటాత్తుగా విమానం ఆగిపోయింది. విమానం ఎందుకు ఆగిందని దశగ్రీవుడు తన మంత్రులను అడిగాడు. "నా విమానము ఎవరు ఆపారు? ఈ పర్వతముమీద ఉన్న వారు ఎవరైనా ఆపారా! ఎవరికి అంత ధైర్యం?" అని కోపంతో పలికాడు. అప్పుడు మారీచుడు ఇలా అన్నాడు. "రాక్షసేంద్రా! పుష్పకము కదలడం లేదంటే దానికి కారణం ఏదో ఉంటుంది. ఈ విమానమును ఇప్పటిదాకా కుబేరుడు ఉపయోగించేవాడు. ఇప్పుడు అతను విమానంలో లేకపోవడం వలన, ఆగిపోయిందేమో!" అని అన్నాడు. మారీచుని మాటలు పూర్తి కాకముందే పరమేశ్వరుని అనుచరుడు అయిన నందీశ్వరుడు అక్కడకు వచ్చాడు.దశగ్రీవుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "దశగ్రీవా! ఇది శంకరుని కేళికావనము. ఇక్కడ ఇతరులు ప్రవేశించరాదు. నీ విమానము ముందుకు నడువదు.

ఇప్పుడు శంకరుడు ఈ పర్వతము మీద ఉన్నాడు. ఆయన మీదినుండి విమానము వెళ్లదు. ఈ సమయములో యక్ష గంధర్వ, నాగ, రాక్షసులు ఎవరూ ఈ ప్రాంతములో సంచరించ కూడదు. కాబట్టి వెనకు మరలిపో. నామాట వినకపోతే నీకు నాశనము తప్పదు." అని నందీశ్వరుడు దశగ్రీవునికి హితోపదేశము చేసాడు. ఆ మాటలు విన్న దశగ్రీవునికి కోపం వచ్చింది. పుష్పకము నుండి విసురుగా కిందికి దిగాడు. "ఈ శంకరుడు ఎవరు?" అంటూ ఆ కైలాస పర్వతము దగ్గరకు వచ్చాడు. అక్కడ నందీశ్వరుడు అపర శివుని మాదిరి చేతిలో శూలము ధరించి నిలబడి ఉన్నాడు. నందీశ్వరుడు అంటే ఎద్దు. ఎద్దు మొహంతో ఉన్నాడు. నందీశ్వరుని ముఖం దశగ్రీవునికి వానర ముఖం మాదిరి కనపడింది. దశగ్రీవుడు పకా పకా నవ్వాడు. నందీశ్వరుని వానరముఖాన్ని చూచి హేళన చేసాడు.

దశగ్రీవుని హేళనతో కూడిన నవ్వును చూచి నందీశ్వరుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. దశగ్రీవుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నా రూపము వానర రూపము మాదిరి ఉందని అని అవహేళన చేసావు కదా! నన్ను చూచి హేళనగా పెద్దగా నవ్వావు కదా!

అమరనాథ అమర

SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నాతో సమానమైన పరాక్రమములు కల వానరుల చేతిలో నీ రాక్షస కులం సర్వనాశనం అవుతుంది. ఇదే నా శాపము. గోళ్లు, పళ్లు ఆయుధములుగా కలిగిన మహా వేగవంతులైన, అధిక బలవంతులైన, గొప్ప పరాక్రమవంతులైన వానరులు నీ వంశనాశనమునకు కారకులుగా జన్మించగలరు. వారి దాకా కూడా అక్కర లేదు. నేను తల్చుకుంటే ఇప్పుడే ఈ క్షణంలోనే నిన్ను చంపగలను. కాని అది నా పని కాదు. నీపాపపుపనులచేత నువ్వు ఎప్పుడో చచ్చావు. ఇంకా నిన్ను చంపడం వృధా! " అని పలికాడు నందీశ్వరుడు.

బ్రహ్మవలన చావులేకుండా వరము పొందిన దశగ్రీవుడు నందీశ్వరుని మాటలు లెక్కచేయలేదు. కైలాస పర్వతము వద్దకు వెళ్లాడు. "శంకరా! నీ మూలమున, నీవు ఈ పర్వతము మీద ఉన్న కారణమున నా విమానము ఆగిపోయింది. కాబట్టి ఈ పర్వతమును నా మార్గము నుండి తొలగిస్తాను. ఈ పర్వతమును పెకలించి నా మార్గమును సుగమం చేసుకుంటాను. అయినా ఈ శంకరుడు ఎవరి అండ చూచుకొని ఇలా క్రీడలలో మునిగి తేలుతున్నాడు. నేను పర్వతమును పెకలిస్తానన్నా భయపడటం లేదు. నా ప్రతాపం చూపిస్తాను." అంటూ దశగ్రీవుడు తన బుజములతో కైలాస పర్వతమును కదిల్చాడు. దశగ్రీవుని బలానికి ఆ పర్వతము కంపించింది. పర్వతము మీద ఉన్న పార్వతీ పరమేశ్వరులు కూడా కదిలిపోయారు. పార్వతి భయపడి పక్కనే ఉన్న పరమేశ్వరుని కౌగలించుకుంది. ఇదంతా లీలా మాత్రంగా చూస్తున్న పరమేశ్వరుడు తన కాలి బొటనవేలిని పర్వత శిఖరము మీద గట్టిగా అదిమాడు. ఆ సమయంలో దశగ్రీవుడు తన చేతులు పర్వతము కిందపెట్టి పర్వతమును పైకి లేపుతున్నాడు. పరమేశ్వరుడు తన కాలి బొటనవేలితో నొక్కడంతో, ఆ పర్వతము కింద పడి దశగ్రీవుని చేతులు, భుజములు నలిగిపోయాయి. దశగ్రీవుడు ఆబాధ భరించలేక పెద్ద పెద్దగా అరిచాడు. కేకలు పెట్టాడు. దశగ్రీవుని కేకలకు ముల్లోకములు ప్రతిధ్వనించాయి. ఆ అరుపులకు స్వర్గములో ఉన్న ఇంద్రుడు దిక్పాలకులు కూడా ఆశ్చర్యపోయారు. ఏదన్నా ప్రళయం ముంచుకొచ్చిందేమో అని భయపడ్డారు. యక్షులు, సిద్ధులు, విద్యాధరులు ఏమి జరిగింది అని ఒకరిని ఒకరు అడుగుతున్నారు. కాని ఎవరికీ అసలు కారణం తెలియదు.

దశగ్రీవుని పక్కనే ఉన్న మంత్రులు దశగ్రీవునితో ఇలా అన్నారు. "రాక్షసరాజా! నీవు ఎత్తినది కైలాసపర్వతము. దానికి అధిపతి పరమేశ్వరుడు. ఆయన తప్ప వేరెవరూ ఈ సమయంలో నిన్ను రక్షించలేరు. కాబట్టి ఆ పరమేశ్వరుని శరణు వేడడమే ఉత్తమమైన మార్గము. కాబట్టి ఆ పరమేశ్వరుని ప్రార్థించు. స్తుతించు. ఆ శంకరుడు సంతోషించి నిన్ను అనుగ్రహిస్తాడు." అని చెప్పారు. అప్పటికి దశగ్రీవుని అహంకారము దిగింది. పరమేశ్వరుని స్తోత్రం చేసాడు. కాపాడమని వేడుకున్నాడు. కాని శంకరుడు కరుణించలేదు. ఆ ప్రకారంగా వేయి సంవత్సరములు గడిచిపోయాయి. ఈ వేయిసంవత్సరములు దశగ్రీవుడు పరమశివుని స్తుతిస్తూనే ఉన్నాడు. అప్పుడు కరుణించాడు పరమశివుడు. దశగ్రీవుని చేతులను, భుజములను పర్వతముకింది నుండి విడిచిపెట్టేటట్టు తన పట్టు సడలించాడు. దశగ్రీవుడు లేచి నిలబడ్డాడు. దశగ్రీవుని చూచి మహాశివుడు ఇలా అన్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

సనాతన-ధర్మం
SANATANA DHARMAM

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

"ఓ దశగ్రీవా! నీ వీరత్వానికి ఓర్పుకు ఎంతో సంతోషించాను. ఈ పర్వతము కిందపడి నలిగిపోతూ నీవు భయంకరంగా అరిచావు. కేకలు పెట్టావు. నీ అరుపులకు ముల్లోకములు కంపించాయి. ఆ భయంకర ధ్వనికి దేవతలు, మానవులు,యక్షులు క్షోభించారు. ఏడిచారు. అందరినీ ఏడిపించావు కాబట్టి నీవు ఈ నాటి నుండి "రావణుడు" అనే పేరుతో పిలువబడతావు. ముల్లోకములను ఏడిపించిన రావణునిగా ప్రసిద్ధిచెందుతావు. నేను నీకు అనుమతి ఇస్తున్నాను. నీవు ఏ దారిలో వెళ్ల దలచుకుంటే ఆ దారిన వెళ్లు. నీ ఇష్టం." అని అన్నాడు పరమశివుడు.

పరమశివుని మాటలకు ఎంతో సంతోషించాడు దశగ్రీవుడు. "ఓ పరమశివా! నాకు ఒక వరము ప్రసాదించండి. నేను బ్రహ్మదేవుని వలన దేవ, దానవ, గంధర్వ, యక్ష, నాగుల వలన మరణం లేకుండా వరం పొందాను. ఇంక మిగిలింది మానవులు. మానవులు అంటే నాకు ఎలాంటి భయం లేదు. వాళ్లు నన్ను ఏమీ చెయ్యలేదు. అంతే కాకుండా నేను బహ్మదేవుని నుండి దీర్ఘాయుష్మంతుడిగా వరం పొందాను. కాని చాలా కాలము తపస్సులతోనూ ఇప్పుడు ఈ పర్వతము కంద నలుగుతూ చాలా ఆయుష్షు వృధా అయిపోయింది. గడిచిపోయిన నా ఆయుష్షును కూడా తిరిగి నాకు ప్రసాదించు. అంతేకాకుండా, నాకు ఒక దివ్యశక్తిని ప్రసాదించు." అని కోరాడు. దానికి పరమశివుడుసమ్మతించాడు. రావణునికి ఒక ఖడ్గం ఇచ్చాడు. "రావణా! ఇది చంద్రహాసము అనే దివ్యఖడ్గము. దీనిని నీకు ఇస్తున్నాను. దీనిని భక్తితో పూజించు. దీనిని అవమానిస్తే, ఇది నా దగ్గరకు వచ్చి చేరుతుంది. నీవు కోరినట్టు నీకు గడిచిపోయిన ఆయుష్షు కూడా నీకు ఇస్తున్నాను."అని అన్నాడు ఈశ్వరుడు.

పరమశివుని చేత రావణుడిగా పేరుపెట్టబడిన దశగ్రీవుడు పరమశివునికి నమస్కరించి పుష్పకవిమానమును ఎక్కి వెళ్లిపోయాడు. తరువాత రావణుడు మరలా భూలోకములో ఉన్న క్షత్రియులను బాధించడం మొదలుపెట్టాడు. కొంతమంది క్షత్రియులు రావణుని ప్రతాపానికి దాసోహం అని లొంగిపోయారు. రావణుని ఎదిరించిన వారు రావణుని ఆగ్రహానికి బలి అయ్యారు.

ఉత్తరకాండము
పదిహేడవ సర్గ.

ఆ ప్రకారంగా రావణుడు భూలోకంలో జైత్రయాత్ర సాగిస్తూ ఒక సారి హిమవత్పర్వత ప్రాంతమునకు వెళ్లాడు. ఆ అరణ్యములలో తిరుగుతున్నాడు. ఒక నాడు రావణుడు తపోదీక్షలో ఉన్న ఒక యువతిని చూచాడు. ఆమె నిండు యవ్వనవతి. కాని తలకు జటలు ధరించి, జింక చర్మము మీద కూర్చుని నియమనిష్టలతో తపస్సు చేసుకుంటూ ఉంది. రావణుడు కామాతురుడు. పరాయి కాంతను చూడగానే కామంతో రెచ్చిపోతాడు. నిండు యవ్వనంతో అందంగా ఉన్న ఆమెను చూడగానే రావణునికి కామం ప్రకోపించింది. ఆమె దగ్గరకు వెళ్లాడు. విలాసంగా నిలబడి ఆమెను చూచి ఇలా అన్నాడు. "యవ్వనవతీ! నీ యవ్వనానికీ, నీ అందానికీ, నీవు చేస్తున్న పనికీ ఎక్కడా పొందిక లేదు.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీ వంటి సౌందర్యవతి తన యవ్వనమును ఇలా వృధా చేసుకోవచ్చునా. నిన్ను చూస్తుంటే పురుషులకు కామోన్మాదం కలగడంలో వారి తప్పు ఏమీ లేదు. అది నీ అందం, యవ్వనం తప్పు, వాటిని వృధా చేస్తున్న నీ తప్పు. నీది తపస్సు చేసుకొనే వయసూ కాదు. తపస్సు నీకు తగినదీ కాదు. ఇంతకూ నీవు ఎవరు? ఇక్కడ ఎందుకు ఉన్నావు. ఈ తపస్సు దేని కోసరం, ఎవరి కోసరం చేస్తున్నావు? నీకు వివాహము అయినదా! నీ భర్త ఎవరు? ఎందుకంటే నీ అందాన్ని యౌవనాన్ని అనుభవించే వాడు ఈలోకంలో కల్లా అత్యంత అదృష్టవంతుడు. నీ గురించి వివరంగా చెప్పు." అని అడిగాడు రావణుడు.

ఆమె రావణునికి యధావిధిగా అతిథి సత్కారములను చేసి ఇలా చెప్పింది. "దేవ గురువు బృహస్పతి కుమారుడైన కుశధ్వజుడు నా తండ్రి. . నా పేరు వేదవతి. నా తండ్రి వేదవేదాంగ పారంగతుడు. నన్ను వివాహం చేసుకోవాలని దేవతలు, యక్షులు, రాక్షసులు, నాగులు ఎంతో మంది వచ్చి మా తండ్రిని నన్ను ఇమ్మని అడిగారు. నా తండ్రి నిరాకరించాడు. మా తండ్రి గారికి నన్ను సాక్షాత్తు విష్ణువుకు ఇచ్చి వివాహం చేయవలెనని కోరిక. అందుకని నన్ను ఎవరికీ ఇవ్వడానికి ఆయన ఇష్టపడలేదు. అందరూ ఊరుకున్నారు కానీ శంభుడు అనే దైత్యులకు రాజు ఊరుకోలేదు. నా తండ్రి మీద కక్షకట్టాడు. నా తండ్రి నిద్రించుచుండగా నా తండ్రిని చంపాడు. నా తల్లి నా తండ్రితో సహా సహగమనము చేసింది. నా తండ్రి కోరిక నెరవేర్చడానికి నేను కూడా సదా నారాయణునే నా మనస్సులో తలచుకుంటున్నాను. నారాయణ జపం చేస్తున్నాను. నారాయణుని నా భర్తగా పొందగోరి ఈ తపస్సు చేస్తున్నాను. ఇది నా వృత్తాంతము. నారాయణుడే నా భర్త. నా దైవము. నారాయణుని తప్ప పరులను నేను కన్నెత్తి చూడను. ఇంక నీ గురించి నాకు తెలియును. నా తపోబలంతో నాకు దివ్యదృష్టి సంప్రాప్తించింది. నీవు రావణుడు అనే రాక్షస రాజువు. కామాతురుడవు. నా గురించి విచారించక. నీవు నీ లంకారాజ్యమునకు మరలిపో. అదే నీకు క్షేమము." అని పలికింది వేదవతి.

కాని కామంతో కళ్ళు మూసుకుపోయిన రావణునికి వేదవతి మాటలు చెవికెక్కలేదు. ఆమెతో ఇలా అన్నాడు. "నీవు అందంగా ఉన్నావని నీకు పొగరు. అందుకే ఇలా మాట్లాడుతున్నావు. నీవు నాకు తగిన దానవు. నీయౌవనాన్ని ఇలా తపస్సుతో ఎందుకు వృధా చేసుకుంటావు. తపస్సు వయసు మళ్లిన వాళ్లకు కానీ నీ వంటి యవ్వనవతికి కాదు. అదీ కాకుండా నీవు అతిలోకసుందరివి. రోజు రోజుకూ నీ యవ్వనం కరిగిపోతుంటే నాకు బాధగా ఉంది. పోయిన యవ్వనం తిరిగిరాదుకదా! నేను లంకేశ్వరుడను. నా పేరు దశగ్రీవుడు. రావణుడు అని కూడా అంటారు. నన్ను వరించు. నిన్ను స్వర్గసుఖాలలో తేలుస్తాను. నా భార్యవై ముల్లోకవాసుల పూజలు అందుకో! నీవు వరించిన విష్ణువు అందములో కానీ, వీరత్వములోగానీ, పరాక్రమములో గానీ, తపస్సు చేత గానీ, భోగలాలసతలో గానీ నాతో సాటి రాడు. అన్నింటిలో ఆ విష్ణువణు కంటే నేను అధికుడను. అందుకని నన్ను వరించు. నీకు శుభం జరుగుతుంది." అని రావణుడు అంటూ ఉండగానే వేదవతి అతనిని "ఆపు. . ఇంక మాట్లాడకు. ఆ మాదిరి అసలే మాట్లాడకు." అనివారించింది.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

"రాక్షసేంద్రా! బుద్ధి జ్ఞానం కలవాడు ముల్లోకాధి పతి అయిన విష్ణువును అవమానించడు. నీ సంగతి నాకు తెలియదు." అనగానే రావణునికి కోపం వచ్చింది. బలవంతంగా రావణుడు వేదవతి జుట్టు పట్టుకున్నాడు. వేదవతి ఉగ్రురాలయింది. తన చేతినే కత్తిగా చేసి రావణుడు పట్టుకున్నంత మేరా తన తల వెంట్రుకలను ఖండించింది. రావణుని వంక చుర చుర చూసింది. వెంటనే అగ్నిని రగిల్చింది. అగ్నిలో దూకపోయే ముందు రావణునితో ఇలా అంది. "దుర్మార్గుడా! నీ చెయ్యి తగిలిన తరువాత నేను బతికి ఉండటం అసంభవం. నువ్వు చూస్తూ ఉండగానే నేను అగ్నికి ఆహుతి అవుతాను. కాని నిన్ను వదలను. నువ్వు నన్ను అవమానించావు కాబట్టి, నిన్ను చంపడానికి మరలా జన్మ ఎత్తుతాను. ఒక పుణ్యాత్ముని గృహములో, అయోనిజగా జన్మిస్తాను. నీ మరణానికి కారకురాలిని అవుతాను. ఇప్పటికిప్పుడు, నీ లాంటి నీచుడిని చంపడానికి నా తపస్సు వృధా చేసుకోను. కాబట్టి బతికిపోయావు పో," అని పలికింది వేదవతి.

వేదవతి వెంటనే అగ్నిప్రవేశము చేసింది. అప్పుడు ఆకాశము నుండి పుష్పవృష్టి కురిసింది. ఆ పుష్పములలో ఉన్న ఒక పద్మములో ఆమె ప్రవేశించింది. అది గమనించిన రావణుడు ఆ పద్మమును, ఆపద్మము మధ్యలో పారాడుతున్న శిశువును చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. లంకా నగరానికి వెళ్లాడు. ఆ పద్మమును అందులో శిశువును తన మంత్రికి చూపించాడు. ఆ శిశువును పరిశీలించిన ఆ మంత్రి రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "లంకేశ్వరా! ఈ శిశువు సామాన్యురాలు కాదు. నిన్ను చంపడానికే పుట్టింది. అందుకే నువ్వు పనికట్టుకొని ఈ శిశువును నీ ఇంటికి తెచ్చుకున్నావు." అని అన్నాడు.

ఆ మాటలు విన్న రావణుడు వెంటనే ఆ శిశువును సముద్రములోని విసిరివేసాడు. ఆ శిశువు క్రమక్రమంగా జనకుని రాజ్యములోకి చేరింది. జనకునికి నాగేటి చాలులో దొరికింది. ఓ రామా! ఆమెయే తన కోరిక తీర్చుకోడానికి సాక్షాత్తు విష్ణుమూర్తి అయిన నీకు భార్య అయింది. రావణునికి తను ఇచ్చిన శాపం నెరవేర్చడానికి అతని మరణానికి కారకురాలయింది. (వేదవతి అగ్నిలో ప్రవేశించిన తరువాత జరిగిన వృత్తాంతము మూల రామాయణంలో లేదనీ, కేవలం కల్పితము అనీ, తరువాత చేర్చబడినది అని పండితుల అభిప్రాయము.) ఓ రామా! మహాపరాక్రమవంతుడైన రావణాసురుడు వేదవతి కోపముతో సగం మరణించాడు. సీతగా జన్మించి నీ సాయముతో రావణుని పూర్తిగా తుదముట్టించింది. ఆనాడు అగ్నిలో దూకిన వేదవతి జనకమహారాజు యాగము నిమిత్తము భూమిని దున్నుతుంటే నాగేటి చాలులో దొరికింది. నాగేటి చాలులో దొరికింది కాబట్టి ఆమెకు సీత అనే పేరు వచ్చింది. (సీత అంటే నాగేటి చాలు అని అర్థము). ఆ నాటి వేదవతి ఈ నాడు సీతగా జన్మించింది.

ఉత్తరకాండము
పదునెనిమిదవ సర్గ.

రావణుడు వేదవతి సంగతి ఆనాడే మరిచిపోయాడు. మరలా భూలోకంలో జైత్రయాత్ర సాగిస్తున్నాడు. ఒక సారి రావణుడు ఉశీరబీజము అనే క్షేత్రమునకు వెళ్లాడు. అక్కడ మరుత్తు అనే మహారాజు యజ్ఞము చేస్తున్నాడు.

అమరనాధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ యజ్ఞములో హవిర్భాగములను స్వీకరించడానికి దేవతలందరూ వచ్చారు. ఆ యాగమునకు దేవగురువు బృహస్పతి సోదరుడు అయిన సంవర్తుడు అనే మహర్షి ఆధ్వర్యము వహిస్తున్నాడు. యాగశాలలోకి ప్రవేశించిన రావణుని చూచి దేవతలందరూ భయపడిపోయారు. దేవతలు అందరూ జంతువులు గానూ, పక్షులు గానూ మారిపోయారు. ఇంద్రుడు నెమలిగానూ, యముడు కాకిగానూ, కుబేరుడు తొండగానూ వరుణుడు హంసగానూ మారిపోయారు. ఇతర దేవతలు కూడా రకరకాల జంతువులు పక్షుల రూపములు ధరించారు. ఇది చూచిన రావణుడు తాను కుక్కగా మారిపోయాడు.

కుక్కగా మారిన రావణుడు యజ్ఞశాలలో ప్రవేశించాడు. నేరుగా మరుత్తు దగ్గరకు వెళ్లాడు. "నాతో యుద్ధం చేస్తావా లేక ఓటమిని అంగీకరిస్తావా" అని మరుత్తును అడిగాడు. మరుత్తుకు ఏమీ అర్థం కాలేదు. "నీవు ఎవరు? ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావు?" అని అడిగాడు. రావణుడు పెద్దగా నవ్వాడు. "నన్నే ఎరుగవా! నేను రావణుడను. ఇంతకాలం నా గురించి నీకు తెలియకపోవడం ఆశ్చర్యంగా ఉంది. నాతో యుద్ధం చేస్తే నేను ఎవరో నీకు బాగా తెలుస్తుంది. నేను నా సోదరుడు కుబేరుని జయించి అతని వద్దనుండి ఈ పుష్పకవిమానమును అపహరించాను. అటువంటి నా గురించి నా బల పరాక్రమముల గురించి తెలియని వాడు ఎవరున్నారు నువ్వు తప్ప." అని అన్నాడు రావణుడు.

దానికి మరుత్తు ఇలా బదులు చెప్పాడు. "ఓహో! ఆ ఘనుడవు నీవేనా! అన్నగారినే యుద్ధములో ఓడించి గొప్ప పనిచేసావు. అంతటి ఘనకార్యము చేసిన నీ వంటి వాడిని ముల్లోకములు పొగడవలసినదే. స్వంత అన్నగారితో యుద్ధం చేయడం దుర్మార్గులు చేసే పని. నీవు చేసిన పనిని ఎవరూ మెచ్చుకోరు. అందుకే నీ గొప్పలు నీవే చెప్పుకుంటున్నావు. నీవు బ్రహ్మను గురించి తపస్సుచేసి వరములు పొందావని మాత్రము విన్నాను. ఇప్పుడు నిన్ను నీవు పొగుడుకొనే విషయముల గురించి నేను ఎప్పుడూ వినలేదు. ఏది ఏమైనా ఇక్కడి దాకా వచ్చావు. నా ఎదురుగా ఉన్నావు. నీవు ప్రాణాలతో ఇక్కడనుండి బయటపడలేవు. ఇప్పుడే నిన్ను సంహరిస్తాను." అని తన ధనుర్బాణములు తీసుకున్నాడు. ఇంతలో సంవర్తనుడు వారించాడు. "ఆగండి. ఇప్పుడు మీరు వెళ్లకండి. యజ్ఞములో హింస పనికిరాదు. వాడి మానాన వాడిని వెళ్లనివ్వండి. ఇప్పుడు యుద్ధము చేయడం ఉత్తమమైన పని కాదు. ఎందుకంటే ఇప్పుడు మీరు యజ్ఞదీక్షలో ఉన్నారు.యజ్ఞదీక్షలో ఉన్న వారికి కోపము పనికిరాదు. యుద్ధము చేయరాదు. అదీ నియమము. ఈ నియమాన్ని ఉల్లంఘిస్తే వంశనాశనము జరుగుతుంది. అదీ కాకుండా జయాపజయాలు దైవాధీనాలు. పైగా ఈ రావణుని జయించడం కష్టం. వాడి చేతిలో నువ్వు మరణిస్తే అర్థాంతరంగా యజ్ఞము ఆగిపోతుంది." అని హితవు పలికాడు సంవర్తనుడు.

సంవర్తనుని మాటలు విని మరుత్తు రావణునితో యుద్ధం చేయాలి అన్న ఆలోచన విరమించాడు. ధనుర్బాణములను పక్కన బెట్టి యజ్ఞము చేయడానికి కూర్చున్నాడు. రాక్షస సేనాధిపతి అయిన శుకుడు "మరుత్తుతో చేసిన యుద్ధములో రావణుడు గెలిచాడు" అని ప్రకటించాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వెంటనే అక్కడ ఉన్న రాక్షసులు దొరికిన వాడిని దొరికినట్టు విరుచుకు తిన్నారు. తరువాత రావణుడు తన సేనలతో అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయాడు. రావణుడు వెళ్లి పోయాడని తెలుసుకున్న దేవతలు తాము ధరించిన జంతువులు పక్షుల రూపములను వదిలి బయటకు వచ్చారు. నెమలి ఆకారమును ధరించిన ఇంద్రుడు నెమలికి సర్పముల వలన భయం లేకుండా వరం ఇచ్చాడు. ఇంకా తన ఒంటికి ఉన్న వేయి కళ్లు నెమలి పింఛమునకు వస్తాయనీ, వర్షము కురిసే ముందు నెమళ్లు ఆనందంతో పింఛములు విప్పి నాట్యం చేస్తాయి అని వరం ఇచ్చాడు. అప్పటినుండి నెమలి పింఛమునకు అన్నీ కళ్లే. (నెమలి ఈకను నెమలి కన్ను అని పిలుస్తారు.)

కాకి రూపమును పొందిన యముడు కాకితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ కాకీ! నేను నరులను, జంతువులను రకరకాల రోగాలతో బాధపెడుతూ ఉంటాను. కానీ నువ్వు ఏమి తిన్నా నీకు ఎలాంటి రోగమూ రాదు. నీకుగా నీకు చావు రాదు. ఎవరన్నాచంపితే తప్ప నువ్వు చావవు. నీకు మరొక వరం కూడా ఇస్తున్నాను. నీ ద్వారా పితృదేవతలకు ఆహారం అందుతుంది. అందుకని నరులు నీకు మంచి ఆహారం పెట్టి తమ పితృదేవతలకు పెట్టినట్టు తృప్తి పొందుతారు. ఇదే నేను నీకు ఇచ్చే వరము." అని అన్నాడు యముడు. హంస రూపము ధరించిన వరుణుడు హంసతో ఇలా అన్నాడు. "నీవు అత్యంత సుందరమైన పక్షిగా పాల నురగ వంటి తెల్లని కాంతితో ప్రకాశిస్తూ ఉంటావు. నేను జలమునకు అధిపతిని. అందుకని జలమును నీకు నివాసముగా ఏర్పరుస్తున్నాను. ఎల్లప్పుడు నువ్వు నావద్దనే ఉండు. ఎల్లప్పుడూ సంతోషంతో విహరించు." అని హంసకు వరం ఇచ్చాడు వరుణుడు.

రామా! అంతకు పూర్వము హంసలు పూర్తిగా తెల్లగా ఉండేవి కావు. వరుణుడు వరం ఇచ్చినప్పటినుండి స్వచ్ఛమైన తెల్లటి రంగులో ప్రకాశిస్తున్నాయి. తరువాత తొండ రూపమును ధరించిన కుబేరుడు తొండతో ఇలా అన్నాడు. "నీ శరీరం ఇక మీదట బంగారు రంగుతో ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది." అని అన్నాడు. మరుత్తు యజ్ఞమును నిర్విఘ్నముగా పూర్తి చేసాడు. దేవతలు తమ తమ హవిర్భాగములు స్వీకరించి వెళ్లిపోయారు.

ఉత్తరకాండము
పంతొమ్మిదవ సర్గ,

రావణుడు మరుత్తును జయించిన తరువాత ఇతర రాజుల మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. ఒక్కొక్క రాజు దగ్గరకు వెళ్లి నాతో యుద్ధం చేయండి లేకపోతే నాకు లొంగి పొండి అని అందరినీ యుద్ధానికి ఆహ్వానిస్తున్నాడు. రావణుని ఈ జైత్రయాత్ర గురించి తెలిసిన వారు, బుద్ధిమంతులు, సాత్వికులు, ఈ దుర్మార్గుడితో మనకు ఎందుకు, వీడు బలవంతుడు, క్రూరుడు వీడితో యుద్ధం చేసి సైనికుల, ప్రజల ధన,మాన, ప్రాణములను బలి పెట్టడం ఎందుకని, రావణునికి లొంగి పోయారు. మేము ఓడిపోయాము అని ఒప్పుకున్నారు. దుష్యంతుడు, సురథుడు, గాధి, గయుడు, పురూరవుడు, మొదలగు చక్రవర్తులు కూడా రావణునికి లొంగిపోయామని ప్రకటించారు. ఆ కాలంలో అయోధ్యను అనరణ్యుడు అనే రాజు పరిపాలిస్తున్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణుడు అనరణ్యుని దగ్గరకు వెళ్లాడు. "నేను రావణుడిని విశ్వవిజేతను. నాతో యుద్ధం చేస్తావా, లేక నాకు లొంగిపోతావా" అని అడిగాడు. అనరణ్యుడికి కోపం వచ్చింది. "నీవు ఎవరు? నేను నీకు ఎందుకు లొంగిపోవాలి. చేతనైతే యుద్ధం చెయ్యి. మన బలాబలాలు తేల్చుకుందాము."అని అన్నాడు. అనరణ్యుడు కూడా సామాన్యుడు కాదు. అతని వద్ద పదివేల ఏనుగులు, లక్షహయములు, వేలకొద్దీ రథములు, కాల్బలము ఉన్నాయి. వాటితో అనరణ్యుడు రావణునితో యుద్ధానికి దిగాడు.

రావణుడికి, అనరణ్యుడికి ఘోరయుద్ధం జరిగింది. రావణ సైన్యము అంతా రాక్షస సైన్యము. ఆ రాక్షస సైన్యముతో అనరణ్యుని మానవ సైన్యము సరితూగలేక పోయింది. రావణుని ఆధ్వర్యంలోని రాక్షస సైన్యము అనరణ్యుని సైన్యాన్ని సమూలంగా నాశనం చేసింది. క్రమక్రమంగా తరిగిపోతున్న తన సైన్యాన్ని చూచాడు అనరణ్యుడు. ఇంక కోపం తట్టుకోలేక పోయాడు. తానే స్వయంగా రావణుని మీదికి యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. అనరణ్యుని పరాక్రమానికి రావణుని సేనాధిపతులు అయిన ప్రహస్తుడు, మారీచుడు, శుకుడు,సారణుడు, తట్టుకోలేకపోయారు. వారందరూ యుద్ధభూమి విడిచిపెట్టి పారిపోయారు.

అది చూచిన అనరణ్యుడు అమితోత్సాహంతో **800** బాణములను రావణుని మీద వర్షం మాదిరి కురిపించాడు. అనరణ్యుడు ప్రయోగించిన బాణములు రావణుని ఏమాత్రమూ గాయపరచలేకపోయాయి. రావణుడు అనరణ్యుని దగ్గరగా పోయి అతని తల మీద తన అరిచేతితో బలంగా మోదాడు. ఆ దెబ్బకు అనరణ్యుడు కూలబడిపోయాడు. అప్పుడు రావణుడు విలాసంగా నిలబడి అనరణ్యునితో ఇలా అన్నాడు. "నాతో యుద్ధం చేస్తానన్నావు. నన్ను ఎదిరించావు. ఏమి సాధించావు. అనవసరంగా అపారమైన సేనలను పోగొట్టుకున్నావు. ఓడి పోయాను అని ఒక్క మాట చెబితే సరిపోయేది కదా! నేను రావణుడను. నన్ను జయించేవాడు ఈ భూలోకంలో లేడు. నిరంతరము కామ భోగములలో మునిగి తేలుతున్న నువ్వు నా గురించి నాపరాక్రమము గురించి విని ఉండవు. అందుకే అనవసరంగా నాతో యుద్ధానికి దిగావు. సర్వనాశనం అయ్యావు. ఇప్పటికైనా తెలుసుకో నేను లంకాధి పతి రావణుడను. బ్రహ్మ వరప్రసాదిని. చావు లేకుండా వరం పొందిన వాడిని. అజేయుడను." అని పలికాడు రావణుడు.

అనరణ్యుడు తలవంచుకొని "ఏమి చేస్తాను. కాలం కలిసిరానపుడు ఇటువంటివి తప్పవుకదా. కాలమును అతిక్రమించడం ఎవరి తరమూ కాదు. కానీ నన్ను జయించానని సంతోషపడకు. నీవు కేవలం నిమిత్తమాత్రుడవు. కాలం కలిసిరాక ఈనాడు నేను ప్రాణాపాయ స్థితిలో ఉన్నాను. అంతే కానీ, నీకు ఓడిపోయి కాదు. నేను యుద్ధభూమి నుండి పారిపోలేదు. నీకు ఓడిపోయాను అని నేను ప్రకటించలేదు. కేవలం గాయపడ్డాను అంతే. నీవు నన్ను కాదు నా ఇక్ష్వాకు వంశమునే అవమానించావు. దానికి తగిన ప్రతిఫలము అనుభవిస్తావు. నేనే కనక యజ్ఞయాగములు, దాన ధర్మములు చేసినవాడినయితే, నా ప్రజలను కన్నబిడ్డల మాదిరి రక్షించిన వాడిని అయితే,

అమరనాథ్ అమర్

ఈ ఇక్ష్వాకు వంశములో పుట్టిన వాడు నీ మరణ కారకుడు అవుతాడు. ఇక్ష్వాకు వంశరాకుమారుని చేతిలో నీ మరణం తప్పదు. ఇదే నా శాపము." అని అన్నాడు అనరణ్యుడు. ఈ మాటలు అనరణ్యుడు పలకుతున్నప్పుడు దేవదుందుభులు మోగాయి. ఆ మాటలు అన్న తరువాత అనరణ్యుడు యుద్ధభూమిలో పడి మరణించాడు. అనరణ్యుని ఓడించాను అన్న గర్వంతో రావణుడు అక్కడి నుండి వెడలిపోయాడు.

ఉత్తర కాండము
ఇరువదవ సర్గ.

ఆ ప్రకారంగా రావణుడు భూలోకంలో ఉన్న క్షత్రియులను అందరినీ భయభ్రాంతులను చేస్తూ ఓడిస్తూ, చంపుతూ తిరుగు తున్నప్పుడు రావణుని వద్దకు నారదుడు వచ్చాడు. రావణుని పుష్పక విమానంలో కలుసుకున్నాడు. రావణుడు నారదునికి నమస్కరించి, క్షేమములు అడిగి, అర్ఘ్య పాద్యములు అర్పించాడు. నారదుని రాకకు కారణం అడిగాడు. "లంకేశ్వరా! నీ జైత్రయాత్ర గురించి విన్నాను. నువ్వు ఎందరో రాజులను జయించావు. దైత్యులను సంహరించావు. గంధర్వులను, నాగులను ఓడించావు. నీ పరాక్రమానికి వీరత్వానికి సంతోషించాను. ఈ సందర్భంలో నీకు ఒక మాట చెబుతాను సావధానంగా విను. తరువాత నీ ఇష్టం వచ్చినట్టు చెయ్యి. నీవు భూలోకంలో ఉన్న రాజుల మీద, సైనికుల మీద దాడి చేసి వారిని చంపుతున్నావు. దీని వలన ఏమి ప్రయోజనము. మానవులు పుట్టగానే వారికి మృత్యువు నిర్ణయం అయి ఉంటుంది. వారు మృత్యువు చేతిలో ఎప్పుడో చంపబడ్డారు. నీవు వారిని చంపి ప్రయోజనం ఏముంది. మానవ లోకము అంతా మృత్యువుకు వశం అయి ఉంది కదా! నీకు బ్రహ్మ ఇచ్చినవరం ప్రకారము నిన్ను దేవతలు, గంధర్వులు, యక్షులు, రాక్షసులు దైత్యులు చంపలేరు. మనుష్యులు అంటే నీకు లెక్క లేదు. అందుచేత నీవు మనుషులను చంపడం సరికాదు. అయినా భూలోకములో ఉన్న మానవులు అందరూ రోగాలతో ముసలి తనంతో చావుతో

బాధపడుతూ నిత్యమూ చస్తున్నారు. అటువంటి మానవులను చంపితే నీకు ఏం పేరు వస్తుంది. ప్రతిరోజూ సంసారంలో పడి బాధలు పడే మానవులు నీతో యుద్ధం చేయడానికి ఆసక్తి చూపిస్తారా! కాబట్టి ప్రతిరోజూ ఆకలితో, దప్పికతో, ముసలితనంతో చస్తున్న మానవులను, మానవలోకాన్ని దయచేసి నాశనం చేయవద్దు. ఒక్కసారి ఆ మానవుల వంక చూడు. వాళ్లకు ఏమి చెయ్యాలో తెలియదు. ఏమి చెయ్యకూడదో తెలియదు. గమ్యం లేకుండా ప్రయాణం చేస్తుంటారు. తుదకు కష్టాలపాలవుతారు. ఇంకా చూడు. కొంతమంది అంతులేని సంపదలతో, సుఖసంతోషాలతో, నృత్యగానములతో వినోదిస్తూ హాయిగా కాలం గడుపుతున్నారు. మరి కొంతమంది తినడానికి తిండి లేక, కట్టుకోడానికి బట్ట లేక, దుర్భర దారిద్యమును అనుభవిస్తున్నారు. ఉన్నదానితో తృప్తి చెందక మరి కొందరు నిత్యం ఏడుస్తూ ఉన్నారు. తిన్నది అరగక మరొకడు బాధపడుతున్నాడు. దీనికి తోడు తల్లి, తండ్రి, భార్య, పిల్లలు, బంధువులు, స్నేహితులు వీరి మీద ప్రేమతో వ్యామోహంతో అన్యాయాలు, అక్రమాలు చేసి,

అమరనధ్ అవారం

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వాటి వలన కలిగే పరిణామలను తట్టుకోలేక నానాబాధలు పడుతున్నారు. ఇన్ని విధాలుగా బాధలు పడుతున్న ఈ మానవ లోకాన్ని ఇంకా ఎందుకు నీ యుద్ధములతో బాధపడుతున్నావు. ఓ రావణా! నీవు మానవ లోకమును ప్రత్యేకంగా జయించనక్కరలేదు. నీవు జయించినట్టే అనుకో! ఎందుకంటే, ఈ మానవులందరూ మృత్యువు అధీనంలో అంటే యముని అధీనంలో ఉన్నారు. నీవు ఆ యముడిని జయిస్తే మానవులను జయించినట్టే కదా! కాబట్టి నీ వీరత్వము, శ్రీమద్రామాయణము పరాక్రమము అంతా యముని మీద చూపించి యముడిని జయించు. మృత్యువుకు ప్రతిరూపమైన యముడిని జయిస్తే అందరినీ జయించినట్టే. ఆలోచించు." అని నారదుడు రావణుని యముని మీదికి యుద్ధానికి పురికొల్పాడు. నారదుని మాటలు రావణునికి బాగా నచ్చాయి. నారదునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షి! నీకూ యుద్ధం అంటే ఇష్టంలా ఉంది. నాకు మంచి ఆలోచన చెప్పావు. నిజమే. ఈ తుచ్ఛమానవులను జయిస్తే ఏం కీర్తి వస్తుంది. యముడిని జయిస్తేనే నాకీర్తి ఇనుమడిస్తుంది. ఇప్పుడే నేను రసాతలమునకు వెళతాను. మూడులోకాలను జయిస్తాను. అమృతం కొరకు సముద్రాన్ని మథిస్తాను." అని అన్నాడు.

నారదుడు కంగారుగా "అదేమిటి రావణా! యముడి సంగతి మరిచి రసాతలమునకు వెళతాను, సముద్రమథనం చేస్తాను అంటున్నావు. ముందు ఆ యముడి సంగతి చూడు." అని యముడితో యుద్ధాన్ని గుర్తుచేసాడు. నారదుడు. ఆ మాటలకు రావణుడు పెద్దగా వికటాట్టహాసము చేసాడు. "నారదా! యముడి పని పూర్తి అయినట్టే. అంతకుడికి అంత్యకాలము సమీపించింది. అందుకే దక్షిణ దిక్కుగా ప్రయాణం చేస్తున్నాను. నారదా! నేను నలుగురు లోక పాలకులను జయిస్తాను అని ప్రతిజ్ఞచేసాను. ఆ ప్రతిజ్ఞలో భాగం గానే ఇప్పుడు నేను యమలోకమునకు పోయి యముడిని చంపుతాను."అని పలికిన రావణుడు నారదునికి నమస్కరించి తన సేనలతో సహా దక్షిణ దిక్కుగా ప్రయాణం అయ్యాడు. రావణుడు అటు పోగానే నారదుడు ధ్యానంలో కూర్చున్నాడు. నారదునికి ఒక ఆలోచన వచ్చింది. మూడులోకములను మరణము లతో శాసించే యముడిని ఈ రావణుడు ఎలా జయించగలడు. పైగా యముడు లోక సాక్షి, మానవులు చేసే పాపపుణ్యములను లెక్కకడుతూ వారికి ఫలములను ఇస్తూ ఉంటాడు. ఆ యముని అనుగ్రహంతోనే మానవులు తమ తమ పుణ్య, పాప కార్యములను చేసుకుంటూ ఉంటారు. యముడు అంటేనే మూడు లోకములు భయంతో వణికి పోతాయి. అటువంటి యముడిని ఈ రావణుడు ఎలా జయిస్తాడు? లోకంలో ఉన్న ప్రాణులు చేసిన కర్మలను అనుసరించి పుణ్య పాపములను సమంగా పంచిపెట్టేవాడు యముడు. మూడులోకములు యముని అధీనంలో ఉన్నాయి. అటువంటి యముడిని ఈ రావణుడు ఏ ఉపాయంతో జయిస్తాడు. ఇదేదో విచిత్రంగా నే ఉంది. అందుకని నేను యమలోకమునకు పోయి యమ రావణుల యుద్ధరీతులనుస్వయంగా చూస్తాను." అని అనుకున్నాడు. వెంటనే నారదుడు యమలోకం వైపుకు వెళ్లాడు.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇరవై ఒకటవ సర్గ.

నారదుడు యమలోకము చేరు సమయానికి యముడు ప్రాణుల యొక్క పాపపుణ్యములను విచారించి వారికి తగిన ఫలములను ప్రసాదిస్తున్నాడు. ప్రాణులు చేసిన పాపపుణ్యములకు సాక్షిగా అగ్నిదేవుడు సాక్షిగా సాక్ష్యము ఇస్తున్నాడు. ఆ సమయంలో నారదుడు అక్కడకు వచ్చాడు. యముడు తన ఆసనము నుండి పైకి లేచి నారదుని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. అర్ఘ్యము పాద్యము సమర్పించాడు. ఉచితమైన ఆసనమును ఇచ్చాడు. అప్పుడు యముడు నారదుని ఇలా అడిగాడు. "ఓ దేవర్షి! అన్నిలోకములు క్షేమమే కదా! ధర్మము సక్రమంగా ఆచరింపబడుతూ ఉంది కదా! ఇంతకూ తమరు నా వద్దకు వచ్చినపని ఏమి?" అని అడిగాడు యముడు.

నారదుడు యమునికి ఈ విధంగా సమాధానం చెప్పాడు. "దశగ్రీవుడు అనే రాక్షసుడు లంకానగరాన్ని పరిపాలిస్తున్నాడు. అతడు భూలోకములో ఉన్న రాజులందరినీ ఓడించాడు. ఇప్పుడు నీ మీదికి యుద్ధానికి వస్తున్నాడు. అతడు నిన్ను ఎలా జయిస్తాడో చూడాలని వచ్చాను." అని నారదుడు అంటూ ఉండగానే దూరంగా పుష్పక విమానము యమపురికి వస్తూ కనిపించింది. విమానము వచ్చి యమపురిలో దిగింది. రావణుడు యమలోకంలో పుణ్యఫలములు పాపఫలములు అనుభవించుచున్న ప్రాణులను చూచాడు. యముని సైన్యాన్ని చూచాడు. పాపఫలములను అనుభవిస్తున్న పాపులు వేసి కేకలు అరిచే అరుపులు వింటున్నాడు. పాప ఫలితములను అనుభవించే పాపులను ఆసక్తిగా చూస్తున్నాడు రావణుడు. కొంతమంది పాపులను క్రిములు కొరుక్కుతింటున్నాయి. కొంత మందిని కుక్కలు పీక్కుతింటున్నాయి. కొందరు పాపులను యమభటులు భయంకరమైన తిట్లు తిడుతూ క్షోభపెట్టడం చూచాడు రావణుడు. మరి కొంతమంది రక్తం ప్రవహించే వైతరణీనదిని దాటుతున్నారు. మరి కొంతమందిని బాగా కణకణ కాలుతున్న ఇసుక మీద నడిపిస్తున్నారు. కొంతమంది పాపులను సూదుల మాదిరి కత్తుల మాదిరి కొనలు కలిగిన ముళ్లపొదల మధ్య నడిపిస్తున్నారు. మరి కొంతమందిని గౌరవ నరకంలో కత్తుల అంచుల మీద నడిపిస్తున్నారు. కొంతమంది ఆకలితో, దప్పికతో అరుస్తుంటే వారికి ఆహారము నీరు కూడా ఇవ్వడం లేదు. కొంతమంది ఆహారము, నీరు, నిద్రలేక కృంగి కృశించి అస్థిపంజరముల మాదిరి పడి ఉన్నారు. కొంత మంది మలమూత్రములలో పడి పొర్లాడు తున్నారు. కొంతమంది భయంతో అటు ఇటు పరుగెడు తున్నారు. ఇటువంటి పాపులను చూచాడు రావణుడు.

పాపుల సంగతి ఇలా ఉంటే పుణ్యము చేసిన వారు రమ్యమైన సౌధములలో నృత్యగానములతో వినోదిస్తున్నారు. అటువంటి వారిని కూడా చూచాడు రావణుడు. భూలోకములలో బతికి ఉండగా గోదానములు, భూదానములు చేసిన వారు వారి పుణ్యఫలములను అనుభవిస్తున్నారు. మరి కొంతమంది చక్కటి ఆభరణములను, దుస్తులను ధరించి,అందమైన స్త్రీలను పక్కన ఉంచుకొని ఆనందంగా తిరుగుతున్నారు. పాపాత్ముడైన రావణునికి కూడా కొంచెం ధర్మబుద్ధి కలిగినట్టు ఉంది.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పాపఫలములను అనుభవించుచున్న పాపులను బలవంతంగా యమభటుల బారినుండి విడిపించాడు. ఆ పాపులు కేరింతలు కొట్టుకుంటూ రావణుని పొగిడారు. ఇది చూచిన యమభటులు రావణుని మీదికి తిరగబడ్డారు. అతనిని వారించారు.
ఇంతలో యముని సేనలు రావణుని మీదికి దూకాయి. యమభటులు పుష్పక విమానమును చుట్టు ముట్టి దానిని ముసలములతోనూ, శక్తులు, శూలములు తోమరములతోనూ కొట్టారు. పుష్పక విమానము లోకి ఎక్కి దాని స్తంభములను, తోరణములను, ఆసనములను పాడుచేసారు. విరిచేసారు. యమభటులు ఆ పుష్పకమును ఎంత పాడు చేసినా అది చెక్కుచెదరలేదు. పూర్వము మాదిరి ప్రకాశిస్తూ ఉంది. యముడి సేనలు అపారంగా ఉన్నాయి. గుంపులు గుంపులుగా రావణసేన మీద విరుచుకుపడుతున్నారు యమభటులు. రాక్షసులు యమభటుల మధ్య యుద్ధం తీవ్రంగా ఉంది. రావణుడు యమభటుల మీద బాణవర్షము కురిపిస్తున్నాడు. రావణుని సేనాధిపతులు వృక్షములతోనూ శూలములతోనూ యమభటులను ఎదుర్కొంటున్నారు. రావణుని మంత్రులు సేనాధి పతులుల తీవ్రంగా గాయపడ్డారు. అయినా ప్రాణాలకు తెగించి యుద్ధం చేస్తున్నారు. పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది.

వీరితో ఎందుకని యమభటులు అందరూ రావణుని మీద ఒక్కుమ్మడిగా దాడి చేసారు. తమ చేతిలోని ఆయుధములతో రావణుని శరీరం అంతా తూట్లు కింద కొట్టారు. రావణుని శరీరం నుండి రక్తం వరదలా ప్రవహిస్తూ ఉంది. ఆ పరిస్థితిలో కూడా రావణుడు ఏ మాత్రం జంకకుండా యమభటుల మీద అస్త్రములను శస్త్రములను, శూలములను, గదలను, ప్రాసలను, శక్తి ఆయుధము లను, తోమరములను ధారాపాతంగా ప్రయోగిస్తున్నాడు. యమభటులు రావణుడు ప్రయోగించిన ఆయుధములను, బాణములను విరిచి, రావణుని విల్లు విరిచి, రావణుని తుక్కు కింద కొట్టారు. మేఘాలు ఆకాశంలో కమ్ముకున్నట్టు యమభటులు రావణుని చుట్టు చేరి రావణుని ఊపిరి సలపకుండా కొట్టారు. రావణుని కవచము బద్దలయింది. రక్తంతో శరీరం అంతా తడిసిపోయింది. రావణుడు పుష్పకం దిగి నేలమీద ధనుర్బాణములు, గద ధరించి రెండవ యమధర్మరాజు మాదిరి నిలబడ్డాడు. పాశు పతాస్త్రమును తీసుకున్నాడు. తన విల్లు మీద అస్త్రమును సంధించాడు. అభిమంత్రించాడు. యమభటుల మీద పాశుపతాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. ఆ పాశుపతాస్త్రము యమలోకమును సొంతం భస్మీపటలం చేస్తూ ఉంది. యమభటులు ఆ అస్త్రముధాటికి మలమలా మాడిపోతున్నారు. అది చూచిన రావణుడు దిక్కులు పిక్కటిల్లేటట్లు సింహనాదం చేసాడు. (బ్రహ్మాస్త్రము, పాశుపతాస్త్రము అంటే ఈ నాటి అణుబాంబులు, అణ్వస్త్రాలు అని అనుకోవచ్చు అనుకుంటాను.)

ఉత్తరకాండము
ఇరవై రెండవ సర్గ,

రావణుడు చేసిన వికటాట్టహాసమును విన్నాడు యముడు. రావణుడు జయించాడు తన సైన్యాలు ఓడిపోతున్నాయి అని తెలుసుకున్నాడు.

అమరనధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తానే స్వయంగా రావణునితో యుద్ధానికి సన్నద్ధం అయ్యాడు. వెంటనే తన రథమును తీసుకొని రమ్మని సారథిని ఆదేశించాడు. సారథి తెచ్చిన రథాన్ని ఎక్కాడు యముడు. వెంటనే మృత్యుదేవత వచ్చి, యముని ముందర నిలిచింది. యముని ఆయుధము అయిన కాలదండము సాకారంగా యముని పక్కన నిలబడింది. కాలపాశములు యమునికి అటు ఇటు నిలబడ్డాయి. ఇటువంటి యముడిని చూచి మూడులోకాలు వణికిపోయాయి. లోకభయంకరుడైన యముడు తన రథము మీద మృత్యువు వెంటరాగా రావణుని మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. యముడు ఎక్కిన రథమునకు కట్టిన అశ్వములు వాయువేగమనోవేగాలతో పరుగెడుతున్నాయి. భయంకరుడైన మృత్యుదేవతను, కాలయముడిని చూచి రావణుని మంత్రులు సేనాపతులు భయంతో పారిపోయారు.

"లంకేశ్వరా! మేమేదో అందరినీ భయపెట్టి యుద్ధం చేస్తాము కానీ ఇలా యముడిని మృత్యువును చూచి భయంతో వణుకుతూ యుద్ధం చేయడం మా వల్ల కాదు." అంటూ తలోకదిక్కు పట్టిపోయారు. కాని రావణుడు ఏ మాత్రం కంగారుపడలేదు. యముడు తోమరములతో రావణుని మర్మస్థానములలో కొట్టాడు. రావణుడు యముని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. యముడు వందలకొద్ది శక్తులను రావణుని వక్షస్థలమునకు తగిలేట్టు ప్రయోగించాడు. ఆ ప్రకారంగా యముడు రావణుని ఏడు రోజులపాటు స్పృహ పోయేట్టు కొట్టాడు. యుద్ధభూమిని వదిలిపోయేటట్టు చేసాడు. రావణుడు కూడా తెలివితెచ్చుకొని యమునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు.

రావణ యముల యుద్ధము ముల్లోకములలో ప్రళయాన్ని సృష్టించింది. రావణుడు తన ధనుస్సు నుండి ఎడతెరపి లేకుండా బాణములను యముని మీదికి వదులుతున్నాడు. నాలుగు బాణాలతో మృత్యువును కొట్టాడు. ఏడు బాణాలతో యముని సారధిని కొట్టాడు. లక్షబాణములతో యముని మర్మస్థానములలో కొట్టాడు. అది చూచిన యముడి ముఖంలో నుండి కోపముతో కూడిన అగ్నిజ్వాలలు వెలువడ్డాయి. అప్పుడు మృత్యువు యముడిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నన్ను ఆ రాక్షసుని మీదికి ప్రయోగించు. వెంటనే ఆ రాక్షసుని చంపుతాను. ఎందుకంటే వీడు ఈ లోకములో ఉండటానికి అర్హతలేని వాడు. జీవించడానికి అర్హత లేని వాళ్లను నేను ఎంత మందిని చంపానో నీకు తెలియదా! హిరణ్యకశిపుడు, నముచి, శంబరుడు, విసంధి, ధూమకేతువు, బలి చక్రవర్తి, దంభుడు, వృత్రుడు, బాణుడు, వీరుగాక రాజర్షులు, గంధర్వులు, పన్నగులు, దైత్యులు, యక్షులు, అప్సరసలు, నరులు ఇలా ఎంతోమందిని చంపాను. ఈ రాక్షసుడు ఒక లెక్కా! నన్ను చూడగానే యక్ష,రాక్షస,దైత్య, మానవులు ప్రాణాలు వదులుతారు. ఈ రాక్షసుడు ఏ పాటి! యమధర్మరాజా! ఆలస్యం చేయకుండా నన్ను ప్రయోగించు. వీడిని వెంటనే సంహరిస్తాను. నేను నా గురించి గొప్పలు చెప్పుకోడం కాదు. నన్ను చూడగానే ఎవడైనా చావాలి అది ప్రకృతిసిద్ధమైన ఏర్పాటు. నా కంటబడ్డవాడు బతకడం కల్ల." అని అన్నాడు.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అప్పుడు యముడు మృత్యువుతో ఇలా అన్నాడు. "నీ సంగతి నాకు తెలియదా! కాని కాస్త ఆగు. నా వల్ల కాకపోతే నీ సాయం తప్పకుండా తీసుకుంటాను." అని అన్నాడు. వెంటనేయముడు కాలదండమును చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. ఆ యమదండానికి రెండు పక్కలా కాలపాశములు కట్టబడి ఉన్నాయి. ఆ యమదండమును చూడగానే ప్రాణుల ప్రాణములు వారి శరీరముల నుండి బయటకు వస్తాయి. ఇంక దానిని ప్రయోగిస్తే చెప్పేదేముంది. ముల్లోకములను భస్మీపటలం చేస్తుంది. యముడు కాలపాశములతో కూడిన యమదండమును చేత ధరించగానే యుద్ధ భూమిలో ఉన్న వారు భయంతో కంపించి పారిపోయారు.

రావణుని మీద ప్రయోగించడానికి యముడు తన యమదండమును పైకి ఎత్తాడు. అందరూ రావణుడి చరిత్ర పరిసమాప్తము అని అనుకున్నారు. యమదండము అగ్నిజ్వాలలు విరజిమ్ముతూ రావణుని మీదికి దూరడానికి సిద్ధంగా ఉంది. ఆ సమయంలో బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. "యమధర్మరాజా! ఆగు. ఆగు. వీడిని చంపకు. నా వరము నిర్వీర్యము చెయ్యకు. నా మాటను అబద్ధం చేయకు. వాడు మానవుడైనా దేవగణములకు చెందిన వాడైనా నా మాటను ధిక్కరిస్తే అతడు మూడులోకములను అసత్యము పాలు చేసినట్టే. నీవు ఈ యమదండమును వదిలితే ఇది రావణునే కాదు, ముల్లోకములను భస్మం చేస్తుంది. అయిన వారినీ కాని వారిని అందరినీ చంపుతుంది. నేను నీకు ఈ యమదండాన్ని సృష్టించి ఇచ్చాను. ఈ లోకాలను సృష్టించాను. ఈ యమదండము ఇప్పుడు ముల్లోకములను నాశనం చేస్తే, నేను మరలా సృష్టి మొదలుపెట్టాలి. కాబట్టి దీనిని రావణుని మీద ప్రయోగించవద్దు.

ఇందులో ఇంకొక రహస్యం కూడా ఉంది. ఈ యమదండము ఎవడి మీద ప్రయోగిస్తే వాడు తప్పక చావాలి. ఇప్పుడు నీవు ఈ యమదండమును రావణుని మీద ప్రయోగిస్తే రావణుడు చస్తాడు. అప్పుడు నేను ఇచ్చిన వరం అబద్ధం అవుతుంది. నా వర ప్రభావం చేత ఈ యమదండంతో రావణుడు చావలేదనుకో, నేను యమదండమునకు ఇచ్చిన శక్తి అబద్ధం అవుతుంది. రావణుడు చచ్చినా చావకపోయినా నా మాట అబద్ధం అవుతుంది. కాబట్టి నామాట నిజం కావాలంటే, నీవు ఇప్పుడు యమదండమును ప్రయోగించకపోవడమే మంచిది." అని అన్నాడు బ్రహ్మ. బ్రహ్మదేవుని సంకట స్థితిని అర్థం చేసుకున్న యముడు యమదండప్రయోగమును ఉపసంహరించాడు. "బ్రహ్మదేవా! నీవు ముల్లోకములకు పూజ్యుడవు. నాకూ ఆరాధ్యుడవు. నీ కోరిక మేరకు యమదండమును ఉపసంహరించాను. నీ వరప్రభావంతో వీడు ఎవరి చేతిలోనూ చావడు. మరి ఇప్పుడు నేనేం చేయాలి. వీడికి ఓడిపోయానని ప్రకటించాలా! లేక వీడిని చంపి నీ మాటను అబద్ధం చేయాలా! ఏం చెయ్యమంటారు?" అని అడిగాడు యముడు.

అప్పుడు బ్రహ్మ "ఏముంది. మనకు చేతిలో ఒక విద్య ఉంది కదా! హటాత్తుగా అంతర్ధానం కావడం. అలా ఆ రాక్షసునికి కనపడకుండా అంతర్ధానం అయిపో. వాడు నీ కోసం వెతికి కనపడక పోతే అరుచుకుంటూ వెళ్లిపోతాడు. దానితో సమస్య పరిష్కారం అవుతుంది.

అమరనాథ్ అమర్

వాడి చావుకు నేను తగిన ఏర్పాట్లు చేస్తాను." అని అన్నాడు బ్రహ్మదేవుడు. బ్రహ్మదేవుని ఆదేశము ప్రకారము యముడు అంతర్ధానం అయ్యాడు. యముడి వద్దకు బ్రహ్మ రావడం, వారు ఏదేదో మాట్లాడు కోవడం తరువాత ఇద్దరూ అంతర్హితులు కావడం గమనించాడు రావణుడు. విజయోత్సాహంతో అరిచాడు. యముడిని జయించాను అని చాటి చెప్పాడు. విజయ గర్వంతో యమలోకాన్ని విడిచి పెట్టి వెళ్లిపోయాడు. ఇదంతా కళ్లారా చూచిన నారదుడు హమ్మయ్య అనుకుంటూ తన దారిన తాను హరినామస్మరణ చేసుకుంటూ వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తరకాండము
ఇరువది మూడవ సర్గ.

యముడిని జయించిన ఉత్సాహంతో ఉన్న రావణుడు తన మంత్రులు సేనాపతులు, సైన్యముతో పాటు పుష్పకమును ఎక్కాడు. ఆ పుష్టకము మీద రసాతలమునకు ప్రయాణము అయ్యాడు. ముందు నాగులకు ఆవాసము అయిన భోగవతీ పురమునకు వెళ్లాడు. భోగవతిని వాసుకి అనే నాగుడు పరిపాలిస్తున్నాడు. రావణుడు వాసుకిని ఓడించాడు. తరువాత అక్కడి నుండి బయలుదే నివాత కవచుల వద్దకు వెళ్లాడు. వాళ్లను కూడా యుద్ధము చెయ్యమని ఆహ్వానించాడు. నివాత కవచులు దైత్యులు. మంచి పరాక్రమ వంతులు. వారు రావణుని ఎదిరించారు. రాక్షసులకు దైత్యులకు ఘోరమైన యుద్ధము జరిగింది. ఒకరిని ఒకరు శూలములతోనూ, పట్టిసములతోనూ, కత్తులతోనూ, గొడ్డళ్లతోనూ కొట్టుకున్నారు. ఆ మాదిరి సంవత్సరము పాటు యుద్ధముచేసినా ఎవరికీ జయము కలగలేదు.

పాతాళములో జరుగుతున్న వీరి యుద్ధము చూచిన బ్రహ్మ వారి వద్దకు వచ్చాడు. రావణుడు, నివాత కవచులు మధ్య నిలిచి వారితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ దైత్యులారా! ఈ రావణునికి ఎవరిచేతిలో చావులేని వరం ఉంది. అందుకని ఇతనిని ఎవరూ జయించలేరు. కాబట్టి మీరు ఈ రావణునితో స్నేహం చేసుకోండి. ఇలా ఎన్ని సంవత్సరాలు యుద్ధం చేసినా, మీ మీ సేనలు నశించి పోవలసిందేకానీ, రావణుడు చావడు. మీకు విజయం సిద్ధించదు. కాబట్టి సంధియే తరుణోపాయము." అని అన్నాడు బ్రహ్మ.

బ్రహ్మదేవుని ఆదేశము ప్రకారము నివాత కవచులు రావణునితో మైత్రి చేసుకున్నారు. వెంటనే అగ్నిని వ్రేల్చి అగ్నిసాక్షిగా నివాత కవచులు రావణుడు మిత్రులు అయ్యారు. రావణుని తమ అతిథిగా ఆహ్వానించారు నివాత కవచులు. రావణుడు ఒక సంవత్సరం పాటు నివాత కవచులకు అతిథిగా ఉండి సకలభోగాలు అనుభవించాడు. నివాత కవచుల వద్ద మంత్ర తంత్రములు, మాయలు, నేర్చుకున్నాడు రావణుడు. మాయాయుద్ధంలో ప్రవీణుడు అయ్యాడు. తరువాత మరొక లోకపాలకుడైన వరుణుని కొరకు రసాతలము అంతా వెతకడం మొదలెట్టాడు రావణుడు. కాలకేయులు అనే రాక్షసులు అశ్మనగరాన్ని పాలిస్తున్నారు. రావణుడు అశ్మనగరానికి వెళ్లాడు. కాలకేయులను చంపాడు. ఆ సమయంలో తన బావ, శూర్పణఖ భర్త అయిన విద్యుజ్జిహ్వుడు అక్కడే ఉన్నాడు. జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని చూచి సహించలేక విద్యుజ్జిహ్వుడు రావణుని ఎదిరించాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణుడు నిర్దాక్షిణ్యంగా తన బావ విద్యుజ్జిహ్వుని కత్తితో నరికాడు. అతనితో పాటు నాలుగు వందలమంది దైత్యులను కూడా చంపాడు.

రావణుడు అక్కడి నుండి బయలుదేరి వరుణుని నివాసమునకు వెళ్లాడు. వరుణుని దగ్గర ఉన్న కామధేనువును చూచాడు. ఆ కామధేనువు పొదుగునుండి నిరంతరమూ ఆగకుండా కారుతున్న పాల వలననే క్షీరసాగరము పుట్టింది. ఆ కామధేనువు రుద్రుని వాహనమైన నందికి తల్లి, క్షీరసాగరము నుండి దేవతలు, ఋషులు ఆరగించే సుధ, పితృదేవతలు భుజించే స్వధ పుట్టాయి. రావణుడు సురభి అనే పేరుగల ఆ కామధేనువుకు నమస్కరించాడు. తరువాత వరుణుని మందిరంలోకి ప్రవేశించాడు. రావణుని వరుణుని సైనికులు, సేనాధ్యక్షులు అడ్డగించారు. రావణుడు వారితో యుద్ధము చేసి చంపాడు. చావగా మిగిలిన వవారిని చూచి "మీరు పోయి రావణుడు వచ్చాడని నా మాటలుగా మీ వరుణునికి చెప్పండి. 'రావణుడు యుద్ధానికి వచ్చాడు. రావణునితో యుద్ధం చేస్తావా లేక లొంగిపోయి శరణు వేడుతావా. చేతులు జోడించి ఓడిపోయాను అని ఒప్పుకుంటావా తేల్చుకో' అని చెప్పండి." అని ఆజ్ఞాపించాడు రావణుడు.

ఈ విషయం తెలిసిన వరుణుని కుమారులు, పౌత్రులు, వారి వారి సేనలతో రావణుని మీదికి యుద్ధానికి వచ్చారు. అందరూ రథాల మీద బయలుదేరారు. కాని రావణుని ముందర రావణుని సేనానాయకుల ముందు నిలువలేక పోయారు. రావణుడు అతని సైన్యము పుష్పక విమానమునుండి యుద్ధ చేస్తున్నారు. వరుణుని కుమారులు భూమి మీద నిలబడి యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇలా కాదని వరుణ కుమారులు, తాము కూడా తమ రథములను ఆకాశము లోకి లేపారు. పుష్పక విమానములో ఉన్నరావణుని తో సమానంగా నిలబడి యుద్ధం చేస్తున్నారు. వరుణ కుమారులు తమ తమ అస్త్ర శస్త్రములతో రావణుని దారుణంగా కొట్టారు. విజయోత్సాహంతో అరుస్తున్నారు. రావణుడు ఓడిపోయే పరిస్థితి వచ్చింది. రావణుని సేనాధి పతి అయిన మహోదరుడు ఇది చూచాడు. తమ రాజు ఓడిపోతున్నాడు అని తెలుసుకున్నాడు. తన గద తీసుకున్నాడు. వరుణ కుమారులను మనుమలను తన గదతో వరసగా బాదుతున్నాడు. ఆ దెబ్బకు తట్టుకోలేక వరుణకుమారులు నేలమీదికి దూకారు. మహోదరుడు వరుణ పుత్రుల రథములను విరగ్గొట్టాడు, రథములకు కట్టిన గుర్రములను చంపాడు. వారిని నిరాయుధులను చేసాడు.

కాని సహజ పరాక్రమ వంతులైన వరుణ పుత్రులు ఏమీ వ్యధ చెందలేదు. తమ తమ ధనుస్సులు తీసుకొని మహోదరుని ఒక్కుమ్మడి చుట్టుముట్టారు. మరి కొంతమంది రావణుని చుట్టు ముట్టారు. వరుణ కుమారులు తమ వాడి అయిన బాణములతో మహోదరుని శరీరాన్ని చీల్చిచెండాడారు. అది చూచిన రావణునికి కోపం మిన్నుముట్టింది. తన వాడి అయిన బాణములతో వరుణ కుమారుల మర్మస్థానములలో కొట్టాడు. రావణుడు వరుణ కుమారుల మీద ముసలములను, భల్లబాణములను, పట్టిశములను, శక్తబాణములను, శతఘ్నులను ప్రయోగించాడు. (శతఘ్నులు అంటే నేటి ఫిరంగులు).

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణుని ధాటికి వరుణకుమారులు వారి సేనలు నిలువలేకపోయాయి. అది చూచి రావణుడు పెద్దపెట్టున హర్షధ్వానాలు చేసాడు. రెట్టించిన ఉత్సాహంతో రావణుడు వరుణ కుమారులను, మనుమలను చేతికి ఏది అందితే ఆ ఆయుధంతో చావ గొట్టాడు. రావణుని దెబ్బకు వారు తట్టుకోలేక కిందపడిపోయారు. వారిని సైనికులు వరుణుని మందిరమునకు మోసుకొని పోయారు.

రావణుడు ప్రహాసుడు అనే వరుణుని మంత్రిని చూచి "నీవు వెళ్లి రావణుడు జయించాడు అని వరుణుడికి చెప్పు" అని అన్నాడు. అప్పుడు ప్రహాసుడు ఇలా అన్నాడు. "లంకేశ్వరా! వరుణుడు ప్రస్తుతము బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లాడు. ఇక్కడ లేడు. రాజు లేనపుడు నీవు ఎవరిని యుద్ధమునకు పిలుస్తావు. నీ చేతిలో వరుణుని పుత్రులు, పౌత్రులు ఓడిపోయారు కదా. ఇక్కడ నీతో యుద్ధం చేయగలవారు ఎవరూ లేరు. ఇంక నీవు వెళ్లవచ్చు." అని అన్నాడు. వరుణుని జయించాను అన్న గర్వంతో నేను వరుణుని జయించాను అని ప్రగల్భాలు పలుకుతూ రావణుడు అక్కడి నుండి పుష్పకము ఎక్కి వెళ్లిపోయాడు.

(ఈ సర్గ నుండి ఐదు సర్గలు తరువాత చేర్చబడినవి, మూల రామాయణలో లేవనీ, వీటికి ఎటువంటి వ్యాఖ్యలు రాయబడలేదనీ బ్రహ్మశ్రీ ఆచార్య పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు గారు తమ రామాయణము బాలానందినీ వ్యాఖ్యలో రాసారు. అయినా విషయ పరిజ్ఞానము కొరకు మనము ఈ ఐదు సర్గలుకూడా చదువుకుందాము. వీటికి సంఖ్యలు లేవు కాబట్టి అన్నీ కలిపి రాస్తున్నాను.) ఆ సమయంలో బలి చక్రవర్తి పాతాళంలో అశ్మనగరంలో ఉండేవాడు. రావణుడు పాతాళ లోకంలో సంచరిస్తూ అశ్మనగరానికి వచ్చాడు. అశ్మనగరంలో రావణుడు ఒక సుందరమైన భవనమును చూచాడు. వెంటనే ప్రహస్తుని పిలిచి "ఈ భవనము ఎవరిదో తెలుసుకొనిరా!" అని ఆజ్ఞాపించాడు.రావణుని ఆజ్ఞ ప్రకారము ప్రహస్తుడు ఆ గృహములోకి వెళ్లాడు. ఆ ఇంట్లో ఎవరూ కనపడలేదు. ఒక్కొక్క ద్వారము దాటుకుంటూ వెళ్లాడు ఏడు ద్వారములు దాటగానే అతనికి ఒక వెలుగు కనిపించింది. ఆ వెలుగులో ఒక వ్యక్తిని చూచాడు ప్రహస్తుడు. ఆ వ్యక్తి సాక్షాత్తు యమధర్మరాజు మాదిరి ఉన్నాడు. ప్రహస్తుడు వెంటనే బయటకు వచ్చి ఈ విషయాన్ని రావణునికి తెలిపాడు. రావణుడు ఆ ఇంట్లోకి వెళ్లడానికి ప్రయత్నించాడు. ఇంతలో ఒక పెద్ద శరీరము కలవాడు వచ్చి రావణునికి అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. అతడు పెద్ద కోరలతో చూడ్డానికి మహాభయంకరంగా ఉన్నాడు. అతడి చేతిలో ఒక పెద్ద రోకలి ఉంది. అంతటి లోకభయంకరుడైన రావణునికి కూడా ఆ ఆకారాన్ని చూచి భయం పుట్టింది. రావణుని చూచి ఆ భయంకారాకారుడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ రాక్షసుడా! ఏమి ఆలోచిస్తున్నావు. నీవు యుద్ధం యుద్ధం అంటూ అరుస్తూ తిరుగుతున్నావు కదా. నేను నీకు యుద్ధం రూపంలో మంచి ఆతిథ్యం ఇస్తాను. స్వీకరించు." అని అన్నాడు.

రావణుడు మాట్లాడలేదు. "యుద్ధం చేస్తావా లేక ఓడిపోయానని ఒప్పుకుంటావా!" అని గద్దించాడు ఆ మహాకాయుడు. ధైర్యం కూడగట్టుకున్న రావణుడు ఆ మహాకాయునితో ఇలా అన్నాడు. "నేను యుద్ధం చేస్తాను. కానీ నీతో కాదు.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఈ భవనంలో ఎవరున్నారో చెప్పు. వారితో యుద్ధం చేస్తాను." అని అన్నాడు రావణుడు. అప్పుడు ఆ మహాకాయుడు ఇలా అన్నాడు. "ఈ భవనంలో దానవేంద్రుడు అయిన బలి చక్రవర్తి నివసిస్తున్నాడు. అతడు ధర్మాత్ముడు. వీరుడు, శూరుడు. పరాక్రమవంతుడు. అతడు యమునితో సమానమైన శక్తి కలవాడు. యుద్ధములో పరాజయము ఎరుగని వాడు. అతని పట్టుదల అనితర సాధ్యము. మంచి బలవంతుడు. కాని క్రూరుడు కాడు. ధర్మపరుడు. ఉదారబుద్ధికలవాడు. ఎప్పుడూ సత్యమునే పలుకుతాడు. అన్నమాట నిలబెట్టుకుంటాడు. గురువులను, బ్రాహ్మణులను పూజిస్తాడు. సత్వగుణ సంపన్నుడు. వేదములు చదువుకున్నాడు. పంచభూతముల శక్తిని తనలో ఇముడ్చుకొన్నాడు. అతడు దేవ, దానవ,రాక్షస, గంధర్వ గణాలకు భయపడడు. అటువంటి వీరుడితో నువ్వు యుద్ధం చెయ్యాలని అనుకుంటున్నావు. నిజంగా నీకు బలిచక్రవర్తితో యుద్ధం చెయ్యాలని కోరిక ఉంటే లోపలకు వెళ్లు. ఏ మాత్రం ఆలస్యం చేయకు." అని అన్నాడు.

ఓటమి ఎరుగని రావణుడు ధైర్యంగా లోపలకు ప్రవేశించాడు. బలి చక్రవర్తి ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. బలి రావణుని చూచి పెద్దగా నవ్వాడు. రావణుని దగ్గరకు పిలిచాడు. తన పక్కన కూర్చోబెట్టుకున్నాడు. "రావణా! ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావు. ఏ పని మీద వచ్చావు? ఏమి కోరి వచ్చావు? నేను నీ కోరిక ఎలా తీర్చగలను?" అని అడిగాడు బలి. దానికి రావణుడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ బలిచక్రవర్తీ! పూర్వము నిన్ను విష్ణువు బంధించి పాతాళమునకు పంపాడనీ, నీవు ఇంకా ఆ విష్ణువుకు బందీగానే ఉన్నాననీ విన్నాను. నిన్ను నా బలపరాక్రమాలతో బంధవిముక్తుడిని చేస్తాను."అని అన్నాడు. దానికి బలి పెద్దగా నవ్వాడు.

"రావణా! నీకు అసలు సంగతి తెలియదు. నేను చెబుతాను విను. నీవు వచ్చేటప్పుడు ద్వారము వద్ద ఒక మహాపురుషుడిని చూచావు కదా! ఆయన దానవులను, నీపూర్వీకులను, వాళ్ల పూర్వీకులను జయించాడు. నన్ను కూడా జయించి ఈ మందిరంలో బంధించాడు. నేనే కాదు ఈ లోకంలో ఎవరైనా ఆ మహాపురుషునికి బందీ కావలసిందే! ఆ ద్వారము నందు నిలబడ్డ ఆ మహాపురుషుడు ముల్లోకములలో ఉన్న చరాచర భూతములను పోషించి లయం చేయగల సమర్థుడు. అన్ని కార్యములను అతడే చేస్తాడు చేయిస్తాడు. అందరినీ పోషిస్తాడు. లయం చేస్తాడు. భూత, భవిష్యత్ వర్తమానములను నిర్దేశించేది అతడే. అతడే కాలస్వరూపుడు. కలి పురుషుడు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే. అతడిని గురించి తెలుసుకోవడం మనకెవ్వరికీ సాధ్యం కాదు. ఎందుకంటే అతడు ఈ మూడులోకములను సృష్టిస్తాడు, పోషిస్తాడు, సంహరిస్తాడు.ఈ ముల్లోకములలో ఉన్న చరాచర ప్రాణికోటికి అతడే ప్రభువు. అతడికి మొదలు లేదు తుది లేదు. ఒక పక్క ప్రాణికోటిని సంహరిస్తూ మరొక పక్క సృష్టికార్యము కొనసాగిస్తూ ఉంటాడు. సకల యజ్ఞములకు యాగములకు ఆయనేకర్త, యజ్ఞము ఆయనే. హోమము ఆయనే. అటువంటివాడు ముల్లోకములలో వేరొకడు లేడు. ఆయనకు ఆయనే సాటి.

ఓ రావణా! ఆ మహాత్ముడే నిన్ను, నన్ను, ఈ సమస్త జీవకోటిని నడిపిస్తున్నాడు. ఓ రావణా! నీవు వృత్రుడు, దనువు, శుకుడు, శంభుడు, నిశుంభుడు, శుంభుడు, కాలనేమి, కూటుడు,మృదువు, యమలార్జునులు, కంసుడు, కైటభుడు, మధువు వీరిని గురించి విన్నావుకదా! వీరు, ఇంకా వీరి లాంటివారు ఎన్నో యజ్ఞములు యాగములు చేసారు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తపస్సుచేసారు. అందరూ మహాత్ములే. ఎన్నో భోగభాగ్యములు అనుభవించారు. దానాలు ధర్మాలు చేసారు. ప్రజలను పాలించారు. కాని వారికి పక్షపాతము ఎక్కువ. తన వారిని రక్షించారు. శత్రువులను నాశనం చేసారు. మహా పరాక్రమవంతులైన వారు ఏ యుద్ధములో ఓడిపోలేదు. ఎందుకో వీరంతా దేవతల మీద కక్షకట్టారు. దేవతలతో యుద్ధం చేసారు. దేవతా గణములను జయించారు. వీరంతా ఎల్లప్పుడూ దేవతలకు ఎలా అపకారం చెయ్యాలా అని ఆలోచిస్తుంటారు. అందుకే వీరంతా దేవతల పక్షం వహించిన విష్ణువుకు శత్రువులు అయ్యారు. విష్ణువు ఎల్లప్పుడూ వీరిని ఎలా సంహరించాలా అని ఎదురు చూస్తున్నాడు. వీరిని సంహరించడం కోసరం ఎన్నో అవతారములు ఎత్తుతున్నాడు. దేవతలను బాధించేవారిని సంహరిస్తున్నాడు. తిరిగి తన స్వస్వరూపమును పొందుతున్నాడు. ఈ విధంగా అవతారములను ఎత్తిన భగవానుడు ఎందరో దానవులను అసురులను నాశనం చేసాడు. ఎన్నడూ ఏయుద్ధములో కూడా ఓడి పోరని ప్రసిద్ధిచెందిన వీరాధి వీరులను కూడా విష్ణువు లొంగదీసుకున్నాడు. ఈ లోకము నుండి విముక్తి కల్పించాడు." అని ఆగాడు బలిచక్రవర్తి.

మరలా ఇలా అన్నాడు. "ఓ రావణా! అదుగో అక్కడ ఒక కుండలము ఉంది కదా! దానిని తీసుకొని రా! తరువాత నువ్వు నన్ను ఎలా విడుదల చేస్తావో నీకు ఉపాయం చెబుతాను." అని అన్నాడు. బలి చెప్పిన మాటలను ఓపిగ్గా విన్న రావణుడు తనలో తాను నవ్వుకున్నాడు. పైకి లేచి ఆ కుండలము వద్దకు వెళ్లాడు. తన చిటికినవేలితో ఆ కుండలమును లేపడానికి ప్రయత్నం చేసాడు. అది కదలలేదు. తరువాత చేతిని, తరువాత రెండుచేతులను ఉపయోగించాడు. ఊహూ! ఆ కుండలము ఇసుమంత కూడా కదలలేదు. బలవంతంగా ఎత్తడానికి ప్రయత్నించి రావణుడు వెల్లకిలా పడిపోయాడు. పుష్పక విమానము లోనుండి ఇదంతా చూస్తున్న రావణుని మంత్రులు రావణుడు వెల్లకిలా పడిపోవడం చూచి అయ్యో అయ్యో ఏమయింది అని ఆతురతగా చూచారు.

రావణుడు లేచి నిలబడ్డాడు. బలి ముందు తల వంచుకొని నిలబడ్డాడు. సిగ్గుతో తలవంచుకొని నిలబడి ఉన్న రావణుని చూచి బలి ఇలా అన్నాడు. "ఆ కుండలమును నీవు ఎత్తలేవు గానీ ఇక్కడకురా! ఆ కుండలము మా ముత్తాతగారైన హిరణ్యకశిపులవారిది. ఈ కుండలము ఆయన చెవికి అలంకారముగా శోభిల్లుతూ ఉండేది. మా ముత్తాతగారైన హిరణ్యకశిపుల వారు యుద్ధము చేస్తూ ఉండగా ఈ కుండలము ఈ ప్రదేశమునందే ఆయన చెవినుండి జారి కిందపడింది. మరొక కుండలము ఒక పర్వతము మీద పడింది. ఆయన కిరీటము వేది అనే ప్రదేశము దగ్గర పడింది. నీ మాదిరే మా ముత్తాతగారికి కూడా ఎవరి చేతిలోనూ మరణము లేదు. వ్యాధులు గానీ, మృత్యువు గానీ ఆయన దగ్గరకు రావడానికి భయపడతాయి. ఆయనను హింసించే వారు ఎవరూ లేరు. ఆయనను పగలు గానీ, రాత్రి గానీ, ఎండిన దానితో గానీ, పచ్చిదానితో గానీ, ఎటువంటి అస్త్రము తో గానీ, శస్త్రముతో గానీ, ఎవరు గానీ చంపలేరు. కాని హిరణ్యకశిపుడు వితండ వాది. తన పట్టుదల తనదే కానీ ఎవరి మాటా వినడు.

అమరనధ్ అమర్

ఆయనకు తన కుమారుడు ప్రహ్లాదునితో విరోధము కలిగింది. అప్పుడు ప్రహ్లాదుని రక్షించడానికి

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మహావిష్ణువు నరసింహావతారముతో వచ్చి తన గోళ్లతో చీల్చి హిరణ్యకశిపుని సంహరించాడు. హిరణ్య కశిపుని అవతారమును దాల్చిన వాసుదేవుడే నా ఇంటి వాకిట కాపలావాడిగా ఉన్నాడు. అంత మాత్రం చేత ఆయన గొప్పదనము తగ్గిపోలేదు.

ఆయన గొప్పదనమును గూర్చి నాలుగు మాటలు చెబుతాను విను. ఆయన దర్శనము కొరకు ఎందరో ఇంద్రులు, వేలకొలది దేవతాగణములు, ఋషులు పరితపిస్తూ ఉంటారు. అటువంటి శ్రీహరి నా ఇంటి ముందు ద్వారపాలకుడుగా ఉన్నాడు." అని అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న రావణుడు బలితో ఇలా అన్నాడు. "నేను యముడిని చూచాను. ఆయన వద్ద ఉన్న కాలపాశమును చూచాను. ఆయన చేతిలో ఉన్న మృత్యుదండమును చూచాను. ఆయన పక్కన ఉన్న మృత్యుదేవతను చూచాను. అటువంటి యమునితో యుద్ధం చేసి యముడిని కాలమును, మృత్యువును జయించాను. అటువంటి నేను ఎవరికీ భయపడను. ప్రత్యేకించి ఆ విష్ణువుకు అసలే భయపడను. కాని ఆ విష్ణువును నేను ఇప్పటి దాకా చూడలేదు. ఆయన ఎలా ఉంటాడో చెప్పగలవా?" అని అడిగాడు రావణుడు.

ఆ మాటలు విన్న బలి రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "విష్ణువు మూడులోకములకు అధిపతి. ఆయనకు ఆది, అంతము లేదు. ఆయన సర్వవ్యాపకుడు. ఆయనకు అపజయము అనేదే లేదు. ఆయన సత్పురుషుల హృదయముల యందు. యజ్ఞములయందు నివసిస్తాడు. దుర్జనులకు కాలపాశము వంటి వాడు. శ్రీ మహావిష్ణువు పన్నెండుగురు ఆదిత్యులతో సమానమైన వాడు. దేవతలందరూ ఆయన అధీనములో ఉంటారు. ఆయన యోగులకు యోగి. భక్తులకు సులభంగా స్వాధీనమవుతాడు. భక్తులు అంటే ఆయనకు అపరిమితమైన ప్రేమ, అభిమానము. ఆయనే ఈ లోకములు అన్నింటినీ సృష్టిస్తాడు, పోషిస్తాడు, లయింపజేస్తాడు. ఆయనే యజ్ఞము, ఆయనే యజ్ఞపురుషుడు. సకల దేవతల స్వరూపము ఆయనే. ఆయన తప్ప వేరే దైవము లేదు. అంతే కాదు సకల చరాచర భూతములలో ఆయనే ఉన్నాడు. ఆయన లేని చోటు లేదు. ఆయనే జ్ఞానము. ఆయనను తెలుసుకుంటే సర్వము తెలుసుకున్నట్టే. ఏరూపంలో ఏ దేవుని కొలిచినా అది విష్ణుస్వరూపమే. ఆయన ముల్లోకములను పాలిస్తూ ఉంటాడు. ఆయన అవ్యయుడు. (వ్యయము లేని వాడు). ఈ భవబంధముల నుండి విముక్తి కోరువారు, ఆయననే స్మరిస్తుంటారు. ఆయన సర్వాంతర్యామి అని తెలుసుకున్నవారు ఏ పాపమూ చెయ్యరు. అటువంటి శ్రీమహావిష్ణువును స్మరిస్తే సకలమైన కోరికలు నెరవేరుతాయి." అని అన్నాడు బలి. తన శత్రువైన విష్ణువును తన ఎదురుగా బలి పొగుడుతుంటే రావణునికి కోపం కట్టలు తెంచుకొని వస్తోంది. కళ్లు ఎర్రబడ్డాయి. ముఖం జేవురించింది. చేతిలో ఉన్న ఆయుధమును తీసుకున్నాడు బయట ఉన్న విష్ణువును చంపడానికి బయలుదేరాడు. ఇదంతా దూరంనుండి చూచిన విష్ణువు "వీడు నా మీదికి వస్తున్నాడు. కానీ వీడికి ఇంకా కాలం సమీపించలేదు. వీడిని ఇప్పుడు చంపకూడదు. వీడిని ఇప్పుడు ఇక్కడ చంపితే బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరం అసత్యం అవుతుంది." అని మనసులో అనుకున్న విష్ణువు అక్కడి నుండి అంతర్ధానం అయ్యాడు. విష్ణువు కొరకు వెతుకుతున్నాడు రావణుడు. కాని విష్ణువు కనపడలేదు. అలా

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వెతుకుతూ వెతుకుతూ ఏ మార్గం ద్వారా వరుణలోకానికి వెళ్లాడో అదే ద్వారం గుండా బయటకు వచ్చాడు. విష్ణువు తనకు భయపడి పారిపోయాడు అని హర్షధ్వానాలు చేస్తూ వెళ్లిపోయాడు రావణుడు. వరుణ లోకం నుండి బయలు దేరిన రావణుడు తన పుష్పక విమానమును ఎక్కి తన పరివారముతో సహా సూర్యలోకానికి వెళ్లాడు. సూర్యలోకములో రావణుడు సూర్యుని చూచాడు. సూర్యుడు ధగా ధగా మెరిసిపోతున్నాడు. సూర్యుడు లోకసాక్షి ఈ జగత్తునకు ప్రాణ దాత. రావణుడు సూర్యుని కనీసము తేరిపార చూడలేకపోయాడు. వెంటనే తన సైన్యాధి పతి ప్రహస్తుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నీవు సూర్యుని వద్దకు పోయి రావణుడు యుద్ధము చేయడానికి వచ్చాడు. యుద్ధము చేస్తావా లేక ఓడిపోయానని ఒప్పుకుంటావా! నా మాటగా చెప్పు." అని అన్నాడు.

రావణుని ఆదేశము మేరకు ప్రహస్తుడు సూర్యుని వద్దకు పోయాడు. సూర్యుని మందిరము వద్ద ఇద్దరు ద్వారపాలకులను చూచాడు. వారి పేరు పింగళుడు. దండి. వారితో రావణుని మాటలు చెప్పి సూర్యునికి చెప్పిరమ్మనాడు. వారిలో దండి అనేవాడు సూర్యుని వద్దకు పోయి నమస్కరించి రావణుని మాటలు యధాతథంగా చెప్పాడు. సూర్యుడు దండితో ఇలా అన్నాడు. "రావణుని నేను చూడను. నీకు ఇష్టం అయితే రావణునితో యుద్ధం చెయ్యి. లేకపోతే చేయను అని చెప్పు." అని అన్నాడు. ఇదంతా మనకెందుకు అని దండి రావణుని వద్దకుపోయి "సూర్యుడు నీతో యుద్ధం చేయడానికి ఇష్టపడటం లేదు." అని అన్నాడు. రావణుడు పెద్దగా అట్టహాసం చేసాడు. సూర్యుడిని యుద్ధంలో ఓడించాను అని ప్రకటించుకున్నాడు.

అక్కడి నుండి చంద్రమండలానికి తరలిపోయాడు. రావణుడు తన పరివారముతో పుష్పకవిమానము మీదవెళుతూ ఉంటే, ఒక దివ్యపురుషుడు రథం మీద వెళుతున్నాడు. ఆయన అందంగా అలంకరించుకొని ఉన్నాడు. అతనిని అప్సరసలు సేవిస్తున్నారు. అతనిని చూచాడు రావణుడు. అతడు ఎవరో తెలుసుకోవాలని అనుకున్నాడు. అక్కడే ఉన్న ఒక ఋషిని చూచి అతని గురించి అడిగాడు. ఆ ఋషి రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ దేవర్షి! అతను ఎవరు. అప్సరసలు అతనిని ఎందుకు సేవిస్తున్నారు. నన్ను చూచి కూడా నిర్భయంగా వెళు తున్నాడు." అని అడిగాడు. అప్పుడు ఆ ఋషి రావణుని తో ఇలా అన్నాడు. " ఇతడు ఒక మహాపురుషుడు. యజ్ఞములు చేసాడు. సోమపానం చేసాడు. ఇప్పుడు ఉత్తమ లోకములకు వెళుతున్నాడు. నీవంటి శూరులు ఇటువంటి ఉత్తముల మీద కోపించకూడదు. ఇంతలో మరొక రథము కనపడింది.ఆ రథము కూడా దేదీప్యమానంగా మెరిసిపోతూ ఉంది. రథములో కూర్చున్న అతనిని కిన్నరులు, అప్సరసలు సేవిస్తున్నారు. ఆయన గురించి కూడా రావణుడు ఆ దేవర్షిని అడిగాడు. "ఓ రావణా! ఇతను యుద్ధములో తన పరాక్రమము చూపి, తన రాజు కోసరము యుద్ధములో తన ప్రాణములను త్యజించి వీరస్వర్గమును పొందాడు. ఇప్పుడు అతడు ఇంద్రుని వద్దకు వెళుతున్నాడు." అని అన్నాడు. ఇంతలో మరొక మానవుడు కనిపించాడు. అతనిని నరులు సేవిస్తున్నారు. అతని చుట్టు చేరి పాటలు పాడుతూ నాట్యం చేస్తున్నారు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అతనిని గురించి కూడా అడిగాడు రావణుడు. "ఇతడు సువర్ణదుడు అనే రాజు. ఇతడు కూడా ఉన్నతలోకములకు వెళుతున్నాడు." అని అన్నాడు ఆ ఋషి.

"ఇంతమంది వెళుతున్నారు కదా! వీరిలో ఎవరైనా నాతో యుద్ధము చేసి గెలువగలరా!" అని అడిగాడు రావణుడు. రావణుని మాటలకు ఆ ఋషి నవ్వాడు. వీరంతా భవబంధములు విడిచిపెట్టి మోక్షము కొరకు వెళుతున్నారు. వీరు నీతో యుద్ధము చేయరు. నీతో యుద్ధము చేయగలవాడు ఒకడున్నాడు. అతడి పేరు మాంధాత. అతడు ఏడు ద్వీపములకు మహారాజు. గొప్ప పరాక్రమవంతుడు. అతడు నీకు యుద్ధభిక్ష పెట్టగలడు."అని అన్నాడు. "ఓ మహాఋషీ! ఆ మాంధాత ఎక్కడ ఉంటాడు. అక్కడకు నేను ఎలా వెళ్లాలి." అని అడిగాడు రావణుడు. "ఓ రాక్షస రాజా! మాంధాత యవనాశ్వుని కుమారుడు. అయోధ్యకు మహారాజు. సప్తద్వీపములకు అధిపతి. ఇక్ష్వాకు వంశస్థుడు. ప్రస్తుతము అతను జైత్రయాత్రలో ఉన్నాడు. త్వరలో ఇక్కడకు వస్తాడు." అని అన్నాడు ఆ ఋషి. ఋషి ఆ మాటలు మాట్లాడుతూ ఉండగానే మాంధాత అక్కడకు వచ్చాడు. మాంధాతను చూడగానే రావణుడు "ఓ మాంధాతా! రా, నాతో యుద్ధము చెయ్యి లేకపోతే ఓడిపోయానని ఒప్పుకో." అని అన్నాడు. ఆ మాటలకు మాంధాత నవ్వి "ఓ రాక్షస రాజా! నీకు ఈభూమి మీద జీవించాలని ఆశ లేకపోతే నాతో యుద్ధం చెయ్యి. నన్ను ఎదుర్కొన్నవాడు జీవించడం కల్ల." అని అన్నాడు మాంధాత. "ఓ మాంధాతా! నేను వరుణుని, యముని, కుబేరుని జయించాను. వారికే నేను భయపడలేదు. సాధారణ మానవుడివి. నీకు భయపడతానా! రా నాతో యుద్ధం చెయ్యి" అని అన్నాడు.

రావణుని ఆజ్ఞను అందుకొన్న ప్రహస్తుడు మొదలగు రాక్షస సేనాధి పతులు మాంధాతతో యుద్ధానికి తలపడ్డారు. మహాబలవంతు డైన మాంధాత రావణుని సేనాధిపతులైన ప్రహస్తుడు, శుకుడు, సారణుడు, మహోదరుడు, విరూపాక్షుడు, మారీచుడు, అకంపనుడు మొదలగు వారిని ఎదుర్కొన్నాడు. వారిని తన బాణములతో చావకొట్టాడు. ప్రహస్తుడు కూడా మాంధాత మీద బాణవర్షము కురిపించాడు. దాని మాంధాత ఆ బాణములను మధ్యలోనే తుంచాడు. మాంధాత ఐదు తోమరములను ప్రహస్తుని మీదకు ప్రయోగించాడు. మాంధాత తన చేతిలో ఉన్న ముద్గరను గిరా గిరా తిప్పి రావణుని మీదికి విసిరాడు. ఆ దెబ్బకు రావణుడు స్పృహ తప్పి కింద పడిపోయాడు. మాంధాత హర్షాతి రేకంతో సింహనాదం చేసాడు. రావణ సేనలు హాహాకారాలు చేస్తూ రావణుని చుట్టు చేరారు. అంతలోనే రావణునికి స్పృహ వచ్చింది. రావణుని సేనలుసింహ నాదం చేస్తూ మరలా యుద్ధానికి సన్నద్ధం అయ్యాయి. రావణుడు మాంధాతను స్పృహపోయేట్టు కొట్టాడు. కాని మాంధాత అంతలోనే తేరుకున్నాడు. రాక్షస సేనల మీద శరవర్షము కురిపించాడు. మాంధాత ధాటికి రాక్షస సేనలు నిలువలేకపోయాయి. ఇలా కాదని రావణుడు, మాంధాత, చెరి ఒక ఖడ్గము తీసుకొని ఎదురు ఎదురుగా నిలబడ్డారు. ఒకరితో ఒకరు ఖడ్గయుద్ధము చేసుకుంటున్నారు. ఇరువురి శరీరముల నుండి రక్తం కారుతూ ఉంది. రావణుడు రౌద్రాస్త్రమును సంధించి మాంధాత మీదికి విసిరాడు.

అమరనాధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మాంధాత ఆగ్నేయాస్త్రముతో రౌద్రాస్త్రమును తునాతునకలు చేసాడు. రావణుడు గాంధర్వాస్త్రమును ప్రయోగించగా మాంధాత దానిని వారుణాస్త్రముతో నిర్వీర్యము చేసాడు. రావణుడు బ్రహ్మాస్త్రమును ప్రయోగించడానికి సన్నద్ధం అయ్యాడు. మాంధాత పాశుపతాస్త్రమును సంధించడానికి సిద్ధపడ్డాడు. అది చూచి ముల్లోకములు తల్లడిల్లిపోయాయి. దేవలోకము నాగలోకము గడగడలాడాయి. నిరంతరము ధ్యానములో ఉన్న పులస్త్యుడు, గాలవుడు ఈ విషయాన్ని దివ్యదృష్టితో తెలుసుకున్నారు. రావణుని వద్దకు వచ్చారు. రావణుని మాంధాతను చెడామడా తిట్టి, వారిని ఆ మారణాయుధములను ప్రయోగించకుండా నివారించారు. రావణునికి మాంధాతకు స్నేహము కుదిర్చి వెళ్లిపోయారు. తరువాత రావణుడు తన పరివారముతో పుష్పక విమానము మీద వాయుమార్గములో ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. మార్గమధ్యంలో రావణునికి ఆగ్నేయములు, పక్షులు, బ్రాహ్మ అనే మూడు విధములైన మేఘములు తగిలాయి. వాటిని దాటిన తరువాత సిద్ధులు, చారణులు, నివసించే వాయుమార్గములో ప్రయాణించాడు. తరువాత రావణుడు భూతములు, వినాయకుడు నివసించే వాయుమార్గములో ప్రయాణించాడు. అవి కూడా అధిగమించిన తరువాత రావణుడు గంగానది, కుముదము, మొదలగు దేవ నదులు, దిగ్గజములు ఉండే వాయుమార్గములో ప్రయాణిస్తున్నాడు. ఆ దిగ్గజములు గంగానదిలో దిగి క్రీడిస్తున్నప్పుడు తమ తొండములతో నీటిని పైకి తుంపర్లుగా విరజిమ్ముతుంటే ఆ తుంపర్లు మీద సూర్యకిరణముల మీద పడి కిందికి జారి, భూమి మీద నీరుగానూ మంచుగానూ వర్షిస్తూ ఉంది. తరువాత రావణుడు గరుత్మంతుడు నివసించే వాయుమార్గంలో ప్రయాణించాడు. దాని తరువాత సప్తఋషి మండలము ఉండే వాయు మార్గంలో ప్రయాణించాడు. ఆ తరువాత సూర్యుడు ప్రయాణించే మార్గంలోకి ప్రవేశించాడు. అక్కడే ఆకాశ గంగ ప్రవహిస్తూ ఉంది. అక్కడికి ఎనభయి వేల యోజనముల దూరములో ఉన్న చంద్రమండలములో ప్రవేశించాడు.

అది చంద్రుని నివాసస్థానము. అక్కడ గ్రహములు, నక్షత్రములు సంచరిస్తూ ఉంటాయి. చంద్రుని నుండి ప్రసరించే లక్షల కిరణములు భూమి మీద ఉన్న ప్రజలకు ప్రకాశాన్ని, సంతోషాన్ని ఆహ్లాదాన్ని కలిగిస్తుంటాయి. శీతల కరుడైన చంద్రుడు కోపంతో రగిలిపోతున్న రావణుని చూచాడు. చంద్రుని చల్లదనానికి రావణుడు, అతని పరివారము తట్టుకోలేక పోయారు. అప్పుడు ప్రహస్తుడు రావణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "రాక్షసేంద్రా! ఈ చల్లదనానికి తట్టుకోలేకపోతున్నాము. శరీరాలు గడ్డకట్టుకుపోతున్నాయి. ఇక్కడ నుండి వెనక్కు వెళ్లిపోదాము" అని వేడుకున్నాడు. ప్రహస్తుని మాటలు విన్న రావణుడు కోపంతో మండిపడ్డాడు. చంద్రుని మీద నారాచబాణములను సంధించాడు. చంద్రుని చల్లదనానికి రావణుని బాణముల అగ్ని విఘాతం కలిగించడం గమనించాడు బ్రహ్మ. అది లోకములకు ప్రమాదము అని గ్రహించాడు. వెంటనే రావణుని వద్దకు వచ్చాడు. "రావణా! చంద్రుడు లోకములకు చల్లదనాన్ని కలిగిస్తూ లోకహితము కొరకు పాటుపడే వాడు. అతనిని ఏమీ చెయ్యకు. నీ లాంటి యుద్ధోన్మాదికి అతనితో పనిలేదు. వెంటనే ఇక్కడి నుండి వెళ్లిపో. దానికి ప్రతిగా నీకు ఒక మంత్రమును అనుగ్రహిస్తాను.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ మంత్రము కేవలము ప్రాణాపాయ స్థితిలోనే జపించాలి. అప్పుడు మరణము నీ చెంతకు రాదు. "అని అన్నాడు.

రావణుడు చేతులు జోడించి బ్రహ్మదేవునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓబ్రహ్మదేవా! దయచేసి నాకు ఆ మంత్రము ప్రసాదించు. నేను మరణమే లేకుండా అజేయుడను అవుతాను." అని అన్నాడు. "ఓ రావణా! ఈ మంత్రము కేవలము ప్రాణాపాయ పరిస్థితులలోనే జపించాలి. అది గుర్తుపెట్టుకో. ఇదిగో ఈ జపమాల తీసుకో. ఈ మంత్రమును జపించు." అని బ్రహ్మదేవుడు రావణునికి మంత్రోపదేశము చేసాడు.

(ఇది ఒక అష్టోత్తరశతనామావళి. దీనిని బ్రహ్మదేవుడు రావణునికి ఉ పదేశించాడు. దీనిని చదువుకుంటే అకాల మృత్యుభయము పోతుంది. సర్వదా జయం కలుగుతుంది. పాఠకుల సౌకర్యార్థం ఈ అష్టోత్తరాన్ని యధాతథంగా ఇక్కడ పొందు పరుస్తున్నాను. కావలసిన వాళ్లు జపం చేసుకోవచ్చు.

1. నమస్తే దేవదేవేశ సురాసురనమస్కృత,
భూతభవ్య మహాదేవ హర పిజ్గలలోచన.
2. బాలస్త్వం వృద్ధరూపీ చ వైయాఘ్రవసనచ్ఛద,
అచ్చనీయో2సి దేవ త్వం త్రైలోక్య ప్రభురీశ్వర:.
3. హరో హరితనేమీ చ యుగాన్తదహనో2నల:
గణేశో లోక శంభుశ్చ లోకపాలో మహాభుజ:
4.మహాభాగో మహాశూలీ మహాదంష్ట్రీ మహేశ్వరః
కాలశ్చ బలరూపీ చ నీలగ్రీవో మహోదర:
5. దేవాన్తగస్తపోన్తశ్చ పశూనాం పతిరవ్యయః
శూలపాణిర్వృష: కేతుర్నేతా గోప్తా హరో హరి:
6. జటీ ముణ్డీ శికణ్డీ చ లకుటీ చ మహాయశా:
భూతేశ్వరో గణాధ్యక్ష: సర్వాత్మా సర్వభావనః
7. సర్వగః సర్వహరీ చ స్రష్టాచ గురురవ్యయః
కమణ్డలుధరో దేవ:పినాకీ ధూర్జటిస్తథా
8.మాననీయశ్చ ఓంకారో వరిష్టో సామవేదగ:
మృత్యుశ్చ మృత్యుదూతశ్చ పారియాత్రశ్చ సువ్రత:

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

9.బ్రహ్మచారీ గృహవాసీ వీణాపణవతూణవాన్
అమరో దర్శనీయశ్చ బాలసూర్యనిభస్తథా
10. శ్మశానవాసీ భగవానుమాపతిరనిన్దితః
భగస్యాక్షినిపాతీ చ పూష్ణో దశననాశన:
11. జ్వరహర్తా పాశహస్త: ప్రలయ కాల ఏవచ
ఉల్కాముఖో2గ్ని కేతుశ్చ మునిర్దీపో విశాంపతిః
12. ఉన్మాదవేపథుకర: సమర్థో లోకసత్తమః
వామనో వామదేవశ్చ ప్రాగ్దక్షిణ్యశ్చ నామతః
13. భిక్షుశ్చ భిక్షురూపీ చ త్రిజటీ జటిల: స్వయమ్
శక్రహస్త ప్రతిష్టమ్భీ వసూనాం స్తమ్భనస్తథా
14. ఋతుర్ఋతుకర: కాలో మధుర్మధురలోచన:
వానస్పత్య: శ్రీకరశ్చ నిత్యమాశ్రితపూజితః
15. జగద్ధాతా చ కర్తాచ పురుషః శాశ్వతో ధ్రువః
ధర్మాధ్యక్షో విరూపాక్ష స్త్రీవర్త్మా భూతభావనః
16. త్రినేత్రో బహురూపశ్చ సూర్యాయుత సమప్రభ:
దేవదేవో2తిదేవశ్చ చన్ద్రాఙ్కి తజటస్తథా
17. నర్తకో లాసకశ్చైవ పూర్ణేన్దుసదృశానన:
బ్రహ్మణ్యశ్చ శరణ్యశ్చ సర్వజీవమయస్తథా.
18. సర్వతూర్యనినాదీ చ సర్వబధ్ధవిమోక్షక:
మోహనో బన్ధకశ్చైవ సర్వధారీ వరోత్తమః
19. పుష్పదన్తో విభాగశ్చ ముఖ్య: సర్వహరస్తథా
హరిశ్మశ్రుర్ధనుర్ధారీ భీమో భీమ పరాక్రమః
20. మయాప్రోక్తమిదం పుణ్యం నామాష్టశతముత్తమమ్
సర్వపాపహరం పుణ్యం శరణ్యం శరణార్థినామ్
జప్తమేతద్దశగ్రీవ కుర్యాచ్ఛత్రువినాశనమ్.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఓ రావణా! నా చే చెప్పబడిన ఈ అష్టోత్తర శత నామ స్తోత్రము అత్యంత పుణ్యప్రదము. దీనిని చదివితే సకల పాపములు తొలగిపోతాయి. ఇది నీకు సర్వత్రా విజయం సిద్ధించేటట్టు చేస్తుంది." అని బ్రహ్మదేవుడు రావణునికి చెప్పి అంతర్ధానం అయ్యాడు. బ్రహ్మదేవుడు వెళ్లిపోగానే రావణుడు చంద్రలోకము నుండి బయలేదేరాడు. పశ్చిమ సముద్ర తీరానికి వెళ్లాడు. పశ్చిమ సముద్ర తీరంలో ఒక ద్వీపం ఉంది. అక్కడ ఒక పురుషుడు కనిపించాడు. ఆపురుషుని ఒంటి ఛాయ బంగారు రంగులో ఉంది. ఆ పురుషుడు ఐరావతము వలె ఎత్తుగా బలంగా ఉన్నాడు. అతనికి పెద్దపెద్ద కోరలు ఉన్నాయి. ఆ పురుషుని ముఖము సింహము ముఖమును పోలి ఉంది. అతని అరికాళ్ళు పద్మముల వలె ఉన్నాయి. అతడు వాయు వేగ మనోవేగములు కలిగి ఉన్నాడు.

యుద్ధోన్మాది అయిన రావణుడు ఆ పురుషుని యుద్ధానికి రమ్మని పిలిచాడు. రావణుని వెంట ఉన్న అతని మంత్రులు భయంకరంగా గర్జించారు. రావణుడు అతని సైన్యము ఆ పురుషుని మీద శక్తి, శూలము, పట్టిశము మొదలగు ఆయుధములను ప్రయోగించారు. అప్పుడు ఆపురుషుడు రావణుని తో ఇలా అన్నాడు. "ఓ రాక్షసా! నీకు ఉన్న యుద్ధోన్మాదమును నేను పోగొడతాను." అని అన్నాడు. రావణుని వద్ద ఎటువంటి భయంకరమైన అస్త్ర శస్త్రములు ఉన్నాయో అవి అన్నీ ఆ పురుషుని వద్ద ఉన్నాయి. సకల దేవతా మూర్తులు అతని శరీరమును ఆశ్రయించి ఉన్నారు. ఆ పురుషుడు తన చేతిని అలా పైకి ఎత్తాడు. రావణుని తలమీద అలవోకగా కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు రావణుడు గిరా గిరా తిరిగి కిందపడిపోయాడు. ఆ పురుషుడు నవ్వుతూ పాతాళానికి వెళ్లాడు.

కొద్ది సేపటికి రావణుడు మూర్ఛనుండి తేరుకున్నాడు. "ఆ పురుషుడు ఎక్కడకు పోయాడు చెప్పండి" అని అడిగాడు. రాక్షస వీరులందరూ అక్కడే ఉన్న ఒక బిలమును చూపించి అందులోకి వెళ్లాడు అని చెప్పారు. రావణుడు తన ఖడ్గము చేత ధరించి ఆ బిలములోకి ప్రవేశించాడు. ఆ బిలములో నల్లటి యుద్ధవీరులను చూచాడు. వారందరూ అక్కడ నృత్య గానవినోదములతో మునిగి తేలుతున్నారు. రావణుడు ద్వారము వద్ద నిలబడి నృత్యము చేస్తున్న వారిని చూస్తున్నాడు. వారందరూ ఒకే వేషము, ఒకే రూపముతో, నాలుగు భుజములతో ఉన్నారు. వారిని చూచి రావణుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. రావణుడు వారిని దాటుకుంటూ వెళ్లాడు.

అక్కడ రావణుడు ఒక శయ్య మీద పడుకొని ఉన్న పురుషుడిని చూచాడు. ఒక స్త్రీ అతని పక్కన నిలబడి వింజామర వేస్తూ ఉంది. ఆమె లక్ష్మీదేవి వలె ప్రకాశిస్తూ ఉంది. రావణుడు ఆమెను చూచి మన్మథావేశమునకు లోనయ్యాడు. ఆ దేవిని పట్టుకోడానికి ప్రయత్నించాడు. ఆమె చెయ్యిపట్టుకోబోయాడు. అది చూచి అక్కడే శయనించి ఉన్న పురుషుడు బిగ్గరగా నవ్వాడు. ఆ నవ్వుకు ఆ పురుషుని తేజస్సుకు భయపడిపోయిన రావణుడు కిందపడ్డాడు.

"ఓ రాక్షసరాజా! మరొకడైతే ఈ పాటికి మరణించే వాడు. కాని నీకు మరణం లేదు కదా అందుకని నీవు చావలేదు. లే. పైకి లే.నీకు బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరము నిన్ను రక్షిస్తూ ఉంది. నీవు ఓ పట్టాన చావవు. కాబట్టి నీవు ఇక్కడినుండి వెళ్లిపో" అని అన్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణునికి ఏమీ అర్థం కావడం లేదు. నెమ్మదిగా లేచి నిలబడ్డాడు. ఆ పురుషుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహాత్మా! నీవు ఎవరు? ఇక్కడ ఎందుకు ఉన్నావు?" అని అడిగాడు. దానికి ఆపురుషుడు నవ్వి "నేను ఎవరైతే నీకు ఎందుకు. కొద్దికాలములోనే నీవు నా చేతిలో మరణించబోతున్నావు." అని అన్నాడు.

దానికి రావణుడు నవ్వి "బ్రహ్మదేవుని వరము వలన నాకు మరణములేదు. నేను అజేయుడను. నన్ను చంపేవాడు ముల్లోకము లలో లేడు. ఇప్పటిదాకా పుట్టలేదు. ఇకమీదట పుట్టబోడు. దాని గురించి నీవు ప్రయత్నించడం వృధా పయాస. నాకు ఎవరిని చూచినా భయము లేదు. అది తెలుసుకో!" అని అన్నాడు. అంతలోనే రావణుడు మరొక మాట అన్నాడు. "ఓ దేవా! నాకు మరణం అంటే వస్తే నీ వలననే వస్తుంది. నీ చేతిలో నేను మరణిస్తే నాకు అంతకంటే కావలసినది ఏమున్నది. అది నాకు కీర్తి ప్రతిష్టలు తెచ్చిపెడుతుంది." అని అన్నాడు. (రావణుడంతటి మహావీరుడు యుద్ధోన్మాది అసహాయ శూరుడు అంతలోనే మాట మారుస్తాడా. వాల్మీకి లాంటి మహాకవి ఇలా క్షణంలో మాట మార్చి నట్టు రాస్తాడా! అందుకే ఇదంతా కల్పితము అని అన్నారు).

తరువాత రావణుడు ఆ పురుషునిలో మూడు లోకములను దర్శించాడు. ఆదిత్యులు,మరుత్తులు, సాధ్యులు, వసువులు, అశ్వినీ దేవతలు, రుద్రులు, పితృదేవతలు, యముడు, కుబేరుడు, సముద్రములు, పర్వతములు, నదులు, వేదములు, విద్యలు, త్రేతాగ్నులు, గ్రహములు, నక్షత్రములు, ఆకాశము, సిద్ధులు, గంధర్వులు, చారణులు, మహర్షులు, గరుడుడు, సర్పములు, దేవతాగణములు, దైత్యులు, రాక్షసులు, మొదలగా వారంతా ఆ పురుషునిలో కనపడ్డారు."అని చెబుతున్న అగస్త్యుడిని రాముడు ఇలా అడిగాడు.

"మునీంద్రా! ఇంతకూ ఆ పురుషుడు ఎవరు? అతనిలో కనపడ్డ వారంతా ఎవరు?ఎలా కనబడ్డారు?" అని అడిగాడు. అప్పుడు అగస్త్యుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! అ పురుషుని పేరు కపిలుడు. అక్కడ నృత్యముచేస్తున్నవారు దేవతలు. కపిలుడు ఆ రాక్షసుని కోపదృష్టితో చూచినా చాలు భస్మము అయిపోయి ఉండేవాడు. బ్రహ్మవరము అతనిని కాపాడినది. అందుకే బతికిపోయాడు. " అని అన్నాడు అగస్త్యుడు. తరువాత రావణుడు తన సేనల వద్దకు వచ్చాడు. తన సేనలతో పుష్పకము ఎక్కి వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తర కాండము
ఇరువది నాలుగవ సర్గ.

రావణుడు ఆ విధంగా కనపడిన వాడితో యుద్ధం చేస్తూ వారిని జయిస్తూ జైత్రయాత్ర సాగిస్తున్నాడు. తనతో యుద్ధము చేసి ఓడిపోయిన వారి వద్ద ఉన్న రాచ కన్యలను, ఋషుల వద్ద ఉన్న ఋషి కన్యలను, దేవ కాంతలను, గంధర్వ కాంతలను, అపహరించి తీసుకొని వచ్చాడు. అంతే కాకుండా దారిలో వస్తున్నప్పుడు ఎవరైనా అందమైన సుందరి కనపడితే చాలు ఆమెను ఎత్తుకొని వచ్చేవాడు. ఆమె తల్లి తండ్రులు గానీ, బంధువులు గానీ అడ్డంవస్తే, వారిని అడ్డంగా నరికేవాడు.

అమరనాథ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణుని కంటపడ్డ కన్య పుష్పకము ఎక్కాల్సిందే కాని వేరు మార్గము లేదు. కులము, జాతి, వయస్సుతో నిమిత్తం లేకుండా ఎందరో స్త్రీలను అపహరించాడు. ఆ విధంగా రావణుడు నాగ, రాక్షస, అసుర, దైత్య, మనుష, యక్ష, దానవ కన్యలను తన పుష్పకము మీద ఎక్కించుకొని లంకకు తీసుకొని వచ్చాడు.

తమ వారి నందరినీ కళ్లముందే పోగొట్టుకున్న ఆ కన్యల శోకమునకు అంతులేదు. నిరంతరము కన్నీరు కారుస్తూ ఏడుస్తున్నారు. రావణుడు ఏమి చేస్తాడో అని భయంతో వణికిపోతున్నారు. వారంతా సింహము అధీనంలో ఉన్న లేడికూనల వలె వణికిపోతున్నారు. "ఇతడు రాక్షసుడు నన్ను తింటాడేమో" అని కొందరూ "కాదు కాదు ఇతడు నన్ను చంపేస్తాడు కానీ తినడు." అని మరికొందరూ తమకు తోచిన విధంగా అనుకుంటున్నారు. "అయ్యో నాకు భర్తలేడు. నేను ఎవరికోసరం బతకాలి. ఓ మృత్యుదేవతా! నన్ను తీసుకొనిపో" అని కొంతమంది మృత్యువును బతిమాలుకుంటున్నారు. మరి కొందరు మానవ లోకమును దూషిస్తున్నారు. "ఆహా! ఈ మనుష్యలోకము ఎంతటి దుర్మార్గమయింది. ఈ రావణుడు మా భర్తలను, బంధువులను నిర్దాక్షిణ్యంగా చంపి మమ్ములను అపహరించాడు. ఇంతటి అన్యాయము ఈ మనుష్యలోకంలో తప్ప ఇంకెక్కడైనా ఉంటుందా! ఈ రాక్షసుడు రావణుడు ఎప్పుడూ ఎవరిని చంపుదామా అని ఆలోచిస్తున్నాడు కానీ, తాను తప్పు చేస్తున్నాడు అని తెలుసుకోలేకపోతున్నాడు. ఏమి విచిత్రము. ఈతడు మహాతపస్వి అని విన్నాము కానీ వీడు చేసే పనులు మాత్రము వీడు చేసిన తపస్సుకు తగినట్టుగా లేవు. ఎప్పుడూ పరస్త్రీలను కోరుకొనే వీడి తపస్సు ఎందుకు కాల పెట్టనా!" అని మరికొందరు అనుకుంటున్నారు.

ఇంకొంతమంది రాచకన్యలు "వీడు ఈ ప్రకారము రాచకన్యలను అపహరిస్తున్నాడు, ఆ రాచకన్యల ఉసురుకొట్టి చస్తాడు. ఎవరో ఒక రాచకన్య మూలంగా నే వీడు మరణిస్తాడు." అని శాపనార్థాలు పెడుతున్నారు. ఈ మాటలన్నీ రావణుడు విలాసంగా వింటున్నాడు. అందరూ లంకా నగరము చేరుకున్నారు. తాను అపహరించిన కన్యలతో సహా రావణుడు లంకానగరప్రవేశం చేసాడు. లంకానగర వాసులు జైత్రయాత్ర ముగించుకొని విజయుడై తిరిగి వచ్చిన రావణునికి ఘనస్వాగతం పలికారు. రావణుడు తన మందిరములోనికి ప్రవేశించగానే రావణుని చెల్లెలు శూర్పణఖ గబా గబా వచ్చి రావణుని కాళ్ల మీద పడి "అన్నా అన్నా" అంటూ ఏడవసాగింది. చెల్లెలు శూర్పణఖ ఆ ప్రకారంగా శోకించడం చూచి తట్టుకోలేకపోయాడు రావణుడు. "చెల్లీ ఏమయింది. ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు. నీ శోకానికి కారణం ఏమిటి" అని అనునయిస్తూ అడిగాడు రావణుడు. "అన్నా! నేను ఎందుకు ఏడుస్తున్నానో నీకు తెలియదా! నీవు నా భర్త విద్యుజ్జిహ్వుని వధించి, నాకు బలవంతంగా

వైధవ్యమును తెచ్చిపెట్టినావు కదా! నీవు 14,000 మంది కాలకేయులను చంపావు గుర్తుందా! అందులో నా భర్త విద్యుజ్జిహ్వుడు కూడా ఉన్నాడు. అందరితో పాటు నా భర్తను కూడా చంపావు. నన్ను విధవనుచేసావు. సాధారణంగా అన్నలు చెల్లి భర్తను రక్షిస్తారు కానీ నీ మాదిరి భక్షించరుకదా!

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నా భర్తను చంపి కూడా ఇంకా సిగ్గులేకుండా ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు అని అడుగుతున్నావా!" అని అన్న రావణుని చీవాట్లు పెట్టింది. తను చేసిన తప్పు తెలుసుకున్నాడు రావణుడు. చెల్లి శూర్పణఖను ఓదార్చసాగాడు. "చెల్లెలా! ఏడవకు. జరిగిందేదో జరిగింది. ఇప్పుడు నీకు నేను నీ భర్తను తెచ్చి ఇవ్వలేను కదా! నీవు ఏది కోరితే అది ఇస్తాను. నీ మనసుకు సంతోషము కలుగచేస్తాను. నీ దుఃఖము పారద్రోలుతాను. కాలకేయులతో నాకు భయంకరయుద్ధము జరిగింది. అప్పుడు ఎవరెవరో తెలియలేదు. నేను వదులుతున్న బాణములు ఎవరిని చంపుతున్నాయో నేను పట్టించుకోలేదు. నీ భర్త, నా అల్లుడు నా ఎదురుగా ఉన్నాడంటే నేను అతనిని నా బాణములకు ఎర చేస్తానా చెప్పు. ఏదో పొరపాటున తెలియకుండా జరిగిపోయింది. నీ భర్త నా చేతిలో మరణించడం నీ దురదృష్టం. ఖరుడు నీకు తెలుసు కదా! మీ పిన్ని కొడుకు. నీకు సోదరుడు. అతనిని దండకారణ్యమునకు అధిపతిగా పంపుతున్నాను. నీవు కూడా అతనితో పాటు వెళ్లు, దండకారణ్యములో ఉండు. ఖరుడు నీవు చెప్పినదల్లా చేస్తూ నిన్ను సేవిస్తుంటాడు. మీకు దండనాధునిగా దూషణుని పంపుతున్నాను. 14,000 సేనలతో మీరు దండకారణ్యము లో నిశ్చింతగా ఉండండి."అని చెప్పాడు రావణుడు.

ఆ మాటలతో శూర్పణఖ శాంతించింది. ఖరుని తోపాటు దండకారణ్యమునకు వచ్చింది. ఖరుడు దండకారణ్యములో తన స్థావరమును నెలకొల్పాడు. శూర్పణఖ కూడా ఖరునితోపాటు దండకారణ్యములో నివసించసాగింది.

ఉత్తరకాండము
ఇరువది ఐదవ సర్గ.

రావణుడు తన సోదరి శూర్పణఖను దండకారణ్యమునకు పంపిన తరువాత కొంచెం ఊరట చెందాడు. ఒక నాడు రావణుడు తన అనుచరులతో లంకకు పరిసర ప్రాంతములలో ఉన్న నికుంభినీ వనమునకు వెళ్లాడు. ఆ వనములోనే నికుంభినీ దేవి ఆలయము ఉంది. ఆ వనములో ఒక మహాయజ్ఞము జరుగుతూ ఉండటం గమనించాడు. వేలకొలది ఊపస్తంభములకు రకరకాల జంతువులు కట్టబడి ఉన్నాయి. రావణుని కుమారుడు ఇంద్రజిత్తు ఆ మహాయజ్ఞము చేస్తున్నాడు. మేఘనాధుడు పులి చర్మము కట్టుకొని ఉన్నాడు. ఒక చేతిలో దండము, మరొక చేతిలో కమండలము ధరించి, శిఖను ముడి వేసుకొని మునివృత్తిలో ఉన్నాడు. కుమారుడు మేఘనాధుని చూచి రావణుడు ఆనందంతో అతనిని కౌగలించుకున్నాడు. "కుమారా మేఘనాధా! ఏమిటిది? ఏమి యాగము తలపెట్టావు" అని అడిగాడు. అప్పుడు మేఘనాధుడు యాగదీక్షలో మౌనవ్రతంలో ఉన్నాడు. మాట్లాడితే దీక్షా భంగం అవుతుందని, యజ్ఞమును చేయించుచున్న శుక్రుడు రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "రాక్షస రాజా! నీకుమారుడు మేఘనాధుడు ఇప్పటికి ఏడు యజ్ఞములు పూర్తిచేసాడు. అశ్వమేధము, రాజసూయము, గోమేధము, వైష్ణవము అనే యజ్ఞములను కూడా పూర్తి చేసాడు. ఇంద్రజిత్తు మహేశ్వరము అనే యజ్ఞమును చేయగానే శివుడు వచ్చి కుమారునికి కోరిన వరములను ప్రసాదించాడు.

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీ కుమారుడు మేఘనాథుడు మహేశ్వరుని వద్ద నుండి నేలమీదకానీ, ఆకాశములో గానీ తన ఇష్టం వచ్చినట్టు సంచరించే ఒక దివ్య రథమును, కావాలనుకున్నప్పుడు గాడాంధకారమును సృష్టించే తామసి అనే మాయను పొందాడు. లంకేశ్వరా! యుద్ధములో ఈ మాయను ప్రయోగిస్తే దేవతలు గానీ అసురులు గానీ, ఇంద్రజిత్తు ఎక్కడ ఉన్నాడో ఎవరూ తెలుసుకోలేరు. కాని అతని బాణములు వారిని చంపుతాయి. అదీకాకుండా ఇంద్రజిత్తు మహేశ్వరుని వద్దనుండి అక్షయ తూణీరమును, దివ్యము, ధృఢము అయిన ధనుస్సును, దివ్యాస్త్రములను పొందాడు. ఈ రోజుతో అన్ని యజ్ఞములు పరిసమాప్తి అయ్యాయి. ఈ రోజు కుమారుడు తమరి దర్శనము చేయవలెనని ఉవ్విళ్లూరు తున్నాడు. తమరే వచ్చారు. కుమారుని ఆశీర్వదించండి." అని అన్నాడు శుక్రుడు.

శుక్రుడు చెప్పినది అంతా సావధానంగా విన్న రావణుడు ఇలా అన్నాడు. "మీరు చేసిన పని ఏమీ బాగాలేదు. దేవతలు, ఇంద్రుడు, దిక్పాలకులు, మనకు శత్రువులు. వారిని పూజించి, వారికి హవిర్భాగము లను సమర్పించి, వారి వలన వరాలు పొందడం ఏమీ బాగాలేదు. సరే. జరిగింది ఏదో జరిగిపోయింది. ఇంక ఈ యజ్ఞయాగములు ఆపండి. మన మందిరములకు పోదాము రండి." అని అన్నాడు రావణుడు. తరువాత విభీషణుడు, ఇంద్రజిత్తు, రావణుడు తమ తమ మందిరములకు వెళ్లారు. విభీషణుడు రావణుడు అపహరించి తెచ్చిన కన్యలను చూచాడు. రావణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "రాక్షసేంద్రా! నీవు ఎంతో కీర్తి ప్రతిష్టలను సంపాదించావు. ఈ కన్యలను అపహరించి తెచ్చి నీవు సంపాదించిన కీర్తిని నాశనం చేసుకున్నావు. నీకు అన్నీ తెలుసు. కానీ ఏమీ తెలియని వాడి వలె నీ తోటి ప్రాణులను యుద్ధం పేరుతో నిర్దాక్షిణ్యంగా హింసిస్తున్నావు. నీవు ఈ కన్యలను అపహరించి తెచ్చి వీరి తల్లి తండ్రుల మనస్సులను క్షోభపెట్టావు. ఇక్కడ మధువు అనే వాడు కుంభీనసిని అపహరించి నిన్ను క్షోభకు గురిచేసాడు. అది ఆలోచించు. ఎవరు చేసిన పాపం వారిని కట్టికుడుపుతుంది కదా!" అని అన్నాడు విభీషణుడు.

ఉలిక్కిపడ్డాడు రావణుడు. "ఎవడు వాడు? ఆ మధువు ఎవడు? మన కుంభీనసిని ఎందుకు అపహరించాడు? వాడికి ఎంత ధైర్యం?" అని కోపంతో ఊగిపోయాడు రావణుడు. అంతే కోపంతో విభీషణుడు రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "నీవు చేసిన పాపపు పనులకు ఫలితం వెంటనే లభించింది కదా! నీవు ఈ కన్యలను అపహరిస్తే, నీ వాళ్లను మరొకడు అపహరించాడు. మన తాతగారు అయిన సుమాలికి అన్న మాల్యవంతుడు. ఆయన మనుమరాలే కుంభీనసి. అంటే మనకు సోదరీ సమానురాలు. మన తల్లి సోదరి అనల ఉంది కదా, ఆ అనల కుమార్తె ఈ కుంభీనసి. ఈమె మనకందరికీ చెల్లెలు. మేఘనాథుడు యజ్ఞము చేస్తున్నాడు. నేను తపస్సు చేసుకుంటున్నాను. కుంభకర్ణుడు దీర్ఘ నిద్రలో ఉన్నాడు. ఆ సమయంలో మధువు అనే రాక్షసుడు, నీ అంత:పురములో ఉన్న కుంభీనసిని అపహరించి బలాత్కారంగా తీసుకొని వెళ్లాడు. తరువాత మాకు ఈ విషయం తెలిసింది. కాని మేము ఆ మధువును చంపలేదు. ఎందుకంటే ఏ నాటికైనా మనము కుంభీనసికి వివాహము చెయ్యాలి కదా! ఈ విధంగా రాక్షస వివాహము జరిగింది అనుకున్నాము. కాని నీవు చేసిన దుష్కార్యమునకు ఫలితము ఇప్పుడు అనుభవము లోకి వచ్చింది

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అని తెలుసుకో! నీవు మరొకరి కన్యలను అపహరిస్తే, మరొకడు మన కన్యను అపహరించాడు." అని అన్నాడు విభీషణుడు.

విభీషణుడి మాటలు విన్న రావణుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. వెంటనే రథం సిద్ధం చేయమన్నాడు. సైన్యాన్ని యుద్ధానికి సర్వసన్నద్ధం కమ్మన్నాడు. అందరినీ ఆయుధములు ధరించి వాహనములు ఎక్కమన్నాడు. "అందరూ యుద్ధానికి సన్నద్ధం కండి. మనము మధువు అనే రాక్షసుని మీదికి యుద్ధానికి వెళు తున్నాము. ఆ రాక్షసుని చంపి మనము దేవలోకము మీదికి యుద్ధము నకు వెళ్లాలి. దేవలోకమును జయించాలి." అని అన్నాడు రావణుడు. రావణుడు నాలుగు వేల అక్షౌహిణీల సైన్యంతో యుద్ధమునకు బయలుదేరాడు. ఇంద్రజిత్తు ముందు వెళుతున్నాడు. రావణుడు మధ్యలో ఉన్నాడు. కుంభకర్ణుడు ఆఖరున ఉన్నాడు. వారి చుట్టు సైన్యము ఉంది. లంకను సంరక్షిస్తూ విభీషణుడు లంకలో ఉన్నాడు. రాక్షససేన గుర్రములు, ఒంటెలు, గాడిదలు, ఎక్కి వెళ్లారు. దేవతలతో విరోధము సాగిస్తున్న దైత్యులు కూడా ఇదే సందని రాక్షస సేనలతో కలిసి దేవతల మీద పగ తీర్చుకోడానికి వెళ్లారు. రావణుడు తన సైన్యములతో మధువు అనే రాక్షసులు నివసించే నగరానికి వెళ్లాడు. అక్కడు మధువు లేడు. కానీ కుంభీనసి ఉంది. తన అన్న రావణుని చూచి కుంభీనసి అతని పాదములకు నమస్కరించింది.

"సోదరీ! భయపడకు నేను వచ్చాను. నీకేమీ భయం లేదు." అని అన్నాడు రావణుడు. అప్పుడు కుంభీనసి రావణునితో ఇలా అంది. "మధువు నా భర్త. మేము రాక్షస వివాహం చేసుకున్నాము. నీకు నా మీద ప్రేమ అభి మానము ఉంటే నా భర్తను చంపవద్దు. ఎందుకంటే స్త్రీకి వైధవ్యమును మించిన శిక్ష మరొకటి లేదు. ఆ శిక్ష నాకు విధించవద్దు. నన్ను భయపడవద్దు అని అన్నావు కదా! నా భర్తను చంపి నన్ను భయభ్రాంతురాలిని చేయవద్దు." అని వేడుకుంది కుంభీనసి. ఆమె మాటలకు సంతోషించాడు రావణుడు. "సోదరీ! నీ భర్త మధువు ఎక్కడ? నీ మాటలు విన్న తరువాత అతనిని చంపాలి అన్న ఆలోచన విరమించుకున్నాను. ఇప్పుడు నేను నీ భర్త మధువుతో కలిసి దేవలోకముమీదికి దండయాత్రకు వెళుతాను." అని అన్నాడు. రావణుని మాటలకు కుంభీనసి ఎంతో సంతోషించింది. లోపల నిద్రపోతున్న తన భర్త మధువును నిద్ర లేపింది.

"నాధా! నా అన్న రావణుడు సపరివారంగా నిన్ను చూడటానికి వచ్చాడు. దేవతల మీదికి యుద్ధమునకు వెళ్లడానికి నీ సాయం కోరుతున్నాడు. నీవు నా అన్న రావణునికి నీ సైన్యసాయము అందించు. మన మేలుకోరేవారికి సాయం చెయ్యడం మన ధర్మం కదా!" అని చెప్పింది కుంభీనసి. ఆ మాటలు విన్న మధువు వెంటనే రావణుని వద్దకు వచ్చాడు. రావణునికి అతిథి సత్కారాలు చేసాడు. రావణుడు ఆ రాత్రికి మధువు దగ్గరే ఉన్నాడు. మరునాడు రావణుడు, మధువు తో సహా కుబేరుని నివాసమైన కైలాసమునకు వెళ్లాడు. అక్కడ తన సైన్యమును నిలిపాడు.

ఉత్తరకాండము ఇరువది ఆరవ సర్గ. అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ రోజు సూర్యాస్తమయం కావడం వలన రావణుడు ఆ రోజు కైలాస పర్వతము మీద విశ్రమించాడు. రావణుడు కైలాస పర్వతము మీది అందాలను తనివిదీరా ఆస్వాదిస్తున్నాడు. ఆ పర్వతము మీద ఉన్న వన ప్రాంతములలో తిరుగుతున్నాడు రావణుడు. ఆ వనములలో కిన్నరులు తమ ప్రియురాళ్లతో కలిసి క్రీడిస్తున్నారు. హాయిగా గానమాధుర్యాన్ని ఆనందిస్తున్నారు. విద్యాధరులు తమ తమ చెలులతో హాయిగా విహరిస్తున్నారు. ఇక్కడ ఇలా ఉంటే కుబేరుని మందిరములో నుండి అప్సరసలు ఆలపిస్తున్న మధుర గానం తెరలు తెరలుగా గాలిలో తేలియాడుతూ ఉంది. విరబూసిన పూవ్వులనుండి వస్తున్న సువాసనలు ఆ ప్రాంతమునంతా తమ సుగంధంతో నింపుతున్నాయి. ఈ వాతావరణం రావణునికి కామోద్రేకం కలిగించింది. దానికి తోడు చంద్రుడు తన చల్లని వెన్నెలతో ఆ కామోద్రేకాన్ని రెట్టింపు చేస్తున్నాడు. ఆ కామోద్రేకాన్ని తట్టుకోలేక రావణుడు మాటి మాటికీ నిట్టూరుస్తున్నాడు.

ఇంతలో రంభ అక్కడికి వచ్చింది. రంభ సహజంగా అందమైన అప్సరస. దానికితోడు తన అందం ఇనుమడించేటట్టు అలంకరించుకుంది. ఆమె ముఖం చంద్ర బింబము మాదిరి వెలిగిపోతూ ఉంది. రంభ అలా వెళ్లడం చూచాడు రావణుడు. కామంతో దహించుకుపోతున్నాడు. ఆమె మీద మరులు గొన్నాడు. తనకు అడ్డు ఏముంది అని అనుకున్నాడు. వెంటనే వెళ్లి రంభ చెయ్యి పట్టుకున్నాడు. చిరు నవ్వు నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు. "ఓ అందాలరాసీ! అపరంజి బొమ్మా! నీవు ఎవరు? ఎక్కడికి వెళుతున్నావు? ఎవరిని కామభోగములలో తేల్చడానికి వెళుతున్నావు. నీ అధరామృతమును గ్రోలబోవు అదృష్టవంతుడు ఎవరు? నీ బాహు పంజరములో చిక్కి సొక్కిసోలిపోవు అదృష్టవంతుడు ఎవరు? వాడు ఇంద్రుడా? విష్ణువా! అశ్వినులా! వారు ఎవరైనా నా కన్నా గొప్పవారు కారు. నా కంటపడ్డ వనిత నన్ను దాటిపోలేదు. అది నియమము. ఎందుకంటే నేను ఈ మూడులోకములకు ప్రభువును. నన్ను ఎదిరించగలవాడు మూడులోకముల లేడు. అటువంటి రావణుడు నీ ముందు మోకరిల్లి అడుగుతున్నాడు. నన్ను కరుణించు. నా దానివికా! నన్ను సురభోగములలో తేలియాడించు."అని దీనంగా అడిగాడు రావణుడు.

ఆ మాటలు విన్న రంభ గజగజవణికిపోయింది. "రాక్షసరాజా! మీరు నాకు పూజ్యులు. మీరు ఇలా మాట్లాడటం తగదు. నన్ను మన్నించండి. వరుసకు నేను మీకు కోడలు అవుతాను. అంటే మీ కుమార్తెతో సమానము కదా! ఎవరైనా నా వంక చూస్తే నన్ను అవమానిస్తే, మీరు రక్షించవలసినది పోనిచ్చి, మీరే ఇలా పలకడం భావ్యం కాదు." అని వేడుకుంది రంభ. ఆమె మాటలకు రావణుడు ఇలా సమాధానం చెప్పాడు. "ఏమిటీ నీవు నా కోడలివా! నాకు ఉన్న ఏ కుమారుని భార్యవు నీవు? నా కుమారునికి భార్యవు అయితే కదా నీవు నాకు కోడలు కావడానికి!" అని నిర్లక్ష్యంగా బదులు చెప్పాడు. "నిజం రాక్షసేంద్రా! నేను నీ కోడలినే! కుబేరుడు నీకు స్వయానా సోదరుడు. కుబేరుని కుమారుడు నలకూబరుడు. నేను నలకూబరునితో సంబంధము కలిగి ఉన్నాను. నీ సోదరుడు కుబేరునికి కోడలు అయితే నీకుకూడా కోడలినేకదా! నలకూబరుడు సామాన్యుడు కాడు. అతడు సత్వగుణములో బ్రాహ్మణుడు. కోపం వస్తే అగ్నిహోత్రుడు. నేను చక్కగా అలంకరించుకొని నలకూబరుని వద్దకు వెళుతున్నాను. నేను నల కూబరుడు ఒకరిని ఒకరం ప్రేమించుకుంటున్నాము.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నన్ను వెళ్లనివ్వండి. నా ప్రియుడు నా కోసం ఎదురుచూస్తుంటాడు. ఓ రాక్షసేంద్రా! మీరు మమ్ములను పాలించువారు. మేము మీ చేత పాలింపబడుతున్నాము. మా యొక్క యోగక్షేమములు మీరు చూడాలి. మీరే మమ్ములను బాధిస్తే మేము ఎవరికి చెప్పుకోవాలి. దయచేసి నన్ను విడిచిపెట్టండి." అని ప్రార్థించింది రంభ.

ఆ మాటలకు రావణుడు నవ్వి ఇలా అన్నాడు. "నాకు ఈ వరుసలు తెలియవు. నీవు నా కుమారుని భార్యవు కావు. అందుకని నీవు నా కోడలివి కావు. నీవు అప్సరసవు. నీకు ఒక భర్త అంటూ ఉండడు. ఇదిదేవలోకములో ఆచారము. కాబట్టి నీవు అందరిదానవు. కాబట్టి నాకు లొంగి పో' అంటూ రావణుడు రంభను బలవంతంగా పట్టుకొని పక్కనే ఉన్న రాతి పలక మీదికి నెట్టాడు. తను కూడా ఆమె మీద పడ్డాడు. రంభను బలవంతంగా అనుభవించాడు. రంభ విడిపించుకొని పరుగెత్తుతూ నలకూబరుని వద్దకు వెళ్లింది. ఆయన పాదముల మీద పడి ఏడుస్తూ ఉంది. ఇది చూచిన నలకూబరుడు ఆమెను లేవనెత్తి అనునయించాడు. "రంభా! ఏమయింది? ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు? కారణమేమి?" అని అడిగాడు. రంభ నలకూబరునితో తనకూ రావణునికి మధ్య జరిగిన విషయం అంతా సవిస్తరంగా చెప్పింది. "దేవా! తమకు రావణుడు తెలుసు కదా! ఆయన దేవలోకము వెళుతూ తన సేనలతో ఈ రాత్రికి ఇక్కడ విడిది చేసాడు. నేను తమ వద్దకు రావడం రావణుడు చూచాడు. నన్ను అడ్డగించాడు. నేను తమరి కోడలిని అని చెప్పినా వినలేదు. నన్ను బలాత్కరించాడు. రావణుని బలము ముందు నేను అశక్తురాలను అయ్యాను. రావణునికి లొంగిపోయాను. ఎలాగో తప్పించుకొని తమరి వద్దకు వచ్చాను."అని చెప్పింది రంభ.

నలకూబరుడు రంభ చెప్పినది అంతా శాంతంగా విన్నాడు. కొంచెం సేపు ధ్యానముద్రలో ఉన్నాడు. చేతిలోకి నీళ్లు తీసుకున్నాడు. రావణునికి భయంకరమైన శాపం ఇచ్చాడు. "రంభా! రావణుడు నిన్ను బలాత్కరించాడు. అవమానించాడు. ఈ రోజు నుండి రావణుడు తనను ఇష్టపడని ఏ స్త్రీని పొందలేడు. తను అంటే ఇష్టపడని స్త్రీని రావణుడు బలాత్కరిస్తే, అతని తల ఏడు ముక్కలు అవుతుంది. ఇదే నా శాపము." అని శాపజలమును వదిలిపెట్టాడు. ఈ వార్త విన్న దేవతలు, బ్రహ్మ దేవుడు ఎంతో సంతోషించారు. లోకంలో ఉన్న స్త్రీలందరూ రావణుని బారి నుండి రక్షింపబడ్డారు అని ఆనందంతో పొంగిపోయారు. ఈ శాపం విషయం రావణునికి తెలిసింది. అప్పటి నుండి రావణుడు తను అంటే ఇష్టం లేని స్త్రీని తాకడం లేదు. తన ధనము, భోగభాగ్యములు ఎరగా చూపించి, వారిని లొంగదీసుకొని తనంటే ఇష్టం కలుగచేసుకొని, తరువాత అనుభవించసాగాడు. రావణుడు అపహరించి తెచ్చిన స్త్రీలందరూ ఈ శాపము విషయం తెలిసి చాలా ఆనందించారు. తమకు రక్షణ లభించింది అని నిర్భయంగా ఉన్నారు.

ఉత్తరకాండము
ఇరువది ఏడవ సర్గ.

అమరనద్ అమర్

ఒకరోజు కైలాసంలో విడిది చేసిన దానికి ఫలితం అనుభవించాడు రావణుడు. మరునాడు

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తన సైన్యములతో ఇంద్రలోకము వెళ్లాడు. నలుపక్కల నుండి దేవలోకమును ముట్టడించాడు. రావణుడు ఇంద్రలోకమును ముట్టడించిన సంగతి తెలుసుకున్నాడు ఇంద్రుడు. వెంటనే దేవతలను, ఆదిత్యులను, వసువులను, రుద్రులను, సాధ్యులను, మరుత్తులను సమావేశ పరిచాడు. రావణుడు దేవలోకము మీద యుద్ధం ప్రకటించాడు. మీరంతా రావణునితో యుద్ధానికి సిద్ధం కండి." అని ఆదేశించాడు. దేవతాగణములన్నీ రావణునితో యుద్ధానికి సిద్ధం అయ్యారు. రావణునితో యుద్ధం అంటేనే ఇంద్రుడికి భయం, వణుకు పుట్టింది. వెంటనే విష్ణువు దగ్గరకు వెళ్లాడు. "ఓ విష్ణూ! రాక్షస రాజు రావణుడు దేవలోకము మీదికి యుద్ధానికి వచ్చాడు. ఇప్పుడు ఏమి చెయ్యమంటారు? ఈ రావణుడు బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరముల చేత విర్రవీగుతున్నాడు. రావణుని చంపితే బ్రహ్మ వరం వృధా అవుతుంది. చంపక పోతే మమ్ములను చంపుతున్నాడు. ఇప్పుడు ఏమి చెయ్యాలి. కాబట్టి మీరు మాకు సాయం చెయ్యాలి." అని ప్రార్థించాడు ఇంద్రుడు. అప్పుడు విష్ణువు ఇంద్రునితో ఇలా అన్నాడు. "ఇంద్రా! భయపడకు. నేను చెప్పినట్టు చెయ్యి. నీవు చెప్పినట్టు ఇతడు వరబలముతో విర్రవీగుతున్నాడు. ఇతనిని జయించడం కష్టం. సురలు, అసురులు ఎవరూ ఇతనిని చంపలేరు. ఇప్పుడు నేను రావణునితో యుద్ధం చేస్తే అతనిని చంపక తప్పదు. అప్పుడు బ్రహ్మ వరం వృధా అవుతుంది. అందుకని ఇప్పుడు నేను రావణునితో యుద్ధం చేయను. రావణుని చంపను. నేను రావణుని చంపుతాను కాని ఇప్పుడు కాదు. తగిన సమయం చూచి రావణుని చంపుతాను. ఇది సత్యము. నీవు నిశ్చింతగా ఉండు. ప్రస్తుతము నీవు దేవసేనలతో రావణుని ఎదుర్కొని యుద్ధం చెయ్యి" అని ఆదేశించాడు విష్ణువు.

విష్ణువు ఆదేశము మేరకు ఇంద్రుడు, మరుత్తులు, దేవతలు, అశ్వినులు, తమ తమ సేనలతో రావణునితో యుద్ధానికి సన్నద్ధం అయ్యారు. రావణుడు తన రాక్షససేనలతో దేవలోకమును చుట్టుముట్టాడు. దేవతలకు రాక్షసులకు ఘోరయుద్ధము జరిగింది. రావణుని పక్షాన మారీచుడు, ప్రహస్తుడు, మహాపార్శ్వుడు, మహోదరుడు, అకంపనుడు, నికుంభుడు, శుకుడు, సారణుడు, సంహ్రాదుడు, ధూమకేతువు, మహాదంష్టుడు ఘటోదరుడు, జంబుమాలి, మహహ్రాదుడు, విరూపాక్షుడు, సుప్తఘ్నుడు, యజ్ఞకోపుడు, దుర్ముఖుడు, దూషణుడు, ఖరుడు, త్రిశిరస్సు, కరవీరుడు, సూర్యశత్రు, మహాకాయుడు, అతికాయుడు, దేవాంతకుడు, నరాంతకుడు, మొదలగు రాక్షస వీరులు రావణుని పక్షాన దేవతలతో యుద్ధం చేస్తున్నారు. రాక్షస వీరులందరికీ సుమాలి నాయకత్వం వహించాడు.

రాక్షస సేనలు దేవ సేనలను చెదరగొడుతున్నాయి. రాక్షసుల ధాటికి తాళలేక దేవ సేనలు పారిపోతున్నాయి. ఇది చూచిన అష్టమ వసువు అయిన సావిత్రుడు యుద్ధభూమిలో ప్రవేశించాడు. సావిత్రునికి సాయంగా పూషుడు, త్వష్ట, అనే ఆదిత్యులు కూడా రణభూమిలో ప్రవేశించారు. దేవతా గణములకు రాక్షస సేనలకు పోరుఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. రాక్షసులు తమ వద్ద ఉన్న ఆయుధములను వర్షం కురిసినట్టు దేవతల మీద కురిపించసాగారు. దేవతలు కూడా రాక్షసుల ఆయుధములను తిప్పి కొట్టి, రాక్షసులను తమ ఆయుధములతో సంహరించసాగారు. ఇది చూచినసుమాలి దేవతాసైన్యముల మీద విరుచుకుపడ్డాడు. దేవతా సైన్యమును ఊచకోతకోస్తున్నాడు.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

సుమాలికి ఎదురు పడే ధైర్యం ఎవరికీ లేకపోయింది. దేవతా సేనలు పారిపోవడం చూచాడు అష్టమ వసువు సావిత్రుడు. వెంటనే తన సేనలతో పోయి సుమాలిని ఎదుర్కొన్నాడు. సావిత్రుడు సుమాలి మధ్య ఘోరమైన యుద్ధం జరిగింది. అష్టమ వసువు సావిత్రుడు సుమాలి ఎక్కిన రథమును విరిచాడు. సుమాలి మీదికి విసరడానికి ఒక గదను తీసుకున్నాడు సావిత్రుడు. యమ దండముతో సమానమైన ఆ గదతో సుమాలి తలమీద మోదాడు. ఆ దెబ్బకు సుమాలి నుగ్గు నుగ్గు అయ్యాడు. ఆ గదాఘాతానికి సుమాలి తల గానీ, ఎముకలు గానీ, మాంసము గానీ మచ్చుకన్నా కనపడలేదు. బూడిద మాత్రం మిగిలింది. సుమాలి మరణించడం చూచి రాక్షసులు తలోకదిక్కు పారిపోయారు.

ఉత్తరకాండము
ఇరువది ఎనిమిదవ సర్గ.

సుమాలి చావడం, రాక్షససేనలు పారి పోవడం చూచిన రావణకుమారుడు మేఘనాధుడు కోపంతో రగిలిపోయాడు. రాక్షస సేనలను వెనక్కు రప్పించాడు. తన రథాన్ని ఎక్కాడు. దేవతా సైన్యముల వంకకు వెళ్లాడు. మేఘనాధుని చూచి దేవతా సేనలు పారిపోయాయి. మేఘనాధునితో యుద్ధం చేయడానికి ఎవ్వరూ లేరు. అప్పుడు దేవేంద్రుడు దేవతా సేనలను చూచి ఇలా అన్నాడు. "దేవత లారా! భయపడకండి. నా కుమారుడు జయంతుడు, మేఘనాధుని ఎదుర్కోడానికి యుద్ధరంగానికి వస్తున్నాడు. యుద్ధరంగానికి తిరిగిరండి." అని దేవేంద్రుడు దేవసేనలను వెనక్కు రప్పించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఇంతలో ఇంద్రుని కుమారుడు జయంతుడు రణరంగానికి ఒక దివ్యమైన రథం మీద వచ్చాడు. జయంతుని చూడగానే దేవ సేనలలో ఉత్సాహం రెట్టింపు అయింది. అందరూ రణభూమికి తిరిగి వచ్చారు. రాక్షస సేనల మీద విరుచుకుపడ్డారు. తమ వద్ద ఉన్న ఆయుధములను మేఘనాధుని మీద రాక్షస వీరుల మీద ఎడతెరిపి లేకుండా ప్రయోగించారు. దేవతలకు రాక్షసులకు, జయంతుడు మేఘనాధుని నాయకత్వంలో ఘోరయుద్ధం జరిగింది. జయంతునికి సారధి, ఇంద్రుని సారథి అయిన మాతలి కుమారుడు గోముఖుడు. మేఘ నాధుడు గోముఖుని మీద వాడి అయిన బాణములను ప్రయోగించాడు. ఇంతలో జయంతుడు మేఘనాధుని సారధిని తన బాణములతో కొట్టాడు. మేఘనాధుడు జయంతుని తన బాణములతో కొట్టాడు. జయంతుని మీద శరములు వర్షంలా కురిపించాడు. అంతే కాదు వేలకొలది వాడి అయిన బాణములను దేవ సేనల మీద ప్రయోగించాడు మేఘనాధుడు.

ఆ ప్రకారంగా మేఘనాధుడు దేవ సేనలను చంపుతుంటే లోకములు అట్టుడికిపోయాయి. మేఘనాధుని పరాక్రమానికి దేవతా సైన్యము చెల్లాచెదరు అయిపోయింది. దేవలోకం అంతా చీకట్లు ఆవరించాయి. ఎవరు ఎవరో తెలియడం లేదు. దేవతలు, రాక్షసులు తమను తామే కొట్టుకుంటూ చంపుకుంటున్నారు. మరి కొందరు ఆ గందరగోళం తట్టుకోలేక పారిపోయారు. జయంతునికి ఏమన్నా అపకారం జరుగుతుందేమో అని పులోముడు అనే దైత్యుడు జయంతుని దూరంగా తీసుకొని పోయాడు.

అమరనధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ పులోముడు జయంతుని తల్లి శచీదేవికి తండ్రి. అందుకని పులోముడు మనుమడిని యుద్ధభూమి నుండి దూరంగా తీసుకొని వెళ్లాడు. అక్కడి నుండి సముద్రములో ప్రవేశించాడు. తమ నాయకుడు జయంతుడు కనపడకపోయేసరికి దేవతా సేనలు జయంతునికి ఏమన్నా కీడు జరిగిందేమో అని భయపడ్డారు. ఇంక తమకు దిక్కులేదని తలొక్క దిక్కుకు పారిపోయారు. మేఘనాధుని సంతోషానికి అంతు లేదు. తన రాక్షస సేనలతో దేవతా సేనలను తరిమి తరిమి కొడుతున్నాడు. తన కుమారుడు యుద్ధభూమి నుండి పారిపోవడం, రాక్షస సేనలు దేవతా సేనలను తరమడం గురించి ఇంద్రుడికి తెలిసింది. ఇంద్రుడు మాతలిని పిలిచి తన రథం సిద్ధం చేయమన్నాడు. వెంటనే మాతలి ఇంద్రుడి రథాన్ని తీసుకొచ్చాడు. ఇంద్రుడి రథం అంటే సామాన్యము కాదు. అది మెరుపులు మెరుస్తూ, ఉరుములతో గర్జిస్తూ భయంకరంగా ఉంది. (ఇంద్రుడు మేఘములకు అధిపతి. అందుకని ఇంద్రుని రథము ఉ రుములు మెరుపులతో నిండి ఉంటుంది అని అర్థము) దేవతాస్త్రీలు, అప్సరసలు ఇంద్రుని యుద్ధానికి సాగనంపారు. రుద్రులు, వసువులు, ఆదిత్యులు, అశ్వినులు, మరుత్తులు ముందు నడవగా ఇంద్రుడు రావణుని మీదికి యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. రావణుడు కూడా విశ్వకర్మ తనకు నిర్మించి ఇచ్చిన రథం ఎక్కాడు. ఆ రథం చుట్టు భయంకరమైన సర్పములు చుట్టుకొని విషజ్వాలలను విరజిమ్ముతున్నాయి. రావణుని చుట్టు రాక్షసులు, దైత్యులు చేరారు. అందరూ దేవతల మీదికి యుద్ధానికి బయలుదేరారు. రావణుడు తన కుమారుడైన మేఘనాధుని పక్కన ఉండమని తానే స్వయంగా ఇంద్రునితో యుద్ధానికి దిగాడు.

దేవతలకు రాక్షసులకు యుద్ధం మొదలయింది. కుంభకర్ణుడు కూడా ఈ యుద్ధములో పాల్గొన్నాడు. వాడికి ఎవరు ఎవరో తెలియడం లేదు. చేతికి ఏది దొరికితే దానితో దేవతా సేనలను, రాక్షస సేనలను ఇద్దరినీ చావబాదుతున్నాడు కుంభకర్ణుడు. భయంకారాకారులైన రుద్రులు కుంభకర్ణుని చుట్టుముట్టారు. తమ ఆయుధములతో కుంభకర్ణుని ఊపిరిసలపకుండా కొట్టారు రుద్రులు. కుంభకర్ణుని శరీరం నిండా ఆయుధములు గుచ్చుకున్నాయి. రక్తం ధారలుగా కారుతూ ఉంది. రుద్రులకు మరుత్తులు తోడయ్యారు. రుద్రులు మరుత్తులు కలిసి రాక్షస సేనలను తరిమి తరిమి కొట్టారు. రాక్షసులకు చేతులు కాళ్లు తలలు తెగి పోగా నేల మీద పడి గిలా గిలా కొట్టుకుంటున్నారు. కొంతమంది రాక్షసులు పారిపోయారు. మరి కొంతమంది ప్రాణాలకు తెగించి యుద్ధం చేస్తూ రుద్రులచేతిలో ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటున్నారు. యుద్ధభూమి అంతా రాక్షసుల శవాలతో, వారి శరీరముల నుండి కారుతున్న రక్తంతో నిండిపోయింది. ఇది చూచిన రావణుడు కోపంతో మండి పడ్డాడు. దేవతాసైన్యములో ప్రవేశించి వారిని ఛిన్నాభిన్నం చేసాడు. అలా దేవతలను చంపుతూ ఇంద్రుడి మీదికి వెళ్లాడు రావణుడు. ఇందుడు కూడా తన ధనుస్సును ఎక్కుపెట్టి ధనుష్టంకారము చేస్తూ రావణుని ఎదుర్కొన్నాడు. రావణుని తలలకు గురిపెట్టి బాణములను ప్రయోగిస్తున్నాడు ఇంద్రుడు. దానికి ప్రతిగా రావణుడు తన ధనుస్స ఎక్కుపెట్టి ఇంద్రుని తన బాణవర్షములో ముంచెత్తాడు. ఇంద్రుడు, రావణుడు ఒకరి మీద ఒకరు బాణములను వర్షంలా కురిపిస్తుంటే ఆ బాణముల ధాటికి చీకట్లుకమ్ముకున్నాయి. ఎవరికీ ఏమీ కనిపించడం లేదు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇరవై తొమ్మిదవ సర్గ.

దేవ లోకము అంతా చీకట్లు ముసురుకున్నాయి. ఎవరికి ఎవరూ కనపడటం లేదు. దేవతలు రాక్షసులు వారిని వారే చంపు కుంటున్నారు. దేవతల సైన్యము రాక్షససైన్యములో 90 వంతులు నాశనం చేసారు. రాక్షస సైన్యములో పదవ వంతు మాత్రమే మిగిలి ఉంది. మూర్ఖులైన రాక్షసులు తమను తామె చంపుకోవడం వల్ల వారికి బాగా నష్టం కలిగింది. ఆ చీకట్లు ఇంద్రుని, మేఘనాధుని, రావణుని ఏమీచేయలేకపోయాయి. తన సైన్యము అంతా నాశనం కావడం చూచాడు రావణుడు. కోపోద్రేకంతో సింహనాదం చేసాడు. తన సారధిని చూచి "ఈ రోజు దేవతా సైన్యమును నాశనం చేసి కాని నేను వదలను. ఈ రోజు నా చేతిలో ఇంద్రుడు, కుబేరుడు, వరుణుడు, యముడు చావడం తథ్యం. దేవతలను సర్వనాశనం చేస్తాను. నన్ను ఆ దేవతా సైన్యము మధ్యకు తీసుకొని వెళ్లు. ఆ దేవతా సైన్యమును చూచి నీవు ఏమాత్రం భయపడవద్దు. మన రథము ఎల్లప్పుడూ దేవతా సైనికుల మధ్యనే ఉండాలి." అని ఆజ్ఞాపించాడు.

రావణుని ఆజ్ఞ మేరకు సారథి రావణుని రథమును దేవసేనల మధ్యకు వాయు వేగంతో తీసుకొని వెళ్లాడు. రావణుడు కోపంతో తమ మీదికి వస్తున్నాడని గ్రహించిన ఇంద్రుడు దేవతలతో ఇలా అన్నాడు. "రావణుడు ఇటే వస్తున్నాడు. మనము రావణుని బతికి ఉండగానే పట్టుకొని బంధించాలి. కాని రావణుడు మహాబలవంతుడు. ఓ పట్టాన చిక్కడు. మనం చాలా జాగ్రత్తగా బంధించాలి. ఎందుకంటే రావణునికి బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరాల కారణంగా, రావణుని మనం ఎటూ చంపలేము. కనీసం ప్రాణాలతో బంధిస్తాము. మీరందరూ సిద్ధంగా ఉండండి. ఈ రోజు మనము ఎలాగైనా రావణుని బంధించాలి." అని పలికాడు. దేవేంద్రుడు మాత్రం రావణునితో యుద్ధం చేయలేదు. మరొక పక్కకు పోయి ఇతర రాక్షస వీరులతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. రావణుడు ఉత్తర దిక్కున యుద్ధం చేస్తుంటే, ఇంద్రుడు దక్షిణ దిక్కున ఉండి యుద్ధం చేస్తున్నాడు. రావణుడు దేవతా సైన్యములోకి చొచ్చుకొని పోతూ తన బాణములతో దేవతలను హతమారుస్తున్నాడు. తన సేనలు తగ్గిపోవడం గమనించాడు ఇంద్రుడు. వెనుకగా వచ్చి రావణుని పక్కదోవ పట్టించాడు. అదను చూచి రావణుని బంధించాలని పథకం పన్నాడు. రాక్షసులు ఇది పసి కట్టి అయ్యో లంకేశ్వరుని బంధిస్తున్నారు అని పెద్దగా అరుస్తున్నారు.

ఆ అరుపులు విన్న మేఘనాధుడు రావణుని రక్షణ కొరకు దేవతా సైన్యములో ప్రవేశించాడు. మేఘనాధుడు తనకు శివుని వలన లభించిన మాయా అస్త్రమును ప్రయోగించాడు. ఆ మాయ తెలియని దేవతలు దిక్కుతోచక పారిపోయారు. మేఘనాధుడు ఇంద్రుని మీదికి వెళ్లాడు. మేఘనాధుని మాయవలన మేఘనాధుడు ఇంద్రునికి కనపడటం లేదు. మేఘనాధుడు ఇంద్రుని మీద శరవర్షము కురిపిస్తున్నాడు. శూన్యములోనుండి వచ్చు బాణములను ఇంద్రుడు ఎదుర్కోలేక పోతున్నాడు. ఇంద్రుడు వెంటనే తన రథమును దిగాడు. ఐరావతము అనే ఏనుగును ఎక్కాడు. మేఘనాధుని కొరకు వెతుకు తున్నాడు. కాని ఆకాశములో తిరుగుతున్న మేఘనాధుడు ఇంద్రునికి కనపడలేదు. మేఘనాధుడు ఆకాశము నుండి ఇంద్రుని మీద బాణ వర్షము కురిపిస్తున్నాడు.

అమరనాథ్ అమర్

కనపడని వాడితో యుద్ధం చేయడం ఇంద్రునికి చాలా కష్టంగా ఉంది. తన బాణాలు అన్నీ వృధా అవుతున్నాయి. కాని మేఘనాధుని బాణాలు తనకు సూటిగా తగులుతున్నాయి. వాటిని తప్పుకోడంలో బాగా అలసిపోయాడు ఇంద్రుడు.

ఇంద్రుడు బాగా అలసిపోయాడు అని తెలుసుకున్నాడు మేఘనాధుడు. తన మాయతో ఇంద్రుని బంధించాడు. తన సైన్యము మధ్యకు తీసుకొని వెళ్లాడు. మేఘనాధుడు తమ నాయకుడు ఇంద్రుడిని బంధించాడు అని తెలుసుకున్న దేవతలు దిగాలుపడి పోయారు. ఏమి జరుగుతుందో ఏమో అని వారిలో వారు మాట్లాడుకుంటున్నారు. "అసుర మాయలను తిప్పి కొట్టగల దిట్ట ఇంద్రుడు. అటువంటి ఇంద్రుడినే బంధించాడు ఈ మేఘనాధుడు. కానీ మేఘనాధుడు మాత్రం కనపడటం లేదు. ఏం చెయ్యాలో తోచడం లేదు." అని అనుకుంటున్నారు. ఆదిత్యులు, రుద్రులు, మరుత్తులు, దేవతా గణములు ఒక్కుమ్మడిగా రావణుని మీదికి దూసుకుపోయారు. తమ తమ ఆయుధములతో రావణుని ఎదుర్కొన్నారు. వారి ధాటికి రావణుడు తట్టుకోలేకపోయాడు. రావణుని శరీరం నిండా బాగా దెబ్బలు తగిలాయి. రావణుడు యుద్ధం చేయలేక రథం మీద కూర్చుండిపోయాడు. అది చూచిన మేఘనాధుడు తండ్రి వద్దకు వచ్చాడు. "తండ్రీ! మీరు ఇంక యుద్ధం చేయనవసరం లేదు. ఇంద్రుడిని నేను బందీగా పట్టుకున్నాను. మనము దేవతల మీద విజయం సాధించాము. మీరు క్షేమంగా ఉండండి. నాకు పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన మాయాయుద్ధ బలంతో ఇంద్రుడిని బంధించాను. దేవతల దర్పం అణిగిపోయింది. ఇంద్రుడు నీ అధీనంలో ఉన్నాడు. వాడితో నీ ఇష్టం వచ్చినట్టు ప్రవర్తించు. ఇంక యుద్ధం చాలించు."అని అన్నాడు.

ఇంద్రుని బందీగా పట్టుకున్నాను అని మేఘనాధుడు ప్రకటించగానే యుద్ధం ఆగిపోయింది. దేవసేనలు అన్నీ వెనక్కు మళ్లాయి. మేఘనాధుని మాటలు విన్న రావణుడు ఆనందంతో పొంగిపోయాడు. మేఘనాధునితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నీవు ఇంద్రుని బంధించి రాక్షస కుల గౌరవమును, కీర్తి ప్రతిష్ఠలను ఇనుమడింపచేసావు. ఇంద్రుడిని జయించడం, బంధించడం సామాన్యమైన విషయం కాదు. నీవు ఇంద్రుని నీ రథము మీద ఎక్కించుకొని, లంకా నగరానికి తీసుకొని వెళ్లు. నేను, మన మంత్రులు, సేనాధి పతులు, రాక్షససైన్యముతో కలిసి నీ వెంటనే లంకా నగరానికి వస్తాము." అని అన్నాడు. తండ్రి మాట ప్రకారము మేఘనాధుడు ఇంద్రుడిని తీసుకొని లంకానగరము చేరుకున్నాడు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పదియవ సర్గ.

దేవతా గణము లన్నీ పరుగు పరుగున బ్రహ్మ దేవుని వద్దకు వెళ్లాయి. దేవతా గణములందరూ జరిగిన సంగతి అంతా బ్రహ్మదేవునికి చెప్పారు. ప్రస్తుతము ఇంద్రుడు రావణుని వద్ద లంకలో బందీగా ఉన్నాడు అని విన్నవించుకున్నారు. దేవతాగణములను వెంటబెట్టుకొని బ్రహ్మదేవుడు

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

లంకానగరానికి వచ్చాడు. తన పుత్రులతోనూ సోదరులతోనూ కూర్చుని ఉన్న రావణుని చూచాడు. రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! రావణా! దేవతలు రాక్షసుల యుద్ధంలో నీ కుమారుడు మేఘనాథుడు తన అసమాన పరాక్రమాన్ని చూచాడు. నాకు చాలా సంతోషం అయింది. అటువంటి పరాక్రమవంతుడు నీకు కుమారుడిగా జన్మించడంతో నీ జన్మధన్యము అయింది. వీరత్వంలో నీ కుమారుడు నిన్ను మించిపోయాడు. నీవు కూడా సామాన్యుడికి కావు. మూడులోకములను జయించావు. త్రిలోకాధిపత్యము పొందుతాను అన్న నీ ప్రతిజ్ఞను నిలబెట్టుకున్నావు. నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ముల్లోకములో కెల్లా అత్యంత బలవంతుడు, వీర్యవంతుడు, ఇంద్రుని జయించి బంధించిన నీ కుమారుడు మేఘనాథుడు ఈ రోజు నుండి ఇంద్రజిత్తు అనే పేరుతో ప్రసిద్ధుడు అవుతాడు. అతని సాయముతోనే కదా నీవు దేవతలను జయించగలిగావు. కాని ఒక్క మాట! ఇంద్రుని బంధించడం ధర్మం కాదు. అతనిని వెంటనే విడిచిపెట్టు. ఇంద్రుని విడిచి పెట్టడానికి దేవతలు నీకు ఏమి ఇవ్వాలో అడుగు." అని అన్నాడు బ్రహ్మ.

ఇంద్రజిత్తు బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి "దేవా! నేను ఇంద్రుడిని వదిలిపెట్టాలంటే నాకు చావులేకుండా వరం ప్రసాదించు." అని అడిగాడు. దానికి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! పుట్టినవాడు చావక తప్పదు. ఇది కాలధర్మము. ఏ ప్రాణి కూడా కలకాలము మరణం లేకుండా జీవించలేదు. మీరే కాదు మానవులకు, జంతువులకు కూడా మరణం లేకుండా జీవించడం దుర్లభం. కాబట్టి నీకు మరణం లేకుండా వరం ప్రసాదించడం కుదరదు." అని చెప్పాడు బ్రహ్మ. అప్పుడు మేఘనాథుడు ఇలా అన్నాడు. "దేవా! నేను ఇంద్రుడిని విడిచిపెట్టాలంటే నాకు మరొక వరము ప్రసాదించండి. నాకు ఒక దివ్య రథమును ఇవ్వండి. నేను యుద్ధమునకు బయలు దేరే ముందు నాకు విజయము, శత్రువులకు వినాశము కలగడానికి హోమం చేస్తాను. నేను ఆ హెమం పూర్తి చేసి కానీ యుద్ధ రంగములో ప్రవేశించను. అప్పుడు ఆ అగ్ని గుండము నుండి ఒక దివ్యమైన రథము నా ముందు ప్రత్యక్షం కావాలి. నేను ఆ రథము ఎక్కి యుద్ధం చేస్తాను. నేను ఆ రథము మీద ఉన్నంత వరకూ నాకు మరణం లేకుండా వరం ప్రసాదించండి. ఏ కారణం చేతనైనా నేను హోమం పూర్తి కాకుండా యుద్ధరంగంలో ప్రవేశిస్తే, నాకు మరణం రావచ్చు. కనీసం ఈ వరం అన్నా నాకు ఇవ్వండి. లేక పోతే నేను ఇంద్రుడిని విడిచిపెట్టను. ఓ బ్రహ్మదేవా! ఋషులు, మునులు అందరూ తపస్సుచేసి అమరత్వమును కోరుకుంటారు. కాని నేను నా వీరత్వమును చూపి, నాకు అమరత్వము సిద్ధింపజేయమని కోరుతున్నాను. " అని అన్నాడు మేఘనాథుడు.

మేఘనాథుడు కోరిన కోరికకు బ్రహ్మదేవుడు ఎలాంటి అభ్యంతరము చెప్పలేదు. "నీవు కోరిన కోరిక సిద్ధిస్తుంది" అని దీవించాడు. మేఘనాథుడు ఇంద్రుని విడిచిపెట్టాడు. ఇంద్రుని తీసుకొని బ్రహ్మదేవుడు, దేవతాగణములు స్వర్గలోకమునకు వెళ్లిపోయారు." రామా! మేఘనాథునికి ఇంద్రజిత్తు అనే పేరు ఇలా వచ్చింది." అనిఅగస్త్యుడు రామునికి మేఘనాథుని గురించి వివరించాడు.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అగస్త్యుడు ఇంకా ఇలా చెప్పసాగాడు. "రామా! ఇంద్రుడు స్వర్గలోకము వెళ్లిన తరువాత అతని ముఖంలో తేజస్సు అంతా తగ్గిపోయింది.. ఇంద్రుడు ఏదో ఆలోచనలో మునిగిపోయాడు. దీర్ఘాలోచనలో మునిగి ఉన్న దేవేంద్రుని చూచి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "ఇంద్రా! నీవే చేయకూడని పని ఏదో చేసావు? ఎందుకు చేసావు? నేను ఒకే వర్ణము, ఒకే భాష, ఒకే రూపము కల ప్రజలను సృష్టించాను. వారిలో ఎట్టి బేధభావము లేదు. నేను ఆ ప్రజలను గూర్చి ఆలోచిస్తున్నాను. అప్పుడు నేను మానవుని ప్రతి అవయవము నుండి శ్రేష్టమైన భాగమును తీసి, వాటితో ఒక స్త్రీని సృష్టి చేసాను. ఆ స్త్రీపేరు అహల్య, హలము అంటే వికారము అయినది. వికారములు కలది. ఈమె ఎలాంటి వికారములు లేనిది కాబట్టి ఆమె అహల్య అయింది. (హలము అంటే నాగలి. అది వికారంగా ఉంటుంది. పైకి ఒక కర్ర లేచి ఉంటుంది. దానిని మేడి అంటారు. దానిని పట్టుకొని పొలం దున్నుతాడు రైతు. కిందికి ఒక కర్రులాగా ఉంటుంది. అది భూమిలోకి చొచ్చుకుపోతుంది. ముందుకు ఒక పొడుగాటి కర్ర ఉంటుంది. దాని కొసన కాడి కడతారు. ఆ కాడికి ఎద్దులు కడతారు. దీనిని నాగలి, అరక, హలము అంటారు.)

ఎలాంటి హల్యము లేనిది కాబట్టి ఆమెకు అహల్య అనే పేరు సార్థకము అయింది. అందుకే ఆమెకు ఆ పేరు పెట్టాను. ఆమెను ఎవరికి ఇచ్చి వివాహము చెయ్యాలా అని ఆలోచించాను. అప్పుడు "నేను ఇంద్రుడిని. ఆమెను నాకు ఇచ్చి వివాహం చెయ్యండి" అని నీవు నన్ను అడిగావు. కాని అప్పటికే అహల్యను గౌతమునికి పరిచర్యలు చేయడానికి ఆయన వద్ద ఉంచాను. నేను పెట్టిన గడువు తీరిపోగానే గౌతముడు అహల్యను తిరిగి నాకు అప్పగించాడు. గౌతముని నిగ్రహ శక్తిని, అతని మానసిక బలాన్ని పరీక్షించి, అహల్యకు అతనే తగిన వరుడని నిర్ణయించాను. అహల్యను గౌతమునికి ఇచ్చి వివాహము చేసాను. అహల్య నీకు దక్కలేదని నీవు నిరుత్సాహపడ్డావు. కాని నీవు అహల్య మీద ఉన్న కోరికను చంపుకోలేకపోయావు. నీవు గౌతముని ఆశ్రమమునకు వెళ్లి ఆమెను ఆకర్షించే ప్రయత్నం చేసావు. కామంతో ఆమెతో రతిక్రీడలు సలిపావు. నువ్వు తన ఆశ్రమంలో ఉండగా గౌతముడు నిన్ను చూచాడు. నీవు చేసిన అకృత్యానికి గౌతముడు నిన్ను శపించాడు. "ఓ ఇంద్రా! నేను ఇంటలేని సమయంలో నీవు నా భార్యను అనుభవించావు. ఆ పాపానికి ప్రతిఫలంగా నీవు నీ శత్రువులచేత బంధింపబడతావు. ఓ ఇంద్రా!ముల్లోకములను పాలిస్తున్నావు. నిన్ను చూచి లోకములలో ప్రజలు కూడా నీ పాపపు పనులను అనుసరిస్తారు. అందుకని నీ పాలనలో ఉన్న ప్రజలు ఏ పాపం చేసినా అందులో సగభాగం నీకు సంక్రమిస్తుంది. నీకు ఈ ఇంద్రపదవి స్థిరంగా ఉండదు. నీవు రాక్షసులు, దైత్యులు, అసురుల భయంతో అనుక్షణం భయం భయంగా బతుకుతావు. నీవే కాదు. నీ తరువాత ఇంద్రపదవిని ఎవరు అధిష్టించినా ఎవరూ ఆ పదవిలో స్థిరంగా ఉండరు. ఇది నాశాపము" అని శపించాడు.

తరువాత గౌతముడు అహల్యను చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓసి దుర్మార్గురాలా! నీవు తక్షణమే నా ఆశ్రమమునుండి వెళ్లిపో, నీకు ఉన్న అందం చందం, రూపం యౌవనం వీటితో మదించి నీవు చెడు దారిలో నడిచావు. నీవే కాదు నీ కన్నా అందమైన వాళ్లు యౌవనంలో ఉన్నవాళ్లు చాలా మంది ఉన్నారు.

అమరనాథ్ అయ్యర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

కాని వాళ్లు నీ మాదిరి చెడుదారి తొక్కలేదు. ఈ రోజునుండి మూడులోకాల్లో ఉన్న జనులు నీ కన్నా అందంగా, మంచి రూపంతో, యౌవనంతో విరాజిల్లుతారు." అని అన్నాడు. అహల్య గౌతమునితో ఇలా అంది. "ఓ మహర్షీ! నేను ఏ తప్పు చేయలేదు. ఇంద్రుడు తమరు ఇంటలేని సమయమున తమరి రూపంలో వచ్చి నన్ను అనుభవించాడు. ఇందులో నా తప్పు ఏముంది. నన్ను క్షమించండి" అని ప్రాధేయపడింది. అప్పుడు గౌతముడు ఇలా అన్నాడు. "రాబోవు యుగంలో ఇక్ష్వాకు వంశంలో రాముడు అనే పేరుతో ఒక క్షత్రియుడు జన్మిస్తాడు. ఆయన ఎవరో కాదు సాక్షాత్తు శ్రీ మహావిష్ణువు. అతడు ఒక బ్రాహ్మణుని పని మీద ఇక్కడకు వస్తాడు. రాముని చూడగానే నీవు పవిత్రురాలవు అవుతావు. నీవు చేసి పాపాన్ని ప్రక్షాళన చేయడానికి రాముడే సమర్ధుడు. రాముడు నీ వద్దకు వచ్చినపుడు నీవు రామునికి ఆతిథ్యము ఇచ్చి సత్కరించు. ఆయన నిన్ను కరుణిస్తాడు. తరువాత నీవు నా దగ్గరకు వచ్చి నాతో ఉండవచ్చును." అని పలికి గౌతముడు ఆశ్రమమునకు వెళ్లిపోయాడు. తరువాత అహల్య చాలా కాలము తపస్సు చేసింది.

ఓ ఇంద్రా! నాడు నీకు గౌతముడు ఇచ్చిన శాపము ఈ నాడు నీకు ఇలా పరిణమించింది. నీవు అహల్య పట్ల చేసిన అపచారమును గుర్తుకు తెచ్చుకో! ఆ పాపకారణము చేతనే నీవు రాక్షసునిచేత బంధింపబడ్డావు. నీవు వెంటనే విష్ణుయాగము చెయ్యి నీకు ఆ పాపము నుండి విముక్తి లభిస్తుంది. తరువాత స్వర్గమునకు వెళ్లు. నీ కుమారుడు జయంతుడు క్షేమంగా ఉన్నాడు. జయంతుని తాతగారు జయంతుని తీసుకొని పోయి దాచిపెట్టాడు. అతడు క్షేమంగా నీ వద్దకు వస్తాడు." అని అన్నాడు. తరువాత బ్రహ్మదేవుడు తన లోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. తరువాత ఇంద్రుడు విష్ణుయాగము చేసి స్వర్గలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. (ఈ కథ మనకు కొత్తగా ఉంది కదూ! బాలకాండలో ఉన్న కథకన్నా భిన్నంగా ఉంది. మనకు ఈ ఉత్తర కాండ కన్నా వాల్మీకి చేత రచింపబడిన బాలకాండయే ప్రమాణము.)

ఓ రామా! నీకు ఇంద్రజిత్తు గురించి అతని బలపరాక్రమముల గురించి వివరంగా చెప్పాను. అతడు సాక్షాత్తు ఇంద్రునే జయించి బంధించాడు. ఇతరులు ఒక లెక్కా!" అని అన్నాడు అగస్త్యుడు. అగస్త్యుడు చెప్పిన మాటలు విన్న రాముడు, అతని తమ్ములు, వానర ప్రముఖులు ఎంతో ఆశ్చర్యపోయారు. విభీషణుడు కలుగచేసుకొని "మునీంద్రా! మీరు చెబుతుంటే నా చిన్ననాటి స్మృతులు గుర్తుకువస్తున్నాయి." అని అన్నాడు. "రామా! రావణుని జన్మ వృత్తాంతము, అతని కుమారుడు మేఘనాధుని జన్మ వృత్తాంతము అతని బలపరాక్రమముల గురించి వివరంగా చెప్పాను." అని అన్నాడు అగస్త్యుడు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది ఒకటవ సర్గ.

తిరిగే కాలూ తిట్టే నోరూ ఊరుకుండవు అని లోకోక్తి. యుద్ధం యుద్ధం అంటే తిరిగే రావణునికి ఎవరితోనో ఒకరితో కయ్యానికి కాలుదువ్వనిది నిద్రపట్టడం లేదు. దేవలోకమును జయించి ఇంద్రుడిని బందీగా పట్టుకున్న తరువాత ఆ దురద మరీ ఎక్కువ అయింది.

అమరనాధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

కాని రావణుని విపరీతమైన యుద్ధకాంక్ష గురించి విన్న రామునికి ఒక సందేహం వచ్చింది. అగస్త్యునితో ఇలా అన్నాడు. "మునీంద్రా! దుర్మార్గుడు, క్రూరుడు అయిన రావణుడు ఈ ప్రకారం యుద్ధం పేరుతో పీడిస్తుంటే అతనిని అడ్డుకునేవాళ్లు అతని యుద్ధోన్మాదానికి అడ్డుకట్ట వేసేవాళ్లు క్షత్రియులు కానీ, క్షత్రియేతరులు కానీ, ముల్లోకాలలో ఎవరూ లేరా! ఎవరికీ పరాక్రమమూ వీరత్వమూ లేవా! ఎవరికీ రావణునితో సమానంగా అస్త్ర శస్త్ర విద్యానైపుణ్యము లేదా! ఎవరికీ రావణునికి ఉన్నంత సైనిక బలం లేదా! లేక ఆ రోజుల్లో క్షత్రియులందరూ భోగలాలసులై తమ పరాక్రమమును వీరత్వమును మరిచిపోయి, అస్త్ర శస్త్ర విద్యలు నేర్చుకోవడంలో శ్రద్ధ చూపలేదా! " అని అడిగాడు.

"ఎందుకు లేరు రామా! ఆరోజుల్లో కూడా వీరాధి వీరులు, అమితమైన పరాక్రమవంతులు, యుద్ధ విద్యలో ఆరితేరిన వారు ఉన్నారు. కొంతమందికి కాలం కలిసిరాక ఓడిపోతే, మరి కొందరు మనకెందుకులే అని నిర్లిప్తంగా రావణునికి లొంగిపోయారు. దేనికైనా సమయం రావాలి కదా! యుద్ధోన్మాదంతో విర్రవీగుతున్న రావణునికి కూడా పతనం ప్రారంభం అయింది. అందుకనే రావణుడు నర్మదా నదీ తీరంలో ఉన్న మాహిష్మతీనగరాన్ని పరిపాలించే కార్తవీర్యార్జుని మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. కార్తవీర్యార్జునుని అమాత్యులను పిలిచి "నేను రావణుడను. మీ రాజు మీదికి యుద్ధానికి వచ్చాను అని చెప్పండి. నాతో యుద్ధం చేస్తాడా లేక ఓడిపోయానని ఒప్పుకొని నాకు దాసోహం అంటాడా. " అని హుంకరించాడు రావణుడు. దానికి అమాత్యులు "కార్తవీర్యార్జునుడు నగరంలో లేడు. విహారానికి వెళ్లాడు" అని చెప్పారు. "మీరాజు ఎక్కడ ఉన్నాడో చెప్పండి" అని అడిగాడు. వారు "నర్మదానదీ తీరానికి వెళ్లారు" అని చెప్పారు. రావణుడు వెంటనే వింధ్యపర్వతముల వద్దకు వెళ్లాడు. విధ్యపర్వత ప్రాంతములో విహరిస్తూ ఆ పర్వతము అందాలను ఆస్వాదిస్తున్నాడు.

రావణుడు నర్మదా నదీ తీరాన. తన మంత్రులతో సమావేశం అయ్యాడు. తన మంత్రులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "చూచారా! ఇప్పుడు మధ్యాహ్నం అయింది. సూర్యుడు తన ప్రతాపం చూపించాలి. కానీ నేను ఇక్కడ ఉన్నానని తెలిసి సూర్యుడు భయపడి తన తాపం చూపడం లేదు. గాలికూడా నాకు భయపడి చల్లగా వీస్తూ ఉంది. ఈ నర్మదా నది కూడా ఉధృతంగా కాకుండా భయపడుతూ భయపడుతూ మెల్ల మెల్లగా ప్రవహిస్తూ ఉంది. మీరు కూడా ఈ నర్మదా నదిలో దిగి హాయిగా జలకాలాడండి. నేను కూడా తనివిదీరా స్నానం చేస్తాను. తరువాత మనతో తెచ్చిన స్వర్ణ లింగమునకు అభిషేకాదులు చేసి శివునికి పూజలు చేస్తాను" అని పలికాడు రావణుడు. వెంటనే రావణుని సేనాధిపతులు అయిన శుకుడు, సారణుడు, ప్రహస్తుడు,మహోదరుడు, ధూమ్రాక్షుడు అందరూ నర్మదా నదిలో దిగిస్నానాలు చేస్తున్నారు. రావణుడు కూడా నర్మదా నదిలో దిగి పుణ్యస్నానం చేసాడు. రావణుని అనుచరులు శివపూజకై పుష్పములను తీసుకొని వచ్చారు. రావణుడు శుభ్రమైన వస్త్రములను ధరించాడు. తనలో ఎల్లప్పుడూ ఉండే బంగారు శివలింగమును నర్మదా నదీ తీరంలో ప్రతిష్ఠించాడు. ఆ శివలింగమునకు పూజలు చేసాడు. శివుని ఎదుట సామగానమును ఆలపించాడు.

అనిరుధ్ అమర్

నృత్యము కూడా చేసాడు. తన పూజ,నృత్య, గానములతో పరమశివుని తృప్తి పరిచాడు రావణుడు.
(రావణుడు వేదవేదాంగ పారంగతుడు, తపశ్శాలి. శాస్త్ర కోవిదుడు. శివదీక్షాపరుడు. కాని అలవి మాలిన అహంకారము, వరగర్వము, యుద్ధోన్మాదము, పరస్త్రీల మీద అమితమైన వ్యామోహము, విపరీతమైన కామవాంఛ ఇవి రావణుని పతనానికి దారి తీసాయి. వివరీతమైన ధనదాహము, స్వజనపక్షపాతము ఈ రెంటినీ చేరిస్తే. నేడు కూడా మనకు అడుగడుగునా రావణులు కనిపిస్తారు. ఇలాంటి వారికి పతనం తప్పదు.)

ఉత్తర కాండము
ముప్పది రెండవ సర్గ.

రావణుడు శివలింగమును పూలతో అర్చిస్తున్న నర్మదా నదీతీర సమీపంలోనే కార్తవీర్యార్జునుడు తన భార్యలతో నర్మదా నదిలో దిగి జలక్రీడలు ఆడుతున్నాడు. ఈ సంగతి రావణునికి తెలియదు. రావణుడు నర్మదానది ఒడ్డున శివుని పూజిస్తున్న సంగతి కార్తవీర్యునికి తెలియదా. ఆ సమయంలో కార్తవీర్యుడు తన వేయి చేతులను చాచి నర్మదానదీ ప్రవాహమును నిరోధించాడు. అప్పుడు నర్మదా నదిలో ఉన్న నీరు, నీటి వాలుకు ఎదురుగా ప్రవహించడం మొదలెట్టింది. అప్పుడు రావణుడు ఉన్న ప్రదేశంలో నదీజలాలు ఎదురు తన్ని గట్టు మీదికి ప్రవహించాయి. ఆ ప్రవాహ వేగమునకు రావణుడు ప్రతిష్టించిన శివలింగము, లింగము మీదవేసిన పూలు అన్నీ నదీ ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయాయి. రావణుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. నర్మదా నదీ వాలుగా కాకుండా ఎదురు ప్రవహించడం గమనించాడు. వెంటనే తన మంత్రులైన శుకుడు సారణుని పిలిచి ఆ విపరీతమునకు కారణమేమో తెలుసుకొని రమ్మని ఆజ్ఞాపించాడు. శుక సారణులు ఆకాశంలోకి ఎగిరి నదీ తీరంవెంట చూసుకుంటూ పోతున్నారు. వారికి నర్మదా నదిలో దిగి తన భార్యలతో స్నానం చేస్తున్న కార్తవీర్యుడు కనపడ్డాడు. అతడు తనవేయి చేతులు అడ్డుపెట్టి నదీ ప్రవాహాన్ని ఆపుచేయడం చూచారు. వెంటనే వెనుకకు మరలి వచ్చి ఆ విషయమును రావణునికి చెప్పారు.
"రాక్షసరాజా! ఎవరో తన బాహువులను అడ్డుపెట్టి నదీ ప్రవాహాన్ని ఆపుతున్నాడు. తన భార్యలతో జలక్రీడలు ఆడుతున్నాడు." అని చెప్పారు. రావణునికి విషయం అర్థం అయింది. తాను ఎవరి కోసం వెదుకుతున్నాడో ఆ కార్తవీర్యార్జునుడు అతనే అని తెలుసుకున్నాడు. వెదుకుతున్న తీగ కాలికి తగిలినట్టు కార్తవీర్యార్జునుడు తనకు సమీపంలో ఉన్నాడని తెలుసుకున్న రావణుడు వెంటనే అతని మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. రావణుని మంత్రులు సేనాధి పతులు అతనిని అనుసరించారు.

నర్మదా నదిలో స్త్రీల మధ్యలో జలక్రీడలు ఆడుతున్న కార్తవీర్యార్జునుని చూచాడు రావణుడు. రావణుని కోపం మిన్నుముట్టింది. నది ఒడ్డున నిలిచి ఉన్న కార్తవీర్యుని అమాత్యులతో "రావణుడు యుద్ధం కోరుతూ వచ్చి ఉన్నాడు అని మీ రాజుకు చెప్పండి" అని ఆదేశించాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ మాటలు విన్న అమాత్యులు రావణుని చూచి "రాజా! కార్తవీర్యుడు మదిరా పాన మత్తులో, నదీజలాలలో స్త్రీలతో క్రీడించుచున్నాడు. యుద్ధం చేయడానికి మంచి సమయాన్ని ఎంచుకున్నావే! స్త్రీలతో కేళీవిలాసాలతో తేలియాడుతున్న వారు యుద్ధానికి సిద్ధంగా ఉంటారా! నీవూ ఒక రాజువే కదా! ఆ మాత్రం తెలియదా నీకు! నీకు అంతగా మా రాజుతో యుద్ధం చేయాలని ఆసక్తిగా ఉంటే కాస్త ఓపిక పట్టు. ఈ రాత్రికి ప్రశాంతంగా నిద్రపో, సుఖాలన్నీ అనుభవించు. రేపు వచ్చి మా రాజుతో యుద్ధం చెయ్యి. అయినా నీకు అంత తొందరగా ఉంటే మేము ఉన్నాము కదా! ముందు మాతో యుద్ధం చేసి గెలువు. తరువాత మా రాజు గారితో యుద్ధం చేయవచ్చును. నీలాంటి వీరుడితో యుద్ధం చేయడానికి మేము చాలు" అని పరిహాసంగా అన్నారు.

ఆమాటలకు రావణుని అమాత్యులకు కోపం వచ్చింది. కార్తవీర్యుని అమాత్యుల మీద పడి, చంపి, తినేసారు. ఇంతలో కార్తవీర్యుని సేనలు రావణుని అనుచరులను చుట్టుముట్టారు. ఇరుపక్షములకు యుద్ధం మొదలయింది. శుకుడు, సారణుడు తమ మాయాయుద్ధంతో కార్తవీర్యుని సేనలను సమూలంగా నాశనం చేసారు. ఈ గందరగోళం అంతా కార్తవీర్యార్జునుడు స్నానం చేసే చోటికి వినపడుతూ ఉంది. ఇంతలో కొంతమంది సేనానాయకులు పరుగు పరుగున వెళ్లి కార్తవీర్యునికి జరిగిన విషయం తెలియజేసారు. కార్తవీర్యుడు జలములలో నుండి బయటకు వచ్చాడు. జరిగిన విషయం తెలుసుకున్నాడు. తాను స్త్రీలతో క్రీడిస్తున్న సమయంలో యుద్ధానికి పిలిచిన మూర్ఖుడి మీద కోపంతో మండి పడ్డాడు. తన గద తీసుకున్నాడు. రాక్షస సేనలలోకి చొచ్చుకుపోయాడు. ప్రహస్తుడు ఒక ముసలంతో కార్తవీర్యుని అడ్డుకున్నాడు. తన ముసలాన్ని కార్తవీర్యుని మీదికి విసిరాడు. ఆ ముసలము అగ్ని కణాలను విరజిమ్ముతూ కార్తవీర్యుని మీదికి వేగంగా దూసుకుపోయింది. కార్తవీర్యుడు ఏమాత్రం తొట్రుపడకుండా ఆ ముసలమును తన గదతో మోదాడు. ఆ ముసలం విరిగి కిందపడింది. తన గదను పైకెత్తి ప్రహస్తుని తల మీద ఆ గదతో మోదాడు. ఆ దెబ్బకు ప్రహస్తుడు మొదలు నరికిన చెట్టు వలె నేలకూలాడు.

తమ నాయకుడు ప్రహస్తుడు పడిపోగానే శుకుడు, సారణుడు, మహోదరుడు, ధూమ్రాక్షుడు పారిపోయారు. ఇది చూచి రావణుడు కార్తవీర్యుడి మీదికి దూకాడు. రావణుడికి కార్తవీర్యుడికి ఘోరంగా యుద్ధం జరిగింది. ఇద్దరూ గదలతో కొట్టుకుంటున్నారు. వారి గదలు ఒకదానితో ఒకటి కొట్టుకోడం వలన పుట్టే ధ్వనులతో నలుదిక్కులు మారుమోగిపోయాయి. రావణుడు కార్తవీర్యుడు తమ గదలతో ఒకరి వక్షస్థలము మీద ఒకరు మోదుకుంటున్నారు. రెండు ఏనుగులు కుమ్ములాడుకుంటున్నట్టు కొట్టుకుంటున్నారు. కార్తవీర్యుడు తన బలాన్ని అంతా కూడగట్టుకొని తన గదతో రావణుని వక్షస్థలము మీద గట్టిగా మోదాడు. బ్రహ్మవరప్రసాది అయిన రావణుని ఆ గద ఏమీ చేయలేకపోయింది.. రెండుగా విరిగి కిందపడింది. కాని కార్తవీర్యుని గదాఘాతానికి రావణుడు వెనక్కుతూలాడు. పెద్దగా అరుస్తూ కిందపడ్డాడు. ఇదే సందని కార్తవీర్యుడు ఎగిరి రావణుని మీదికి దూకాడు. రావణుని కంఠం పట్టుకున్నాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తన బాహువులతో రావణుని బంధించాడు. రావణుని కార్తవీర్యుడు గట్టిగా తాళ్లతో కట్టేసాడు. పెద్దగా గర్జించాడు. ఇంతలో ప్రహస్తుడు స్పృహలోకి వచ్చాడు. రావణుడు కార్తవీర్యుని చేతిలో బందీ కావడం చూచాడు. వెంటనే ప్రహస్తుడు కార్తవీర్యుని మీదికి వెళ్లాడు. ప్రహస్తుడు స్పృహలోకి రావడం చూచిన రాక్షస వీరులు ప్రహస్తుని వెంట కార్తవీర్యుని మీదికి ఉరికారు. రాక్షస వీరులు కార్తవీర్యుని చుట్టుముట్టారు. వాడి అయిన ఆయుధములతో కార్తవీర్యుని కొట్టారు. కాని కార్తవీర్యుడు చలించకుండా ఆ ఆయుధములను తన గదతో ఎదుర్కొన్నాడు. గదతో మోదుతూ రాక్షస వీరులను చెల్లాచెదరు చేసాడు. రాక్షస వీరులు పారిపోగానే కార్తవీర్యుడు రావణుని బందీగా తీసుకొని తన నగరానికి వెళ్లాడు. రావణుని బంధించిన కార్తవీర్యునికి మాహిష్మతీ నగరంలో ఘనస్వాగతం లభించింది.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది మూడవసర్గ.

రావణుడు కార్తవీర్యుడికి బంది అయ్యాడు అన్న వార్త ముల్లోకములలో పాకి పోయింది.. అంతా విచిత్రంగా చెప్పుకుంటు న్నారు. ఒక యుద్ధోన్మాదికి తగిన గుణపాఠం చెప్పాడని కార్తవీర్యుని అందరూ పొగిడారు. ఈ సంగతి రావణుని తాతగారు అయిన పులస్త్యునికి తెలిసింది. హుటాహుటిన కార్తవీర్యుని వద్దకు వచ్చాడు. వాయు మార్గంలో మాహిష్మతీ నగరానికి వచ్చాడు పులస్త్యుడు. పులస్త్యుడి రాక గురించి కార్తవీర్యునికి తెలిసింది. కార్తవీర్యుడు వెంటనే నెత్తిన చేతులు పెట్టుకొని నమస్కారం చేస్తూ పులస్త్యునికి ఎదురు వెళ్లాడు. ఆయనకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేసాడు. అర్ఘ్యము పాద్యము సమర్పించాడు. సగౌరవంగా రాజభవనానికి తీసుకొని వచ్చాడు. పులస్త్యుని ముందు చేతులుకట్టుకొని వినయంగా నిలబడ్డాడు కార్తవీర్యుడు. "బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను ఈ జన్మలో తమరిని చూస్తానని అనుకోలేదు. నా పుణ్యవిశేషము వలన తమరే నా నగరానికి విచ్చేసారు. నా జన్మధన్యం అయింది. నా నగర వాసులు ధన్యులయ్యారు. నేను, నా రాజ్యము, నా భార్య, నా కుమారులు తమరి అధీనములో ఉన్నాము. ఆజ్ఞాపించండి. తమరికి ఏమి సేవ కావాలో అది చెయ్యడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము." అని వినయంగా పలికాడు కార్తవీర్యుడు.

కార్తవీర్యుని వినయానికి, బ్రాహ్మణ భక్తికి ఎంతో సంతోషించాడు పులస్త్యుడు. "రాజేంద్రా! నీవు, నీ భార్య, పుత్రులు క్షేమంగా ఉన్నారు. ప్రజలను ధర్మం తప్పకుండా పరిపాలిస్తున్నావా! అగ్నిహోత్రములు చక్కగా వెలుగుతున్నాయి కదా! ప్రజలు ఏ భయమూ లేకుండా సుఖంగా ఉన్నారు కదా! ముల్లోకములను జయించిన రావణుని జయించిన నీ పరాక్రమము, వీరత్వము సాటిలేనిది. సముద్రములు, దిక్పాలకులు, వాయువు, అగ్ని ఎవరికి భయపడి తమ తమ సహజ గుణములను కూడా ప్రకటించరో అట్టి నా పౌత్రుడు రావణుని జయించి లోకోత్తర వీరుడవని అనిపించుకున్నావు. ఇప్పటిదాకా రావణుడు ఆర్జించిన కీర్తిని అంతా నీవు అతిక్రమించి అందరి ప్రశంసలకు పాత్రుడవు అయ్యావు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అటువంటి నిన్ను ఒక కోరికకోరుతున్నాను. కాదనకుండా తీర్చు. రావణుని విడిచి పెట్టు."అని అడిగాడు. కార్తవీర్యుడు మారు మాటాడకుండా పులస్త్యునికి నమస్కరించి రావణుని విడిచిపెట్టాడు. రావణునికి అతిధి సత్కారములు చేసాడు. అగ్ని సాక్షిగా రావణునికి కార్తవీర్యునికి స్నేహం కుదిరింది. ఇద్దరూ భక్తితో పులస్త్యునకు నమస్కరించారు. పులస్త్యుడు రావణుని లంకకు వెళ్లడానికి అనుమతి ఇచ్చాడు. రావణుడు తన మంత్రులతో సేనాధి పతులతో, సైన్యముతో లంకానగరానికి వెళ్లిపోయాడు. తరువాత బ్రహ్మదేవుని కుమారుడు అయిన పులస్త్యుడు బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లిపోయూడు.

(బ్రహ్మ వెళ్లి ఇంద్రుని విడిపించడం, పులస్త్యుడు వచ్చి రావణుని విడిపించడం చూస్తుంటే, ఒక జడ్జి కుమారుడు కానీ, ఒక పెద్ద ఆఫీసరు కుమారుడు కానీ తప్పుచేసి జైలుకు వెళితే, ఆ కుమారుడి తండ్రి కానీ, తాతగానీ పోలీసుస్టేషనుకు వచ్చి జామీను ఇచ్చి విడిపించినట్టు లేదూ! యుగాలుమారినా కధలు మారవు! ఇంకొక విషయం కూడా మనం గమనించాలి. ఇంద్రుడిని మేఘనాధుడు బందీగాపట్టుకున్నప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు వచ్చి విడిపించమంటే, రావణుడు, మేఘనాధుడు షరతులు పెట్టారు. వరాలు కోరారు. అవి తీరిస్తే కానీ విడువము అన్నారు. బ్రహ్మ మేఘనాధుడు కోరిన వరాలు ఇచ్చి ఇంద్రుని విడిపించాడు. ఇక్కడ పులస్త్యుడు అడిగీ అడగగానే కార్తవీర్యుడు రావణుని మారుమాటాడకుండా విడిచిపెట్టాడు. అదీ కార్తవీర్యుని బ్రాహ్మణభక్తి, ధర్మనిరతి. రావణుడికి వల్లమాలిన అహంకారం. తాను ఆచరించిందే ధర్మం అనుకునే తత్వం. అందుకే రావణ పతనం మొదలయింది.)

రామా! ఇదీ రావణుని మొదటి ఓటమి. మహాబలశాలి అయిన రావణుడు కార్తవీర్యుని వలన ఓటమి పాలై అవమానము పొంది, పులస్యుని జోక్యముతో విడిచిపెట్టబడ్డాడు. రామా! ఎవరూ తాము బలవంతులమని విర్రవీగకూడదు. వాడి కంటే బలవంతులు ఉంటారు అని మరిచిపోకూడదు. (తాడిని తన్నేవాడు ఒకడయితే, వాడి తల తన్నే వాడు మరొకడు ఉంటాడు అని లోకోక్తి). రామా! ఇంత జరిగినా రావణునికి బుద్ధిరాలేదు. మరలా తన జైత్రయాత్ర కొనసాగించాడు. రాజుల మీదికి యుద్ధానికి పోవడం వారిని హింసించడం, వారి స్త్రీలను అపహరించడం యధేచ్ఛగా కొనసాగించాడు." అని చెప్పాడు అగస్త్యుడు. (కుక్కతోక వంకరతీయడం, మూర్ఖుడి మనసు మార్చడం ఎవరి తరమూ కాదు కదా!)

ఉత్తరకాండము
ముప్పది నాలుగవ సర్గ.

"రామా! కార్తవీర్యుని చేతిలో శృంగభంగము పొందినా సిగ్గు లేకుండా, నిర్లజ్జగా భూమి నలుచెరగులా తిరుగుతూ రాజులను యుద్ధానికి ఆహ్వానిస్తున్న రావణునికి వాలి రూపంలో మరొక ఎదురు దెబ్బ తగిలింది. రావణునికి ఎదుటి వాడు రాక్షసుడా, మానవుడా, ఎవడైనా లెక్కలేదు. వెళ్లడం యుద్ధానికి ఆహ్వానించడం, ఓడించడం, హింసించడం రావణుని నిత్యకృత్యం అయింది. ఆ పరంపరలో ఒకసారి రావణుడు కిష్కింధకు వెళ్లాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అప్పుడు కిష్కింధను వాలి అనే వానర రాజు పరిపాలిస్తున్నాడు. రావణుడు వెళ్లి వాలిని యుద్ధమునకు పిలిచాడు. అప్పుడు వాలి మామగారు తారుడు అనే వానరుడు రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ రాక్షస రాజా! వాలి ప్రస్తుతము కిష్కింధలో లేడు. సంధ్యావందనము నిమిత్తము బయటకు వెళ్లాడు. కిష్కింధలో నిన్ను ఎదిరించే వాడు ఎవరూ లేరు. అందుకని కొంచెసేపు ఉండు. వాలి నాలుగు సముద్రముల జలములలో సంధ్యావందనము ఆచరించి ముహూర్తకాలములో తిరిగి రాగలడు.

రావణా! మరొక విషయము. అదుగో అక్కడ ఒక ఎముకల గుట్ట కనపడుతూ ఉంది. ఆ ఎముకలు ఎవరివి అనుకున్నావు. వాలితో యుద్ధం చేసి చచ్చిన వాళ్ల ఎముకల గుట్ట. నీకేదో ఎవరి చేతిలోనూ చావకుండా బ్రహ్మ వరం ఉందని విన్నాను. ఆ వరసలో వానరులు లేరు కదా! అందుకని నీవు వాలిని యుద్ధంలో ఎదుర్కొంటే నీకు మరణం తప్పదు. తరువాత నీ ఇష్టం. వాలి వచ్చే లోపల ఈ లోకంలో ఉన్న అందాలను అన్నీ చూడు. ఆనందించు. స్త్రీలతో సుఖించాలంటే సుఖపడు. ఎందుకంటే వాలి వచ్చిన తరువాత నీకు ఈ అవకాశం దొరకదు. వాలిని ఎదుర్కొని నీవు ముహూర్తకాలం కూడా జీవించలేవు. లేదూ నీకు చావాలని మహా తొందరగా ఉంటే, వెంటనే దక్షిన సముద్రతీరమునకు వెళ్లు. వాలి నీకు అక్కడ తారస పడతాడు." అని మెల్ల మెల్లగా రావణునికి నాలుగు చురకలు అంటించాడు వాలి మామగారు తారుడు.

ఆ మాటలు విన్న రావణునికి కోపం తలకెక్కింది. తారుడిని గట్టిగా అరిచి జడిపించాడు. వెంటనే తన పుష్కక విమానము ఎక్కి దక్షిణ సముద్రతీరానికి వెళ్లాడు. దక్షిన సముద్ర తీరంలో సంధ్యోపాసన చేస్తున్న వాలిని చూచాడు రావణుడు. రావణుడు పుష్పకము దిగాడు. వెనక నుండి వాలిని పట్టుకోడానికి వెనకనుండి తక్కుతూ తారుతూ వెళ్లాడు. వాలి కూడా క్రీగంటితో రావణుని చూచాడు. కాని చూడనట్టు ఊరుకున్నాడు. "వీడు నన్ను పట్టుకోవాలని వస్తున్నాడు. వీడిని ఒక పట్టు పట్టాలి" అని అనుకున్నాడు. ఏమీ ఎరుగనట్టు వేద మంత్రములు పఠిస్తూ సూర్యోపాసన చేస్తున్నాడు. వాలిని పట్టుకోడానికి రావణుడు వాలి దగ్గరగా వచ్చాడు. తన చేతికి అందే దూరంలోకి రాగానే, వాలి రావణుని గరుడుడు పామును పట్టుకున్నట్టు మెడపట్టుకున్నాడు.రావణుని తన ముందుకు లాగి తన చంకలో ఇరికించుకున్నాడు. వేగంగా ఆకాశంలోకి ఎగిరాడు. రావణుడు కిందికి వేలాడుతున్నాడు. గిలా గిలా కొట్టుకుంటున్నాడు. కట్టుకున్న ధోవతీ ఊడిపోతూ ఉంది. అయినా వాలి వాయువేగంతో ఎగుతున్నాడు. రావణునికి ఊపిరి ఆడటం లేదు. ఇదంతా చూస్తున్న రావణుని మంత్రులు సేనాధి పతులు పెద్దగా అరుస్తూ వాలిని వెంబడించారు. ముందు వాలి, వాలి చంకలో రావణుడు, వెనుకగా అరుస్తూ రావణుని మంత్రులు, సేనాధిపతులు ఆకాశంలో ఎగురుతూ పోతున్నారు. కాని వారు వాలి వేగాన్ని అందుకోలేకపోయారు ఎగిరి ఎగిరి వారి చేతులు, కాళ్లు, తొడలు, అరిచి అరిచి నోరు నొప్పెట్టాయి. కాని వాలి దొరకలేదు. ఇంక లాభం లేదని ఆగిపోయారు. వాలి రావణుని చంకలో ఇరికించుకొని అన్ని

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

సముద్రజలములలో సంధ్యావందనము ఆచరించాడు. వాలి పశ్చిమ సముద్ర తీరానికి చేరుకున్నాడు. వాలి పశ్చిమ సముద్రంలో స్నానం చేసి, సంధ్యావందనము ముగించుకొని ఉత్తరసముద్రతీరం చేరుకున్నాడు. ఉత్తరసముద్రంలో స్నానం చేసి సూర్యోపాసన చేసి తరువాత తూర్పుసముద్రతీరానికి వెళ్లాడు. అక్కడ కూడా స్నానం, సంధ్య పూర్తి చేసుకొని వాలి కిష్కింధకు బయలు దేరాడు. ఇంత దూరమూ ప్రపంచ విజేత రావణుడు వాలి చంకలో ఇరుక్కుని పిల్లి పిల్ల వేలాడినట్టు వేలాడుతున్నాడు. వాలి వాయువేగానికి తట్టుకోలేక అల్లల్లాడిపోతున్నాడు. వాలి కిష్కింధ దగ్గర ఉన్న ఉద్యానవనంలో దిగాడు. రావణుని మోసి మోసి అలిసిపోయిన వాలి, అక్కడ ఆగి అలసట తీర్చుకుంటున్నాడు. రావణుని తన చంకలో నుండి విడిచిపెట్టాడు. బతుకు జీవుడా అనుకుంటూ రావణుడు వాలి చంకలో నుండి బయటకు వచ్చి ఒళ్లు విరుచుకున్నాడు. అప్పుడు వాలి ఇలా అడిగాడు. "ఇంతక ఎవరు నీవు! ఎక్కడి నుండి వచ్చావు? నన్ను ఎందుకు పట్టుకోబోయావు?" అనికుశల ప్రశ్నలు వేసాడు.

రావణుడు ఆశ్చర్యంతో వాలిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ వానరేంద్రా! నేను రాక్షస రాజు రావణుడను. నీతో యుద్ధం చేయడానికి వచ్చాను. నాతో యుద్ధం చేయకుండా ఈ ప్రకారం నన్ను బాధపెట్టావు. నన్ను ఒక జంతువును పట్టుకొని తిప్పినట్టు నాలుగు సముద్రములు తిప్పావు. నీ బలము అనుపమానము. నన్ను మోసుకుంటూ నాలుగు సముద్రములు తిరిగావు కదా! నీకు అలసట కలగలేదా! నీకు ఉన్నటు వంటి గమన వేగము కేవలము మనస్సుకు, వాయువుకు, గరుడునికి మాత్రమే ఉంది. నీతో అనవసరంగా పెట్టుకున్నాను. నాకు తగిన శాస్తి జరిగింది. నీతో స్నేహమును కోరుతున్నాను. మనము అగ్నిసాక్షిగా స్నేహితులము అవుదాము.

(ఇక్కడ ఒక శ్లోకం ఉంది. అది ఎంత వరకూ సమంజసమో అర్థం కావడం లేదు కానీ నేటి యువత కొంతమంది అలా ప్రవర్తిస్తున్నారు. అలా కొన్ని సినిమాలు కూడా వస్తున్నాయి. ఆ శ్లోకం చదవండి. దారాః పుత్రా: పురం రాష్ట్రం భోగాచ్ఛాదన భోజనమ్ సర్వమేవావిభక్తం నౌభవిష్యతి హరీశ్వర ఓ వానర రాజా! ఈ రోజు నుండి మనం ఇద్దరం భార్యలను,పుత్రులను, మన పురములను, రాష్ట్రములను, భోగములను, భోజనమును, వస్త్రములను, అవీ ఇవీ అనకుండా సమస్తమును కలిసి పంచుకుందాము. నువ్వు నేను అనే భేదం లేకుండా అన్నదమ్ముల మాదిరి కలిసి బతుకుదాము. ఈ రోజుల్లో కొంతమంది అంటుంటారు ఒకే కంచం, ఒకే మంచం గా పెరిగాము అని. దానికి ఇది పునాది కావచ్చు. కాని భార్యలను, పుత్రులను పంచుకోవడం ఏమిటి?బహుశా వానరులలో ఆ ఆచారం ఉండి ఉండవచ్చు అందుకే వాలి భార్య తార, వాలి దగ్గరనుండి సుగ్రీవునికి, మరలా సుగ్రీవుని వద్దనుండి వాలికి, వాలి వధ తరువాత మరలా సుగ్రీవుని వద్దకు చేరింది. కాని రాక్షసులలో ఈ ఆచారం ఉన్నట్టు ఎక్కడా లేదు. అదే అర్థం కావడం లేదు. వదిలెయ్యండి.)

తరువాత వాలి రావణుడు అగ్నిని మండించి, పరస్పరము కౌగలించుకొని అగ్ని సాక్షిగా మిత్రులయ్యారు. సోదర స్నేహము పెంపొందించుకున్నారు. వాలి రావణుని తీసుకొని కిష్కింధలో ప్రవేశించాడు. రావణుడు కిష్కింధలో ఒక నెలరోజులు ఆనందంగా గడిపాడు.

అమరనాథ్ అమర్

తరువాత రావణుడు లంకకు వెళ్లాడు. రామా! ఇదీ వాలి రావణుల మైత్రి కథ. రావణుని నాలుగు సముద్రముల నీళ్లు తాగించిన ఆ వాలిని నీవు సునాయాసంగా చంపావు." అని అన్నాడు అగస్త్యుడు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది ఐదవ సర్గ.

అప్పటి దాకా రావణుని జన్మవృత్తాంతము, రాక్షసుల పుట్టుక గురించి విన్న రాముడు, ఆఖరున వాలి యొక్క బల పరాక్రమముల గురించి విని ఆశ్చర్యపోయాడు. కాని రాముడికి ఒక అనుమానము వచ్చింది. హనుమంతుడు వాలి సుగ్రీవులకన్నా బలవంతుడు అని విని ఉన్నాడు అది ఎలా సాధ్యం అని అనుకున్నాడు. అదే ప్రశ్నను అగస్త్యుని అడిగాడు రాముడు. "ఓ అగస్త్య మహర్షీ! మీరు చెప్పినట్టు వాలి బలము, రావణుని బలమూ అసమాన్యము. కానీ హనుమంతుని బలముతో పోలిస్తే, వీరి బలము తక్కువే కదా ఎందుకంటే, రావణునికి, వాలికి బలంతో పాటు అహంభావము, పొగరు, ఇతరుల పట్ల తృణీకారభావము ఉన్నాయి. కాని హనుమంతునిలో బలము, శౌర్యము, దానికి తగ్గట్టు వినయము, విధేయతా, మంచి తనము, బుద్ధి, నీతి, కార్యసాధనము, ఇవన్నీ హనుమంతుని బలమును ఇనుమడింపజేసాయి.
నూరుయోజనముల దూరము ఉన్న సముద్రమును ఎలా దాటాలా అని దిగులుపడుతున్న వానరసేనల మాదిరి దిగాలు పడకుండా, తన వంతు ప్రయత్నం తాను చేసాడు. సముద్రమును దాటాడు. ఎంత వెదికినా సీత కనపడలేదు. కాని పట్టుదల మానలేదు. సీత దొరికే వరకూ వెదుకుతూనే ఉన్నాడు. సీతను చూచాడు ఆమెను ఓదార్చాడు. అదీ హనుమంతునిలో ఉన్న కార్యదీక్ష, పట్టుదల. ప్రతి మనిషిలో ఇవి ఉండాలి. రాక్షసులు తనను ఎదిరించినపుడు భయపడిపారిపోలేదు. తన బలపరాక్రమములతో వారిని ఎదిరించాడు. సంహరించాడు.
ప్రతీకారం తీర్చుకోడంలో కూడా హనుమంతుడు గట్టివాడు. దూతగా వచ్చిన వాడిని చంపమన్నాడు రావణుడు. తుదకు తోకకు నిప్పు అంటించమన్నాడు. నిప్పు అంటించి వదిలేసి ఉంటే తన దారిన తాను పోయేవాడు హనుమంతుడు. కాని, రాక్షసులు అమితోత్సాహంతో హనుమంతుని తోకకు నిప్పు అంటించి, డప్పులు కొట్టుకుంటూ ఊరేగించారు. లంకా నగరం అంతా తిప్పారు. అప్పుడు హనుమంతుడికి కోపం వచ్చింది. ఒక కొంపకు నిప్పు పెట్టాడు. అది లంకను దహించివేసింది. హనుమంతుడు చేసిన పనులను యమ, కుబేర, వరుణులు కూడా చేసినట్టు మనం వినలేదు. కేవలము హనుమంతుని బలపరాక్రమములు, బుద్ధికుశలత వల్లనే నేను నా సీతను, రాజ్యమును పొందగలిగాను అనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. మునీంద్రా! అసలు హనుమంతుడు లేకపోతే కనీసం సీత ఎక్కడ ఉన్నదీ నాకు తెలిసేది కాదు. ఇంతటి బలపరాక్రమములు బుద్ధికుశలత ఉన్న హనుమంతుడు, వాలికి సుగ్రీవునికి వైరము ఏర్పడప్పుడు ఎందుకు పారిపోయాడు. వాలిని ఎందుకు ఎదిరించి చంపలేదు. ఇదే నాకు అర్థం కావడం లేదు. దయచేసి నాకు హనుమంతుని వృత్తాంతము అంతా సవిస్తరంగా తెలియజేయండి." అని అడిగాడు.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ సమయంలో హనుమంతుడు రాముని పక్కనే ఉన్నాడు. అమాయకంగా రాముని వంక, అగస్త్యుని వంక చూస్తున్నాడు. హనుమంతుని వంక చూచాడు అగస్త్యుడు. చిరునవ్వు నవ్వి రామునితో హనుమంతుని వృత్తాంతమును ఇలా చెప్పసాగాడు. "రామా! ఈ హనుమంతుని విషయంలో నువ్వు చెప్పినది అంతా సత్యమే. బలపరాక్రమములలో బుద్ధికుశలతలో హనుమంతునికి సాటి ఎవరూ లేరు, రారు. కాని హనుమంతునికి ముని ఒకటి ఉంది. దాని ప్రభావంతో హనుమంతునికి తన బలం తన పరాక్రమము తనకు తెలియదు. ఒకరు చెబితేకాని తాను మహాబలవంతుడు అని తెలుసుకోలేడు. ఈ హనుమంతుడు తన బాల్యము నుండి అత్యంత సాహసోపేతమైన కార్యములు చేసాడు. అవన్నీ ఇతనికి గుర్తులేవు. అందుకని ఏమీ ఎరుగనట్టు అమాయకంగా కూర్చుని ఉన్నాడు. ఈ హనుమంతుని గురించి నీకు సవిస్తరంగా చెబుతాను విను.

మేరు పర్వతమును హనుమంతుని తండ్రి కేసరి పరిపాలిస్తున్నాడు. ఆ మేరు పర్వతము మీద సూర్య కిరణములు పడి బంగారు పర్వతము మాదిరి ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. కేసరి భార్య పేరు అంజనాదేవి. విధి వశాత్తు వాయుదేవుడు ఆమెతో సంగమించాడు. వాయుదేవుని కరుణ వలన అంజనాదేవికి హనుమంతుడు జన్మించాడు. పుట్టినప్పుడు హనుమంతుడు పచ్చని శరీర కాంతితో ప్రకాశించాడు. ఒకరోజు అంజనాదేవి పండ్లు తీసుకురావడానికి అడవికి వెళ్లింది. అప్పుడు హనుమంతునికి ఆకలి వేసింది. గట్టిగా ఏడిచాడు. అప్పుడు సూర్యోదయము అవుతూ ఉంది. సూర్యుడు మేరు పర్వతము మీద చిన్న గుండటి పండు మాదిరి ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఆకలిగా ఉన్న హనుమంతుడు ఆ ఫలమును అందుకొని తినవలెనని పైకి ఎగిరాడు. సూర్యుని వైపుపోతున్నాడు. అంత చిన్న బాలుడు సూర్యలోకము వంక ఎగురుతూ వెళ్లడం చూచి దేవతాగణములు ఆశ్చర్యపోయారు. చిన్న పిల్లవాడప్పుడే ఇంత వేగంగా ఎగురుతున్నాడు. ఇంక పెద్ద వాడైతే ఎంత వేగంగా ఎగురుతాడో అని ఆశ్చర్యపోయారు.

తన కుమారుడు అలా ఎగరడం చూచిన వాయుదేవుడు చిన్నవాడు ఎక్కడ సూర్యరశ్మికి కమిలిపోతాడో అని భయపడ్డాడు. పసివాడి వెంటనే ఉంటూ చల్లటి గాలి వీచ సాగాడు. ఆ బాలుడు ఫలము లాగా ఉన్న సూర్యుని పట్టుకోవాలని ఎగురుతూ సూర్యమండలం చేరుకున్నాడు. ముద్దుగా ఉన్న హనుమను చూచి సూర్యుడు కూడా చల్లబడి పోయాడు " పసివాడు....ఏదో తెలిసీ తెలియకుండా నా దగ్గరకు వచ్చాడు. ఇతనిని ఎందుకు బాధ పెట్టడం" అని అనుకున్నాడు సూర్యుడు. కాని ఆ సమయంలోనే రాహుగ్రస్త సూర్యగ్రహణం సంభవించింది. రాహువు సూర్యుని పట్టుకోడానికి వస్తున్నాడు. కాని సూర్యుని దగ్గరగా ఉన్న హనుమంతుని చూచాడు. "ఇదేమిటి. నేను సూర్యుని పట్టుకోకముందే మరొకడు పట్టుకున్నాడు. ఇదేమిటో ఇంద్రునితోనే తేల్చుకుంటాను.". అని రాహువు ఇంద్రుని దగ్గరకు వెళ్లాడు. ఇంద్రుని చూచి హేళనగా ఇలా అన్నాడు. "ఓ ఇంద్రా! సూర్యగ్రహణము రోజు నేను సూర్యుని పట్టుకోవాలి కదా! మరి ఈ రోజు సూర్యుని మరొకడుపట్టుకున్నాడు. నీకు తెలియకుండానే ఇదంతా జరిగిందా!

అమరనాథ అమర్

లోకాచారమునకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించడం త్రిలోకాధిపతివి నీకు తగునా! ఈ రోజు సూర్యగ్రహణము. నేను సూర్యుని పట్టుటకు వెళ్లాను. అప్పటికే మరొకడు అక్కడ ఉన్నాడు. మరి నేనేం చెయ్యాలో చెప్పు." అనినిష్ఠూరంగా అడిగాడు.

రాహువు మాటలు విన్న ఇంద్రుని అహం దెబ్బతింది. వెంటనే తన సింహాసనము మీది నుండి లేచాడు. ఐరావతమును ఎక్కి వజ్రాయుధమును చేత ధరించి సూర్యమండలమునకు వెళ్లాడు. రాహువు కూడా ఇంద్రుని వెంట వెళ్లాడు. కాని ఇంద్రుని కంటే కాస్త ముందుగా, అత్యుత్సాహంగా, సూర్యుడి దగ్గరకు వెళ్లాడు రాహువు. హనుమంతుడు రాహువును చూచాడు. అప్పటి దాకా సూర్యుని ఎరటి ఫలము అని పట్టుకున్న హనుమంతుడు, రాహువును మరొక చిన్న ఫలము అనుకున్నాడు. బాల్యచాపల్యము చేత సూర్యుని వదిలి పెట్టి రాహువును పట్టుకోడానికి రాహువు వెంట పడ్డాడు. హనుమంతుడు తన వెంట పడటం చూచి భయపడిన రాహువు వెనక్కుతిరిగి పరుగు లంకించుకున్నాడు. ఇంద్రుడి దగ్గరకు పోయి తనను రక్షించమని ఇంద్రుడి వెనక దాక్కున్నాడు. "ఇంద్రా! ఇంద్రా! నన్ను రక్షించు ఈ బాలకుడు నన్ను చంపడానికి వస్తున్నాడు"అని పెద్దగా అరిస్తున్నాడు. "భయపడకు. ఈ బాలకుని నేను సంహరిస్తాను" అని అభయం ఇచ్చాడు ఇంద్రుడు.

ఇంతలో హనుమంతుడు తెల్లగా ఉన్న ఐరావతమును చూచాడు. "అమ్మో ఇది అన్నిటి కన్నా పెద్ద పండు. ఇది నాకు కావాలి. దీనిని నేను పట్టుకుంటాను" అని ఐరావతము వెంట పడ్డాడు హనుమంతుడు. ఐరావతము వెంట పడ్డ బాలుని చూచి ముచ్చట పడ్డాడు ఇంద్రుడు. కాని ఐరావతమును, రాహువును, రక్షించాలనే ఉ ద్దేశంతో, కేవలం తన వజ్రాయుధము కొనతో హనుమంతుని కొట్టాడు. ఆ వజ్రాయుధము కొన హనుమంతుని ఎడమ దవడకు తగిలింది. ఆ దెబ్బకు బాలుడు అయిన హనుమంతుడు గిరా గిరా తిరుగుతూ నేల మీదికి పడిపోయాడు. చిన్న బాలుడు అని కూడా చూడకుండా వజ్రాయుధమును ప్రయోగించిన ఇంద్రుని మీద మండిపడ్డాడు వాయువు. వాయువు తన కుమారుడైన హనుమంతుని నేల మీద పడకుండా పట్టుకొని ఒక గుహలోకి ప్రవేశించాడు. వాయువు లేకపోవడంతో మూడు లోకములలో వాయు ప్రసారము ఆగిపోయింది. ప్రాణులకు ప్రాణవాయువు అందక విలవిలలాడుతున్నాయి. ఎవరికీ ఊపిరి ఆడటం లేదు. ప్రాణులు చచ్చిపోతున్నాయి. దేవతలకు హవిర్భాగములు అందడం లేదు. శబ్దప్రసారం ఆగిపోయింది. ఒకరి మాట ఒకరికి వినపడటం లేదు. ఈ మాదిరి ముల్లోకములు మూడు రోజులు నరకం అనుభవించాయి. ముల్లోకవాసులు అందరూ బ్రహ్మదేవుని వద్దకు పోయి మొరపెట్టుకున్నారు. "ఓ బహ్మదేవా! మూడు లోకములను, అందులో సమస్త ప్రాణులను నీవే సృష్టిచేసావు. ప్రాణులకు ఊపిరి ఆడటానికి వాయువును అధిపతిగా చేసావు. వాయుప్రసారం వలన లోకాలు బతుకుతున్నాయి. అకారణంగా వాయువు స్తంభించి పోయింది. ప్రాణులకు ఊపిరి ఆడటం లేదు. నీవే మమ్ములను రక్షించాలి." అని మొరపెట్టుకున్నారు.

బ్రహ్మదేవుడు ఏమి జరిగిందా అని ఆరా తీసాడు. విషయం అర్థం అయింది. "ఓ ప్రాణులారా మీకు ఊపిరి ఆడకపోవడానికి పెద్ద కారణమే ఉంది.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అది ఏమో చెబుతాను వినండి. వాయుదేవుని పుత్రుడు బాలుడు అయిన హనుమంతుని ఇంద్రుడు తన వజ్రాయుధముతో కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు ఆ బాలుడు చనిపోయాడు. అందుకు కోపించి వాయువు స్తంభించాడు. అందుకని మీకు ఊపిరి ఆడటం లేదు. అందుకని మనం అందరం వాయుదేవుని వద్దకు వెళ్లాము. నా వెంట రండి." అని అందరినీ తీసుకొని బ్రహ్మదేవుడు వాయుదేవుడు ఉన్న చోటికి వెళ్లారు. బ్రహ్మదేవుడి వెంట యక్ష, గంధర్వ, దేవ, ఋషి, కిన్నెర, కింపురుష,రాక్షస జాతులన్నీ బయలుదేరాయి. మానవులు సరేసరి అక్కడే ఉన్నారు. బ్రహ్మదేవుడు, వాయుదేవుని ఒడిలో నిర్జీవంగా పడుకుని ఉ న్న బాలుడిని చూచాడు. జాలిపడ్డాడు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది ఆరవ సర్గ.

బ్రహ్మదేవుడు రావడం చూచిన వాయుదేవుడు చనిపోయిన బాలుని ఎత్తుకొని లేచి నిలబడ్డాడు. బ్రహ్మదేవునికి పాదాభివందనం చేసాడు. బ్రహ్మదేవుడు వాయుదేవుని బుజాలు పట్టుకొని పైకి లేపాడు. తన అమృత హస్తంతో చనిపోయిన హనుమంతుని ఒళ్లంతా నిమిరాడు. బ్రహ్మదేవుని చేతి స్పర్శ తగలగానే హనుమంతుడు కదిలాడు. కళ్లు తెరిచాడు. చిరునవ్వు నవ్వాడు. హనుమంతుడు పునర్జీవితుడు అయ్యాడు.

తన కుమారుడు తిరిగి బతకడం చూచిన వాయుదేవుడు ఎంతో సంతోషించాడు. ఎవరూ చెప్పకుండానే ముల్లోకములలో వాయు ప్రసరణను ప్రారంభించాడు. అందరికీ ప్రాణవాయువు అందింది. ప్రాణులు అన్నీ యథాస్థితికి వచ్చాయి. ముల్లోకములలో జీవులు కళకళలాడాయి. ప్రాణులన్నీ తమతమ దైనందిన కార్యక్రమాలు చేసుకుంటున్నాయి. బ్రహ్మదేవుడు తనతో వచ్చిన దేవతా గణములను చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహేంద్రా! అగ్నిదేవా!వరుణ దేవా! కుబేరా! నేను చెప్పే మాటలను వినండి. మీకందరకూ తెలిసిన విషయమే అయినా మరలా చెబుతున్నాను. ఈ శిశువు సామాన్యుడు కాడు. దేవకార్యమును సాధించడానికి పుట్టాడు. కాబట్టి ఈ శిశువునకు మీరందరూ వరాలు ప్రసాదించండి." అని అన్నాడు.

ముందుగా మహేంద్రుడు తనమెడలోని బంగారు పద్మముల మాలను తీసి అందరికీ చూపించి ఇలా అన్నాడు. "నేను ప్రయోగించిన వజ్రాయుధముతో ఈ శిశువు దవడ భాగము వాచిపోయింది. అందుకని ఈ రోజునుండి ఈ వానర కుమారుడు "హనుమ" అనే పేరుతో పిలువబడతాడు. (హను: అంటే దవడ అని అర్థం.) అంతే కాకుండా ఈ వానర కుమారుడు నా వజ్రాయుధము చేత కూడా చావకుండా వరము ఇస్తున్నాను." అని అన్నాడు. ఇంతలో సూర్యుడు లేచి "నేను నా తేజములో నూరవ వంతు ఇతనికి ఇస్తున్నాను. ఇతనికి ఉపనయనము కాగానే నేను ఈ హనుమకు అన్ని శాస్త్రములు నేర్పుతాను. ఇతనిని మాటలలో చతురుని చేస్తాను." అని అన్నాడు. వరుణుడు హనుమకు పదిలక్షల సంవత్సరముల దీర్ఘాయువు ప్రసాదించాడు. తన మృత్యు దండము ఎన్నటికీ హనుమను తాకదని, ఇతనికి ఏ రోగమూ రాదనీ, ఏ యుద్ధములో కూడా ఇతనిని అపజయం వరించదని, యముడు వరం ఇచ్చాడు. (అందుకే హనుమను చిరంజీవి అని అంటారు.)

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

"నా గదాదండము ఇతనిని ఎన్నటికీ తాకదు. ఇతనికి నా చేతిలో చావు లేదు."అని కుబేరుడు వరం ఇచ్చాడు. విశ్వకర్మ ఆ బాలుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నేను తయారు చేసిన ఏ ఆయుధము కానీ, ఏఅస్త్రము కానీ, ఈ హనుమను చంపలేదు. ఇతడు దీర్ఘాయుష్మంతుడవుతాడు." అని వరం ఇచ్చాడు. పనిలో పనిగా బ్రహ్మదేవుడు కూడా "ఇతను బ్రహ్మాస్త్రము చేత కూడా కట్టబడడు. బ్రహ్మాస్త్రము కూడా ఇతనిని ఏమీ చేయలేదు." అని వరం ఇచ్చాడు. అందరూ అన్ని వరాలు ఇస్తుంటే హనుమ అమాయకంగా చిరు నవ్వు నవ్వుతున్నాడు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు వాయుదేవుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"వాయుదేవా! నీ కుమారుడు సామాన్యుడు కాడు. శత్రుభయంకరుడు. మిత్రులకు మిత్రుడు. శత్రువులకు శత్రువు. ఎంత దూరం అయినా వాయువేగంతో ఎగరగలడు. ఏ మాత్రం అలసట చెందడు. తన ఇష్టం వచ్చిన రూపం ధరించగలడు. ఇతని కీర్తి ముల్లోకములలో వ్యాపిస్తుంది. చిరంజీవిగా ఉంటాడు." అని పలికి బ్రహ్మదేవుడు దేవతాగణములు తమ తమ లోకములకు వెళ్లిపోయారు. వాయుదేవుడు హనుమను తీసుకొని అంజన వద్దకు వెళ్లాడు. హనుమను అంజనకు అప్పగించి, జరిగిన విషయములు అన్నీ అంజనకు చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

అప్పటికి హనుమ మంచి బాలుడు. మంచీ చెడు తెలియవు. పైగా తనకు ఎదురు లేదు అనే గర్వము. బాల్య చాపల్యము. ఇవన్నీ కలిసాయి. హనుమ మునుల ఆశమములలోకి జొరబడి వారి తపస్సులను పాడుచేయసాగాడు. యజ్ఞ పాత్రలను, గరిటెలను విరగొట్టేవాడు. యజ్ఞము చేయడానికి సమకూర్చుకున్న వస్తువులను పాడుచేసేవాడు. అతనిని ఏమీ అనడానికి వీలు లేదు. అతనికి బ్రహ్మ దేవుడు, ఇతర దేవతలు ఇచ్చిన వరముల గురించి తెలిసిన ఋషులు, మునులు హనుమ ఆగడాలను సహిస్తున్నారు. కాని దేనికైనా ఒక హద్దు ఉంటుంది కదా! ఆ హద్దు కూడా దాటాడు హనుమంతుడు. వారి సహనం, ఓర్పు నశించింది. హనుమంతునికి శాపం ఇచ్చారు. నీవు ఏ వరముల బలంతో ఇన్ని ఆగడాలు, అకృత్యాలు చేస్తున్నావో, ఆ బలము నీకు ఉందన్న సంగతి నీవు మరిచిపోతావు. నీవు సామాన్య వానరుడు మాదిరి ఉంటావు. ఎవరైనా నీ వరముల గురించి, నీ బలము గురించి నీకు గుర్తు చేసినప్పుడు మాత్రమే నీ బలపరాక్రమములు నీకు గుర్తుకువస్తాయి." అని శాపం ఇచ్చారు.

ఆ శాపం ప్రభావంతో హనుమంతుడు జరిగినది అంతా మరిచిపోయాడు. తాను కూడా ఒక సామాన్యమైన వానరము అనుకున్నాడు. శాంతంగా, అమ్మ మాట వింటూ, పెద్దల మాట వింటూ ఉంటున్నాడు.

ఇది ఇలా ఉండగా, ఋక్షరజసుడు అనే వానర రాజు ఉండేవాడు. అతనికి ఇద్దరుకుమారులు. వారి పేరు వాలి, సుగ్రీవుడు ఋక్షరజసుడు చాలా కాలము రాజ్యము పాలించి మరణించాడు. ఋక్షరజసుని తరువాత వాలి రాజ్యమునకు వచ్చాడు. సుగ్రీవుడు యువరాజు అయ్యాడు. వాలి, సుగ్రీవులు ఎంతో అన్యోన్యంగా ఉ ంండేవారు. వారి మధ్య ఏ మాత్రమూ మాట తేడా వచ్చేది కాదు. ఇద్దరూఒకే మాట మీద ఉంటూ రాజ్యపాలన చేసేవారు. అట్టి వాలి సుగ్రీవులకు అహంభావము, అపోహల వలన వైరము సంభవించింది.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ సమయంలో హనుమకు మహర్షుల శాపం వలన తన శక్తి ఏమిటో తనకు తెలియదు. అందుకని వాలిని ఎదిరించలేదు. సుగ్రీవుని మంత్రిగానే ఉండిపోయాడు. వాలి సుగ్రీవుని ముల్లోకములలో తరుముతున్నప్పుడు కూడా హనుమ సుగ్రీవుని వెంట ప్రాణభయంతో పరుగెత్తాడు కానీ ఎదిరించలేదు. ఎందుకంటే హనుమకు తనకు ఇవ్వబడిన వరములు, తనకు ఉన్న శక్తి గుర్తులేదు. అందుకనే హనుమ వాలితో యుద్ధం చేయలేదు.

రామా! నీ సందేహము తీరినది కదా! అటువంటి సద్గుణ సంపన్నుడు, బల పరాక్రమములు కల వాడు, బుద్ధిమంతుడు, నీతిమంతుడు, మాటల నేర్పుకలవాడు, గొప్ప ధైర్యవంతుడు, అయిన హనుమకు సాటి రాగల వాడు ఈ లోకంలో ఎవడన్నా ఉన్నాడా! రామా! ఈ హనుమంతుడు వ్యాకరణశాస్త్రమును సూర్యభగవానుని వద్ద అభ్యసించాడు. ఆ సమయంలో హనుమ సూర్యుని వెంట ఉదయాద్రి నుండి పశ్చిమాద్రి వరకూ ప్రయాణం చేసాడు. అంతే కాదు సకల విద్యలలోనూ హనుమ బృహస్పతికి సమానుడు. అటు బలపరాక్రమ ములలో కానీ, ఇటు శాస్త్ర పరిజ్ఞానములో కానీ హనుమకు సాటి రాగల వాడు ముల్లోకములలో ఎవరూ లేరు. నీకు రావణునితో యుద్ధములో సాయము చేయుటకు ఈ హనుమతో పాటు మైందుడు, ద్వివిదుడు, నీలుడు, తారుడు, అంగదుడు, నలుడు, రంభుడు ఇంకా అనేక మంది వానర వీరులు సృష్టింపబడ్డారు. ఇదీ హనుమ యొక్క వృత్తాంతము." అని అగస్త్యుడు రామునికి చెప్పాడు. తమ వెంట ఎంతగానో ఒదిగిఉండే హనుమ ఇంతటి గొప్పవాడా అని రాముడు, లక్ష్మణుడు ఆశ్చర్యపోయారు. "రామా! నీ దర్శనము కొరకు నీ వద్దకు వచ్చాము. నిన్ను చూచాము. మాకు చాలా సంతోషము అయింది. ఇంక మేము మా మా స్వస్థలములకు వెళ్తాము అని అన్నాడు అగస్త్యుడు,ఆయనతో వచ్చిన మునులు.

అప్పుడు రాముడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షీ! మీ దర్శనభాగ్యము వలన నేను, మా పితృదేవతలు, అందరమూ కృతార్థులమయ్యాము. మిమ్ములను నేను ఒక కోరిక కోరుతున్నాను. నేను ప్రజాపాలనకు తగిన చర్యలు తీసుకున్న తరువాత కొన్ని యజ్ఞములు యాగములు చేయ సంకల్పించాను. ఆ క్రతువులకు మీరు వచ్చి ఆధ్వర్యము వహించి నన్ను ధన్యుడిని చేయమని నా ప్రార్థన. మీకే సేవ చేసుకుంటూ నేను ధన్యతను పొందుతాను. నా ప్రార్థనను మన్నించి మీరు అప్పుడప్పుడు అయోధ్యకు వచ్చి తమరి దర్శన భాగ్యమును నాకు కలుగచేయవలసినదిగా ప్రార్థిస్తున్నాను." అని అన్నాడు రాముడు. రాముని ప్రార్థనను మన్నించారు ఆ ఋషులు. తరువాత రాముని అనుజ్ఞ తీసుకొని అందరూ తమ తమ స్వస్థలములకు వెళ్ళిపోయారు. తరువాత రాముడు ఋషులు చెప్పిన వాక్యములను తలచుకుంటూ అంత:పురమునకు వెళ్ళిపోయాడు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది ఏడవ సర్గ,

రాముడు అయోధ్యకు పట్టాభిషిక్తుడు అయిన తరువాత ఒక రోజు గడిచిపోయింది. మరునాడు రాముని మేల్కొలపడానికి వందిమాగధులు వచ్చి వేచి ఉన్నారు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వారందరూ రాముని గుణగణములను, ఇక్ష్వాకు వంశరాజుల కీర్తిని మృదుమధురంగా గానం చేస్తున్నారు. వారి స్తోత్రపాఠములను వింటూ రాముడు నిద్రలేచాడు. రాముడు కాలకృత్యములు తీర్చుకొని స్నానాదికములు ఆచరించాడు. అగ్నికార్యమును చేసాడు. తరువాత ఇక్ష్వాకు వంశరాజు అర్చించే దేవతార్చన గృహమునకు వెళ్లాడు. రాముడు దేవతలను, పితరులను, బ్రాహ్మణులను పూజించాడు. తరువాత మంత్రులు, సేనాధి పతులు, కులగురువు వసిష్ఠుడు, రాముని దగ్గరకు వచ్చారు. రాముని తమ్ములు లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు పక్కనే కూర్చున్నారు. సభాసదులు ఎవరికి ఉచితమైన ఆసనములలో వారు కూర్చున్నారు. తన నలుగురు మంత్రులతో విభీషణుడు రామునికి సమీపంలో ఆసీనుడు అయ్యాడు. పురప్రముఖులు, పౌరసంఘ ప్రతినిధులు వచ్చి రామునికి నమస్కరించారు. ఆ ప్రకారంగా రాముడు అయోధ్యానగర పాలనను చేపట్టాడు. ప్రజారంజకంగా పరిపాలన సాగిస్తున్నాడు.

వాస్తవానికి రామాయణ కథ ఇంతటితో పూర్తి అయింది. కాని కొంత మంది ఔత్సాహిక కవులు వాలి, సుగ్రీవుల పూర్తి వృత్తాంతమును కూడా చెప్పాలని సంకల్పించినట్టున్నారు. అందుకని కొన్ని సర్గలు అదనంగా చేర్చారు. కాని ఈ సర్గలకు వ్యాఖ్యాతలు ఎటువంటి వ్యాఖ్యలు రాయలేదనీ, ఇవి ప్రాచ్యప్రతిలో కూడా లేవని పండితుల అభిప్రాయము. దానికి కారణం కూడా ఉంది. అగస్త్యుడు ఆయనతో వచ్చిన ఋషులు, మునులు, రాముడు అడిగిన విషయములు అన్నీ చెప్పి, రాముడి సందేహములు అన్నీ తీర్చి రాముని వద్ద సెలవు తీసుకొని వెళ్లిపోయారు. కాని తరువాతి సర్గలో రాముడు అగస్త్యుని వాలి సుగ్రీవులకు ఆ పేర్లు ఎందుకు వచ్చాయని, వారి తల్లి తండ్రులు ఎవరని అడిగాడు. ఒక సారి రాముని వద్ద సెలవు తీసుకొని వెళ్లిపోయిన తరువాత, మరలా రాముడు అగస్త్యుని వాలిసుగ్రీవుల గురించి అడగడం అసందర్భంగా ఉంది. ఎందుకంటే, రామాయణంలో హనుమంతుని పాత్ర ప్రాధాన్యమయింది. అందుకని హనుమంతుని పుట్టుక గురించి ఆయన బాల్యం గురించి వాల్మీకి విపులంగా చెప్పారు. కాని వాలి, సుగ్రీవులకు అంత ప్రాధాన్యము ఇవ్వలేదు. అందుకని వారి పుట్టుకల గురించి వాల్మీకి ప్రస్తావించలేదు. కాని వాలి సుగ్రీవుల గురించి చెప్పక పోవడం అసంపూర్ణంగా ఉంటుందనే భావనతో కొందరు కవులు వారి వృత్తాంతములను కూడా చేర్చి ఉంటారు అని నా అభిప్రాయము. వారి కృషి అభినందనీయము. కాబట్టి, విషయ పరిజ్ఞానము కొరకు వీటిని కూడా ఇక్కడ పొందు పరుస్తున్నాను. చదవండి.)

ఉత్తర కాండము.

తరువాత చేర్చబడినవి ఐదు సర్గలు.

రాముడు అగస్త్యునితో ఇలా అన్నాడు. "అగస్త్య మహర్షి! తమరు చెప్పిన ప్రకారము ఋక్షరజస్సు వాలి సుగ్రీవుల తండ్రి కదా! మరి వారి తల్లి ఎవరు? ఆ అన్నదమ్ములకు వాలి, సుగ్రీవుడు అనే పేర్లు ఎలా వచ్చాయి?" అని అడిగాడు. అప్పుడు అగస్త్యుడు ఇలా చెప్ప సాగాడు. "రామా! వాలి సుగ్రీవుల పూర్వవృత్తాంతమును సవిస్తరముగా చెబుతాను విను. ఒక సారి నారదుడు లోక సంచారముచేస్తూ నా ఆశ్రమమునకు వచ్చాడు.

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నేను నారదుడికి అర్ఘ్య పాద్యములు ఇచ్చి సత్కరించాను. నీ మాదిరి నేను కూడా వాలి సుగ్రీవుల గురించి అడిగాను. నారదుడు నాతో ఈ విధంగా చెప్పాడు. "ఓ అగస్త్య మహర్షి! ఉత్తర దిక్కున మేరు పర్వతము ఉన్నది. అది బంగారు కాంతితో మెరుస్తూ ఉంటుంది. ఆ మేరు పర్వతము మీద బ్రహ్మ దేవుని దివ్య భవనము ఉంది. ఆ భవనములోనే బ్రహ్మ గారు దేవతలతో సభ చేస్తూ ఉంటాడు. ఒకసారి బ్రహ్మదేవుడు యోగాభ్యాసము చేస్తున్నాడు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవునికి కళ్లనుండి నీరు కారింది. బ్రహ్మదేవుడు ఆ కన్నీటి బొట్టును కొనగోటితో తీసి నేలమీద విదిల్చాడు. ఆ కన్నీటి బొట్టు నుండి ఒక వానరుడు పుట్టాడు.

ఆ వానరము బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి నిలబడింది. అప్పుడు బ్రహ్మ ఆ వానరముతో ఇలా అన్నాడు. "ఈ పర్వత శిఖరము మీద అనేక ఫల వృక్షములు ఉన్నాయి. ఆ వృక్షముల నుండి ఫలములు కోసుకొని తింటూ నువ్వు ఇక్కడే ఉండు. నీకు అంతా మంచి జరుగుతుంది." అని అన్నాడు. "అలాగే చేస్తాను" అని అన్నాడు వానరుడు. ఆ వానరము ఆ ఫల వృక్షముల మీద తిరుగుతూ దుముకుతూ ఫలములు తింటూ హాయిగా కాలం గడుపుతున్నాడు. ప్రతిరోజూ ఉదయము సాయంత్రము బ్రహ్మ సభకు వెళ్లి బ్రహ్మదేవుని దర్శనము చేసుకుంటూ ఉండేవాడు. వెళ్లేటప్పుడు కొన్ని ఫలములను తీసుకొని వెళ్లి బ్రహ్మదేవునికి సమర్పించేవాడు. అలా కొంత కాలం గడిచింది. ఒక రోజు ఆ వానరమునకు దాహం వేసింది. నీరు కోసరం వెదుక్కుంటూ వెళ్లిన ఆ వానరమునకు నిర్మల మైన జలము కల ఒక సరస్సు కనిపించింది. ఆ సరస్సులో జలము నిశ్చలంగా కదలకుండా ఉంది. ఆ వానరము నీళ్లు తాగడానికి ఆ సరస్సులోకి దిగబోతుంటే ఆ వానరానికి సరస్సులో తన ప్రతిబింబము కనిపించింది. "వామ్మో! వీడెవడో నాకు శత్రువు లాగా ఉన్నాడు. నా మాదిరి నేల మీద కాకుండా నీటిలో ఉంటున్నాడు." అని అనుకొన్నాడు. నీటితో తన ప్రతిబింబాన్ని చూచి అరిచాడు. ఆ ప్రతి బింబం కూడా అరిచింది. "వామ్మో వీడెవడో నన్ను అవమానిస్తున్నాడు. వీడు పరమ దుర్మార్గుడులా ఉన్నాడు. ఈ సరస్సులో వీడు నివసిస్తూ ఉంటాడు కామాల్ను. వీడిని ఎలాగైనా పట్టుకోవాలి" అని అనుకొన్నాడు.

సహజంగా ఉన్న వానరచాపల్యము చేత తన ప్రతి బింబాన్ని పట్టుకోడానికి ఆ సరస్సులోకి దూకాడు ఆ వానరుడు. సరస్సులో ఎవరూ కనపడలేదు. వెంటనే నీటిలోనుండి పైకిలేచాడు. ఆ వానరము ఒక అందమైన స్త్రీగా మారి పోయింది. అంతటి అందగత్తె మూడులోకములలో లేదు. ఆ స్త్రీ సాక్షాత్తు సరస్వతీ, లక్ష్మి, పార్వతి లాగా ప్రకాశిస్తూ ఉంది. ఆ సమయంలో ఇంద్రుడు బ్రహ్మసభనుండి స్వర్గానికి ఆమార్గంలో వెళుతున్నాడు. మార్గమధ్యములో ఆ స్త్రీని చూచాడు. అదే సమయంలో సూర్యుడు కూడా ఆ మార్గంలో వెళుతున్నాడు. సూర్యుడు కూడా ఆమెను చూచాడు. ఆమె కూడా దేవేంద్రుని, సూర్యుని చూచింది. ఆమెను చూచి దేవేంద్రునికి, సూర్యునికి మోహావేశము పుట్టింది. ఇద్దరి మనస్సులు కోరికలతో దహించుకుపోతున్నాయి. ఆ మోహావేశంలో ఇంద్రునికి వీర్య స్ఖలనము అయింది. ఇంద్రుని వీర్యము ఆమెవాలము మీద పడింది. . అప్పుడు ఆ స్త్రీ ఒక బలవంతుడైన వానరమును ప్రసవించింది. ఇంద్రుని రేతస్సు వాలము మీదపడింది కాబట్టి అతనికి వాలి అని పేరు వచ్చింది.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

దేవేంద్రుడికి మాదిరి సూర్యునికి కూడా రేతస్సు పతనం అయింది. ఆ రేతస్సు ఆమె కంఠము మీద పడింది. సూర్యుని రేతస్సు ప్రభావంతో ఆమె ఒక బలవంతుడైన కుమారుని ప్రసవించింది. రేతస్సు కంఠము మీద పడింది కాబట్టి అతని పేరు సుగ్రీవుడు (మంచి కంఠము కలవాడు) అని పేరు వచ్చింది.. రేతస్సు పతనం కాగానే మహేంద్రుడికి, సూర్యుడికి కామవాంఛలు తగ్గిపోయాయి. ఎవరి దారిన వారు వెళ్లారు.

పోతూ పోతూ ఇంద్రుడు వాలికి ఒక బంగారుమాలను బహూకరించి వెళ్లాడు. సూర్యుడు సుగ్రీవునికి హనుమంతుడు మిత్రుడు అవుతాడు అని వరం ఇచ్చి వెళ్లిపోయాడు. మరునాడు తెల్లవారగానే వాలి, సుగ్రీవులకు జన్మనిచ్చిన ఆ అందమైన స్త్రీ మరలా వానరంగా మారిపోయింది. తనకు పుట్టిన బలవంతుడైన వానరములను చూచింది. వాటికి తేనె ఆహారంగా ఇచ్చింది. ఆ వానరము పేరు ఋక్షరజస్సు. ఋక్షరజస్సు స్త్రీగా ఉన్నప్పుడు పుట్టిన వారే వాలి, సుగ్రీవులు. ఋక్షరజస్సు తన పుత్రులను తీసుకొని బ్రహ్మదేవుని వద్దకు వెళ్లాడు. బ్రహ్మదేవుడు వారిని కిష్కింధా పురమునకు పోయి వానరులకు రాజుగా కిష్కింధను ఏలుకోమన్నాడు. తన పక్కనే ఉన్న దేవదూతను పిలిచి అతనితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ దేవదూతా! నీవు వీరిని కిష్కింధా నగరమునకు తీసుకొని వెళ్లు. ఆ నగరము విశ్వకర్మ నిర్మించాడు. అది శత్రు దుర్భేద్యమైన నగరము. ఆ నగరంలో బంగారము, వజ్రములు, కోకొల్లలుగా ఉన్నాయి. ఆ నగరంలో కామరూపులైన రకరకాల వానరులు నివసిస్తున్నారు. నీవు వీరిని కిష్కింధకు తీసుకొని వెళ్లి ఆ వానరులకు పరిచయం చెయ్యి. ఆ వానరులకు రాజు ఇతనే అని చెప్పు. ఈ ఋక్షరజస్సును సింహాసనము మీద కూర్చోబెట్టి కిష్కింధకు రాజుగా పట్టాభిషిక్తుని చెయ్యి, వానరులందరూ ఇతనికి వశులై ఉండాలని నా ఆజ్ఞగా చెప్పు." అని అన్నాడు.

బ్రహ్మదేవుని ఆజ్ఞమేరకు ఆ దేవదూత ఋక్షరజస్సును, అతని కుమారులు అయిన వాలి సుగ్రీవులను తీసుకొని కిష్కింధకు వెళ్లాడు. బ్రహ్మదేవుని ఆజ్ఞానుసారము ఋక్షరజస్సును కిష్కింధకు రాజుగా పట్టాభిషిక్తుని చేసాడు. లోకంలో ఉన్న వానరులకు, భల్లూకములకు అతనిని రాజుగా ప్రకటించాడు. ఆ విధంగా ఋక్షరజస్సు వాలి, సుగ్రీవులకు తల్లి, తండ్రి తానే అయ్యాడు. కిష్కింధకు రాజు అయ్యాడు. వానరులకు, భల్లూకములకు అధిపతి అయ్యాడు. రామా! ఆ విధంగా వాలి సుగ్రీవులు ఋక్షరజస్సుకు జన్మించారు" అని అగస్త్యుడు రామునికి వాలి సుగ్రీవుల జన్మవృత్తాంతమును వినిపించాడు. రాముడు వాలి సుగ్రీవుల జన్మవృత్తాంతము విని ఆశ్చర్యచకితుడయ్యాడు. అప్పుడు అగస్త్యుడు రాముని తో ఇలా అన్నాడు. "రామా! ఇదే కాదు. ఇంకా ఆశ్చకరమైన విషయములు ఎన్నో ఉన్నాయి. అసలు రావణుడు సీతను ఎందుకు అపహరించాడో తెలుసా! దాని వెనుక ఒక పూర్వగాధ ఒకటి ఉంది. అది కూడా చెబుతాను విను. ఈ రావణుడు కృతయుగము నుండి ఉన్నాడు. ఆ కృతయుగంలో ఒక నాడు రావణుడు బ్రహ్మమానసపుత్రుడైన సనత్కుమారుని ఒకచోట కూర్చుని ఉండగా చూచాడు. రావణుడు సనత్కుమారుని చూడగానే రెండు చేతులు జోడించి నమస్కరించాడు. ఆయనతో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షీ! అన్ని యుద్ధములలో దేవతలు విజయం పొందుతుంటారు కదా, ఎవరిని ఆశ్రయించి వారు ఆ విధంగా విజయం

అమరనాథ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పొందుతున్నారు. దేవతలలో కెల్లా అత్యధికమైన బలము కలవాడు ఎవరు? బ్రాహ్మణులు ప్రతి నిత్యము ఎవరిని పూజిస్తూ ఉంటారు? యోగులు ఎవరిని ధ్యానిస్తూ ఉంటారు. నాకు ఈ సందేహాలు మనసులో మెదులుతున్నాయి. మీరు నా సందేహములను తీర్చమని కోరుకుంటున్నాను." అని అడిగాడు రావణుడు. దానికి సనత్కుమారుడు ఈ విధంగా సమాధానం చెప్పాడు. "ఎవరినైతే నువ్వు నిరంతరమూ ద్వేషిస్తున్నావో ఆ శ్రీమహావిష్ణువే లోక వ్యాపకుడు. ఈ విశ్వానికంతా ప్రభువు. ఆయన ఎప్పుడు పుట్టాడో ఎవరికీ తెలియదు. దేవతలే కాదు అసురులు కూడా ప్రతినిత్యము ఆయనను పూజిస్తూ ఉంటారు. ఆయన ఎల్లప్పుడూ నీళ్లలో పడుకొని ఉంటాడు. ఆయనను ధ్యానిస్తే సకల పాపములు హరించి పోతాయి. విష్ణువు నాభి నుండి పుట్టిన కమలములో నుండి బ్రహ్మదేవుడు స్వయంభువుగా జన్మించాడు. ఈ సకల చరాచర జగత్తును విష్ణువే సృష్టించాడు. ఆ విష్ణువు కొరకు యజ్ఞములు యాగములు చేస్తూ ఉంటారు. దైవత్వమును పొందుతూ ఉంటారు. అందరూ విష్ణువునే పూజిస్తూ ఉంటారు. ఈ విషయమునే వేదములు, పురాణములు, శాస్త్రములు ఘోషిస్తున్నాయి. విష్ణువు ధర్మపక్షపాతి. దేవతలు ధర్మపరులు అందుకని విష్ణువు దేవతల పక్షం వహించాడు. రాక్షసులను, దైత్యులను, అసురులను జయించాడు. అందుకే దేవతలు విష్ణువును ఆశ్రయించుకొని ఉంటారు. నిత్యమూ పూజిస్తూ ఉంటారు." అని అన్నాడు సనత్కుమారుడు. అప్పుడు రావణుడు ఇలా అడిగాడు. "ఓ మహర్షీ! విష్ణువు రాక్షసులను, అసురులను, దైత్యులను యుద్ధములో చంపుతుంటాడు కదా! వారి మరణానంతరము వారికి ఏ గతి కలుగుతుంది? వారు రావణుడు.

"యుద్ధములో దేవతల చేత చంపబడిన వాళ్లు అందరూ స్వర్గానికే వెళతారు. అందులో సందేహము లేదు. వారు సంపాదించుకున్న పుణ్యము అయి పోయిన తరువాత వారు చేసిన పాపకర్మములకు తగిన ఫలములను అనుభవిస్తారు. తరువాత మరలా మనుష్యలోకంలో పుడతారు. మరలా పాపపుణ్యాలు చేస్తారు. చనిపోయిన తరువాత వాటికి తగిన ఫలములను అనుభవిస్తారు. ఈ ప్రకారంగా జనన మరణ చక్రంలో తిరుగుతూ ఉంటారు. కాని శ్రీమహావిష్ణువు చేతిలో మరణించిన వారు నేరుగా వైకుంఠమునకు వెళతారు. వారికి ఇంక పుట్టుక చావు లేదు. అందుకనే శ్రీమహావిష్ణువుకు కోపం వచ్చినా అది ఎదుటి వారికి వరంగా పరిణమిస్తుంది." అని అన్నాడు సనత్కుమారుడు. అప్పుడు రావణునికి ఒక ఆలోచన వచ్చింది. ఈ విధంగా పుట్టడం చావడం మరలా పుట్టడం కన్నా ఒకే సారి శ్రీమహావిష్ణువు చేతిలో మరణిస్తే ఇంక చావుపుట్టుకలు ఉండవు కదా. శ్రీమహావిష్ణువు చేతిలో చావడం ఎలాగా! అని ఆలోచించాడు. రావణుడు ఇలా ఆలోచిస్తూ ఉండగా, సనత్కుమారుడు రావణునితో ఇలా అన్నాడు. 'రావణా! నీ మనసులో మెదిలో భావాలు నాకు అర్థం అయ్యాయి. నీ కోరిక సిద్ధిస్తుంది. కాని కొంతకాలం ఆగాలి." అని అన్నాడు. రావణుని మనసు తృప్తి పడింది. అసలు ఆవిష్ణువు గురించి తెలుసుకోవాలి అని అనుకున్నాడు రావణుడు.

"ఓ మహర్షీ! మీరు శ్రీమహావిష్ణువు గురించి చెప్పారు కదా! ఆయన ఎలా ఉంటాడు? ఆయనను ఎలా గుర్తు పట్టాలి?" అని అడిగాడు. అప్పుడు సనత్కుమారుడు రావణునితో ఇలా అన్నాడు. "శ్రీమహావిష్ణువు సర్వవ్యాపకుడు. అంతటా

నధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

"శ్రీమహావిష్ణువు సర్వవ్యాపకుడు. అంతటా ఉన్నాడు. ఇక్కడ ఉన్నాడు అక్కడ లేడు అన్న మాట లేదు. కాని మన ఇంద్రియములకు గోచరము కాడు. కంటితో చూడలేము. కాని ఈ చరాచర జగత్తు అంతటా తానే అయి ఉన్నాడు. అందుకని ఇక్కడ ఉన్నాడు అక్కడ లేడు అని చెప్పలేము. ఆయనకు ఒక రూపము లేదు. అన్ని రూపములు ఆయనవే! భూమి, స్వర్గము, పాతాళము, పర్వతములు, కొండలు, నదీనదములు, అరణ్యములు, జనపదములు, నగరములు అన్ని చోట్లా నిండి నిబిడీకృతమై ఉన్నాడు శ్రీమహావిష్ణువు. ఆయన స్వరూపము ఓంకారము. ఆయన స్థావరము సత్యము, ధర్మము. ఆయనే సకల దేవతలస్వరూపము. ఈ భూమిని తన తలమీద ధరించిన ఆదిశేషువుకూడా ఆయన స్వరూపమే. మనకు సంభవించే పగలు, రాత్రి, మాసములు, సంవత్సరములు, కాలము అన్నీ ఆయనే. ఆయన కాలస్వరూపుడు. మనము నిత్యము చూచే సూర్యుడు, చంద్రుడు ఆయనే. యముడు, వరుణుడు, వాయువు, అగ్ని, రుద్రుడు, ఇంద్రుడు, పంచభూతములు అన్నీ ఆయన స్వరూపాలే. ఆయన అవినాశి. నాశనము లేని వాడు. నిత్యుడు. ఆయనను ప్రార్థిస్తే ఈ సంసార దు:ఖముల నుండి బయటపడేస్తాడు.

ఆయన ఈ సమస్త జగత్తును ప్రకాశింపచేస్తున్నాడు. ఈ లోకములను సృష్టించి, పోషించి, లయం చేసే కర్త ఆయనే. సృష్టి స్థితి లయాలు ఆయనకు ఒక ఆటవంటిది. సర్వవ్యాపి అయిన విష్ణువు గురించి ఎంత చెప్పినా తక్కువే. ఆఖరుకు మేఘాలలో దాగి ఉన్నమెరుపు, ఉరుము కూడా ఆయనే. ఆయనను మానవ రూపంలో దర్శించాలంటే ఆయన మేఘము వలె శ్యామల వర్ణంలో ఉంటాడు. ఆయన కళ్లు తామర రేకుల వలె ఉంటాయి. ఆయన వక్షస్థలము మీద శ్రీవత్సము అనే పుట్టు మచ్చ ఒకటి ఉంటుంది. యుద్ధములో విజయమును, అందరికీ ఐశ్వర్యమును ప్రసాదించే లక్ష్మీదేవి ఆయన వక్షస్థలములో కొలువుదీరి ఉంటుంది. ఆ విష్ణుస్వరూపమును దేవ, దానవ,గంధర్వ, యక్ష, మానవులు ఎవరూ చూడలేరు. కేవలం ఆయన అనుగ్రహం ఉంటేనే చూడగలరు. ఆ విష్ణువు అనుగ్రహం లేకుండా, ఎన్ని యజ్ఞాలు చేసినా, యాగాలు చేసినా, ఎంత తపస్సు చేసినా, ఎన్ని దానాలు ధర్మాలు చేసినా విష్ణువును చూడ్డం సాధ్యం కాదు. కాబట్టి ముందు ఆ విష్ణువు అనుగ్రహానికి పాత్రులవడం అత్యంత ముఖ్యం. దానికి ఒకటే మార్గం. పూర్తిగా ఆ విష్ణువుకు తనను తాను అర్పించుకోవడం. ఆయనమీదనే మనసు నిలపడం. ఆయననే తన రక్షకుడుగా భావించడం. చేసిన పాపములను పుణ్యకార్యములతో ప్రక్షాళన చేసుకోవడం. కొత్త పాపాలు చేయకుండా ఉండటం. ఆ విష్ణువు మీద అచంచలమైన భక్తి విశ్వాసం కలిగి ఉండటం. ఈ మార్గం ద్వారానే విష్ణువును చూడగలరు.

ఓ రావణా! నీవు విష్ణువును చూడాలి అని అంటున్నావు కాబట్టి నీకు ఒక మార్గం చెబుతాను విను. ఇప్పుడు కృతయుగము నడుస్తూ ఉంది. కృత యుగము అయిపోగానే త్రేతాయుగము వస్తుంది. అప్పుడు విష్ణువు ఇక్ష్వాకు వంశములో దశరథ మహారాజు అనే క్షత్రియుడు అయోధ్యను రాజధానిగా చేసుకొని పరిపాలన చేస్తుంటాడు. ఆయనకు కుమారుడుగా రాముడు అనే పేరుతో విష్ణువు లోక కల్యాణము కొరకు జన్మిస్తాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ రాముడు గొప్ప బలశాలి బుద్ధిశాలి. పరాక్రమ వంతుడు. ధైర్య సాహసములు కలవాడు. విష్ణువు నరుడిగా రాముడు అనే పేరుతో అవతరిస్తాడు. రామునికి జనకుడు అనే మిథిలా నగర చక్రవర్తి కూతురు సీత అనే కన్య భార్య అవుతుంది. సాక్షాత్తు లక్ష్మీ దేవి సీతగా అవతరించి రాముని వివాహం చేసుకుంటుంది. సీత రాముని విడిచి పెట్టి క్షణకాలం కూడా ఉండలేదు. కాలవశమున, రాముని తండ్రి దశరథుడు రాముని అడవులకు పంపుతాడు. అప్పుడు రాముడు దండకారణ్యములో పర్ణశాల నిర్మించు కొని, తన భార్య సీత, తమ్ముడు లక్ష్మణునితో సహా అందులో నివసిస్తూ ఉంటాడు. రావణా! ఇదీ విష్ణుమూర్తి ప్రభావము." అని చెప్పాడు సనత్కుమారుడు. అప్పటి నుండి రావణుని మనసులో ఒక ఆలోచన మెదిలింది. మామూలుగా మరణిస్తే మరలా పుట్టక తప్పదు. అదే విష్ణువు చేతిలో మరణిస్తే ఈ జనన మరణ చక్రం నుండి విముక్తి కలుగుతుంది. శాశ్వత వైకుంఠలోక ప్రాప్తి కలుగుతుంది. కాబట్టి రామావతారంలో విష్ణువుతో వైరం ఎలా పెట్టుకోవాలి. విష్ణువు చేతిలో ఎలా మరణించాలి అని ఆలోచించసాగాడు. " అని అగస్త్యుడు రాముడికి రావణుని వృత్తాంతము చెప్పాడు. ఇది విని రాముడు ఆశ్చర్యపోయాడు. "ఓ మహర్షీ! తరువాత ఏం జరిగింది వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు.

అప్పుడు అగస్త్యుడు ఇలా చెప్పసాగాడు. "తరువాత ఏముంది. నీతో ఎలా వైరం పెట్టుకోవాలా అని ఆలోచించిన రావణుడు, నువ్వు, సీత, లక్ష్మణుడు ఒంటరిగా దండకారణ్యంలో ఉన్నట్టు తెలుసుకున్నాడు. నిన్ను, లక్ష్మణుని మారీచుని సాయంతో బయటకు పంపి, నీ భార్య సీతను అపహరించి, నీకు ఆగ్రహం తెప్పించాడు. నీతో వైరం పెంచుకున్నాడు. రామా! రావణునినైజం నీకు తెలిసినదే కదా! అతనికి బలం, పరాక్రమం ఉంది. అందుకు తగ్గట్టు బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరాల ప్రభావం కూడా ఉంది. అందుకని లోకంలో ఉన్న రాజులందరినీ యుద్ధానికి పిలిచేవాడు. వారితో యుద్ధం చేసి ఓడించి తనకు దాసులుగా చేసుకొనే వాడు. వారి వద్ద ఉన్న కన్యలను అపహరించేవాడు. ఆ ప్రకారంగా జైత్రయాత్ర సాగిస్తున్న రావణునికి ఒక రోజు నారదుడు తారసిల్లాడు. రావణుడు నారదునికి నమస్కరించాడు. నారదుని ఇలా అడిగాడు. "ఓ నారద మహర్షీ! తమరు ముల్లోకములు సంచరిస్తూ ఉంటారు కదా! నాతో యుద్ధం చేసి గెలవ గల యోధుడు ఎవరైనా ఉన్నాడా! ఉంటే వాడు ఎక్కడ ఉంటాడో చెప్పండి" అని అడిగాడు. ఆ మాటలు విన్న రావణుడు నారదునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ దానవేంద్రా! క్షీరసముద్రము దగ్గర ఒక ద్వీపము ఒకటి ఉంది. ఆ ద్వీపములో నివసించే మానవులు తెల్లగా ఉంటారు. వారి శరీరాలు భారీగా ఉంటాయి. వారు మాట్లాడుతుంటే ఉరిమినట్టు ఉంటుంది. వారు చాలా ధైర్యవంతులు. పరాక్రమవంతులు. వారు నీతో యుద్ధము చేయడానికి సమర్థులు అని నా అభిప్రాయము." అని అన్నాడు నారదుడు.

అప్పుడు రావణునికి ఒక అనుమానం వచ్చింది. "ఓ మహర్షీ! ఆ ద్వీపంలో అంతటి మహావీరులు తెల్లటి దేహాలతో ఎలా పుట్టారు. వారు అక్కడే ఎందుకు నివాసం ఉంటున్నారు." అని అడిగాడు. "ఏమీ లేదు రావణా! వారందరూ నారాయణుని భక్తులు.

అమరనాథ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వారు ఎల్లప్పుడూ నారాయణ నామం జపిస్తూ, నారాయణుని గురించి తలుచుకుంటూ, ఏ చీకూ చింతా లేకుండా బతుకుతున్నారు. వారికి అదే ఉత్తమ గతి. నీకో విషయం తెలుసా! సతతం నారాయణ నామస్మరణ చేస్తూ నారాయణుని మనసులో ధ్యానించే వారికే ఆ శ్వేతద్వీపంలోకి ప్రవేశం కలుగుతుంది. అలాంటి వారే అక్కడ ఉండడానికి అర్హులు. మానవుల పూర్వపుణ్యఫలము చేతనే వారికి శ్వేతద్వీప నివాసము సిద్ధిస్తుంది. అంతే కాకుండా విష్ణువు చేతిలో, విష్ణువు సంధించిన బాణములతో మరణించిన వారికి కూడా ఈ శ్వేతదీములో నివాసము లభిస్తుంది. శ్వేత ద్వీప నివాసము యజ్ఞములు చేస్తే, యాగములు చేస్తే తపస్సు చేస్తే పొందలేరు. కేవలము వారి వారి పుణ్యఫలములచేత, విష్ణువు చేతిలో మరణించడం చేతనే పొందగలరు." అని చెప్పాడు నారదుడు. వెంటనే రావణుడు "అలాగైతే నేను వెంటనే ఆ శ్వేతద్వీపమునకు పోయి విష్ణువుతో యుద్ధమే చేసి ఆయన చేతిలో మరణించి శాశ్వతముగా శ్వేత ద్వీప నివాసము పొందుతాను." అని మనసులో అనుకొన్న రావణుడు. శ్వేత ద్వీపానికి బయలుదేరాడు. రావణుని దూకుడు చూచి నారదుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. అక్కడ ఏంజరుగుతుందో చూద్దామని నారదుడు కూడా శ్వేతద్వీపానికి వెళ్లాడు. రావణుడు తన రాక్షస సేనలతో మంత్రులతో సేనాపతులతో శ్వేతద్వీపానికి చేరుకున్నాడు.

ఆ శ్వేత ద్వీపము మహా తేజస్సుతో ప్రకాశిస్తూ ఉంది. రావణుని పుష్పక విమానము ఆ ద్వీపం దరిదాపులకు కూడా వెళ్లలేకపోయింది. ఆ శ్వేతద్వీప మహత్తును చూచి రావణుని మంతులు సేనాపతులు వణికిపోయారు. "రాజా! మా వల్ల కావడం లేదు. శరీరాలు పట్టు తప్పుతున్నాయి. స్పృహ తప్పిపోతూ ఉంది. ఈ పరిస్థితులలో మేము యుద్ధం చేయలేము." అని విన్నవించుకున్నారు. రావణునికి ఏమీ తోచలేదు. పుష్పకము కదలడం లేదు. మంత్రులు సేనాపతులు,సైన్యము యుద్ధం చేయమని మొరాయిస్తున్నారు. అందుకని రావణుడు మొండి ధైర్యంతో పుష్పకము దిగి, ఒంటరిగా ఖడ్గం చేత ధరించి శ్వేతద్వీపము వైపు వెళ్లాడు. ఇంతా చేస్తే ఆ శ్వేతద్వీపంలో అంతా ఆడవాళ్లు ఉన్నారు. అత్యంత సౌందర్యంతో మెరిసిపోతున్నారు. అందులో ఒక స్త్రీ రావణుని చేయి పట్టుకొని "నీవు ఎవరు? ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావు? నీ తల్లి తండ్రులు ఎవరు? నిన్ను ఇక్కడకు ఎవరు పంపారు?" అని ప్రశ్నల వర్షం కురిపించింది. ఒక ఆడది తనను అన్ని ప్రశ్నలు వేయడం సహించలేక పోయాడు రావణుడు. కోపంతో ఊగిపోయాడు. "నేను విశ్రవసుని పుత్రుడను. పులస్త్య బ్రహ్మ పౌత్రుడను. రావణుడను. నాకు యుద్ధము అంటే ప్రాణం. నేను యుద్ధం చేయడానికి ఇక్కడకు వచ్చాను. కాని ఇక్కడ నాతో యుద్ధం చేయగల మగాడు కనిపించడం లేదు." అని అన్నాడు. ఆ మాటలకు ఆ స్త్రీలు కిలా కిలా నవ్వారు. నీతో యుద్ధం చేయడానికి మగాళ్లు కావాలా! మేము లేమా!" అంటూ ఆ స్త్రీ రావణుని చిన్న పిల్ల వాడిని పట్టుకున్నట్టు రెండు చేతులతో నడుము దగ్గర పట్టుకొని పైకి ఎగరేసింది. రావణుడు బాలుని మాదిరి పైకి ఎగిరాడు. ఆ ఎగిరిన రావణుని మరొక స్త్రీ పట్టుకుంది. ఆ స్త్రీ రావణుని మరలా పైకి ఎగరేసింది. మరొక స్త్రీ పట్టుకొంది. అలా ఆ స్త్రీలందరూ రావణుని బంతిలా ఎగరేస్తూ పట్టుకుంటూ ఆడుకున్నారు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అందులో ఒకామె "ఒసేయ్! వీడికి పదితలలు, ఇరవై చేతులు ఉన్నాయే. వీడు పురుగులా ఉన్నాడే. వీడిని పట్టుకుంటాను చూడు" అంటూ రావణుని చిన్న పురుగును పట్టుకున్నట్టు పట్టుకొని గిరాటేసింది. రావణుని మరొక స్త్రీ పట్టుకొని పైకి విసిరేసింది. అలా రావణునితో వారందరూ ఆడుకుంటున్నారు. ఈ హింసను తట్టుకోలేక రావణుడు ఒక స్త్రీ చేతిని పట్టుకొని పళ్లతో కొరికాడు. "ఛీ ఛీ" అంటూ ఆ స్త్రీ రావణుని విసిరేసింది. అది చూచి మరొక స్త్రీ రావణుని పురుగును పట్టుకున్నట్టు పట్టుకొని ఆకాశంలోకి ఎగిరింది. రావణుని కోపం మిన్నుముట్టింది. ఆ స్త్రీని కూడా రావణుడు గోళ్లతో పీకాడు. "ఛీ పాడు" అంటూ ఆ స్త్రీ రావణుని విదిలించి కొట్టింది. ఆ విదిలించిన వేగానికి రావణుడు సముద్రంలో పడిపోయాడు. ఆ విధంగా రావణుని ఈ స్త్రీలు బంతాట ఆడుకున్నారు. రావణుని అవస్త చూచిన నారదుడు రావణుని ఎదుట నిలిచి పెద్దగా నవ్వుతూ నృత్యం చేసాడు." అని చెప్పాడు అగస్త్యుడు. ఈ కథంతా విని రాముడు ఆశ్చర్యపోయాడు. అగస్త్యుడు రాముని చూచి ఇలా అన్నాడు. " రామా! ఇన్ని అవస్థలు పడ్డ రావణుడు నీ చేతిలో మరణించడానికే నీ భార్య సీతను అపహరించాడు. రావణుడికి నీవే నారాయుడివి అని తెలుసు. నీవు రాక్షససంహారము కొరకు రాముడిగా అవతరించావు అని కూడా తెలుసు. కానీ నీవే నీ అవతార రహస్యమును తెలుసుకోలేక పోతున్నావు.

కాబట్టి రామా! ఇప్పటి కన్నా నీవు విష్ణువు అవతారము అని తెలుసుకో! నీవు త్రికాలములు తెలిసిన వాడవు. నీవు మూడు వేదములతో కీర్తింపబడుతున్నావు. మూడు అడుగులు బలిని దానం అడిగి మూడులోకములు ఆక్రమించావు. నీవు సనాతనుడవు అయిన విష్ణువు. లోక కల్యాణార్థము రామునిగా అవతరించావు. దేవతల కార్యములు నిర్వర్తించావు. లోక కంటకుడైన రావణుని, పుత్ర,మంత్రి, సామంత,పరివార సమేతంగా వధించావు. లోక కల్యాణము చేకూర్చావు. నీవు చేసిన పని వలన దేవతలు, ఋషులు, మునులు ఎంతో సంతోషించారు. ఇప్పుడు ముల్లోకములు రాక్షసుల వలన ఎలాంటి భయం లేకుండా ప్రశాంతంగా జీవిస్తున్నాయి. నీ భార్య సీత సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి అవతారము. నీ కొరకే ఆమె జనకుని ఇంట జన్మించింది. రావణుడు సీతను లంకలో ఉంచి జాగ్రత్తగా రక్షించాడు. ఒక తల్లిని కొడుకు ఎలా చూచుకుంటాడో అలా చూచుకున్నాడు రావణుడు. పూర్వము ఈ కథను సనత్కుమారుడు రావణునికి చెబితే, నారదుడు నాకు చెప్పాడు." అని అగస్త్యుడు రామునికి రావణ వృత్తాంతమును సవిస్తరంగా చెప్పాడు. రామ లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు ఈ కథవిని ఆశ్చర్యపోయారు. సీతాపహరణం వెనుక ఇంత కథ ఉందా అని అనుకున్నారు. ఈ కథవిన్న సుగ్రీవుడు మొదలగు వానర ప్రముఖులు, విభీషణుడు, అతని మంత్రులు, రాముని సామంత రాజులు, పుర ప్రముఖులు అందరూ ఆనంద పరవశులయ్యారు. అప్పుడు అగస్త్యుడు రాముని వద్ద సెలవు తీసుకొని తన ఆశ్రమమునకు వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తర కాండము
ముప్పది ఎనిమిదవ సర్గ.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇక్ష్వాకు కులతిలకుడైన శ్రీరామచంద్రుడు అయోధ్యానగరానికి పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు. ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పరిపాలిస్తున్నాడు. ఎవరికి తగిన పనులను వారికి అప్పగిస్తూ అందరి చేతా పనులు చేయించు కుంటున్నాడు. ఇలా కొన్ని రోజులు గడిచాయి. పట్టాభిషేక మహోత్సవము నకు వచ్చిన ఆహుతులందరూ ఎవరి నగరములకు వారు వెళ్లిపోయారు. ఒక రోజు రాముడు తన మామగారు జనకమహారాజును చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ జనకమహారాజా! మీ ఆశీస్సులవలననే నేను రాక్షస సంహారం చేయగలిగాను. మీ ఆశీస్సుల వలననే నేను అయోధ్యారాజ్యమును జనరంజకంగా పరిపాలిస్తున్నాను. మా ఇక్ష్వాకు వంశస్థులకు, మిథిలా నగర వాసులకు కల సంబంధము అద్వితీయము. మీరు నాచే ఇవ్వబడే కానుకలను స్వీకరించండి. భరతుడు మిథిలా నగరం వరకూ మీకు సాయంగా మీతో వస్తాడు." అని అన్నాడు. జనకుడు సరే అన్నాడు. మిథిలకు ప్రయాణము అయ్యాడు. రాముడు తనకు ఇచ్చిన బహుమతులను రత్నములను, బంగారమును, విలువగల వస్తువులు అన్నింటినీ తన కుమార్తెలకు ఇచ్చాడు. జనకుడు మిథిలకు వెళ్లిపోయాడు.

తరువాత భరతుని మేనమామ అయిన కేకయ రాజును చూచి రాముడు ఇలా అన్నాడు. "నీ ఆశీర్వాదము వలననే భరతుడు ఇన్నాళ్లు రాజ్యపాలన చేసాడు. తరువాత నాకు రాజ్యము అప్పగించాడు. ఇప్పుడు యువరాజుగా నాతో పాటు పాలనా బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. ఇదంతా మీ శుభాశీస్సులవలననే జరిగింది. కేకయ దేశములో మీ తండ్రిగారు మీ కొరకు అనుదినము ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. నా శక్తి కొలది మీకు ధనము, బంగారము, మణిమాణిక్యాదులు బహుమతిగా ఇస్తున్నాను. వాటిని తీసుకొని లక్ష్మణుడు తమ వెంట వస్తున్నాడు." అని అన్నాడు రాముడు. దానికి భరతుని మేనమామ యుధాజిత్తు ఇలా అన్నాడు. "రామా! నాకెందుకయ్యా ఈ బహుమానములు. అవన్నీ ఇక్కడే ఉండనీ." అని అన్నాడు. తరువాత రాముని వద్ద సెలవు తీసుకొని యుధాజిత్తు కేకయ రాజ్యమునకు వెళ్లిపోయాడు. ఆయనకు తోడుగా లక్ష్మణుడు ఆయన వెంట వెళ్లాడు. తరువాత కాశీరాజు ప్రతర్ధనుడిని చూచి రాముడు ఇలా అన్నాడు. "రాజా! మీ సహాయ సహకారముల వలన భరతుడు ఈ 14 ఏళ్లు రాజ్యపాలన చేయగలిగాడు. ఇన్నాళ్లు అయోధ్యలో ఉండటం వలన అక్కడ కాశీ రాజ్యములో పరిపాలన సక్రమంగా జరుగుతున్నట్టు లేదు. అందుకని తమరు కాశీరాజ్యమునకు వెళ్లడం ఉత్తమం." అని కాశీరాజుకు అనేక బహుమానములు ఇచ్చాడు. ఆ బహుమానములను తీసుకొని కాశీరాజు వారణాసికి ప్రయాణమై వెళ్లాడు.

తరువాత తనకు సామంతులు, పట్టాభిషేక మహోత్సవమును చూడటానికి వచ్చిన 300 మంది రాజులను చూచి రాముడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ రాజోత్తములారా, మీ అందరి శుభాశీస్సులతో నేను రాక్షస సంహారము చేయగలిగాను. మీ అందరి సహాయ సహకారాలు లేకుండా నేను ఏమీ చేయగలిగే వాడిని కాదు. నేను దండకారణ్యములో ఉండగా రావణుడు సీతను అపహరించాడు అని తెలిసిన భరతుడు నాకు సాయంగా మిమ్ములను అందరినీ పిలిపించాడు. కాని నాకు మీ సాయము తీసుకోవలసిన అవసరములేదు. అందుకని ఈ సంవత్సర కాలము మీరు ఇక్కడే ఉండిపోయారు.

అమరనాథ అమర్

ఇంక మీరు మీ మీ రాజ్యములకు వెళ్లండి." అని అన్నాడు రాముడు. రాముని మాట మేరకు అందరూ వారి వారి రాజ్యములకు వెళ్లిపోయారు.

ఉత్తరకాండము
ముప్పది తొమ్మిదవ సర్గ.

అయోధ్యనుండి వెళ్లిన ఆ రాజులు రామునికి యధాతథముగా కానుకలు కప్పములు పంపారు. ఆ రాజులను అనుసరించి వెళ్లిన భరత శత్రుఘ్నులు ఆ కానుకలు అన్నీ అయోధ్యకు తీసుకొని వచ్చారు. రామునికి ఇచ్చారు. రాముడు ఆకానుకలను అన్నీ సుగ్రీవునికి, విభీషణునికి, వానర వీరులకు పంచి ఇచ్చాడు. తరువాత రాముడు అంగదుని, హనుమంతుని చూచి సుగ్రీవునితో ఇలా అన్నాడు. "సుగ్రీవా! వాలి పుత్రుడు అయిన అంగదుడు నీకు కూడా కుమారుడే. ఈ హనుమంతుడు నీకు సచివుడు. వీరికి కూడా నీకు చేసిన సత్కారములే చెయ్యాలి." అని పలికిన రాముడు అంగదునికి, హనుమకు తన ఒంటి మీద ధరించిన అమూల్యములైన రత్నహారములను తీసి అంగదునికి హనుమకు ధరింపచేసాడు. తరువాత రాముడు వానర వీరులైన నీలుడు, నలుడు,కేసరి, కుముదుడు, గంధమాధనుడు, సుషేణుడు, పనసుడు, మైందుడు, ద్వివిదుడు, జాంబవంతుడు, గవాక్షుడు, వినతుడు, ధూమ్రుడు, వలీముఖుడు ప్రజంఘుడు, సంనాదుడు,మహాబలుడు, దధీముఖుడు, ఇంద్రజానుడు తదితర వానర వీరులను పేరుపేరునా పిలిచి సత్కరించాడు రాముడు. వారితో ఇలా అన్నాడు.

"ఓ వానరవీరులారా! మీ వలననే నేను ఈ మహత్కార్యమును చేయగలిగాను. మీరే లేకపోతే నాకు సీత జాడ తెలిసేది కాదు. ఈ యుద్ధము జరిగేది కాదు. మీరందరూ నాకు సోదర సమానులు. మీ నాయకుడు సుగ్రీవుడు ధన్యుడు." అని వారిని పిలిచి ప్రేమతో వారినందరినీ విడివిడిగా కౌగలించుకున్నాడు. తరువాత ఆ వానర వీరులు, వానరులు కొంత కాలము అయోధ్యలో ఉన్నారు.

ఉత్తర కాండము
నలుబదియవ సర్గ.

ఆ ప్రకారంగా వానరులు వానర వీరులు అయోధ్యలో సకలసౌకర్యములు అనుభవిస్తూ ఉన్నప్పుడు ఒక రోజు రాముడు సుగ్రీవుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "సుగ్రీవా! మీరు వచ్చి చాలాకాలము అయింది. అక్కడ కిష్కింధ ఎలా ఉందో ఏమో. మీరు వెంటనే కిష్కింధకు వెళ్లండి. మీ రాజ్యమును వానర రంజకంగా పాలించండి. అంగదుడిని, హనుమను, నలుడిని ప్రేమానురాగాలతో చూచుకో. నీ మామగారు సుషేణుడిని, తారుడిని, కుముదుడిని, నీలుడిని, శతబలిని, మైందుడిని, ద్వివిదుడిని, గజుడిని, గవాక్షుడిని, గవయుడు, శరభులను, జాంబవంతుడిని, గంధమాధనుడిని, ఋషభుడిని, సుపాటలుడిని, కేసరిని, శరభుడిని, శంఖచూడుని, వీరే కాదు నా కోసం ప్రాణాలకు కూడా తెగించి యుద్ధం చేసిన అందరినీ ప్రేమతో చూచుకో." అని అన్నాడు రాముడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాముని మాటలను శ్రద్ధగా విన్నాడు సుగ్రీవుడు. తరువాత రాముడు విభీషణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "విభీషణా! నీవు లంకను ధర్మమును అనుసరించి పాలించు. నీకు ధర్మము అధర్మము గురించి నేను చెప్ప పనిలేదు. నీ సోదరుడు కుబేరుని ఆదరంతో చూచుకో. లంకా నగరంలోని నీ ప్రజలను ఆదరంతో పాలించు. ఏ సమయంలో కూడా నీ బుద్ధిని పెడతోవ పట్టనీయకు. అధర్మం జోలికి వెళ్లకు. రాజసుఖములలో పడి నన్ను, సుగ్రీవుని మరిచిపోవద్దు." అని విభీషణుడికి హితోపదేశము చేసాడు రాముడు. రాముని మాటలు విన్న రాక్షసులు వానరులు రాముని ఎంతగానో ప్రశంసించారు. ఆ సమయంలో హనుమంతుడు రామునికి నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు. "రామా! నా మనసు, బుద్ధి ఎల్లప్పుడూ నీ మీదనే ఉండేటట్టు అనుగ్రహించు. రామ చరిత్ర ఈ లోకంలో ప్రచారంలో ఉన్నంత కాలము నేను జీవించి ఉండేటట్టు నాకు వరం ప్రసాదించు. నేను నిరంతరమూ నీ నామము, నీ చరిత్రను జపిస్తూనే ఉంటాను. వింటూ ఉంటాను. పాడుతూ ఉంటాను. రామ నామాన్ని జపిస్తూ, రామ చరితను వింటూ నా బాధలను, కష్టాలను మరిచిపోతాను. నిత్యం సంతోషంగా ఉంటాను." అని ఆర్తితో అంటున్న హనుమను చూచి రాముడు తన సింహాసనము నుండి లేచి వచ్చి హనుమను గట్టిగా కౌగలించుకున్నాడు. "హనుమా! నీవు కోరిన విధముగా అన్నీ జరుగుతాయి. సందేహము లేదు. రామ కథ ఈ లోకంలో ఎంతకాలము నిలిచి ఉంటుందో అంతకాలము నీ కీర్తి నిలిచి ఉంటుంది. అంత కాలము నీవు చిరంజీవిగా ఉండగలవు. రామ కథ సూర్య చంద్రులు ఉన్నంత కాలము ఈ లోకంలో నిలిచి ఉండగలదు. హనుమా! నీవు నాకు చేసిన ఉపకారములకు ఒక్కొక్క దానికి నా ప్రాణములు ఇచ్చినా సరిపోదు. అప్పుడు మిగిలిన ఉపకారములకు నేను ఏమి ఇవ్వగలను. నీవు నాకు చేసిన ఉపకారములకు ప్రత్యుపకారము చేయడం అంటే నిన్ను, నీవు చేసిన ఉపకారములను అవమాన పరచడమే అవుతుంది. అందుకని నీవు నాకు చేసిన ఉపకారములను నాలోనే జీర్ణం చేసుకుంటాను. నీకు జీవితాంతము ఋణపడి ఉంటాను." అని అన్నాడు రాముడు. వెంటనే తన మెడలోని రత్నహారమును తీసి హనుమ మెడలో వేసాడు.

తరువాత వానర వీరులు అందరూ రామునికి నమస్కరించి కిష్కింధకు బయలుదేరారు. సుగ్రీవుడు, విభీషణుడు, హనుమంతుడు రాముని విడువ లేక విడువ లేక విడిచి వెళ్లారు. వారి ఆత్మలన్నీ రాముని వద్దనే విడిచి పెట్టి కేవలం వారి దేహములు మాత్రమే అయోధ్యను విడిచిపెట్టి వెళ్ళాయి. వారందరూ రామునికి నమస్కారములు చేసి తమ తమ గృహములకు వెళ్లిపోయారు.

ఉత్తరకాండము
నలుబది ఒకటవ సర్గ,

పట్టాభిషేక మహోత్సవానికి వచ్చిన వారందరూ వెళ్లిపోయారు. రాముడు పరిపాలనా కార్యములలో నిమగ్నం అయ్యాడు. ఒక రోజు రాముడు తన మందిరము పై భాగం మీద కూర్చొని తన తమ్ములతో మాట్లాడుతూ ఉంటే ఆకాశంలో పుష్పక విమానము కనిపించింది.

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పుష్పకములో నుండి మాటలు వినిపించాయి. "నేను పుష్పకమును. కుబేరుడి వద్దనుండి వచ్చాను.
 తమరి ఆజ్ఞమేరకు నేను కుబేరుని వద్దకు వెళ్లాను. ఆయన నాతో ఇలా అన్నాడు. "ఓ పుష్పక విమానమా! నిన్ను రావణుడు నాతో యుద్ధం చేసి అపహరించాడు. ఇన్నాళ్లు నీవు రావణుని అధీనంలో ఉన్నావు. ఇప్పుడు రాముడు రావణుని చంపాడు. రావణుని రాజ్యము, ఆస్తి రాముని వశం అయింది. నీవు రావణుని సొత్తు కాబట్టి రావణుని మరణం తరువాత నీవు రాముని సొత్తు అయ్యావు. కాబట్టి నీవు రాముని వద్దకు వెళ్లు. రాముని సేవించు. అదే నా కోరిక." అని అన్నాడు. నేను కుబేరుని ఆదేశానుసారము తమరి వద్దకు వచ్చాను. నన్ను స్వీకరించండి." అని పుష్పకము పలికింది. ఆమాటలు విన్న రాముడు ఆశ్చర్యపోయాడు. పుష్పకమును అయోధ్యలో దిగమన్నాడు. "ఓ పుష్పక విమానమా! నీకు స్వాగతము. రావణుడు నిన్ను కుబేరుని వద్దనుండి అపహరించాడు కాబట్టి నిన్ను నీ అసలు యజమాని అయిన కుబేరుని వద్దకు పంపాను. కుబేరుడే తిరిగి నిన్ను నా వద్దకు పంపాడు కాబట్టి నీవు నా దగ్గర ఉండవచ్చును. నేను నిన్ను అవసరము వచ్చినప్పుడు ఉపయోగించుకుంటాను. నేను పిలిచినప్పుడు నా వద్దకు రా"అని అన్నాడు. తరువాత రాముడు తన తమ్ములతో సహా పుష్పక విమానమును పుష్పములతో పూజించాడు. పుష్పకము రాముని పూజలు అందుకొని తన దారిన తాను వెళ్లింది.

అప్పుడు భరతుడు రాముని చూచి ఇలా అన్నాడు. "రామా! నీ పరిపాలనలో ప్రజలు సుఖంగా ఉన్నారు. జంతువులు పక్షులు కూడా మనుష్య భాషలో మాట్లాడటం గమనించాను. రాజ్యములో రోగముల బాధలేదు. అంతా ఆరోగ్యంగా ఉన్నారు. మరణాలు కూడా బాగా తగ్గిపోయాయి. మానవుల ఆయు:ప్రమాణము పెరిగింది. స్త్రీలు కూడా ఆరోగ్యవంతులయిన బిడ్డలను ప్రసవిస్తున్నారు. శిశు మరణాలు తగ్గిపోయాయి. మేఘములు కూడా సకాలంలో వర్షాలుకురుస్తున్నాయి. పంటలు బాగా పండుతున్నాయి. రాముని వంటి రాజు మాకు కావాలని ప్రజలు అనుకుంటున్నారు." అని పలికాడు భరతుడు. (భరతుని మాటలు గమనించండి. రాముని రాజ్యంలో ఆరోగ్య శాఖ, మాతా శిశు సంరక్షణ శాఖ, వ్యవసాయ శాఖ ఎంత సమర్ధవంతంగా పనిచేస్తున్నాయో అర్ధం అవుతోంది కదా! సరిగ్గా ఈ శాఖలే ఈ నాడు నిర్లక్ష్యానికి గురి అవుతున్నాయి. రోగాలు రాకుండా ఆరోగ్యశాఖ ముందస్తు చర్యలు తీసుకోదు. కాలువలు నాలాలు బాగు చెయ్యరు. అక్కడ రోగక్రిములు, దోమలు తామర తంపరగా పుట్టి యధాశక్తి రోగాలు వ్యాప్తి చేస్తున్నాయి. రోగాలు వస్తే హాస్పిటల్సులో డాక్టర్లు ఉండరు.
 మందులుండవు. రోగ నిర్ధారణకే వేలకు వేలు ఖర్చువుతోంది. ఇంకమందులు సరేసరి. ఉన్న ధనం అంతా కాట్రాక్టర్లకు దోచిపెట్టడానికి, వారి వద్ద నుండి వాటాలు పుచ్చుకోడానికే సరిపోదు. ఇంక వైద్యానికి డబ్బు ఎక్కడినుండి వస్తుంది. రాజకీయనాయకులకు ఇవేమీ పట్టవు తమ స్వార్ధం తప్ప, ఇంక రామరాజ్యం రమ్మంటే ఎలా వస్తుంది.)

ఉత్తర కాండము
నలభై రెండవ సర్గ.

అమరనద్ అమర్

ఒక రోజు రాముడు ఉద్యాన వనములో ప్రవేశించాడు. దాని పేరు అశోక వనము.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ వనములో అనేక రకములైన లతలు, వృక్షములు పెరుగుతున్నాయి. చంపక, పున్నాగ, అశోక, మధూక, పనస, చూత, జామ, పారిజాత వృక్షములు పెరుగుతున్నాయి. పుష్పములతో ఫలములతో శోభాయమానంగా ఉన్నాయి. ఇవే కాకుండా ఆ వనము అరటి, అర్జున, నాగ, లోగ, నీవ (వేప) గురివెంద, మందార, వృక్షములతోనూ తీగలతోనూ శోభిల్లుతూ ఉంది. అశోక వనములో వృక్షములు అన్ని కాలములలోనూ ఫలములతో, పూలతో, నిండుగా ఉంది. ఆ వనమును రక్షించే వారు ఆ వనములోని చెట్లను రకరకాలుగా కత్తిరించి మృగములు, తోరణములు ఆకారములలో మలిచారు. ఆ వనములో అన్ని రకాల పక్షులు, కోయిలలు, చిలుకలు నివాస మేర్పరచుకొని నివసిస్తున్నాయి. మామిడి చిగుళ్లు తింటూ కోయిలలు మనోహరంగా కూస్తుంటే వినసొంపుగా ఉండేది.

ఆ వనమునకు నీరు కావాలి కదా. అందుకని అనేకములైన బావులు, దిగుడు బావులు తవ్వించారు. ఆ వనములో అందమైన పచ్చికబీళ్లు దర్శనం ఇస్తాయి. అశోక వృక్షములు ఒకదానితో ఒకటి పోటీ పడుతూ ఆకాశాన్నంటేటట్టు పెరుగుతున్నాయి. రాముని ఆధ్వర్యంలో పెంచబడుతున్న ఆ ఉద్యానవనము స్వర్గలోకంలో ఉన్న నందనవనమును తలపిస్తూ ఉంది. (లంకలో అశోక వనము, అయోధ్యలో అశోక వనము... నాటి రాజులు వృక్షములు, మొక్కలు పెంపకం మీద ఎంత శ్రద్ధ పెట్టారో, ప్రకృతి పరిరక్షణ కొరకు ఎంతగా పాటుపడుతున్నారో, మనకు తెలుస్తోంది కదా! ఈ రోజుల్లో ఇంత టెక్నాలజీ ఉండికూడా, ఎక్కడో ఒకటి రెండు పార్కులు తప్ప, మిగిలిన పార్కులలో పచ్చదనం కరువయింది. ఎండి పోయిన చెట్లు, మొక్కలు దర్శనం ఇస్తున్నాయి. పార్కులకు ఉపయోగించే స్థలంలో కూడా అపార్టుమెంట్లు కట్టేసి, పచ్చదనాన్ని పాడుచేస్తున్నారు నేటి వ్యాపారవేత్తలు. చెరువులను పూడ్చి బావులను పూడ్చి, ఆస్థలంలో బహుళ అంతస్థుల భవనాలు లేపుతున్నారు. పునాదులు సరిలేక అవి అలాగే కుంగి పోవడం మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ఇదీ నేటి తీరు.)

ఒకరోజు రాముడు సీత ఆ వనములో విహరిస్తున్నారు. రాముడు, సీత ముందు నర్తకీమణులు నృత్యం చేస్తున్నారు. రాముడు, సీత ఆరగించడానిక ఫలములు, వండిన పదార్థములు సిద్ధం చేసారు. ఆ ప్రకారంగా సీతా రాములు ఆనందంగా కాలం గడుపుతున్నారు. రాముడు పదివేల సంవత్సరములు రాజ్యపాలన చేసాడు. రాముడు ప్రతి రోజూ తెల్లవారు జామున లేచి కాలకృత్యములు తీర్చుకొని స్నానాదులు కావించి సంధ్యావందనము చేసి, రాచ కార్యములు అన్నీ పగలు పూర్తి చేసుకొని, సాయం సమయానికి సీతాదేవి వద్దకు వచ్చేవాడు. రాముని భార్య సీత కూడా పొద్దుటే లేచి స్నానాదులు ఆచరించి దేవతార్చన చేసి, తరువాత తన ముగ్గురు అత్తగార్ల వద్దకు పోయి వారికి తగు సేవలు చేసి, సాయం కాలానికి సకలాలంకార భూషితురాలై రాముని రాక కొరకు ఎదురు చూస్తూ ఉండేది. సర్వమంగళ అయిన సీతను చూచి రాముడు పరమానందము చెందేవాడు. ఆమె అందచందములను మెచ్చుకొనేవాడు. ఇంతలో సీత గర్భవతి అయింది. ఈ సంగతి రామునికి తెలిసింది. రాముడు పరమానంద భరితుడయ్యాడు. "ఓసీతా! నీ వలన నాకు ఉత్తమ సంతానము కలుగబోతున్నారు. ఈ సమయంలో ఆడవాళ్ల ఏవేవో కోరికలు ఉంటాయి

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అంటారు కదా! నీకు కూడా ఏవైనా కోరికలు ఉంటే చెప్పు తీరుస్తాను." అని అన్నాడు రాముడు. అప్పుడు సీత రామునితో ఇలా అంది. "నాకు ఈ సమయములో గంగా తీరమున ఉండే పరమ పవిత్రములైన తపోవనములలో విహరించాలని, అక్కడి మునులు, ఋషుల ఆశీర్వాదము తీసుకోవాలనీ, వారి పాదధూళి శిరస్సున ధరించాలని చాలాకోరికగా ఉంది. సాధారణంగా ఈ సమయములో ఆడవాళ్లు పుట్టింట్లో నిదుర చేయాలని అంటారు. కానీ నాకు గంగాతీరములో ఉండే ముని ఆశ్రమములలో ఒక్క రాత్రి అన్నా నిద్ర చేయాలని కోరికగా ఉంది. ఇదే నా కోరిక." అంది సీత." ఇంతేనా! నీ కోరిక తప్పక తీరుస్తాను. రేపే మనము గంగానదీ తీరాన ఉన్న ఋషుల ఆశ్రమములకు వెళుదాము." అని అన్నాడు రాముడు. తరువాత రాముడు తన స్నేహితులతో గడపడానికి వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తరకాండము
నలభై మూడవ సర్గ.

రాముడు ఉన్నతమైన ఆసనము మీద కూర్చుని ఉన్నాడు రాముని చుట్టు అతని స్నేహితులు కూర్చుని ఉన్నారు. అంతా సరదాగా మాట్లాడుకుంటూ నవ్వుకుంటూ ఉన్నారు. రాముని చుట్టు విజయుడు, మధుమత్తుడు, కాశ్యపుడు, మంగళుడు, కులుడు, సురాజి, కాలియుడు, భద్రుడు, దంతవక్త్రుడు, సుమాగధుడు అనే పేరుగల వాళ్లు కూర్చుని ఉన్నారు. అంతా సరదాగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. మాటల సందర్భంలో రాముడు భద్రుని వంక చూచి "ఏం భద్రా! అయోధ్యానగరం ఎలా ఉంది. ఏమని అనుకుంటున్నారు? దేశంలో ప్రజలు నా గురించి ఏమనుకుంటున్నారు? అయోధ్యలో, ఇంకా ఇతర పురములలో, గ్రామములలో, జనపదములలో ప్రజలు నా గురించి సీతను గురించి, లక్ష్మణ, భరతుల గురించి ఏమనుకుంటున్నారు? రాముని రాజ్య పాలన గురించి ఏమన్నా విమర్శలు వినపడుతున్నాయా! మా తల్లి కైకేయి గురించి నాకు వనవాసము ప్రాప్తించింది కదా? ఆమెను గూర్చి ఏమనుకుంటున్నారు? 14 సంవత్సరాల తరువాత రాజ్యానికి వచ్చాను కదా! ఈ కొత్త రాజును గురించి ప్రజలు ఏమనుకుంటున్నారు?" అని అడిగాడు రాముడు.

దానికి భద్రుడు ఇలా అన్నాడు. "రామా! ప్రజలందరు నీ విజయగాధలను గానం చేస్తున్నారు. నీవు రావణుని చంపడం సీతను తీసుకు రావడం అంతా కథలు కథలు గా చెప్పుకుంటున్నారు." అని అన్నాడు భద్రుడు. "అది కాదుభద్రా! వారు ఏమనుకుంటున్నారు వారి మాటలలోనే చెప్పు. ఎందుకంటే అంతా మంచి అనుకోరు కదా. కాస్త చెడ్డగా కూడా అనుకుంటారు. అది సహజమే కదా! ప్రజల మనోభావాలు నాకు తెలిస్తే, నేను వారికి ఇష్టం లేని పనులు చేయకుండా జాగ్రత్త పడతాను. ఎల్లప్పుడూ వారికి ఇష్టమైన పనులే చేయడానికి ప్రయత్నిస్తాను. ఏ విషయాలలో ప్రజలకు నా పాలన సంతృప్తి కలిగించడం లేదు. పట్టణాలలో, పల్లెలలో ప్రజలు నా గురించి నా పాలన గురించి ఏమనుకుంటున్నారో నిర్భయంగా, ఏ మాత్రం సంకోచం లేకుండా చెప్పు." అని అడిగాడు రాముడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాముని మాటలు విన్న భద్రుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! అయోధ్యలోనూ ఇతర గ్రామాలు, పట్టణాలలోనూ ప్రజలు నాలుగు వీధులు కలిసే చోట, రచ్చబండల వద్ద, ఉద్యానవనములలోనూ నీ గురించి ఏమేమి మాట్లాడుకుంటున్నారో చెబుతాను విను. నీవు సముద్రము మీద సేతువును కట్టావు కదా. అలాంటి పని దేవతలు గానీ దానవులు గానీ పూర్వము ఎవరూ చేయలేదని నిన్ను వేనోళ్ల శ్లాఘిస్తున్నారు. పైగా నీవు వానరములను, భల్లూకములను మచ్చిక చేసుకోవడం, రావణుని చంపడం, వాటి సాయంతో రావణుని చంపడం అంతా విడ్డూరంగా ఆశ్చర్యంగా చెప్పుకుంటున్నారు. ఇంకా కొంతమంది "రాముడు రావణుని చంపి, రావణుని వద్ద ఉన్న సీతను తీసుకొని వచ్చాడు. రావణుడు ఇన్నాళ్లు సీతను తాకినా లెక్క చేయకుండా సీతను మరలా స్వీకరించాడు. రాముడికి సీత మీద అంత వల్లమాలిన ప్రేమ ఉందేమో! రామునికి సీత వల్ల అంత సుఖం కలుగుతుందేమో! అయినా రావణుడు సీతను తన ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని లంకకు తీసుకొని వెళ్లాడు కదా! అక్కడ అశోక వనములో ఉంచాడు కదా! మరి అన్నాళ్లు రాక్షసుల మధ్య ఉన్న సీతను రాముడు అసహ్యించుకోకుండా ఎలా ఉండగలుగుతున్నాడో అర్థం కావడం లేదు! రాముడే అలా చేసాడు కాబట్టి మనం కూడా మన భార్యలు ఎక్కడ తిరిగి వచ్చినా ఏమీ అనకుండా ఏలుకోవాలేమో! ఎందుకంటే రాజుగారు ఏమి చేస్తే ప్రజలు అలా చెయ్యాలి కదా!" ఈ ప్రకారంగా ప్రజలు నానా విధాలుగా అనుకుంటున్నారు రామా!" అని చెప్పాడు భద్రుడు.

రామునికి దు:ఖం పొర్లుకొచ్చింది. కాని బయట పడలేదు. తక్కిన మిత్రుల వంక చూచి "ఇదంతా నిజమేనా! ఇలాంటి మాటలు అనడం మీరు కూడా విన్నా రా!" అని అడిగాడు. "అవును రామా! భద్రుడు చెప్పినది అంతా అక్షరాలా నిజం మేము కూడా ప్రజలు ఇలా అనుకోవడం స్వయంగా విన్నాము." అని చెప్పారు. రాముని మనసంతా అల్లకల్లోలం అయింది. ఇంక స్నేహితుల మధ్య ఉండలేకపోయాడు. రాముడు తన స్నేహితుల నందరినీ పంపివేసి తన అంతఃపురమునకు వెళ్లాడు.

ఉత్తరకాండము

నలుబది నాలుగవ సర్గ.

రాముడు తన మిత్రులను అందరినీ పంపి వేసి తాను అంత:పురమునకు వెళ్లాడు. ప్రతీహారిని పిలిచాడు."నీవు వెంటనే పోయి లక్ష్మణుని, భరతుని, శత్రుఘ్నుని నేను పిలిచానని చెప్పి వెంటనే తీసుకొనిరా, నేను వారితో కొన్ని అత్యవసరమైన రాచకార్యములు మాట్లాడవలసిన అవసరం ఉంది." అని అన్నాడు. ఆ ప్రతీహారి వెనువెంటనే లక్ష్మణుడు, భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు మందిరములకు వెళ్లి "మహారాజా! మిమ్ములను రాముల వారు అత్యవసరంగా తోడ్కొని రమ్మన్నారు." అని చెప్పాడు. వారందరూ వెంటనే రాముని అంత:పురమునకు వెళ్లారు. రాముని మందిరము బయట ఉండి తాము అందరమూ వచ్చామని రామునికి వర్తమానము పంపారు. రాముడు తనతమ్ములను లోపలికి రమ్మన్నాడు.

అమరనాధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు లోపలకు పోయి రామునికి నమస్కరించి తమ తమ ఆసనముల మీద కూర్చున్నారు. రాముని ముఖంలోకి చూచారు.

రాముని ముఖంలో విషాదచ్ఛాయలు కమ్ముకొని ఉన్నాయి. కళ్ల వెంట నీరు కారుతూ ఉంది. వీరికి విషయం అర్థం కావడం లేదు. రాముడు ఎందుకు బాధపడుతున్నాడా అని ముగ్గురూ ఒకరి ముఖం ఒకరు చూచుకున్నారు. తమవల్ల ఏదైనా తప్పుజరిగిందేమోఅని ముగ్గురు తమ్ముళ్లు రాముని పాదాల మీద పడ్డారు. రాముడు వారిని లేవనెత్తి అక్కున చేర్చుకున్నాడు.

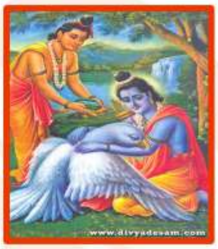

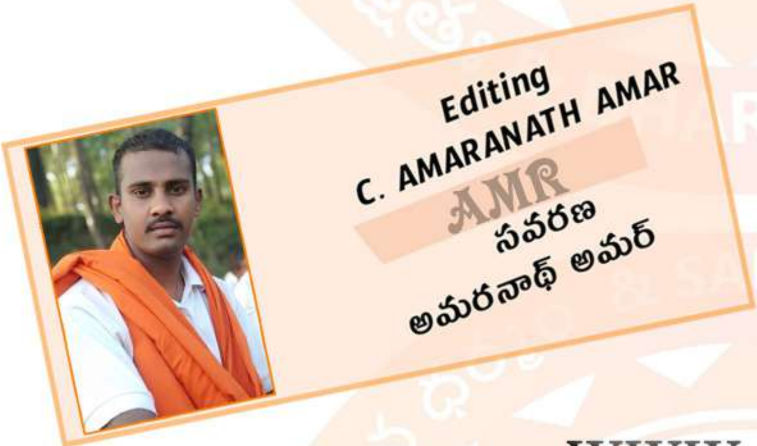

www.sanatanadharm.com

సనాతన ధర్మ గ్రంథాలను ప్రతి ఒక్కరికి చేరువ చేసేందుకు అమర్నాథ్ ఆధ్వర్యంలో వెబ్ సైట్ ప్రారంభించడం జరిగింది. ఇందులో హిందూ ధర్మానికి చెందిన అన్ని గ్రంథాల సమాచారం ఉంటుంది. మన గ్రంథాల్లోని ప్రతి విషయాన్నీ విపులంగా వివరిస్తూ.. అందరికి అర్థమయ్యే విధంగా తయారు చేయడం జరిగింది. అనేక గ్రంథాలను చదివి.. అందరికి అర్థమయ్యే రీతిలో దీనిని రాయడం జరిగింది. మీరందరు ఆదరిస్తారని, ఆశిస్తున్న, ఇట్లు మీ అమర్నాథ్ అమర్ ....

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తమ తమ ఆసనముల మీద కూర్చున్నారు. రాముని ముఖంలోకి చూచారు.   రాముని ముఖంలో విషాదచ్ఛాయలు కమ్ముకొని ఉన్నాయి. కళ్ల వెంట నీరు కారుతూ ఉంది. వీరికి విషయం అర్థం కావడం లేదు. రాముడు ఎందుకు బాధపడుతున్నాడా అని ముగ్గురూ ఒకరి ముఖం ఒకరు చూచుకున్నారు. తమవల్ల ఏదైనా తప్పుజరిగిందేమోఅని ముగ్గురు తమ్ముళ్లు రాముని పాదాల మీద పడ్డారు. రాముడు వారిని లేవనెత్తి అక్కున చేర్చుకున్నాడు. తమ తమ ఆసనముల మీద కూర్చోబెట్టాడు. "తమ్ములారా! ఈ అయోధ్యకు నేనే కాదు మీరందరూ మహారాజులే. ఈ అయోధ్య మీది. మీరే పాలకులు. మీరు నాకు ఇచ్చిన రాజ్యమును నిమిత్తమాత్రంగా పరిపాలిస్తున్నాను. ఓ అయోధ్యాధి పతులారా! మీరంతా బాగా చదువుకున్న వారు. వేదములను, శాస్త్రములను అధ్యయనం చేసారు. నాకు ఒక ధర్మ సంకటము వచ్చింది. దానిని మీరు పరిష్కరించాలి. ఏమి చెయ్యాలో నాకు ఏమీ తోచడం లేదు." అని అన్నాడు రాముడు. చక్కగా సాగి పోతున్న రాముని జీవితంలో ఏమి ఉత్పాతం జరిగిందా అని వారిలోవారు తర్కించుకుంటున్నారు.

ఉత్తరకాండము
నలభైఐదవ సర్గ

ఒక్కసారి తమ్ముళ్ల ముఖాల వంక చూచి రాముడు మరలా చెప్పడం మొదలెట్టాడు. "నేను నా రాజ్యములో నా గురించి ఏమను కుంటున్నారో తెలుసుకోవాలని నా స్నేహితులను అడిగాను. వారు నిర్మొహ మాటంగా కొన్ని నిజాలు వెల్లడించారు. వాటిని నేను నమ్ముతున్నాను. మీరుకూడా నమ్ముతారు అని అనుకుంటున్నాను. నా మీద, సీత మీద అయోధ్యా రాజ్యములో ఉన్న పౌరులలో జానపదులలో ఒక అపవాదు బయలుదేరింది. ఆ అపవాదు బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చింది. అది నా హృదయాన్ని కలిచివేస్తూ ఉంది. తట్టుకోలేక పోతున్నాను. తమ్ములారా! నేను ఇక్ష్వాకు వంశంలో ప్రసిద్ధుడైన దశరథ మహారాజుకు కుమారుడిగా జన్మించాను. సీత కూడా మిథిలా నగరానికి ప్రభువు అయిన రాజర్షి జనకునికి కుమార్తెగా జన్మించింది. ఇద్దరమూ ఉన్నతమైన, సంస్కారవంతమైన వంశములలో జన్మించిన వారమే! భరత శత్రుఘ్నులారా! మీకు తెలియక పోవచ్చును. కాని లక్ష్మణుడు నా వనవాసకాలము 14 ఏళ్లు నా వెంటనే ఉన్నాడు. లక్ష్మణుడికి అన్ని విషయములు తెలుసు. లక్ష్మణా! మనము దండకారణ్యములో ఉన్నప్పుడు సీతను రావణుడు అనే రాక్షసుడు ఎలా అపహరించాడో నీకు తెలుసు కదా! ఆ రావణుని నేను ఎన్ని కష్టాలు పడి చంపానో నీకు తెలుసు కదా! రావణ సంహారము అయిన తరువాత సీత నా దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు ఒక సంవత్సరము రాక్షసుల మధ్య ఉన్న సీతను నేను ఎలా అయోధ్యకు తీసుకొని పోగలను అని ఆలోచించాను. ఆ మాట నేను అన్నప్పుడు సీత అగ్ని ప్రవేశము చేసి తాను పునీతురాలను అని నిరూపించుకున్నది అన్న విషయం నీవు కళ్లారా చూచావు కదా! అప్పుడు నన్ను అభినందించడానికి వచ్చి దేవతా గణములు కూడా సీత పవిత్రురాలు అని చెప్పారు కదా, అగ్నిదేవుడు, వాయు దేవుడుకూడా సీత పతివ్రతకు సాక్ష్యం ఇచ్చారు కదా! అగ్నిలో ప్రవేశించి పరిశుద్ధురాలైన సీతను నేను అయోధ్యకు తీసుకొని వచ్చాను.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఈ విషయములన్నీ నీకూ నాకూ తెలుసు. కాని అయోధ్యా వాసులకు, జానపదులకు తెలియవు. నేను మాత్రము సీత విషయంలో వివాదం తలెత్తుతుందని మనసులో ఒక మూల శంకిస్తూనే ఉన్నాను. నేను అనుకున్నట్టే జరిగింది. సీత విషయంలో ఒక అపవాదు ప్రచారంలోకి వచ్చింది. ధర్మశాస్త్రము ప్రకారము ఎవడి మీదనైనా ఒక అపవాదు వస్తే వాడు లోకంలో ఆ అపవాదు ప్రచారంలో ఉన్నంత వరకూ నరకంలో పడి ఉంటాడు. కీర్తి వంతుడిని లోకంలో అందరూ పూజిస్తారు. ఆకాశానికి ఎత్తేస్తారు. కాని అపవాదు వస్తే మాత్రం అంతా ఈసడించుకుంటారు. పాతాళానికి అణగదొక్కుతారు. ఇది ప్రజల నైజం. అందుకే పెద్ద వాళ్లు అందరూ తమ మీద ఏమాత్రం అపవాదు రాకుండా జాగ్రత్తపడుతుంటారు.

ఓ తమ్ములారా! నా మీద ఇప్పుడు ఒక అపవాదు వచ్చింది. ఒక రాక్షసుడు తన తొడమీద కూర్చో పెట్టుకొని తీసుకుపోయిన సీతను, ఒక సంవత్సరం పాటు రాక్షసుల చెరలో ఉన్న సీతను, సీత మీద కోరికతో, కామంతో, ఆమెను వదిలిపెట్టడం ఇష్టం లేక, నేను తిరిగి స్వీకరించాను అని ఆ అపవాదు. దానిని పోగొట్టు కోడానికి నేను నా జీవితమును గానీ, మీ అందరిని కానీ త్యాగం చెయ్యడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. ఇంక సీతను త్యాగం చెయ్యడం అనేది ఒక సమస్య కాదు. సీతాపహరణం జరిగినప్పుడు కూడా, సీతా వియోగం లో కూడా నేను ఇంతటి దు:ఖమును అనుభవించలేదు. ఈ అపవాదు అంతటి దు:ఖమునకు కారణం అయింది. ఈ అపవాదు పోవాలంటే సీతా పరిత్యాగమే పరిష్కారము.

లక్ష్మణా! సీత కూడా నిన్నని దినమున, తాను గంగా తీరమున ఉన్న ఋషి ఆశ్రమములను సందర్శించవలెననీ, వారి ఆశీర్వాదములు తీసుకొన వలెననీ కోరికగా ఉందని చెప్పింది. ఆ మిషమీద, రేపు ఉదయమే నీవు సుమంతుని రథం సిద్ధం చేయమను. సీతను తీసుకొని పోయి అయోధ్యా రాజ్యము అవతల అరణ్యములలో విడిచి పెట్టి రా! అయోధ్యా రాజ్య సరిహద్దుల వద్ద తమసానదీ తీరంలో మహాఋషి వాల్మీకి ఆశ్రమం ఉంది. సీతను వాల్మీకి ఆశ్రమ పరిసరాలలో విడిచి పెట్టిరా! లక్ష్మణా! ఇది నా ఆజ్ఞ. కాదు, కూడదు, తప్పు, పాపము, అన్యాయము అనే మాటలు మాట్లాడవద్దు. నేను అన్నీ ఆలోచించి ఈ నిర్ణయం తీసుకున్నాను. మరో ఆలోచనకు తావు లేదు. నీవు కూడా వేరే ఆలోచనలు పెట్టుకోవద్దు. నా నిర్ణయానికి మీలో ఎవరైనా అడ్డు చెబితే నాకు చాలా కోపం వస్తుంది. నా మీద ఒట్టు పెట్టుకొని చెబుతున్నాను. మీరు నా నిర్ణయాన్ని కాదనవద్దు. నా మాటకు అడ్డు చెప్పడం కానీ, నన్ను బతిమాలడం కానీ, చేస్తే వారిని నేను నా శత్రువులుగా పరిగణిస్తాను. ఇది నా స్వవిషయం. నిర్ణయం నాది. రాజాజ్ఞను అమలు చేయడమే నీ బాధ్యత. ఇటువంటి కఠిన నిర్ణయం తీసుకున్నందుకు మీరంతా నన్ను మన్నించండి. తప్పని సరి పరిస్థితులలోనే ఇటువంటి నిర్ణయం తీసుకోవలసి వచ్చింది. కాదనకండి. నా మాట ప్రకారం చెయ్యండి. దీని వలన నా మీద వచ్చిన అపవాదు సమసి పోతుంది. ఋష్యాశ్రమములు చూడవలెనన్న సీత కోరికా తీరుతుంది."

రాముడు ఈ ప్రకారంగా ఎవరికీ మాట్లాడటానికి అవకాశం ఇవ్వకుండా చెబుతుంటే, రాముని కళ్ల వెంట నీరు ధారాపాతంగా కారుతున్నాయి. ఇంక తట్టుకోలేక రాముడు అక్కడి నుండి

లోపలకు వెళ్లిపోయాడు. బరువెక్కిన హృదయాలతో లక్ష్మణ, భరత,శత్రుఘ్నులు అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయారు.

ఉత్తరకాండము
నలభై ఆరవ సర్గ.

మరునాడు తెల్లవారింది. నలుగురు అన్నదమ్ములు ఆ రాత్రి నిద్రపోలేదు. ఏ పాపమూ ఎరుగని సీత హాయిగా నిద్రపోయింది. ఉదయమే లక్ష్మణుడు రాముని సారథి సుమంతుని పిలిచాడు. రథం సిద్ధం చేయమన్నాడు. "సుమంతా! మా వదిన సీతా దేవి ఋష్యాశ్రమములు చూడవలెనని కోరికగా ఉందట. ఆమెను ఋష్యాశ్రమములకు తీసుకొని వెళ్లాలి. రథం సిద్ధం చేయి. ఆమె కూర్చోడానికి మెత్తని ఆసనములు ఏర్పాటు చెయ్యి. రథము త్వరగా సిద్ధము చేసి తీసుకొనిరా! ఇది రాజాజ్ఞ, ఆలస్యము పనికి రాదు." అని ఆదేశించాడు లక్ష్మణుడు. ఈ ప్రయాణములో ఆంతర్యము తెలియని సుమంతుడు "అలాగే సిద్ధం చేస్తాను." అని అన్నాడు. క్షణాల్లో రథాన్ని సిద్ధం చేసుకొని వచ్చి లక్ష్మణుని ముందు నిలబెట్టాడు. "లక్ష్మణా! రథం సిద్ధంగా ఉంది. ఇప్పుడు నేను ఏం చెయ్యాలి." అని అడిగాడు.

సుమంతుని అక్కడే ఉండమని లక్ష్మణుడు సీతా దేవి అంత:పురమునకు వెళ్లాడు. "అమ్మా! నీవు అయోధ్యాధిపతి రాముని ఒక వరం కోరావట. గంగానదీ తీరమున ఉన్న ఋషివాటికలకు వెళ్లవలెనని, అక్కడ ఋషుల, ఋషిపత్నుల ఆశీర్వాదములు తీసుకొనవలెనని అన్నావట. నిన్ను గంగానదీతీరమున ఉన్న ఆశ్రమములకు తీసుకొని వెళ్లమని నన్ను ప్రభువు అయిన రాముడు ఆజ్ఞాపించాడు. రథము సిద్ధంగా ఉంది. తమరు సిద్ధంగా ఉంటే మనము బయలుదేరుదాము." అని అన్నాడు.

రాముడు తన కోరికను వెనువెంటనే నెరవేర్చుతున్నందుకు సీత మనసులో ఉప్పొంగిపోయింది. అక్కడ ఋషులకు ఋషిపత్నులకు బహూకరించుటకు విలువైన ఆభరణములు, వస్త్రములు తీసుకొంది. అన్నీ రథంలో పెట్టించింది. తనకు కూడా అవసరమైన వస్త్రములు ఆభరణములు ధరించింది. ఇవన్నీ చూస్తున్న లక్ష్మణుడికి దు:ఖం ఆగడం లేదు. కాని మనసులోనే అణుచుకుంటున్నాడు. సీత లక్ష్మణుని వెంట వచ్చి రథము ఎక్కింది. సుమంతుడు రథం తోలుతున్నాడు. సీత, లక్ష్మణుడు అయోధ్య విడిచి అరణ్యమార్గంలో వెళుతున్నారు. కాని సీతకు కొన్ని అపశకునములు గోచరించాయి.ఆమె ఎడమ కన్ను అదరసాగింది. శరీరం అంతా ఏదో తెలియని బాధ ఆవరించింది. స్వల్పంగా వణుకుతూ ఉంది. కాని ప్రయాణం వలన కలిగే ఉద్వేగము అని సరిపెట్టుకుంది సీత. కాని ఉండబట్టలేకపోయింది. లక్ష్మణుని ఇలా అడిగింది.

"లక్ష్మణా! నాకు కొన్ని దుర్నిమిత్తములు గోచరిస్తున్నాయి. రామునికి క్షేమమే కదా! రాజమాతలందరికీ కుశలమే కదా! మన రాజ్యములో ప్రజలందరూ సుఖంగా ఉన్నారు కదా! వారికేమీ ఆపదలు కలుగలేదు కదా! నాకెందుకో మనసంతా అల్లకల్లోలంగా ఉంది. కారణం అర్థం కావడం లేదు. సకల దేవతలు అయోధ్యను రక్షించుగాక!" అని దేవతలందరికీ పేరుపేరునా నమస్కారం చేసింది

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

సీత. లక్ష్మణుడు తన బాధను మనసులోనే దాచుకొని, సీతకు నమస్కారము చేసి "అమ్మా! అందరూ క్షేమంగానే ఉన్నారు. ఎవరికీ ఎటువంటి ఆపదా లేదు." అని అన్నాడు. వారు గోమతీనదీ తీరమునకు చేరుకున్నారు. అంతలో సూర్యుడు అస్తమించాడు. ఆ రాత్రికి వారు నదీ తీరమున ఉన్న ఒక ఋషి ఆశ్రమములో విడిది చేసారు. మరునాడు ఉదయమే లేచారు. అందరూ గంగా స్నానం చేయాలని అనుకున్నారు. సీతను రథం ఎక్కించి, లక్ష్మణుడు రథం ఎక్కాడు. సుమంతుడు రథం తోలుతున్నాడు. రథం గంగానదీ తీరమును చేరుకుంది. పవిత్రమైన గంగాజలమును చూడగానే సీత హృదయం పులకించి పోయింది. సీతను విడువ వలసిన సమయం వచ్చినందుకు లక్ష్మణునికి ఏడుపు ఆగలేదు. సీతనుచూచి పెద్దగా ఏడ్చాడు. సీత ఆశ్చర్యపోయింది.

"అదేమి లక్ష్మణా! పవిత్రమైన గంగానదీ జలాలను సమీపించినందుకు సంతోషించాల్సింది పోయి అలా దు:ఖిస్తున్నావు ఎందుకు? ఎన్నాళ్ల తరువాతనో గంగానదిని దర్శించు కున్న నాకు, సంతోషము కలుగవలసింది పోయి నిన్ను చూచి దు:ఖము కలుగుతూ ఉంది. నీవు ఏడ్చి నన్ను కూడా ఏడిపిస్తున్నావు. ఓహో! అదా సంగతి. ఎల్లప్పుడూ రాముని విడిచి ఉండని నీవు ఒక్క రోజు రాముని విడిచి ఉండేసరికి బెంగ పెట్టుకున్నావా! మీ అన్నాదమ్ముల అనుబంధం అటువంటిది. నేను చూడు. నాకూ రాముడు అంటే ప్రాణం. నేను రాముని నా ప్రాణం కంటే ఎక్కువగా ప్రేమిస్తున్నాను. కాని ఒక్క రోజు వియోగానికే నేను నీమాదిరి ఏడవడం లేదు కదా! ఊరుకో లక్ష్మణా! మరీ అంత ధైర్యం లేకపోతే ఎలా! ఇంత బేలతనం పనికిరాదు." అంది సీత నవ్వుతూ లక్ష్మణునితో. లక్ష్మణుడు ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు. ముఖం తుడుచుకున్నాడు.

"అది సరే. ముందు మనం గంగానదిని దాటి ఆవల ఒడ్డుకు చేరుకుందాము. అక్కడే ముని ఆశ్రమములు అన్నీ ఉన్నాయి. మనం తొందరగా అక్కడికి చేరుకొని ముని పత్నులకు నేను తెచ్చిన ఆభరణములు వస్త్రములు బహూకరిస్తాను. అక్కడ ఈ రాత్రికి ఉండి రేపు పొద్దుటే బయలుదేరి అయోధ్యకు వెళ్లుదాము. నీ దు:ఖము చూస్తుంటే నాకు కూడా ఎప్పుడెప్పుడు రాముని చూద్దామా అని ఆతురతగా ఉంది. వచ్చిన పని ముగించుకొని త్వరత్వరగా అయోధ్యకు వెళుదాము. నన్ను విడిచి రాముడు ఒక్క క్షణం కూడా ఉండలేడు." అంది సీత. సీత మాటలు వింటుంటే లక్ష్మణునికి దు:ఖముపొర్లుకొస్తూ ఉంది. కాని ఆపుకుంటు న్నాడు. గంగానది ఒడ్డున ఉన్న పడవ వారిని పిలిచాడు. వారు వెంటనే ఒక పడవను సిద్ధం చేసారు. సీత, లక్ష్మణుడు ఆ పడవలోకి ఎక్కారు. సీత, లక్ష్మణుడు ఎక్కిన ఆ పడవ గంగానది ఆవల ఒడ్డుకు చేరుకుంది.

ఉత్తరకాండము
నలభై ఏడవ సర్గ.

పడవ వాడు తీసుకొచ్చిన పడవలో ముందు సీతమ్మను ఎక్కించి తరువాత తాను ఎక్కాడు లక్ష్మణుడు. సుమంత్రుని అక్కడే ఉన్నమన్నాడు. పడవను పోనిమ్మన్నాడు,

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పడవ గంగానది ఆవల ఒడ్డుకు చేరింది. లక్ష్మణుడు ముందు తాను దిగి తరువాత సీతమ్మను దింపాడు. తరువాత చేతులు జోడించి, కళ్లవెంట నీళ్లు ధారాపాతంగా కారుతూ ఉంటే, వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ, సీతమ్మతో ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా! సీతమ్మ తల్లీ! రాముడు ఈ రోజు నన్ను లోకనిందకు గురి చేసాడమ్మా! చేయకూడని పని నాతో చేయిస్తున్నాడు. ఈ పని నా జీవితాంతము నా హృదయంలో శూలంలా గుచ్చుకుంటూ నిరంతరము బాధకు గురిచేస్తూ ఉంటుంది. ఇంతకన్నా నాకు మరణము దానికి సమానమైనది కానీ అంతకన్నా పెద్దది కానీ శిక్ష విధించి ఉంటే సంతోషంగా అనుభవించి ఉండేవాడిని. అమ్మా! నేనేమీ తప్పు చేయడం లేదు. ఈ తప్పు, ఈ పాపం నాది కాదు.నన్ను క్షమించు." అని సీత కాళ్ల మీద పడ్డాడు లక్ష్మణుడు. సీతకు ఏమీ అర్థం కావడం లేదు. లక్ష్మణుడు ఎందుకు ఏడుస్తున్నాడు.

సీత ఆలోచనలో పడింది. "ఇప్పుడు ఏం జరిగింది. నిన్న తనే కదా రాముని ఋషి ఆశ్రమములకు తీసుకు వెళ్లమని అడిగింది. రాముడు సరే అన్నాడు. ఈ రోజు లక్ష్మణుని తోడు ఇచ్చి గంగానదీ తీరానికి పంపాడు. ఇందులో లక్ష్మణుడు దు:ఖించవలసిన అవసరం ఏమొచ్చింది. ఏమిటో ఏమీ అర్థం కావడం లేదు." అని తనలో తాను తర్కించుకుంటూ లక్ష్మణుని చూచి ఇలా అడిగింది. "లక్ష్మణా! నాకు ఏమీ అర్థం కావడం లేదు. అసలు ఏం జరిగింది? నీ దు:ఖానికి కారణం ఏమి?నీకు ఆరోగ్యం సరిగా లేదు! అయోధ్యాధిపతి రాముడు ఆరోగ్యంగా ఉన్నాడా? రాజుకు క్షేమమే కదా! అన్ని సక్రమంగా ఉంటే నీవు ఎందుకు దు:ఖిస్తున్నావో అర్థం కావడం లేదు. మహారాజు మీద ఒట్టుపెట్టి అడుగుతున్నాను. ఏంజరిగిందో నిజం చెప్పు అయోధ్యాధిపతి రాముని భార్యగా ఆజ్ఞాపిస్తున్నాను." అని అడిగింది సీత.

లక్ష్మణుడిని నోటి నుండి మాట పెగలడం లేదు. గొంతు పూడుకుపోతోంది. ఏదోవిధం మాట పెగుల్చుకొని ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా! సీతమ్మ తల్లీ! ఈ మాటలు చెప్పడానికి నాకు నోరు రావడం లేదు. అయోధ్యానగరంలోనూ, పట్టణాలలోనూ, పల్లెలలోనూ ఒక అపవాదు వ్యాపించిందట! ఆ లోకోపవాదం గురించి మంత్రి పరిషత్తులో ప్రస్తావన వచ్చిందట. ఆ అపవాదును పోగొట్టుకోడానికి నిన్ను అడవిలో వదిలి రమ్మన్నాడు రాముడు. ఆ అపవాదు ఏమిటో నేను నా నోటితో చెప్పలేను. అంత పాపం చేయలేను. లోకోపవాదుకు భయపడి రాముడు నిన్ను విడిచిపెట్టినాడు. అయినా గంగానదీ తీరమున ఉన్న ఋషి ఆశ్రమములు చూడవలెనని నీవు స్వయంగా కోరుకున్నావట కదా! అందుకే నిన్ను గంగానదీ తీరంలో విడిచిరమ్మన్నాడు. నేను కేవలం రాజాజ్ఞను అమలు చేస్తున్నాను. ఇంతకన్నా మరణమే శరణ్యము అని అనుకుంటున్నాను. " అని అన్నాడు లక్ష్మణుడు.

ఆ మాటలు విన్న సీత ఒక్కసారి కొయ్యబారి పోయింది. తన సౌభాగ్యము అంతా గంగలో కలిసిపోయిందేమో అని అనుకొంది. సీతకు నోటమాట రాలేదు. ఇంతలో లక్ష్మణుడు సీతతో ఇలా అన్నాడు. "అమ్మ! ఇదే గంగా నదీ తీరము. అవిగో ఆ కనపడేవే ఋషి ఆశ్రమములు. మా తండ్రి, నీకు మామగారు అయిన దశరథ మహారాజుకు పరమ మిత్రుడు, తపోధనుడు మహాఋషి అయిన వాల్మీకి మహర్షి ఆశ్రమము ఇక్కడకు దగ్గరలోనే ఉంది. నీవు ఆయన ఆశ్రమములో తలదాచుకోవచ్చును.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ మహాత్ముని పాదముల దగ్గర ధర్మాచరణము చేస్తూ, నీ భర్త రాముని నిత్యం తలచుకుంటూ, పతివ్రతా ధర్మమును పాటిస్తూ నీవు సుఖంగా కాలం గడపవచ్చును. అదే ప్రస్తుతము శ్రేయస్కరమైన మార్గము." అని అన్నాడు లక్ష్మణుడు.

ఉత్తరకాండము.

నలభై ఎనిమిదవ సర్గ.

లక్ష్మణుడు తన దారిన తాను చెప్పుకు పోతున్నాడు. ఇంతలో ఆ మాటలు భరించలేక వివశురాలైన సీత స్పృహ తప్పి నేలమీద పడిపోయింది. లక్ష్మణుడు ఆమె ముఖమున గంగాజలమును చిలకరించి ఆమె సేద తీర్చాడు. నీళ్లు నిండిన కళ్లతో సీత లక్ష్మణుని చూచి గద్గద స్వరంతో దీనంగా ఇలా అంది. "లక్ష్మణా! నేను కేవలం కష్టాలు దు:ఖాలు అనుభవించడానికే పుట్టినట్టున్నాను. బ్రహ్మదేవుడు నా ముఖాన కష్టాలు అనుభవించమని రాసినట్టున్నాడు. పద్నాలుగేళ్ల వనవాసం తరువాత మరలా ఈ శాశ్వత వనవాసం ఏమిటి? నేను ఏం తప్పుచేసానని నాకు ఈ శిక్ష? రాముని తప్ప మరొకరిని తలవని నేను ఏం నేరం చేసానని నాకీ శిక్ష? నేను పూర్వజన్మలో ఎవరికి భార్యను దూరం చేసానో ఈ జన్మలో భర్తకు దూరం అవుతున్నాను. లక్ష్మణా! నీకు తెలుసుకదా! వనవాస కాలంలో నేను రాముని ఆశ్రయించుకొని ఆశ్రమములలో ఉంటూ ఎలా కాలం గడిపింది. 14 ఏళ్లపాటు బంధువులకు దూరంగా ఉన్నాను. మరలా ఇప్పుడు కూడా అందరికీ తుదకు భర్తకు కూడా దూరం అయ్యాను. నా భర్తే నన్ను విడిచిపెడితే, ప్రజలను రక్షించవలసిన రాజే అడవులకు పొమ్మంటే, నా కష్టాల గురించి ఎవరికి చెప్పుకోవాలి.

లక్ష్మణా! నీవు చెప్పినట్టు నేను వాల్మీకి ఆశ్రమానికి వెళుతాను. అమ్మా! ఏం తప్పు చేసావని నిన్ను నీ భర్త అయిన రాముడు అడవులకు పంపాడు అని అడిగితే ఏమని సమాధానం చెప్పాలి? నేను ఏమి తప్పు చేసానని వారితో చెప్పాలి? పోనీ ఈ కష్టాలు భరించడం కన్నా గంగలో దూకి ప్రాణత్యాగం చేద్దామంటే, నా కడుపులో పెరుగుతున్న రాముని వంశాంకురం నన్ను ఆ పని చెయ్యనివ్వదు. నాకు ఈ బాధలు, కష్టాలు భరిస్తూ మరణించేదాకా జీవించడం తప్ప మరోమార్గం లేదు. లక్ష్మణా! నా గురించి నీవు దు:ఖించకు. ఇందులో నీ తప్పు ఏమీ లేదు. నీవు రాజాజ్ఞను అమలుపరిచావు. నేను చెప్పే మాటలు యధాతథంగా, మా అత్తగార్లకు, మహారాజుకు చెప్పు. నేను రెండు చేతులు జోడించి నాముగ్గురు అత్తలకు ఏ మాత్రం బేధభావం లేకుండా నమస్కరించానని చెప్పు. రాజుగారి క్షేమమును అడిగినట్టు చెప్పు. రాముడితో నా మాటగా ఈ విధంగా చెప్పు.

"రామా! నా గురించి, నాపాతివ్రత్యము గురించి, నా మనస్సు పరిశుద్ధమైనది అని నీకు తెలుసు. నేను సర్వకాల సర్వావస్థలలోనూ నీ క్షేమము కోరుకుంటాను అని కూడా నీకు తెలుసు. కేవలం ప్రజలు నా గురించి ఏదో అనుకున్నారని విని, నా మీద, నీ మీద పడ్డ అపవాదుకు భయపడి నన్ను అడవులలో విడిచిపెట్టావు. నీ మీద పడ్డ అపవాదు తొలగి పోవాలంటే నీవు నన్ను విడిచిపెట్టడమే మేలైన మార్గము. అదే నీవు చేసావు. భర్త

అమరనాథ్ అమర్

మీద పడ్డ అపవాదు తొలగించడం భార్యగా అది నా బాధ్యత. రాజా! ఇంక నా గురించి ఏ మాత్రం దిగులు పడవద్దు. నీ ప్రజలను, నీ తమ్ములను కన్నబిడ్డలవలె చూచుకో. ప్రజలను స్వంత బిడ్డలవలె చూచుకొనడం రాజు యొక్క పరమధర్మము. అది నీవు నిర్వర్తించు. నేను నా గురించి విచారించడం లేదు. నీ మీద పడ్డ అపవాదును తొలగించడానికి నీకు దూరంగా ఉండటానికి నిర్ణయించుకున్నాను. ఎందుకంటే భార్యకు భర్తయే తల్లి, తండ్రి, గురువు, దైవము. భర్తకు ఇష్టమైన, మేలు చేకూర్చే పనులు చేయడమే భార్యకు ఉత్తమమైన ధర్మము. ఆ ధర్మాచరణములో నా ప్రాణాలు పోయినా నేను లెక్కచెయ్యను. నాకు నా భర్త క్షేమమే ముఖ్యము.

లక్ష్మణా! మరొక్క మాట. నేను ఇప్పుడు గర్భవతిని. నీవు నన్ను అడవులలో విడిచివెళ్లునప్పుడు నేను గర్భవతిని అన్న విషయం గుర్తుపెట్టుకో. మరొక అపవాదుకు తావు ఇవ్వకుండా చూడు." అని పలికింది సీత. సీత చెబుతున్న మాటలు వింటున్నంతసేపూ లక్ష్మణునికి దు:ఖం ఆగడం లేదు. దీనంగా సీత వంక చూస్తున్నాడు. లక్ష్మణునికి నోటమాట రావడం లేదు. కళ్లనీళ్లు కారుస్తూనే సీత చుట్టు తిరిగి ప్రదక్షిణపూర్వకంగా నమస్కరించాడు. తరువాత లక్ష్మణుడు సీతతో ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా!మీరు ఇప్పుడు ఏమన్నారు. మీరు గర్భవతిని అన్న విషయం చూడమన్నారు కదా! అమ్మా! నేను ఇంతవరకూ మీ వంక కన్నెత్తి కూడా చూడలేదు. కేవలం మీ పాదాలు మాత్రమే చూచాను. రాముడు పక్కన ఉండగానే మీ వంక చూడని వాడిని, రాముడు పక్కన లేనపుడు మీ వంక ఎలా చూడగలను." అని అన్నాడు.

ఇంక ఏమీ మాట్లాడలేక లక్ష్మణుడు మౌనంగా వెళ్లి పడవ ఎక్కాడు. ఆ పడవ లక్ష్మణుని గంగానది ఆవలి ఒడ్డుకు తీసుకొని వెళ్లింది. పడవ గంగానదిని దాటుతున్నంతసేపూ లక్ష్మణుడు సీత వంక తిరిగి ఆమెను చూస్తూనే ఉన్నాడు. సీత కూడా పడవలో వెళుతున్న లక్ష్మణుని వంక కన్నీటితో చూస్తూనే ఉంది. లక్ష్మణుడు గంగానదిని దాటాడు. పడవ కనపడుతున్నంత సేపూ సీత లక్ష్మణుడి వెళుతున్న వంక చూస్తూనే ఉంది. లక్ష్మణుడు గంగ ఆవల ఒడ్డుకు చేరుకున్నాడు. సీతకు దిక్కుతోచడం లేదు. మనసంతా దు:ఖంతో నిండిపోయింది. భర్తకు దూరం అయింది. నా అన్నవాళ్లు కనుచూపుమేరలో లేరు. ఒంటరి తనం. ఏమి చెయ్యాలో తోచని స్థితి. కడుపులో దు:ఖం, ఏడుపు రూపంలో పైకి తన్నుకొచ్చింది. పెద్దగా ఏడవడం మొదలుపెట్టింది సీత. సీత ఏడుస్తున్న ఏడుపుకు ఆ అడవిలో ఉన్న జంతువులు, నెమళ్లు, కూడా కన్నీరు కార్చాయి.

ఉత్తర కాండము
నలభై తొమ్మిదవ సర్గ.

అదే సమయంలో వాల్మీకి మహర్షి శిష్యులు సమిధల కోసరం ఆ పరిసర ప్రాంతాలలో తిరుగుతున్నారు. వారికి సీత ఏడుపు వినిపించింది. వారికి భయం పుట్టింది. వెంటనే పరుగెత్తుకుంటూ వెళ్లి ఆ విషయం వాల్మీకికి చెప్పారు. "గురుదేవా! ఎవరో స్త్రీ అడవిలో ఒక చెట్టు కింద కూర్చుని బిగ్గరగా ఏడుస్తూ ఉంది. ఆమెను మేము ఇదివరకు ఎప్పుడూ చూడలేదు

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆమె చూడటానికి మహాలక్ష్మిలాగా ఉంది. ఆమె ఏదో గొప్ప దు:ఖంలో ఉన్నట్టు ఉంది. ఆమెకు ఎవరూ లేనట్టు ఉంది. చుట్టుపక్కల ఎవరూ కనపడలేదు.. ఒంటరిగా ఉంది. మాకు చూడా ఆమె మానవ కాంత లాగా కనపడలేదు. ఎవరో దేవకాంత అయి ఉండవచ్చు. ఆమె మన ఆశ్రమ సమీపమున కూర్చుని దు:ఖిస్తూ ఉందంటే మన రక్షణ కోరుతోంది అని అర్థం అవుతోంది. కాబట్టి తమరు వెంటనే రావాలి." అని గబగబా చెప్పారు.

శిష్యుల మాటలు విన్న వాల్మీకి కళ్లు మూసుకున్నాడు. దివ్యదృష్టితో జరిగింది తెలుసుకున్నాడు. వెంటనే తన శిష్యులను వెంటబెట్టుకొని సీత ఉన్న చోటికి వెళ్లాడు. గంగానదీ తీరంలో ఒంటరిగా కూర్చుని దు:ఖిస్తున్న సీతను చూచాడు వాల్మీకి. ఆమెను చూచి ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా! నీవు ఎవరో నాకు తెలుసు. నీవు అయోధ్యాధిపతి అయిన దశరథ మహారాజు కోడలివి. జనకమహారాజు కూతురివి. రాముని భార్యవు. సీతవు. నీకు ఇదే స్వాగతము. నీవు ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చావో ఏ కారణం చేత వచ్చావో నేను నా తపోబలంతో తెలుసుకున్నాను. నాకు సమస్తమూ అవగతమయింది. నీవు ఏ పాపమూ చెయ్యలేదు. నీవు పునీతవు. నీవు నా ఆశ్రమంలో ఉండవచ్చును. నీకు ఎలాంటి భయం లేదు. నా ఆశ్రమంలో కొంత మంది స్త్రీలు తపోవృత్తిలో ఉన్నారు. వారు నిన్ను సంరక్షిస్తూ ఉంటారు. అమ్మా సీతా! నీవు మా స్వాగత సత్కారములు స్వీకరించి నీ పుట్టినింటికి వచ్చినట్టు మా ఆశ్రమమునకు రా! నన్ను నీ తండ్రి జనకమహారాజుగానే భావించు."అని అన్నాడు వాల్మీకి.

వాల్మీకి చెప్పిన మాటలు విన్న సీత ఆయనకు రెండు చేతులు జోడించి భక్తితో ఆయన పాదాలకు నమస్కరించింది. "తండ్రీ! మీరు చెప్పినట్టే చేస్తాను" అని పలికింది. ముందు వాల్మీకి నడుస్తుంటే, ఆయన వెనక సీత, సీత వెనక శిష్యులు నడుచుకుంటూ వెళ్లారు. అందరూ వాల ఆశ్రమం చేరుకున్నారు. ఆశ్రమంలో ఉన్న ముని కాంతలు సీతను చూచి ఆమెను ఆప్యాయంగా పలకరించారు. వాల్మీకి ఆ ముని కాంతలతో ఇలా అన్నాడు. "ఈమె దశరథుని కోడలు. జనకుని కుమార్తె. అయోధ్యాధి పతి రాముని భార్య సీత. ఉత్తమురాలు. మహా పతివ్రత. ఏ పాపమూ ఎరుగని 49 శ్రీమద్రామాయణము ఈమెను ఈమె భర్త లోకాపవాదమునకు భయపడి ఇక్కడ వదిలి పెట్టాడు. ఈమెను మన ఆశ్రమానికి తీసుకొని వచ్చాను. ఇంక ఈమె ఇక్కడే ఉంటుంది. మీరు ఆమెను కంటికి రెప్పలా కాపాడాలి. ఈమె రాజకుమార్తె. చక్రవర్తి భార్య. ఈమె గౌరవమునకు ఏ లోటూ రాకుండా చూచుకోండి." అని పలికాడు వాల్మీకి, సీతను ముని కాంతలకు అప్పగించి వాల్మీకి తన శిష్యులతో సహా ఆశ్రమమునకు వచ్చాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఏబదియవ సర్గ.

పడవ ఎక్కి గంగానదిని దాటిన లక్ష్మణుడు అక్కడే నిలబడ్డాడు. సీత ఏమి చేస్తుంది. సీత దగ్గరకు ఎవరు వస్తారు అని చూస్తున్నాడు. సీత దగ్గరకు మునికుమారులు రావడం, వారు వెళ్లడం, తరువాత వాల్మీకి మహర్షి రావడం, వారి వెంట సీత వెళ్లడం చూచి లక్ష్మణుని మనసు కుదుట పడింది. లక్ష్మణుడురథం ఎక్కాడు. అయోధ్యకు పోనిమ్మన్నాడు. రథం అయోధ్య వైపు సాగి పోయింది. రథములో కూర్చున్న లక్ష్మణుడు సారథి సుమంత్రుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "సుమంత్రా! సీత వాల్మీకి ఆశ్రమం చేరుకుంది. రాముడు అయోధ్యలో ఉన్నాడు. సీతా వియోగం రామునికి ఎంత బాధాకరమో కదా! ఏ పాపమూ ఎరుగని భార్యను విడిచిన రామునికి ఇంతకంటే దు:ఖము వేరే ఉంటుందా! రామునికి ఈ భార్యా వియోగము కేవలం దైవఘటన కాక మరేముంటుంది. వనవాసకాలములో మాయామృగము, ఇప్పుడు ఈ అపవాదు, సీతావియోగమునకు కారణం అయింది. రావణుని సంహరించిన రాముడు దైవఘటనకు బద్ధుడు కాక తప్పలేదు. తండ్రి మాట విని అరణ్యమునకు వెళ్లినప్పుడు కూడా సీత భర్తను విడిచి ఉండలేక వనవాస క్లేశమును అనుభవించింది. కాని ఇప్పుడు ఒంటరిగా వనవాసము చేస్తూ ఉంది. కాని రాముడు చేసిన పనిమంచిది కాదు. ఎవరో ఏమో అన్నారని కట్టుకున్న భార్యను అడవులకు పంపడం దారుణం. పౌరులు వేసిన అపవాదుకు సీతను శిక్షించడం ధర్మం కాదు కదా! సీత గురించి అపవాదులు వేసిన పౌరులు బాగానే ఉన్నారు. రాముడు అంత:పురములో ఉన్నాడు. ఏ పాపమూ ఎరుగని సీత వనవాసము చేస్తూ ఉంది. ఇది ధర్మమా!" అని అడుగుతున్న లక్ష్మణుడికి సుమంత్రుడు ఇలా అన్నాడు.

"లక్ష్మణా! మనము సీత విషయమున బాధపడవలసిన పని లేదు. ఆమె వాల్మీకి ఆశ్రమములో సురక్షితముగా ఉండగలదు. ఈ విషయం గురించి పూర్వము బ్రాహ్మణులు నీ తండ్రితో చెపుతుంటే నేను విన్నాను. రాముడి జాతకంలో దు:ఖములు, కష్టములు రాసి పెట్టి ఉన్నాయట. రామునికి తనకు కావాల్సిన వాళ్లు దూరం అవుతారట. ఇప్పుడు సీతను విడిచి పెట్టాడు. కొంత కాలము తరువాత రాముడు నిన్ను, భరత శత్రుఘ్నులను కూడా విడిచి పెడతాడట. అదంతా ఆ బ్రాహ్మణుడు మీ తండ్రి గారితో చెబుతుంటే నేను విన్నాను. లక్ష్మణా! అంతేకాదు, ఒకసారి దుర్వాస మహాముని వద్దకు మీ తండ్రి గారి వద్దకు వెళ్లాడు. అప్పుడే నేను కూడా అక్కడే ఉన్నాను. దుర్వాసుడు మీ తండ్రి గారితోనూ, మీ కులగురువు వసిష్ఠుల వారితోనూ చెప్పిన మాటలు నేను విన్నాను. ఆ మాటలు నేను విన్నాను అని తెలిసి మీ తండ్రి దశరథుడు ఆ మాటలు నేను ఎక్కడా ఎవరితోనూ చెప్పకూడదని నాతో ఓటు వేయించుకున్నాడు. అందుకని, ఆమాటలు నేను ఎవరితోనూ ఎక్కడా చెప్పకూడదు. కానీ ఇప్పుడు దశరథుడు లేడు. ఆ ఒట్టుకు విలువలేదు. నీకు వినవలెనని కుతూహలము ఉంటే ఆ మాటలు నేను చెబుతాను. శ్రద్ధగా విను. కాని నేను నీతో ఈ విధంగా చెప్పినట్టు నీ తమ్ములు భరతునికి శత్రుఘ్నునికి చెప్పకూడదు. ఇది అంతా దైవఘటన అని సరిపెట్టుకోవాలి." అని అన్నాడు సుమంత్రుడు. అప్పుడు లక్ష్మణుడు సుమంత్రుని చూచి సుమంత్రా!

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీవు దుర్వాసుల వలన విన్న విషయములు
నాకు యధాతథంగా చెప్పు. నిజం చెప్పు." అని అన్నాడు.

ఉత్తరకాండము
యాభైఒకటవ సర్గ.

సుమంత్రుడు తాను దుర్వాస మహాముని వద్దనుండి విన్న మాటలను లక్ష్మణునికి చెప్పనారంభించాడు. "ఓ లక్ష్మణా! ఒక సారి, అత్రి మహర్షి కుమారుడైన దుర్వాస మహర్షి చాతుర్మాస్య వ్రతమును ఆచరించడానికి వసిష్ఠుని ఆశ్రమానికి వచ్చాడు. ఆ సమయంలో తన కుల గురువు వసిష్టుని చూడటానికి దశరథుడు వసిష్ఠుని ఆశ్రమానికి వెళ్లాడు. ఆయన వెంట నేనూ వెళ్లాను. అక్కడ ఉన్న దుర్వాసమహర్షిని చూచి మీ తండ్రి గారు భక్తితో నమస్కరించారు. వసిష్ఠుడు, దుర్వాసుడు మీతండ్రి గారిని ఆహ్వానించారు. అందరూ కూర్చుని ఇష్టాగోష్టిగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఆ సమయములో మీ తండ్రి గారు త్రికాలవేది అయిన దుర్వాసుని ఈ విధంగా అడిగాడు. "ఓ మహర్షీ! నా గురించి, నా పుత్రుల గురించి, పౌత్రుల గురించి, నా వంశము గురించి చెప్పండి. మాఇక్ష్వాకు వంశము ఎంత కాలము ఉంటుంది? నా కుమారుడు రాముడు ఎంతకాలము జీవిస్తాడు. లక్ష్మణ, భరత,శత్రుఘ్నుల ఆయు:పరిమాణము ఎంత? నాకు మనుమలు కలుగుతారా! నా మనుమల ఆయుర్దాయము ఎంత? రామునికి ఎంతమంది కుమారులు కలుగుతారు? మా వంశము యొక్క భవిష్యత్తు గురించి దయచేసి నాకు తెలుపండి." అని వినయంగా అడిగాడు దశరథుడు.

దశరథుని మాటలు విన్న దుర్వాసుడు కొంచెంసేపు ఆలోచించి ఇలా అన్నాడు. "ఓ దశరథ మహారాజా! నీకు ఒక పూర్వ వృత్తాంతమును చెబుతాను విను. పూర్వము దేవతలకు అసురులకు యుద్ధం జరిగింది. అసురులు ఓడిపోయారు. వారందరూ భృగు మహర్షి భార్య వద్దకు పోయి ఆమె శరణు కోరారు. ఆమె వారికి ఆశ్రయం ఇచ్చింది. వాళ్లు దేవతల నుండి ఏ మాత్రము భయం లేకుండా భృగు మహర్షి ఆశ్రమంలో ఆయన భార్య ఆశ్రయంలో ఉన్నారు. ఈ సంగతి విష్ణువుకు తెలిసింది. ఆయన కోపం ప్రజ్వరిల్లింది. వెంటనే విష్ణువు, తన చక్రాయుధంతో, అసురులకు ఆశ్రయం ఇచ్చిన భృగు మహర్షి భార్య తలను, నరికివేసాడు. తన భార్య తలను విష్ణువు తన చక్రాయుధంతో నరకడం కళ్లారా చూచిన భృగువు విష్ణువును శపించాడు. "నీవు నా భార్యను చంపి నాకు భార్యావియోగము కలిగించావు. నీవు కూడా భూలోకంలో పుట్టి చాలాకాలము భార్యను పోగొట్టుకొని భార్యవియోగమును అనుభవిస్తావు." అని శపించాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

భార్యను చంపాడు అన్న కోపంలో విష్ణువుకు శాపం ఇచ్చాడే కానీ తరువాత పశ్చాత్తాప బడ్డాడు భృగు. తరువాత విష్ణువును పూజించాడు. భృగువు పూజకు మెచ్చిన విష్ణువు "ఓ భృగు మహర్షీ! నీవు నాకు శాపం ఇచ్చాను అని దిగులు చెందకు. రాబోయే అవతారంలో లోక కల్యాణము కొరకు అది నాకు వరంగా పరిణమిస్తుంది." అని అన్నాడు. ఓ దశరథ మహారాజా! ఆ ప్రకారంగా భృగు చేత శపించ బడ్డ విష్ణువు నీకు కుమారుడిగా జన్మించాడు. రామునికి భార్యావియోగం తరచు సంభవిస్తుంది. అది తప్పదు. రాముడు చాలా కాలము అయోధ్యను పాలిస్తాడు. రాముడు అయోధ్యను 11,000 సంవత్సరములు పాలించి తరువాత బ్రహ్మలోకం చేరుకుంటాడు. తన జీవిత కాలంలో రాముడు ఎన్నో యజ్ఞములను, యాగములను చేస్తాడు. అశ్వమేథ యాగములను చేస్తాడు. రాముడికి సీత యందు ఇద్దరు కుమారులు జన్మిస్తారు." అని చెప్పాడు దుర్వాసుడు. తన భవిష్యత్తు, తన కుమారుల భవిష్యత్తు తెలుసుకున్న మీ తండ్రి దశరథుడు తరువాత అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చాడు. దుర్వాసుడు నీ తండ్రి దశరథునితో చెప్పిన మాటలను నేను విన్నాను. ఆ మాటలే నీకు చెప్పాను. కాబట్టి రాముని విషయంలో కానీ సీత విషయంలో కానీ మనము దు:ఖించనవసరం లేదు." అని సుమంత్రుడు చెప్పాడు. ఆ మాటలు విన్న లక్ష్మణుడు మనసుకుదుట పరచుకున్నాడు. అప్పటికి సాయంత్రం అయింది. లక్ష్మణుడు సుమంత్రుడు కేశినీ నదీ తీరంలో ఆ రాత్రికి విశ్రాంతి తీసుకున్నారు.

ఉత్తరకాండము
యాభైరెండవ సర్గ.

ఆ రాత్రికి కేశినీ నదీ తీరంలో నిద్రించిన లక్ష్మణుడు, సుమంత్రుడు మరునాడు ఉదయమే ప్రయాణమై మధ్యాహ్న సమయానికి అయోధ్యకు చేరుకున్నారు. లక్ష్మణుడు రాముని అంత:పురమునకు వెళ్లాడు. "ఇప్పుడు రామునికి నేను ఏమని చెప్పాలి?" అని మధన పడసాగాడు. రాముడు ఒక ఆసనము మీద కూర్చుని ఉన్నాడు. లక్ష్మణుడు తలవంచుకొని రాముని ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. రాముని పాదాల మీద పడ్డాడు. రామునితో ఇలా అన్నాడు. "మహారాజా! నీ ఆజ్ఞ ప్రకారము నేను సీతను గంగానదీ తీరప్రాంతమున ఉన్న వాల్మీకి ఆశ్రమము దగ్గర విడిచి వచ్చాను. రామా! సీతను విడిచిపెట్టినందుకు దు:ఖపడవద్దు. అంతా దైవనిర్ణయం. విధివిధానము. మన చేతిలో ఏమీ లేదు. మనము నిమిత్తమాత్రులము. ఎంత ధనము కూడబెట్టినా అది ఒక నాటికి కరిగిపోతుంది. అలాగే ఎంత ఉన్నత స్థితికి చేరుకున్నా, ఆఖరుకు పతనం తప్పదు. భార్య భర్తలు ఎంత అన్యోన్యంగా ఉన్నా, మరణ కాలంలో ఒకరిని ఒకరు విడిచి పోక తప్పదు కదా! కాబట్టి భార్య, పుత్రులు, బంధువులు, స్నేహితుల విషయంలో అధిక మోహము, అధిక ప్రేమ చూపకూడదు. జీవితం అన్న తరువాత సంయోగ వియోగాలు తప్పవు కదా!

కాబట్టి! రామా! నీ మనసును కుదుట పరచుకో. సీతా వియోగమునకు చింతించకు. సీత దు:ఖంలో పడి రాజ్యపాలన విస్మరించకు. నీ వంటి మహాపురుషులు కేవలం భార్య దూరం అయిందని వ్యధ చెందరు.

అమరనాధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ధైర్యాన్ని కోల్పోరు. రామా! నీవు ఈ ప్రకారంగా నీ భార్యను తలచుకుంటూ, దు:ఖిస్తూ, రాచ కార్యములను నిర్లక్ష్యం చేస్తే, నీకు మరొక అపవాదు చుట్టుకుంటుంది. భార్యామోహంలో పడి రాచకార్యములను విస్మరించాడు అన్న అపవాదు వస్తుంది. ఒక అపవాదుకు తోడు మరొక అపవాదును భరించాలి. కాబట్టి మనసులో దు:ఖము ఉన్నా దానిని మనసులోనే అణుచుకోవాలి. బయట పడకూడదు." అని రాముడికి హితబోధ చేసాడు లక్ష్మణుడు. లక్ష్మణుని మాటలు విన్న రాముడు ఎంతో సంతోషించాడు. "లక్ష్మణా! నీవు చెప్పినది అక్షర సత్యము. తాత్కాలికమైన మోహంలో పడ్డాను. నీవు నాకు కర్తవ్యబోధ చేసావు. రాజుగా నా కర్తవ్యమును నేను సమర్థవంతంగా నిర్వర్తిస్తాను. నాలోని శోకమును వదిలిపెట్టాను. నీ మాటలు నాకు మార్గదర్శకమైనాయి." అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తరకాండము
యాభైమూడవ సర్గ.

రాముడు లక్ష్మణునితో ఇంకా ఇలా అన్నాడు. "నీవు నాకు తమ్ముడివే కాదు.స్నేహితుడివి కూడా. నీవంటి స్నేహితుడు లభించడం చాలా కష్టం. నా మనసులో ఉన్న మాట చెబుతున్నాను విను. సీతను అడవులకు పంపిన తరువాత ఈ నాలుగురోజులు నేను సీతా వియోగ బాధతో రాచ కార్యములు చూడలేదు. రాజ సభకు వెళ్లలేదు. నీ మాటలు విన్న తరువాత నేను ఎంత తప్పుచేసానో అని బాధపడుతున్నాను. వ్యక్తిగతంగా ఎన్ని బాధలు ఉన్నా, రాజకార్యములు మానడం క్షమించరాని నేరం అని నా మనసు ఘోషిస్తూ ఉంది. లక్ష్మణా! నేను ఈ రోజు నుండి రాజ సభకు వస్తున్నానని మంత్రులకు చెప్పు. రాజ పురోహితుని, మంత్రులను వెంటనే పిలిపించు. ప్రతి దినము పౌరుల కార్యములు వారి బాగోగులు చూడని రాజు నరకానికి పోతాడు." అని అన్నాడు రాముడు. (5 సంవత్సరాలు ప్రజాసేవ చేస్తానని ఓట్లు వేయించుకొని గెలిచిన ప్రజాప్రతినిధులు, ప్రజలకు సంబంధించిన కార్యక్రమములు చిత్తశుద్ధితో నిర్వహిస్తామని ప్రమాణం చేసిన మంత్రులు, తమ తమ విధులను మరిచి ప్రజల ముఖం చూడకుండా, అసెంబ్లీ, పార్లమెంటు ముఖం చూడకుండా, ఒక వేళ వచ్చినా నిద్రపోతూ, తమ తమ స్వంత వ్యాపారాలు చేసుకుంటూ, అక్రమార్జనలో మునిగితేలుతూ, ప్రజలను ప్రజాసేవను మరిచిపోయే ప్రజాప్రతి నిధులకు, మంత్రులకు, రాముడి మాటలు ఒక గుణపాఠం. వ్యక్తిగతంగా ఎన్ని బాధలు కష్టాలు ఉన్నా, రాజకార్యాలు మానకూడదు అన్న సూత్రానికి కట్టుబడినదే రామరాజ్యం. రామరాజ్యం తెస్తామని రంకెలు వేస్తున్న నేటి ప్రజాప్రతినిధులు, కార్యాలయాలలో పనిచేస్తున్న ఉన్నత అధికారులు, ఆఫీసర్లు, ఉద్యోగులు ఆచరించవలసిన విధి, కర్తవ్యము.).

రాముడు లక్ష్మణునితో ఇంకా ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! పూర్వము నృగుడు అనే మహారాజు ఉండేవాడు. అతను ప్రజలను చక్కగా పాలించేవాడు. బ్రాహ్మణులను గౌరవించేవాడు. ధార్మికుడు. ఎట్టి విపత్కర పరిస్థితులలో కూడా అసత్యము పలికేవాడు కాదు. అతడు పర్వ దినములలో గోవులను బ్రాహ్మణులకు దానంగా ఇచ్చేవాడు. ఒకసారి ఒక బ్రాహ్మణునికి చెందిన ఆవు, దూడతో సహా మేత మెయ్యడానికి ఊరిబయటకు వెళ్లింది.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ సమయంలో రాజు గారు దానం ఇవ్వడానికి, రాజభటులు గోవులను తీసుకొని వెళుతున్నారు. ఈ బ్రాహ్మణుడికి చెందిన ఆవు, దూడ ఆ గోవులలో కలిసిపోయాయి. రాజభటులు ఆ గోవులను రాజ ప్రాసాదమునకు తీసుకొని వెళ్లారు. తన గోవు, దూడ కనపడలేదని ఈ బ్రాహ్మణుడు ఊరూ వాడా వెదుకుతున్నాడు. మరునాడు పర్వదినం కావడం వలన, నృగమహారాజు బ్రాహ్మణులకు యధావిధిగా గోవులను దానం చేసాడు. బ్రాహ్మణునికి చెందిన ఆవును, దూడను కూడా మరొక బ్రాహ్మణునికి దానం చేసాడు. దానం తీసుకున్న బ్రాహ్మణుడు తనకు ఇచ్చిన ఆవును దూడను తీసుకొని తన ఇంటికి వెళ్లాడు. తన వద్ద నుండి తప్పిపోయిన ఆవును వెతుక్కుంటూ, ఆ బ్రాహ్మణుడు దానం స్వీకరించిన బ్రాహ్మణుని ఇంటి వద్దకు వచ్చాడు. తన గోవు అక్కడ ఉన్నదని చూచాడు. ఆ గోవును "శబలా!" అని పిలిచాడు. తన అసలు యజమాని కంఠస్వరము విన్న ఆ గోవు పరుగెత్తుకుంటూ ఆ బ్రాహ్మణుని వద్దకు వచ్చింది. వెంటనే ఆ బ్రాహ్మణుడు, దానం తీసుకున్న బ్రాహ్మణునితో ఇలా అన్నాడు. "ఈ గోవు, దూడ నావి, ఇవి మీ వద్దకు ఎలా వచ్చాయి." అని అడిగాడు. "ఈ గోవును, దూడను నాకు నృగమహారాజు దానంగా ఇచ్చాడు." అని బదులు చెప్పాడు. "నా గోవును, దూడను దానంగా ఇవ్వడానికి రాజు ఎవరు. పదండి రాజు వద్దనే తేల్చుకుందాము" అని ఆ బ్రాహ్మణులు ఇద్దరూ గోవు, దూడతో సహా రాజమందిరానికి వెళ్లారు. నృగమహారాజును చూడాలని రాజభటులకు చెప్పారు. ఎన్ని రోజులు ఉన్నా వారికి రాజుగారిని చూడటానికి అనుమతి లభించలేదు. ఆ బ్రాహ్మణులకు కోపం వచ్చింది. "ప్రజల కష్టసుఖాలు విచారించని రాజు, పనిమీద వచ్చిన ప్రజలకు దర్శనం ఇవ్వని రాజు వృధా. అందుకని ఓ నృగు మహారాజా! నీవు తొండగా మారి, చాలా కాలము బావులలో పడి ఉండు." అని శపించారు. ఈ విషయం తెలిసిన నృగు మహారాజు వచ్చి ఆ బ్రాహ్మణుల శరణు వేడాడు. శాంతించిన ఆ బ్రాహ్మణులు శాపవిమోచన అనుగ్రహించారు. "ఓ నృగు మహారాజా! ద్వాపర యుగంలో యాదవ వంశంలో శ్రీమహావిష్ణువు, దేవకీ వసుదేవులకు పుత్రుడుగా జన్మించగలడు. ఆయన నిన్ను ముట్టుకోగానే నీకు శాపవిమోచన కలుగుతుంది." అని అనుగ్రహించారు.

తరువాత ఆ గోవు వివాదము ఎటూ తేలక పోవడంతో, ఆ బ్రాహ్మణులు ఇద్దరూ ఆ గోవును మరొక బ్రాహ్మణునికి దానంగా ఇచ్చి వెళ్లిపోయారు. ఈ నృగుమహారాజు బ్రాహ్మణ శాపమును అనుభవిస్తున్నాడు. అందువలన లక్ష్మణా! రాజుకు ఎన్ని స్వంత పనులు ఉన్ననూ, మనసులో సుఖదు:ఖములు ఉన్ననూ, వాటిని పక్కన బెట్టి, ముందు రాచకార్యములకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. కాబట్టి లక్ష్మణా! ముందు నీవు పోయి న్యాయం కోసం గానీ, రాజుతో పని ఉండి గానీ వచ్చిన వారిని వెంటనే రాజసభలో ప్రవేశపెట్టమను." అని పలికాడు రాముడు.

ఉత్తరకాండము
యాభై నాలుగవ సర్గ.

అమరనద్ అమర్

నృగు మహారాజు కథ విన్న లక్ష్మణుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రాజా! అంత చిన్న

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అపరాధమునకు ఆ బ్రాహ్మణులు అంత పెద్ద శిక్ష విధించారు కదా! మరి ఆ నృగు మహారాజు ఆ బ్రాహ్మణశాపమును ఏ విధంగా అనుభవించాడు." అని అడిగాడు. రాముడు లక్ష్మణునితో ఇలా అన్నాడు. "నృగు మహారాజు వెంటనే తన కుమారుడిని రాజ్యాభిషిక్తుని చేసాడు. రాజ్యభారాన్ని కుమారుడికి అప్పగించాడు. తాను తొండగా ఏ బావిలోనో ఉడడం కన్నా అటువంటి బావులను తనే స్వయంగా తవ్వించాడు. తాను తొండ రూపంలో అన్ని కాలాలలోనూ సుఖకరంగా ఉండటానికి తగిన గోతులు తవ్వించుకున్నాడు. వర్షాకాలంలో తడవకుండా ఉండేట్టు సౌకర్యంగా ఒక గోతిని తవ్వించాడు. చలికాలంలో వెచ్చగా ఉండేటట్టు మరొక గోతిని నిర్మాణం చేయించాడు. వేసవి కాలంలో చల్లగా ఉండేటట్టు మరొక గోతిని నిర్మాణం చేయించాడు. ఆ గోతుల చుట్టు ఒక యోజనము దూరం వరకూ పళ్లు పూలు సమృద్ధిగా కాచే చెట్లతో కూడిన ఒక ఉద్యానవనమును ఏర్పాటుచేయించాడు. తాను తవ్వించిన విశాలమైన గోతుల లోపల గోడలకు సుందరమైన చిత్రములను చెక్కించాడు. ఆ గోతులలోకి సుగంధము వచ్చేటట్టు చుట్టు ఉన్న ఉద్యాన వనములో పరిమళభరితమైన పూల మొక్కలు నాటించాడు. రాజ్యాభిషిక్తుడైన పుత్రునికి తగు జాగ్రత్తలు చెప్పాడు. రాజ్య పాలనలోనూ, ప్రజల కష్టములు విచారించడంలోనూ ఏమాత్రం అలసత్వము చూపగూడదనీ, అలా చేసినందువలననే తాను శాపగ్రస్తుడను అయ్యానని చెప్పాడు.

ఇంకా తన కుమారునికి ఇలా చెప్పాడు. "కుమారా! చేసిన కర్మకు ఫలమును అనుభవించకుండా తప్పించుకోవడం ఎవరికీ సాధ్యం కాదు. పూర్వజన్మలో గానీ ఈ జన్మలో గానీ చేసిన కర్మలకు ఫలితము అనుభవించియే తీరవలెను. కష్టములు వచ్చినపుడు దు:ఖించడం, సుఖాలు వచ్చినపుడు ఆనందపడటం రాజుకు మంచిది కాదు. కాబట్టి నాకోసము దు:ఖించకు." అని చెప్పాడు. తరువాత తన శాపఫలమును అనుభవించడానికి తొండ రూపంతో ఆ గోతులలోకి వెళ్లిపోయాడు. (ఇది చదివిన తరువాత మీకు ఏమి గుర్తుకు వస్తూ ఉంది. పెద్ద పెద్ద వాళ్లు ఏదో కేసులో అరెస్టు అయినపుడు వెంటనే వారికి గుండె నొప్పి వస్తుంది. హాస్పిటల్ లో చేరి జైలు కూడు తప్పించుకుంటారు. ఇంకా కొంత మంది తమ పలుకుబడి ఉపయోగించి జైల్లోనే అన్ని సౌకర్యాలు కల్పించుకుంటారు. ఇంటిభోజనం, సెల్ ఫోన్, లాప్ టాప్, ఫాను, ఏ.సి.ఈ సౌకర్యాలు పొందుతారు. నృగు మహారాజు కూడా తన శాపకాలమును సుఖవంతం చేసుకున్నాడు కదా! యుగాలు మారినా మనుషులు వారి బుద్ధులు మారవు అనడానికి ఇది చక్కని ఉదాహరణ).

ఉత్తరకాండము
యాభై ఐదవ సర్గ.

నృగ చక్రవర్తికి వచ్చిన శాపమును గురించి చెప్పిన రాముడు, లక్ష్మణుడికి మరొక కథ కూడా చెప్ప నారంభించాడు. లక్ష్మణుడు కూడా శ్రద్ధతో రాముడు చెప్పే కథలు వింటున్నాడు. "లక్ష్మణా! మన ఇక్ష్వాకు వంశంలో నిమి అనే మహారాజు ఉండేవాడు. ఆయన రాజధాని వైజయంతి అనే నగరము. ఆయనకు చాలాకాలము సాగే ఒక యజ్ఞము చెయ్యాలని

అమరనాధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

సంకల్పము కలిగింది. దానికి తన తండ్రి ఇక్ష్వాకును ఆహ్వానించాడు. ఆ యాగమునకు ఋత్విక్కుగా బ్రహ్మర్షి వసిష్ఠుని నియమించాడు. వసిష్టునికి సహాయకులుగా అత్రిని, అంగిరసుని, భృగువును కూడా ఆహ్వానించాడు. నిమి వసిష్టుని దగ్గరకు పోయి తన యాగమునకు ఋత్విక్కుగా ఉండమని అడిగాడు. "నేను దేవేంద్రుడు చేసే యాగంలో ఉన్నాను. ఈ యాగం కాగానే నీ యాగం జరిపిస్తాను" అని అన్నాడు.

అంత ఆలస్యం భరించలేక, నిమి చక్రవర్తి, తనకు అందుబాటులో ఉన్న గౌతముని ఋత్విక్కుగా నియమించాడు. అక్కడ ఇంద్ర యజ్ఞము పూర్తి అయింది. వసిష్ఠుడు నిమి చేత యజ్ఞము చేయించడానికి వచ్చాడు. తన స్థానంలో గౌతముడు యజ్ఞం జరిపిస్తూ ఉండటం చూచాడు. వసిష్ఠునికి కోపం వచ్చింది. నిమి చక్రవర్తికి తాను వచ్చినట్టు వర్తమానము పంపాడు. అప్పటికే యజ్ఞకార్యములలో అలసి పోయిన నిమిచక్రవర్తి గాఢ నిద్రలో ఉన్నాడు. అందుకని వసిష్ఠుని వద్దకు వెంటనే రాలేకపోయాడు. దాంతో వసిష్ఠుని కోపం ఇంకా పెరిగిపోయింది. "ఓ రాజా! నువ్వు నన్ను అవమానించావు. నేను పిలిచినా రాకుండా జడుడి మాదిరి ఉన్నావు. కాబట్టి నీ దేహము చైతన్యము కోల్పోయి జడమై పోవుగాక!" అని శాపం పెట్టాడు.

నిమి మహారాజు మేల్కొన్న తరువాత మంత్రులు ఆయనకు వసిష్ఠుడు ఇచ్చిన శాపం గురించి తెలియజేసారు. నిమికి కూడా కోపం వచ్చింది. "నేను ప్రాణులకు సహజమైన నిద్రావస్థలో ఉన్నానని తెలిసి కూడా నన్ను దారుణంగా శపించావు. అందుకని నీ దేహం కూడా చైతన్యము కోల్పోయి జడపదార్థంగా తయారవుతుంది" అని తిరుగు శాపం ఇచ్చాడు. ఈ ప్రకారంగా వసిష్ఠుడు, నిమి ఒకరిని ఒకరు శపించుకున్నారు. ఆ శాపాల కారణంగా ఇద్దరూ తమ దేహాలు వదిలి గాలిలో సంచరిస్తున్నారు." అని రాముడు లక్ష్మణునితో చెప్పాడు.

ఉత్తర కాండము
యాభై ఆరవ సర్గ.

రాముడు లక్ష్మణునితో ఇలా చెప్పసాగాడు. "లక్ష్మణా! దేహం లేకుండా బాధపడుతున్న వసిష్ట మహాముని మరొక దేహము కొరకు తన తండ్రి అయిన బ్రహ్మదేవుని వద్దకు వెళ్లాడు. " తండ్రీ! బ్రహ్మదేవా! నిమి శాపం వలన నేను నా దేహన్ని కోల్పోయాను. వాయురూపంలో తిరుగుతున్నాను. దేహం లేకుండా నిత్య కర్మలు చేయడం సాధ్యం కాదు కదా! ప్రస్తుతము నేను ఏ పనీ చేయలేకుండా ఉన్నాను. కాబట్టి నాకు మరొక దేహము అనుగ్రహించండి." అని అడిగాడు. దానికి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నీవు మిత్రావరుణుల వద్దకు పోయి వారి తేజస్సులో ప్రవేశించు. " అని అన్నాడు. గాలి రూపంలో ఉన్న వసిష్ఠుడు మిత్రా వరుణుల వద్దకు వెళ్లాడు. అక్కడ మిత్ర వరుణుల వద్ద మరొక కథ నడుస్తూ ఉంది. దేవ లోకంలో ఊర్వశి అనే అప్సరస ఉంది. ఆమెను మిత్రుడు వరించాడు. కాని ఊర్వశి మనసుమాత్రం వరుణినిక అర్పించింది. ఒక రోజు ఊర్వశి చక్కగా అలంకరించుకొని మిత్రుడు వద్దకు

అమరవది అమర్

వెళుతూ ఉంది. మధ్యలో వరుణుడు అడ్డగించడు. తనతో లైంగిక సంపర్కము జరపమని కోరాడు. అప్పుడు ఊర్వశి ఇలా అంది. "వరుణా! నన్ను ముందుగా మిత్రుడు పిలిచాడు. ఆయన దగ్గరకు వెళుతున్నాను. నేను అతనికి చెందిన దానను. కానీ నా మనసు మాత్రము నీ మీదనే లగ్నం అయి ఉంది. నా కోరిక కూడా నీ మీదనే. కాని ముందుగా మిత్రుడు నన్ను పిలిచాడు కాబట్టి ఈ శరీరము మాత్రము మిత్రుడికి ఇవ్వాలి కదా. ఇప్పుడు నువ్వు కావాలి అంటే ఏం చెయ్యను." అని పలికింది ఊర్వసి.

"నేను మాత్రం ఏం చెయ్యను. నిన్ను నీ అందం చూడగానే నాకు కూడా వీర్యము పతనం అయ్యేటట్టు ఉంది. నా వీర్యమును ఒక కుండలో విడుస్తాను. నీవు నాతో కలవడానికి ఇష్టం లేకపోయినా, నా కోరిక తీర్చు." అని అన్నాడు. దానికి ఊర్వశి సంతోషంగా ఒప్పుకుంది. వరుణుడు తన వీర్యాన్ని ఒక కుండలో విడిచాడు. తరువాత ఊర్వశి మిత్రుడి వద్దకు వెళ్లింది. జరిగింది అంతా అప్పటికే మిత్రుడికి తెలిసిపోయింది. మిత్రుడు కోపంతో ఊర్వశితో ఇలా అన్నాడు. "నేను ముందుగా నిన్ను పిలిచాను కదా! దారిలో వరుణుడు కనపడగానే ఆయన వద్దకు వెళతావా! ఈ చెడ్డ పని చేయడానికి నీ మనసెలా ఒప్పింది. నిన్ను శపిస్తున్నాను. నువ్వు మానవలోకంలో పుట్టు. కాశీరాజ్యాన్ని పురూరవుడు అనే రాజు పరిపాలిస్తున్నాడు. నీవు ఆయనకు భార్యగా ఉండు." అని శపించాడు. మిత్రుడి శాప కారణంగా ఊర్వశి కాశీరాజు పురూరవునికి భార్య అయింది. పురూరవునికి ఊర్వశికి ఒక కుమారుడు కలిగాడు. వాడి పేరు ఆయువు. ఆ ఆయువు కుమారుడు నహుషుడు. ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని చంపిన కారణంగా ఇంద్రునికి బ్రహ్మహత్యా పాతకం చుట్టుకుంది. అప్పటి ఇంద్రుడిని ఆ పదవి నుండి తొలగించారు. ఆ సందర్భంలో నహుషుడు ఇంద్ర పదవికి ఎంపిక అయ్యాడు. ఆ ప్రకారంగా నహుషుడు ఇంద్రపదవిని అధిష్టించాడు. లక్ష సంవత్సరములు ఇంద్రుడిగా ఉన్నాడు. ఊర్వశి కూడా చాలా సంత్సరములు భూలోకములో గడిపి తన శాప కాలము పూర్తికాగానే ఇంద్రలోకము చేరుకుంది ." అని రాముడు లక్ష్మణునితో చెప్పాడు.

ఉత్తర కాండము
యాభై ఏడవ సర్గ.

వసిష్ఠుడు, నిమి ఒకరికి ఒకరు శపించు కున్న విషయం పక్కన పెట్టి రాముడు ఊర్వశి కథ చెప్పడంతో లక్ష్మణుడు తికమక పడ్డాడు. తనకు వశిష్టుడు, నిమిల శాపం గురించి చెప్పమని అడిగాడు. అప్పుడు రాముడు ఇలా చెప్పసాగాడు. "లక్ష్మణా! దానికే వస్తున్నా, ఇది వరకు నీకు, ఊర్వశిని చూచి వరుణుడు కామోద్రేకంతో తన వీర్యాన్ని ఒక కుండలో విడిచిపెట్టాడు అని చెప్పాను కదా! ఆ కుండలో నుండి ఇరువురు బ్రాహ్మణులు జన్మించారు. ఆ కుండలో నుండి ముందుగా అగ స్త్యుడు అనే మహాఋషి జన్మించాడు. వెంటనే ఆయన తపస్సుకు వెళ్లిపోయాడు. తరువాత ఆ కుంభము నుండి వశిష్టుడు జన్మించాడు. ఆ వశిష్ఠుడే ఇక్ష్వాకులకు కుల గురువు అయ్యాడు. ఆ ప్రకారంగా వసిష్టుడు తన కొత్త దేహాన్ని పొందాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇంక నిమి దేహం లేకుండా ఉన్నాడు కదా!. ఆయనకు ఋషులు యోగ దీక్షను ఇచ్చారు. నిమి రాజ్యంలో ఉన్న పౌరులు, ఆయన మంత్రులు అందరూ నిర్జీవమైన నిమి శరీరమును సుగంధ ద్రవ్యములు, లేపనములు పూసి చెడిపోకుండా రక్షిస్తున్నారు. గాలిలో తిరుగుతున్న నిమి యోగ దీక్షను పూర్తి చేసాడు. అప్పుడు దేవతలు నిమి వద్దకు పోయి "నీ యోగదీక్ష పూర్తి అయింది. నీకు శరీరం వస్తుంది. నీవు ఎక్కడ ఉండాలో నిర్ణయించుకో" అని అడిగారు. నేను ఈ సృష్టిలో ఉన్న సకల ప్రాణుల కంటి రెప్పల మీద ఉంటాను" అని అన్నాడు నిమి. దేవతలు అలాగే అనుగ్రహించారు. "నీవు అదృశ్యరూపంలో అన్ని ప్రాణుల కంటి రెప్పల మీద నివసిస్తావు. ప్రాణులు విశ్రాంతి కావాలి అనుకున్నప్పుడు వారి కంటి రెప్పలు నీ మూలంగానే మూసుకుంటాయి." అని వరం ఇచ్చారు. తరువాత దేవతలు వెళ్లిపోయారు. (కనురెప్పపాటు సమయాన్ని నిమేషము అని అంటారు. (మన వాడుకలో ఉన్న నిమిషము కాదు.) నిమి నుంచి నిమేషము అనే పదం పుట్టింది.) ఇప్పుడు నిమి దేహము అలాగే ఉంది. రాజ్యానికి వారసుడు లేడు. ఆ దేహానికి ఒక కుమారుని పుట్టించాలి అని అనుకున్నారు. ఆ దేహమును బయట ఉంచి, యజ్ఞం చేస్తూ, హోమాలు చేస్తూ, వేద మంత్రాలు చదువుతూ, నిమి దేహమును ఒక అరణితో బలంగా మర్థించారు. (అరణి అనగా, యజ్ఞము చేయుటకు ముందు అగ్నిని పుట్టించడానికి రెండు కర్రలను రాపాడిస్తారు. అందులో నుండి అగ్ని పుడుతుంది. దానికి ఉపయోగించే పొడుగాటి కర్రను అరణి అంటారు) ఆ రాపిడికి నిర్జీవమైన నిమి శరీరం నుండి ఒక పురుషుడు జన్మించాడు.

అతడే జనక మహారాజు. నిర్జీవ శరీరాన్ని మథించడం వల్ల పుట్టిన వాడు కాబట్టి ఆయన రాజ్యానికి మిథిల అనే పేరు వచ్చింది. స్త్రీదేహము లేకుండా జన్మించాడు కాబట్టి ఆయనకు వైదేహుడు అనే పేరు కూడా వచ్చింది. ఆయన రాజ్యమునకు విదేహ రాజ్యము అనే పేరు సార్థకం అయింది. ఆ ప్రకారంగా వసిష్ఠుడు, నిమి మహారాజు తిరిగి జన్మించారు." అని రాముడు లక్ష్మణునితో చెప్పాడు.

ఉత్తరకాండము
యాభై ఎనిమిదవ సర్గ.

ఆశ్చర్యకరమైన వసిష్ఠుడు నిమి వృత్తాంతములను విన్న లక్ష్మణుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! దీని కంతటికీ కారణం వసిష్టుడు నిమికి ఇచ్చిన శాపము. వసిష్టుడు రాని కారణంగా గౌతముని ఋత్విక్కుగా పెట్టుకున్నాడు. ఇందులో అతని తప్పు ఏముంది. పైగా యాగ దీక్షలో ఉన్న నిమిని శపించడం వసిష్టుని తప్పు కాదా!" అని అన్నాడు. దానికి రాముడు ఇలా చెప్పాడు. "లక్ష్మణా! అందరికీ ఓర్పు సహనము ఉండవు. వీరే కాదు ఇంకా ఎంతో మంది ఓర్పును సహనాన్ని కోల్పోయి కష్టాలలో చిక్కుకున్నారు. కాని యయాతి మహారాజు సత్వగుణ సంపన్నుడు. ఆయన ఓర్పును ఎలా ప్రదర్శించాడో చెబుతాను విను. పురూరవుడి మనుమడు, ఆయుషునకు కుమారుడు, నహుషుడు అనే రాజు గురించి చెప్పానుకదా. ఆ నహుషుని కుమారుడే యయాతి. ఆయనకు ఇద్దరు భార్యలు.

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

(ఈ యయాతి గురించి మనము భారతంలో విపులంగా చదువుకున్నాము.) రాక్షస రాజైన వృషపర్వుని కుమార్తె శర్మిష్ట. రాక్షస గురువు శుక్రాచార్యుని కుమార్తె అయిన దేవయాని. కాని యయాతికి శర్మిష్ట యందు ఎక్కువ ప్రేమ. యయాతికి దేవయాని అంటే అంత ప్రేమలేదు. యయాతికి శర్మిష్ట యందు పూరువుడు, దేవయాని యందు యదువు జన్మించారు. యయాతికి శర్మిష్ట అంటే ఎంతో ఇష్టం. అలాగే శర్మిష్టకు పుట్టిన పూరువు అంటే కూడా చాలా ఇష్టం. దానికి తోడు పూరువు కూడా సకల సద్గుణ సంపన్నుడు. యయాతి కి దేవయాని అంటే ఇష్టం లేదుకాబట్టి ఆమె కుమారుడు యదువు అంటే కూడా ఇష్టం లేదు. యదువును దగ్గరకు రానిచ్చేవాడు కాదు. అది చూచి యదువుకు దు:ఖం ముంచుకొచ్చింది.

ఒక రోజు తల్లి దేవయాని వద్దకు పోయి ఇలా అన్నాడు. "అమ్మా! నాన్న గారికి నీవు అన్నా నేను అన్నా అస్సలు ఇష్టం లేదు. ఎందుకమ్మా మనం ఇక్కడ ఉండటం. మనం వెళ్లిపోదాము. అయినా మనకేం తక్కువ అమ్మా నువ్వు రాక్షసులకు గురువు అయిన శుక్రాచార్యుల వారి కుమార్తెవు. నేను ఆయనకు మనుమడిని. అమ్మా ఈ దు:ఖమును అవమానమును ఇంక సహించలేమమ్మా. ఇన్ని అవమానములు భరించి ఇక్కడ ఉండేదానికన్నా అగ్నిలో దూకడం మేలు. తండ్రిగారిని పూరువుతోనూ, వాడి తల్లితోనూ సుఖపడనీ. అమ్మా! ఈ అవమానమును సహించి నువ్వు ఉండగలిగితే ఉండు. నేను మాత్రం ఉండను. ఈ అవమానమును భరించడం కన్నా నాకు మరణమే శరణ్యము" అని ఏడుస్తూ అన్నాడు యదువు.

కుమారుడి దు:ఖాన్ని చూచి తట్టుకోలేకపోయింది దేవయాని. వెంటనే తండ్రి శుక్రాచార్యుని మనసులో స్మరించుకుంది. వెంటనే శుక్రాచార్యుడు కుమార్తె ముందు ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. దు:ఖంతో కుంగి పోతున్న కుమార్తెను, మనుమడిని చూచి "ఏమమ్మా! ఏమి జరిగింది!" అని అడిగాడు. "తండ్రీ! నాకు ఇక్కడ జరుగుతున్న అవమానమునకు నేను నీళ్లలోగానీ, అగ్నిలో గానీ దూకి మరణిస్తాను. లేదా విషము తిని చస్తాను. అంతే కానీ అనుదినమూ ఈ అవమానములను భరించలేను. తండ్రీ! నీవు రాక్షసులకు గురువు. అందరికీ పూజనీయుడవు. నాకు జరిగిన అవమానము నీకు జరిగినట్టు కాదా! నా భర్త యయాతి నన్ను తిరస్కరించి నన్ను అవమానించాడు. తద్వారా నిన్నూ అవమానించాడు. ఈ ఇంట్లో నాకు ఏ మాత్రం గౌరవము లేదు, అనాదరము తప్ప." అని ఏడుస్తూ చెప్పింది దేవయాని. కుమార్తె శోకమును చూచి తట్టుకోలేకపోయాడు శుక్రుడు. యయాతిని పిలిపించావు. "యయాతి మహారాజా! నీవు నీ వయస్సును, యవ్వనమును, అందమును చూచుకొని గర్వపడుతూ, రాజకుమార్తె అయిన శర్మిష్టను ఆమె కుమారుడిని ఆదరిస్తూ, నా కుమార్తెను నిరాదరణకు గురి చేసావు. అవమానించావు. నా కూతురిని అవమానిస్తే నన్ను కూడా అవమానించినట్టే. కాబట్టి నిన్ను ఈ క్షణం నుండి ముసలి తనము ఆవహిస్తుంది. రోజురోజుకూ నీ శరీరం శిధిలము అయిపోతుంది. నీవు ఏ సుఖాలను అనుభవించలేవు." అని శపించాడు. శుక్రాచార్యుడు ఆ ప్రకారము తన అల్లుడు యయాతిని శపించి, కుమార్తె దేవయానిని ఓదార్చి, తన ఇంటికి వెళ్లిపోయాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

యాభైతొమ్మిదవ సర్గ.

శాపగ్రస్తుడైన యయాతిని ముసలి తనం ఆవహించింది. శరీరం శిధిలం అయింది. యయాతికి దు:ఖము ముంచుకొచ్చింది. దేవయాని దేవయాని కుమారుడు యదువును పిలిచి ఇలా అడిగాడు. "కుమారా! నీ తాతగారి శాపవశాత్తు నేను ముసలివాడిని అయ్యాను. నాకు ఇంకా ఇహలోక భోగములు అనుభవించవలెనని కోరికగా ఉంది. నాకు సాయం చెయ్యగలవా! నా ముసలి తనమును నీవు తీసుకొని నీ యవ్వనమును నాకు ఇమ్ము. నేను భోగములు అనుభవించిన తరువాత మరలా నీ యవ్వనమును నీకు ఇస్తాను." అని అడిగాడు. "అదేంటి తండ్రీ! ఈ మాత్రం దానికి నేను ఎందుకూ. తమరి ప్రియపుత్రుడు పూరువు ఉన్నాడు కదా! ఆయన మీకు తన యవ్వనాన్ని ఇస్తాడు లెండి. తండ్రీ! నన్ను మీతో పాటు భోజనం చేయనిచ్చారా! రాచకార్యములలో పాల్గొననిచ్చారా! మీకు అన్నీ ఆ పూరువే కదా! ఈ సాయం కూడా ఆ పూరువే చేస్తాడు లెండి. నేనెందుకూ!" అని అన్నాడు వెటకారంగా.

వెంటనే యయాతి శర్మిష్ట కుమారుడు పూరువు వద్దకు వెళ్లాడు. "కుమారా! నీ ముసలి తనమును తీసుకొని నీ యవ్వనమును నాకు ఇమ్ము. నేను భోగములు అన్నీ తనివితీరా అనుభవించి, తరువాత నీ యవ్వనమును నీకు తిరిగి ఇస్తాను. ఇది నీకు సమ్మతమేనా!" అని అన్నాడు. వెంటనే పూరువు "తండ్రీ! ఇన్ని రోజులకు తమరి ఋణం తీర్చుకొనే సమయం వచ్చింది. మీకు సేవ చేసుకొనే భాగ్యాన్ని నాకు కల్పించి నన్ను ధన్యుడిని చేసారు. నా యవ్వనాన్ని మీకు సంతోషంగా ఇస్తున్నాను స్వీకరించండి." అని అన్నాడు. వెంటనే యయాతి తన ముసలి తనమును తన కుమారుడు పూరువుకు ఇచ్చి అతని యవ్వనాన్ని స్వీకరించాడు. చాలాకాలం పాటు యయాతి ఇహలోక సుఖాలు అనుభవించాడు. తరువాత తన కుమారుడు పూరువును పిలిచి "కుమారా! నేను నీ వద్ద ఉంచిన నా ముసలి తనమును నాకు తిరిగి ఇమ్ము. నీ యవ్వనమును తీసుకొమ్ము." అని అన్నాడు. వెంటనే పూరువు తన తండ్రి ముసలి తనమును ఆయనకు ఇచ్చి తన యవ్వనాన్ని తిరిగి స్వీకరించాడు. తరువాత తన కుమారులు పూరువు, యదువును చూచి ఇలా అన్నాడు. "కుమారా పూరువూ! తండ్రి ఆజ్ఞను పాలించి, నా కోర్కెను తీర్చావు. తండ్రి ఋణం తీర్చుకున్నావు. నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. నా సామ్రాజ్యానికి నిన్ను పట్టాభిషిక్తుని చేస్తున్నాను. నీ పుత్ర పౌత్ర పర్యంతము ఈ రాజ్యాని ఏలుకో!" అని అన్నాడు. (ఆ పూరుడే పూరు వంశమునకు మూలకర్త.). తరువాత యయాతి యదువును చూచి ఇలా అన్నాడు. "నీవు నా కుమారుడివి కావు. క్షత్రియుడివి అసలే కావు. నా కుమారుడి రూపంలో ఉన్న రాక్షసుడివి. అందుకే తండ్రి మాటను ధిక్కరించావు. కాబట్టి నీకు రాక్షసులే సంతానంగా పుడతారు. నీవంశము రాక్షస వంశము అవుతుంది. నీ వంశము కూడా మారి పోతుంది. ఇంక నుండి నీది చంద్రవంశము కాదు. యదువంశము." అని కుమారుడిని శపించాడు. తరువాత తన కుమారుడు పూరువును రాజ్యాభిషిక్తుని చేసి యయాతి వానప్రస్థమునకు వెళ్లిపోయాడు. తరువాత మరణించి స్వర్గానికి వెళ్లాడు.

పూరువు కాశీ రాజ్యములో ప్రతిష్ఠాన పురము అనే పురమును నిర్మించి, దానిని రాజధానిగా చేసుకొని కాశీరాజ్యమును పరిపాలించాడుపూరువు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాజవంశమునుండి బహిష్కరింపబడిన యదువుకు రాక్షసులు పుత్రులుగా జన్మించారు. (మహాభారతములో యయాతి కథ వేరేవిధంగా ఉంది.) లక్ష్మణా! యయాతికి ఉన్న ఓర్పు, సహనం నిమికి లేదు. అందుకే తన శరీరాన్ని పోగొట్టుకున్నాడు." అని అన్నాడు రాముడు. తరువాత రాముడు లక్ష్మణునితో ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! ఇప్పటికే ఆలస్యం అయింది. నేను కూడా నృగ మహారాజు మాదిరి నా కోసం వచ్చిన వారిని నిర్లక్ష్యం చేయకుండా వెను వెంటనే వారి సమస్యలు పరిష్కరిస్తాను. వెంటనే రాజ సభ ఏర్పాటే చేయించు." అని అన్నాడు. తన మాట రాముడు మన్నించి నందుకు లక్ష్మణుడు ఆనందంతో రాజాజ్ఞను పాటించడానికి వెళ్లిపోయాడు. (దీని తరువాత వచ్చే మూడు సర్గలు తరువాత చేర్చబడినవి, మూలంలో లేవు అని పెద్దల అభిప్రాయము. కానీ పాఠకుల సౌకర్యార్థము ఆ మూడు సర్గలను ఒకేసర్గగా ఇస్తున్నాను. చదవండి.)

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తర కాండము ప్రక్షిప్త సర్గలు.

మరునాడు ఉదయం తెల్లవారింది. రాముడు ఉదయం పూట చేయవలసిన పూజాకార్యక్రమములు నిర్వర్తించుకొని మంత్రి పురోహితులతో రాజ సభకు వెళ్లాడు. ధర్మాసనము మీద కూర్చుని పౌరుల మధ్య జరిగిన తగాదాలను విచారించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. లక్ష్మణుడు రాజ సభ బయట ఉండి న్యాయం కోసం వచ్చిన వారి గురించి విచారిస్తున్నాడు. కాని అక్కడ ఎక్కువ మంది లేరు. రాముని రాజ్యంలో ఎవరికీ అన్యాయం జరగడం లేదు. అందరూ ధర్మంగా నడుచుకుంటున్నారు. కాలం తీరకుండా ఎవరూ మరణించడం లేదు. అకాల మరణాలు లేవు. ఎవరూ తనకు అన్యాయం జరిగింది అని మరొకరి మీద ఆరోపణలు చెయ్యడం లేదు. లక్ష్మణుడు లోపలకు వచ్చి అదే విషయాన్ని రామునికి చెప్పాడు. "లక్ష్మణా! న్యాయం కోసరం వచ్చే వాళ్లు నిర్ణీత సమయంలో రారు కదా. ఎప్పుడు అన్యాయం జరిగితే అప్పుడు వస్తారు. కాబట్టి, నీవు బయటనే ఉండి న్యాయార్థులను, కార్యార్థులను వెంటనే విచారించి లోపలకు పంపించు. నేను రాజసభలోనే ఉంటాను. లక్ష్మణా! మన రాజ్యంలో ప్రజలందరూ నీతిగా నిజాయితీగా తమకు విధించిన పనులను చేసుకుంటున్నారు. అందరూ సఖ్యంగా ఉంటున్నారు. ఇంక తగాదాలు ఎందుకు ఉంటాయి చెప్పు. పైగా తప్పు చేస్తే శిక్షలు కఠినంగా ఉంటాయని వాళ్లకు తెలుసు. అందుకని ఎవరూ తప్పు చేయడానికి సాహసించరు. నీవు కూడా నిరంతరమూ జాకరూకుడవై నగరాన్ని రక్షిస్తున్నావు. అయినా కూడా మన జాగ్రత్తలో మనం ఉండాలి. నీవు రాజ సభ బయటనే ఉండి న్యాయం కోసం వచ్చిన వాళ్లను విచారించి లోపలకు పంపు. నేను మంత్రులతో వేరే విషయాలను చర్చిస్తూ ఉంటాను." అని అన్నాడు రాముడు.

రాముని ఆదేశము మేరకు లక్ష్మణుడు రాజ సభ బయటకు వచ్చాడు. అక్కడ ఒక కుక్క నిలబడి ఉంది. లక్ష్మణుని చూచి గట్టిగా మొరిగింది. లక్ష్మణుడు ఆ కుక్కను చూచి "ఏమి పని మీద వచ్చావు. నీకు ఏం కావాలి." అని అడిగాడు. అప్పుడు ఆ కుక్క ఈ విధంగా బదులు చెప్పింది. "నేను న్యాయం కోరి వచ్చాను. ఈ రాజ్యానికి రాజు

అమరనాథ కుమార్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాముడు. నా అభియోగము రామునికే చెబుతాను." అని చెప్పింది. రాముడు సభలోపలికి వెళ్లాడు. రామునికి కుక్క విషయం చెప్పి బయటకు వచ్చి కుక్కను రాజసభలోకి వెళ్లమన్నాడు. అప్పుడు ఆ కుక్క ఇలా అంది. "లక్ష్మణా! నేను నీచయోనిలో పుట్టాను. మాకు రాజసభలలోకి, దేవతా గృహములలోకి, బ్రాహ్మణుల ఇళ్లలోకి వెళ్లే అర్హత లేదు. కాబట్టి నేను రాజసభలోకి రాలేను. రాముడు సకల ప్రాణులను సమంగా చూడగలిగినవాడు. రాముడు స్వయంగా ఆజ్ఞాపిస్తే గానీ నేను లోపలకు రాను. నీవు పోయి రాముని అనుజ్ఞ తీసుకొని రా" అని చెప్పింది. లక్ష్మణునికి విసుగు పుట్టింది. కానీ ఓపికగా ఉన్నాడు. రాముని వద్దకు వెళ్లాడు. "రామా! ఒక కుక్క వచ్చి రాజ సభ బయట నిలబడి ఉంది. నీ అనుమతి లేనిది లోపలకు రాదట" అని అన్నాడు. "నేను అనుమతి ఇచ్చాను అని చెప్పి ఆ కుక్కను లోపలకు తీసుకొని రా" అని అన్నాడు. లక్ష్మణుడు బయటకు వెళ్లి ఆ కుక్కను రాజసభలోకి తీసుకొని వచ్చాడు. రాముడు ఆ కుక్కను చూచి "నీవు చెప్పదలచుకున్న విషయము ఏమీ భయము లేకుండా నిర్భయంగా చెప్పు." అని అన్నాడు. రాముడు ఆ కుక్క తలమీద రక్తం కారుతున్న గాయం చూచాడు.

ఆ శునకము రామునితో ఇలా అంది. "ఓ రాజా! నీవు ప్రజారక్షకుడివి. నిరంతరమూ రాత్రింబగళ్లు ప్రజలను రక్షిస్తూ ఉంటావు. రాజు ప్రజలకందరికీ తండ్రి వంటి వాడు. ధారణాత్ ధర్మమ్ ఇతి అని అంటారు కదా! అంటే ధరించునది కావున ధర్మము అని అంటారు. ఆ ధర్మమే మూడు లోకములలో నిలిచి ఉంది. జీవుడు మరణించిన తరువాత కూడా అతని ధర్మమే అతనిని కాపాడుతుంది. పుణ్యలోకాలకు చేరుస్తుంది. అటువంటి ధర్మమును నీవు చక్కగా పాటిస్తున్నావు. ధర్మం నీకు బాగా తెలుసు. నీ వంటి వాడి ముందు నేను ధర్మం గురించి మాట్లాడటం నా అజ్ఞానమే అవుతుంది. అందుకే నీకు నేను భక్తితో నమస్కరిస్తున్నాను." అని పలికింది ఆ శునకము. "నీకు ఏమి అన్యాయం జరిగిందో ధైర్యంగా నిర్భయంగా చెప్పు" అని అన్నాడు రాముడు. "ఓ రాజా! బ్రాహ్మణులు నివసించే ప్రదేశములో ఉన్న సర్వార్ధసిద్ధుడు అనే సన్యాసి నన్ను అకారణంగా కొట్టాడు. నేను అతని పట్ల ఏమీ అపరాధము చేయలేదు." అని పలికింది. వెంటనే రాముడు భటులను పంపించి ఆ సర్వార్ధసిద్ధుడు అనే బ్రాహ్మణుని సభకు పిలిపించాడు. "రాజా! నన్ను ఎందుకు పిలిపించారు. నేను ఏమి చెయ్యాలి." అని అడిగాడు. "ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నీవు ఈ శునకమును కొట్టినావని నీ మీద అభియోగము. ఈ శునకము ఏమి తప్పు చేసిందని కొట్టావు." అని అడిగాడు రాముడు. "రాజా! నేను కోపం పట్టలేకకొట్టాను." అని అన్నాడు.

అప్పుడు రాముడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! కోపము అనర్ధదాయకము అని తెలియదా! కోపము ప్రాణములను సైతం తీసే శత్రువు లాంటిది. కోపము మిత్రుడు వలె ఎప్పుడూ వెంట ఉన్నా అది మానవునికి ప్రబల శత్రువు. కోపము కత్తిలాంటిది. కోపము అనర్ధదాయకము. ఎన్ని యజ్ఞములు, యాగములు చేసినా, ఎంత తపస్సు చేసినా, కోపాన్ని వదిలిపెట్టకపోతే అవన్నీ ఎందుకూ పనికిరావు. అందుకే ముందు కోపాన్ని విడిచిపెట్టాలి. తాను కోరుకున్నది దక్కకపోతే కోపం వస్తుంది. అందుకనే కోరికలను విడిచిపెట్టాలి. ఇంద్రియములను మనసును అదుపులో ఉంచుకోవాలి.

అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మానవుడు తన మనోవాక్కాయ కర్మలతో ఎదుటి వారికి మేలు చేయాలి కానీ కీడు చేయకూడదు. అటువంటి వాడు ఎవరినీ ద్వేషించడు అందుకే వాడికి ఎవరి మీదా కోపం రాదు. మనసును అదుపులో పెట్టుకోకపోతే మనిషిలో కోపం దావానలంలా ప్రజ్వరిల్లుతుంది. ఆ కోపము వాడి అయిన కత్తితో, తోక తొక్కిన పాముతో, పక్కలో ఉన్న శత్రువుతో సమానము. కోపం అటువంటిది అని తెలిసి కూడా ఎందుకు కోపం తెచ్చుకున్నావు." అని అడిగాడు రాముడు.

అప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణుడు ఇలా బదులు చెప్పాడు. "రాజా! నేను భిక్ష కొరకు అన్ని ఇళ్లకు వెళ్లాను. కానీ ఎక్కడా బిక్ష దొరకలేదు. కడుపులో ఆకలిగా ఉంది. అప్పుడు నాకు ఈ కుక్క అడ్డం వచ్చింది. నేను ఈ కుక్కను అవతలకు వెళ్లమని తోలాను. కాని ఈ కుక్క తన ఇష్టం వచ్చినట్టు అటు ఇటు తిరుగుతూ దారికి అడ్డంగా నిలబడింది. ఆ కోపంలో నేను ఈ కుక్కను కొట్టాను. నేను చేసిన అపరాధమును క్షమించండి." అని అన్నాడు. అప్పుడు రాముడు రాజ పురోహితుని, మంత్రులను చూచి ఇతనికి ఏమి శిక్ష వెయ్యాలి అని అడిగాడు. "రాజా! బ్రాహ్మణులు దండనకు తగిన వారు కాదు. బ్రాహ్మణులను శిక్షించ కూడదు. " అని అన్నారు. అప్పుడు ఆ శునకము ఇలా అంది. "ఓ రాజా! మీరు అనుమతిస్తే ఇతనికి తగిన శిక్షను నేను చెబుతాను." అని అంది. "ఏమిటి?" అని అడిగాడు రాముడు. "ఇతనిని కులపతిగా నియమించండి. అదే ఇతనికి తగిన శిక్ష" అని పలికింది కుక్క. ఆ శునకము అంతరంగమును బాగుగా తెలిసిన రాముడు ఆ బ్రాహ్మణుని కులపతిగా నియమించాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు చాలా సంతోషించి కులపతిత్వమును స్వీకరించడానికి వెళ్లాడు. రాముడి తీర్పు విని సభాసదులందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. ఒక మంత్రి లేచి ఇలా అడిగాడు. "మహారాజా! మేమంతా అతడు బ్రాహ్మణుడు కాబట్టి శిక్షించకుండా వదిలిపెడతారు అనుకుంటే అతనిని కులపతిగా నియమించారు. ఇది అతనికి వరం ఇచ్చినట్టు కదా!" అని అడిగారు. ఆ మాటలకు రాముడు నవ్వి మీ ప్రశ్నకు శునకమే సమాధానము ఇవ్వగలదు" అని అన్నాడు. అప్పుడు ఆ శునకము ఇలా పలికింది. "సభాసదులారా! నేను పోయిన జన్మలో కులపతిని. దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకు తృప్తిగా భోజనముపెట్టిన తరువాత మిగిలిన ఆహారమును నేను తినేవాడిని. ఇంకా మిగిలితే ఇతరులకు ఇచ్చేవాడిని. దేవతలకు చెందిన సొమ్మును దుర్వినియోగం కాకుండా రక్షించేవాడిని. నా స్వప్రయోజనమునకు కించిత్ కూడా వాడుకొనే వాడిని కాదు. అటువంటి నాకే కేవలం కులపతిగా ఉండినందుకు ఈ శునక జన్మ వచ్చింది. ఇంక ఈ కోపిష్టి అయిన బ్రాహ్మణుడు కులపతి అయితే ఇతని అవినీతికి అంతు ఉండదు. ఇతడు చనిపోయిన తరువాత నరకం ప్రాప్తిస్తుంది. ఇదే అతనికి సరిఅయిన శిక్ష, కాబట్టి మహారాజా! మీకు ఎవరినన్నా శిక్షించాలి అని అనుకుంటే వానిని దేవాలయ ధర్మకర్త గానో, కులపతిగానో, బ్రాహ్మణుల ఆస్తులను రక్షించే ఉద్యోగిగానో నియమించండి. వాడి పతనానికి అదే దగ్గరి దారి. వాడికి చావు తరువాత నరకం తథ్యం." అని పలికింది ఆ శు నకము. తరువాత ఆ శునకము తన దారిన తాను వెళ్లిపోయింది. తరువాత ఆ శునకము వారణాసి నగరంలో ప్రాయోపవేశం చేసి ప్రాణాలు వదిలింది. ఒక అరణ్యములో ఒక గ్రద్ధ ఒక గుడ్లగూబ నివసిస్తున్నాయి. ఒక సారి ఆ గ్రద్ధకు గుడ్లగూబకు ఒక ఇంటిని గురించి తగువు వచ్చింది. ఆ ఇల్లు ఎవరిదో తేల్చుకోడానికి

అమరనాథ్ కుమార్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ గ్రద్ధ గుడ్లగూబ రాముని దగ్గరకు వెళ్లాయి. ముందు గ్రద్ధ రాముని చూచి ఇలా అంది. "రాజా! నీవు బుద్ధిలో బృహస్పతి కంటే, గొప్పవాడివి. కాబట్టి మా తగవును మీరే తీర్చాలి. ఆ అరణ్యములో నేను ఒక ఇల్లు కట్టుకున్నాను. కాని ఈ గుడ్లగూబ తన బలంతో నా ఇంటిని ఆక్రమించుకుంది. ఈ గుడ్లగూబను శిక్షించి నా ఇల్లు నాకు ఇప్పించండి." అని అడిగింది.

తరువాత గుడ్లగూబ ఇలా చెప్పింది. "మహారాజా! నీవు సాక్షాత్తు నారాయణ స్వరూపుడవు. అందుకని నీవే మా తగవు తీర్చాలి. ఈ గ్రద్ధ నా ఇంటి లో ప్రవేశించి నన్ను ఇబ్బంది పెడుతూ ఉంది. కాబట్టి ఈ గ్రద్ధ బారి నుండి నన్ను రక్షించండి." అని మొరపెట్టుకుంది. రాముడు మంత్రులతో ఆలోచించాడు. తరువాత రాముడు గ్రద్ధను ఇలా అడిగాడు. "నీవు నీ ఇంటిని నిర్మించి ఎన్నాళ్లు అయింది" అని అడిగాడు. "రామా! ఈ భూమి అంతా మానవులతో ఎప్పుడు నిండిపోయిందో అప్పటి నుండి నేను ఆ ఇంటిలో ఉంటున్నాను." అని చెప్పింది. వెంటనే గుడ్లగూబ "రాజా! ఈ భూమి మీద ఎప్పటి నుండి వృక్షజాతులు పుట్టాయో అప్పటి నుండి నేను ఆ ఇంట్లో ఉంటున్నాను." అని పలికింది. ఆ మాటలు విన్న రాముడు సభాసదులతో ఇలా అన్నాడు. "సభాసదులారా! సభలో వృద్ధులు లేకపోతే అది సభకాదు. ఆ వృద్ధులు ధర్మం చెప్పకపోతే వారు వృద్ధులు కాదు. సత్యము లేకపోతే ధర్మము నిలువదు. కపటపు మాటలతో సత్యము చెప్పలేరు. ఈ సభలో ఉన్న వారు ఇది అధర్మము అని తెలిసి కూడా దానిని బహిరంగంగా చెప్పరో, వారు అబద్ధాలు చెప్పినట్టే. అంతేకాదు. కోపం వలన గానీ, కామప్రకోపము వలన గానీ, తెలిసి కూడా తెలియనట్టు ఉంటారో వారికి వరుణపాశములు చుట్టుకుంటాయి. కాబట్టి మీరు ఇరువురి వాదనలు విన్నారు కదా. ఏది సత్యమో, ఏది ధర్మమో వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు రాముడు.

తరువాత సభాసదులు అందరూ ఆలోచించి "రాజా! గుడ్లగూబ చెప్పినది సత్యము, గ్రద్ధ చెప్పినది అసత్యము. తరువాత మీకు తోచిన నిర్ణయం చెయ్యండి." అని ముక్తకంఠంతో చెప్పారు. తరువాత రాముడు ఇలా అన్నాడు. "ఈ సందర్భంలో పురాణాలలో చెప్పబడిన విషయములను మీకు చెబుతాను. సావధానంగా వినండి. ఒకప్పుడు ఈ మూడు లోకములు నీటిలో మునిగిపోయాయి. ప్రపంచం అంతా జలమయం అయింది. భూదేవి విష్ణుమూర్తి ఉదరంలోకి ప్రవేశించింది. భూమిని తన ఉదరములో ఉంచుకొన్న విష్ణువు యోగనిద్రలో ఉన్నాడు. అనేక సంవత్సరములు గడిచిపోయాయి. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు విష్ణువు ఉదరములోకి ప్రవేశించాడు. విష్ణువు గర్భంలో ఉన్న జలములో నుండి ఒక పద్మము పుట్టింది. అది విష్ణువు నాభి ద్వారా బయటకు వచ్చింది. ఆ పద్మము యొక్క నాళము (తామర తూడు) లో నుండి బ్రహ్మ బయటకు వచ్చాడు. ఆ పద్మములో కూర్చున్నాడు. తరువాత బ్రహ్మ తపస్సు చేసాడు. భూమిని, వాయువును, పర్వతములను, వృక్షములను, సృష్టించాడు. తరువాత మనుష్యులను, జంతువులను పాకే జంతువులను, ఎగిరే పక్షులను సృష్టించాడు. అండములనుండి పుట్టే వాటిని, గర్భములో నుండి బయటకు వచ్చేవాటిని, చెమట నుండి పుట్టే వాటిని, భూమి నుండి పుట్టే వాటిని సృష్టించాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

బ్రహ్మ యొక్క చెవిలో నుండి మధు, కైటభులు అనే రాక్షసులు పుట్టారు. వారు బ్రహ్మదేవుని చూచి కోపంతో ఊగిపోయారు. ఆ మధుకైటభులు బ్రహ్మ మీదికి వచ్చారు. అప్పుడు బ్రహ్మ పెద్దగా అరిచాడు. ఆ శబ్దము విని శివుడు, విష్ణువు అక్కడకు వచ్చారు. విష్ణువు తన చక్రాయుధముతో ఆ మధు కైటభులు అనే రాక్షసులను సంహరించాడు. ఆ రాక్షసుల శరీరంలో నుండి బయటకు వచ్చిన కొవ్వుతో ఈ భూమి అంతా నిండి పోయింది. అందులో నుండి వృక్షములు, ఓషధులు, సస్యములలో భూమి నిండి పోయింది. ఆ రాక్షసుల కొవ్వు (మేధ) తో నిండి పోయింది కాబట్టి భూమికి మేధ అనే పేరు వచ్చింది. పై కారణాల వలన గుడ్లగూబ వృక్షములు పుట్టిన తరువాత ఇల్లు కట్టుకొంది. అంతకు ముందు వృక్షములు లేవు కాబట్టి గ్రద్ద ఇల్లు కట్టుకొనే అవకాశము లేదు. కాబట్టి ఈ ఇల్లు గుడ్లగూబది కానీ గ్రద్దది కాదు. అబద్ధము చెప్పిన ఈ గ్రద్దను దండించాలి." అని అన్నాడు రాముడు. ఆ సమయంలో ఆకాశం నుండి ఇలా వినపడింది. "రామా! ఈ గ్రద్ద ను చంపకుము. ఈ గ్రద్ద పేరు బ్రహ్మదత్తుడు. ఎల్లప్పుడూ సత్యమునే పలికెడి వాడు. ధర్మాత్ముడు.

ఒక సారి ఒక బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మదత్తుని ఇంటికి వచ్చాడు. తనకు నూరు సంవత్సరముల పాటు భోజనము పెట్టమని అడిగాడు. బ్రహ్మదత్తుడు ఆ బ్రాహ్మణునికి అర్ఘ్యము పాద్యము ఆసనము సమర్పించాడు. అతని భోజనానికి తగిన ఏర్పాట్లు చేసాడు. కాని అతనికి పెట్టిన ఆహారములో మాంసాహారము కూడా కలిసింది. దానికి ఆ బ్రాహ్మణుడు కోపించాడు. నీవు గద్దలు తినే మాంసాహారము పెట్టావు కాబట్టి నీవు గ్రద్దగా జీవించు." అని శపించాడు. అప్పుడు బ్రహ్మదత్తుడు ఆ బ్రాహ్మణుని కాళ్ల మీద పడి తన అపరాధమును మన్నించి తనకు శాపవిమోచనము కలుగచేయమని వేడుకున్నాడు. "రాబోవు త్రేతాయుగములో ఇక్ష్వాకు వంశములో రాముడు అనే రాజు జన్మిస్తాడు. అతని స్పర్శతో నీకు శాపవిమోచన అవుతుంది." అని ఆ బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మదత్తునికి శాపవిమోచన అనుగ్రహించాడు. కాబట్టి రామా! ఇతనికి శాపవిమోచన కలిగించు" అని ఆకాశవాణి పలికింది.

అప్పుడు రాముడు సంతోషంగా ఆ గ్రద్దకు శాపవిమోచన కలిగించాడు. అప్పుడు ఆ గ్రద్ద బ్రహ్మదత్తుడిగా మారి పోయాడు. "రామా! నీ అనుగ్రహము వలన నాకు శాపవిమోచన కలిగింది." అని రాముడికి నమస్కరించి వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తరకాండము
అరవయ్యవ సర్గ.

రాముడు జనరంజకంగా రాజ్యపాలన సాగిస్తుంటే వసంత ఋతువు వచ్చింది. ఒకరోజు భార్గవుడు, చ్యవనుడు తదితర మహా మునులు అందరూ రాముని చూడటానికి వచ్చారు. రాముడు వారిని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. అర్ఘ్యము పాద్యము ఇచ్చి సత్కరించాడు. అందరికీ ఉచితాసనములు మీద ఆసీనులను చేసాడు. ఆ మహా మునులు తాము సేవించిన పుణ్యతీర్థములలో జలములను రామునికి సమర్పించారు. రాముడు ఆ మునులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "మహామునులారా! తమరు వచ్చిన పని ఏమి? మీరు ఏమి కోరినా చెయ్యడానికి

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నేను సిద్ధంగా ఉన్నాను. నా సమస్తరాజ్యము, నేను బ్రాహ్మణుల అధీనము. ఆజ్ఞాపించండి" అని అన్నాడు రాముడు. రాముని మాటలు విన్న ఆ మహామునులు ఎంతో సంతోషించారు. "రామా! ఇలామాట్లాడటం నీ వంటి వారికే తగి ఉన్నది. నీ కన్నా ముందు ఈ భూమిని ఎందరో రాజులు పరిపాలించారు. వారందరూ మేము అడగబోయే కార్యము ఏమిటో ఆలోచించి గానీ ఆ కార్యము చేస్తానని మాట ఇచ్చేవారు కాదు. నీవు మాత్రము మేము ఏమి అడుగుతామో తెలుసుకోకుండానే మాట ఇచ్చావు. నీకు బ్రాహ్మణుల మీద ఉన్న భక్తి అనంతమైనది. ప్రస్తుతము మేము భయాందోళనలతో ఉన్నాము. మమ్ములను ఆ భయం నుండి దూరం చేసి మా అందరినీరక్షించు." అని అన్నారు.

ఉత్తరకాండము
అరవయ్యవ 61+62

ఈ బ్రాహ్మణుల మాటలు వినిన రాముడు "మీరు ఏమీ దిగులుచెందనవసరం లేదు. ఈ క్షణం నుండి మీకు భయం నుండి విముక్తి కలిగిస్తాను. మీ భయకారణం చెప్పండి." అని అన్నాడు. అప్పుడు ఆ మునులు రామునితో ఇలా అన్నారు. "రామా! పూర్వము కృతయుగములో మధువు అనే దైత్యుడు ఉండేవాడు. ఆ మధువు బ్రాహ్మణులను పూజించేవాడు. ధర్మాత్ముడు. దేవతలకు ప్రీతి పాత్రుడు. మంచి పరాక్రమ వంతుడు. అతని గుణగణములకు మెచ్చి రుద్రుడు అతనికి ఒక వరం కూడా ఇచ్చాడు. రుద్రుడు అతనికి ఒక దివ్యమైన ప్రతిభావంతమైన శూలమును ఇచ్చాడు. "నీ సత్యనిష్ఠను, ధర్మనిరతిని చూచి నీకు ఈ శూలమును బహూకరిస్తున్నాను. నీవు ఎప్పటిదాకా దేవతలను బ్రాహ్మణులను ద్వేషించవో అప్పటిదాకా ఈ శూలము నీ దగ్గర ఉంటుంది. నీలో దేవ, బ్రాహ్మణ ద్వేషము మొదలైన నాడు ఈ శూలము నీ దగ్గర నుండి మాయమై నా దగ్గరకు చేరుతుంది. నీవు ధర్మంగా న్యాయంగా ఉన్నంతకాలము నిన్ను ఎవరైనా అన్యాయంగా అక్రమంగా, దుర్మార్గంగా ఎదిరిస్తే ఈ శూలం వాడిని భస్మం చేస్తుంది." అని శూలాన్ని రుద్రుడు మధువుకు ఇచ్చాడు. అప్పుడు మధువు రుద్రునికి నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు. "ఓ దేవదేవా! ఈ శూలము నాకే కాదు మా తరతరాలకు మా వంశములోనే ఉండేటట్టు వరం ప్రసాదించు." అని అడిగాడు. "అది సంభవం కాదు. కాని నీవు అడిగావు కాబట్టి నీ తరువాత నీ కుమారునికి మాత్రమే చెందుతుంది. ఈ శూలము నీ కుమారుని చేతిలో ఉన్నంతకాలము అతనిని కూడా ఎవరూ ఎదిరింలేరు, చంపలేరు." అని వరం ఇచ్చాడు రుద్రుడు.

ఈ ప్రకారంగా రుద్రునివలన అత్యంత మహిమగల శూలమును పొందిన మధువు, ఒక దివ్యమైన భవనమును నిర్మించుకున్నాడు. ఆ మధువు భార్యపేరు కుంభీనసి. మధువుకు, కుంభీనసికి లవణుడు అనే కుమారుడు జన్మించాడు. వాడు మధువు మాదిరి ధర్మాత్ముడు కాడు. పరమ దుర్మార్గుడు. బాల్యము నుండి అతడు బ్రాహ్మణులను బాధించేవాడు. అందరినీ హింసించేవాడు. కుమారుని దుర్మార్గాలకు మధువుకు కోపం వచ్చేది. కాని పుత్రవ్యామోహంతో ఏమీ అనేవాడు కాదు. రుద్రుడు తనకు ఇచ్చిన శూలమును తన కుమారుడు లవణుడికి ఇచ్చి, దాని మహిమలను

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

కుమారుడికి చెప్పి, మధువు వరుణలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. లవణుడు అసలే దుర్మార్గుడు దానికి తోడు అజేయమైన శూలము అతని చేతిలో ఉంది. అతని దుర్మార్గాలకు పట్టపగ్గాలు లేకుండాపోయాయి. అతడు ఋషులను, మునులను, బ్రాహ్మణులను బాధించసాగాడు. ఓ రామా! మీరు మమ్ములను ఆ లవణుడి నుండి రక్షించాలి. నీ దగ్గరకు రాక ముందు మేము చాలా మంది రాజుల దగ్గరకుపోయి రక్షణ కల్పించమని అడిగాము. కానీ ఏ రాజూ లవణుడికి భయపడి మమ్మల్ని రక్షించడానికి ముందుకు రాలేదు. నీవు రావణుడు అనే రాక్షసుని సంహరించి నట్టు విని మీ దగ్గరకు వచ్చాము. నీవే ఈ కార్యమును నెరవేర్చుటకు సమర్థుడవు అన్న నమ్మకంతో వచ్చాము. ఈ భూలోకములో మమ్ములను రక్షించేవాడు నీవు తప్ప మరొకడు లేడు. తరువాత నీ ఇష్టం." అని చెప్పి మౌనం వహించారు ఆ మునులు.

"ఓ మహా ఋషులారా! ఆ లవణుడు ఎక్కడ ఉంటాడు. వాడి ఆహార అలవాట్లు ఏమిటి? వాడు ఎక్కడెక్క తిరుగుతుంటాడు. ఏం పనులు చేస్తుంటాడు. వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు. ఆ ఋషులు లవణుడి గురించి ఇలా చెప్పారు. "వాడు మాంసాహారి. అన్ని రకములైన ప్రాణులను చంపి తింటాడు. ఎక్కువగా మునులను బాధిస్తుంటాడు. వాడు అతి క్రూరుడు. వాడు ఉండేది మధువనంలో. వాడికి అది ఇదీ అని లేదు. జంతువులను, మనుషులను చంపి తింటాడు." అని అన్నారు ఆ ఋషులు. రాముడు వారికి అభయం ఇచ్చాడు.

తరువాత రాముడు తన సోదరులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "మీలో ఎవరు లవణుని చంపగలరు. భరతుడా లేక శత్రుఘ్నుడా!" అని అన్నాడు. వెంటనే భరతుడు "అన్నయ్యా! వాడిని నా పాల బడనివ్వండి. వాడిని నేను చంపుతాను." అని అన్నాడు భరతుడు. వెంటనే శత్రుఘ్నుడు లేచి "అన్నయ్యా! భరతుడు మీరు లేని రోజుల్లో ఈ రాజ్యభారము వహించి అలసి పోయాడు. ఇంకా ఆయనను ఈ యుద్ధాలతో కష్టపెట్టకండి. ఆయనకు విశ్రాంతినివ్వండి. ఆ లవణుని నేను చంపుతాను. ఆ అవకాశం నాకు ఇవ్వండి." అని అన్నాడు. ఆ మాటలకు రాముడు ఎంతో సంతోషించాడు. "శత్రుఘ్నా! ఆ ప్రకారమే కానిమ్ము. నీవు ఆ లవణుని చంపు. నిన్ను ఆ మధునగరమునకు రాజుగా చేస్తాను. ఒక రాజ్యమును జయించిన తరువాత ఆ రాజ్యమునకు పాలకుడిని నియమించకపోతే, జయించిన వాడికి నరకం తప్పదు. అదీ కాకుండా నీవు కూడా నీ పరాక్రమముతో, సామర్థ్యముతో ఒక రాజ్యము ఏర్పరుచుకున్నట్టు అవుతుంది. అదే వీరుడి లక్షణము. అన్న కష్టపడకూడదు అన్న నీ భావన ఎంతో శ్లాఘనీయము. నీవు లవణుని జయించి, వాడిని సంహరించి, ఆ రాజ్యమును స్వాధీనం చేసుకో. యమునా నదీ తీరంలో ఉద్యాన వనములను, సుందరమైన నగరములను నిర్మించు. ఇక్ష్వాకుల రాజ్యమును విస్తరించు. మధునగరాన్ని పాలించు. నీ విజయ వార్త విని నేను తమ్ములు, వసిష్టుడు మొదలగు వారు వచ్చి, నీకు పట్టాభిషేకమును జరిపిస్తాము." అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తరకాండము
అరవై మూడవ సర్గ.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రాముడు తనను పొడుగుతూ ఒక రాజ్యానికి రాజును చేస్తానంటే శత్రుఘ్నుడు కొంచెం సిగ్గు పడ్డాడు. "అన్నయ్యా! నేను అందరిలోకీ చిన్న వాడిని కేవలం లవణుడిని సంహరిస్తాను అన్నాను. కానీ నన్ను రాజును చెయ్యడం ఏమిటి. నా కన్నా పెద్దవాళ్లు ఉన్నారు కదా! పెద్దవాళ్లు ఉండగా చిన్న వాళ్లు పట్టాభిషిక్తులు కావడం ధర్మమా! కానీ నీ ఆజ్ఞ తప్పక పాటిస్తాను. లవణునితో యుద్ధం చేస్తాను. కానీ నాకన్నా ముందు భరతుడు లవణుని చంపుతాను అన్నప్పుడు నేను మధ్యలో అడ్డుకోవడం పొరపాటు. ఈ అవకాశము భరతుడికి ఇవ్వకుండా నేను లవణుడిని చంపుతాను అనడం నేను చేసిన తప్పు. అన్న మాటలకు ఎదురు చెప్పకూడదు అని తెలిసి కూడా నేను భరతుని మాటలకు విరుద్ధంగా మాట్లాడాను. ఒక సారి భరతుని మాటలను కాదని నేను లవణున్ని చంపుతాను అని తప్పు చేసాను. ఇప్పుడు నీ మాటను కూడా కాదని మరొక తప్పు చేయను. నీ ఆజ్ఞ ప్రకారమే నడుచుకుంటాను." అని అన్నాడు శత్రుఘ్నుడు.

అతనిమాటలు విన్న రాముడు లక్ష్మణునితో, భరతునితో ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! భరతా! శత్రుఘ్నుని పరాక్రమము నాకు తెలియును. అతడు లవణుని చంపగలడు. కాబట్టి ఇప్పుడే ఇక్కడే శత్రుఘ్నునికి పట్టాభిషేకం జరిపిస్తాను. తగిన సంభారములను తీసుకొని రండి. వసిష్టుని ఋత్విక్కులను పిలిపించండి. " అని ఆదేశించాడు. (విభీషణుడికి కూడా రావణ సంహారం ముందే లంకకు పట్టాభిషిక్తుని చేసాడుకదా! రాముడు ఏదైనా సంకల్పిస్తే దానికి తిరుగు ఉండదు.) శత్రుఘ్నుని మధు నగరమునకు పట్టాభిషిక్తుని చేయడానికి ఏర్పాట్లు చకా చకా సాగిపోయాయి. రాముడు శత్రుఘ్నుని మధునగరమునకు రాజుగా పట్టాభిషిక్తుని చేసాడు. అయోధ్యానగర పౌరులు ఈ పట్టాభిషేక మహోత్సవమును చూచి మహదానందభరితులయ్యారు. కౌసల్య, సుమిత్ర, కైక ఇంకా ఇతర రాజమాతలు, అంత:పుర కాంతలు శత్రుఘ్నునికి మంగళహారతులు ఇచ్చారు. శత్రుఘ్నుడు మధునగరానికి పట్టాభిషిక్తుడు అయ్యాడు అన్న వార్త తెలిసిన మహాఋషులు "ఇంక లవణుని చావు తథ్యం" అని అనుకున్నారు.

అప్పుడు రాముడు శత్రుఘ్నుడిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "శత్రుఘ్నా! నీకు నా శుభాకాంక్షలు. నీవు లవణాసురుని మీదికి యుద్ధానికి వెళుతున్నావు. వాడి దగ్గర ఒక దివ్యమైన శూలం ఉంది. దానికి దీటుగా నేను నీకు ఒక దివ్యమైన అస్త్రమును ఇస్తున్నాను. ఇది శత్రువులను నాశనం చేస్తుంది. దీనితో లవణాసురుడిని సంహరించు. కల్పాంతమున శ్రీమహావిష్ణువు మహాసముద్రములో పడుకొని ఉన్నప్పుడు ఆయనకు రక్షణగా ఈ అస్త్రము సృష్టించబడింది. దీనిని దేవతలు కానీ, దానవులు కానీ చూడలేరు. ఎల్లప్పుడూ ఈ అస్త్రము అదృశ్యరూపంలో ఉంటుంది. శ్రీమహావిష్ణువు మధు కైటభులను చంపడానికి, రాక్షస సంహారానికి ఈ అస్త్రమును సృష్టించాడు. ఈ అస్త్రముతో మధు, కైటభులు అనే రాక్షసులను చంపి ఈ లోకాలను సృష్టించాడు విష్ణువు. నేను రావణునితో యుద్ధం చేసే సమయంలో ఈ అస్త్రమును ప్రయోగిద్దామని అనుకున్నాను. కాని ఈ అస్త్రమును ప్రయోగిస్తే విపరీతంగా ప్రాణనష్టము సంభవిస్తుంది. కేవలం రావణుని గురించి అమాయకులైన రాక్షసులను చంపడం ఇష్టంలేక ఈ అస్త్రమును రావణుని మీద ప్రయోగించలేదు. నేను సేకరించిన సమాచారము ప్రకారము లవణుడు తనకు తండ్రివలన లభించిన పరమేశ్వరదత్త శూలమును పూజా

గృహములో భద్రపరిచి నిత్యము పూజలు చేస్తూ ఉ ంటాడు. దానిని బయటకు తీయడు. ఎవడైనా తనను ఎదిరించి నపుడు, తనతో యుద్ధానికి వచ్చినపుడు మాత్రమే ఆ శూలమును ధరించి శత్రువులను చంపుతాడు. తాను ఆహారము కొరకు బయటకు వెళ్లేటప్పుడు కూడా దానిని పూజా మందిరములో భద్రపరిచి బయటకు వెళుతాడు. ఆ దివ్యమైన శూలము అతని చేతిలో లేకపోతే అతనిని సులభంగా చంప వచ్చును. కాబట్టి నీవు ఆయుధములను ధరించి, లవణుడు ఆహారము కోసరము బయటకు వెళ్లగానే అతని నగర ద్వారము దగ్గర పొంచి ఉండు. అతడు ఆహారమును సేకరించుకొని తిరిగి వచ్చునపుడు అతనితో యుద్ధానికి తలపడు. లవణుడికి లోపలికి వెళ్లి శూలమును తెచ్చుకొనే వ్యవధి ఇవ్వకు. అతడు తన మందిరములోనికి ప్రవేశించక ముందే అతనితో యుద్ధము చేసి సంహరించు. మరొక విధంగా అతనిని చంపడం అసాధ్యము. పరమేశ్వరుని శూలమును జయించడం ఎవరి తరమూ కాదు." అని చెప్పాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
అరువది నాలుగవ సర్గ.

ఆ ప్రకారంగా రాముడు శత్రుఘ్నునికి లవణాసురుని ఎలా చంపాలో వివరంగా చెప్పాడు. శత్రుఘ్నునికి సాయంగా **4000** గుర్రాలు, రెండు వేల రథాలు, నూరు ఏనుగులు, ఇంకా కాల్బలము పంపాడు రాముడు. సైన్యమును పోషించడానికి అతని వెంట లక్ష బంగారు నాణెములు కల బండ్లను పంపాడు. వినోదము కొరకు అనేక మంది నర్తకీమణులను పంపాడు. రాముడు శత్రుఘ్ననకు మరొక విషయం కూడా చెప్పాడు. "శత్రుఘ్నా! ముందు సైన్యాన్ని పంపు. ఆ సైన్యము ఎవరిదో తెలియనియ్యకు. తరువాత నీవు వెళ్లు. నీవు లవణుని మీదికి దండయాత్రకు వస్తున్నట్టు లవణునికి తెలియనివ్వకు. వాడికి నీ మీద ఎటువంటి అనుమానము రానీయకు. అప్పుడే వాడిని నీవు చంపగలవు. ఒకసారి వాడికి నీవు ఎవరో తెలిస్తే నిన్ను బతుకనివ్వడు. ఇప్పుడు గ్రీష్మఋతువు. వర్షఋతువు ప్రారంభం కాగానే అతనిని చంపడానికి బయలుదేరు. నీ సైన్యములను గ్రీష్మఋతువులోనే గంగానదిని దాటించు. వర్షములు మొదలయితే గంగానదిని దాటడం కష్టం. నీ సైన్యమును గంగానదీ తీరంలో విడిది చేయించు నువ్వు ఒంటరిగా వాడి దగ్గరకు వెళ్లు. అవసరం అయితే నీకు సాయంగా నీ సైన్యం వస్తారు. ఇన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకుంటేనే గానీ నీవు వాడిని చంపలేవు." అని పలికాడు రాముడు. రాముని మాటలను శ్రద్ధగా విన్నాడు శత్రుఘ్నుడు. వెంటనే తన సేనాధి పతులను పిలిచాడు. వారికి రాముడు చెప్పిన సూచనలు అన్నీ ఇచ్చాడు. ముందు సైన్యమును పంపాడు. శత్రుఘ్నుడు తన తల్లులు అయిన కౌసల్య, కైకేయి, సుమిత్రల ఆశీర్వాదము తీసుకున్నాడు. కులగురువు వసిష్ఠుల వారికి నమస్కరించి ఆయన ఆశీర్వాదము తీసుకున్నాడు. రాముడికి నమస్కరించాడు. ముందు తన సేనలను పంపి వారి వెంట తనుకూడా బయలుదేరాడు.

ఉత్తర కాండము

అమరనధ్ అమర్

అరవై ఐదవ సర్గ.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

శత్రుఘ్నుడు మధు పురానికి వెళుతూ, రెండు రోజుల ప్రయాణం తరువాత, మార్గ మధ్యలో గంగానదీ తీరంలో ఉన్న వాల్మీకి ఆశ్రమానికి వెళ్లాడు. శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి మహర్షికి నమస్కరించి తాను ఆ రాత్రికి వాల్మీకి ఆశ్రమంలో విశ్రాంతి తీసుకోడానికి అనుమతి కోరాడు. వాల్మీకి మహర్షి శత్రుఘ్నుని సాదరంగా ఆహ్వానించి అర్ఘ్యము పాద్యము సమర్పించాడు. శత్రుఘ్నునితో ఇలా అన్నాడు. "శత్రుఘ్నా! ఈ ఆశ్రమము ఇక్ష్వాకుల పాలనలో ఉంది. కాబట్టి ఇది నీ ఆశ్రమమే అనుకో. ఇక్కడ నీవు యధేచ్ఛగా ఉండవచ్చును. ఈ ఫలములను తిని ఈ రాత్రికి ఇక్కడ విశ్రాంతి తీసుకో." అని అన్నాడు వాల్మీకి. శత్రుఘ్నుడు చాలా సంతోషించాడు. వాల్మీకి ఆతిథ్యాన్ని స్వీకరించాడు. శత్రుఘ్నుడు పరిసరప్రాంతాల్లో తిరుగుతూ ఉంటే అక్కడ శత్రుఘ్నునికి ఒకయజ్ఞవాటిక కనపడింది. అది ఎవరిది అని వాల్మీకి మహర్షిని అడిగాడు శత్రుఘ్నుడు. అప్పుడు వాల్మీకి శత్రుఘ్నునికి ఇలా చెప్పాడు. "శత్రుఘ్నా! మీ పూర్వీకులలో సుదాసు అనే రాజు ఉండేవాడు. అతడు పరమ ధార్మికుడు. అతని కుమారుడు మిత్రసహుడు. అతనినే సౌదాసుడు అని కూడా అంటారు. ఒకరోజు సౌదాసుడు వేటకై అడవికి వెళ్లాడు. అక్కడ ఇద్దరు రాక్షసులను చూచాడు. ఆ ఇద్దరు రాక్షసులు ఆ అరణ్యములో నివసిస్తున్నారు. వారు ఇద్దరూ పెద్దపులుల ఆకారములు ధరించి ఆ అరణ్యములో ఉన్న మృగములను విచక్షణారహితంగా చంపి తింటున్నారు. కొంత కాలానికి ఆ అడవిలో మృగజాతి అంతా అంతరించి పోతూ ఉంది. ఈ సంగతి తెలిసిన సౌదాసుడు ఆ ఇద్దరు రాక్షసులను తన బాణములతో కొట్టాడు. ఆ బాణముల దెబ్బకు ఒక రాక్షసుడు మరణించాడు. మరొకడు పారిపోయాడు. తన మిత్రుని చంపిన సౌదాసుకు ప్రతిక్రియ చేయాలని అనుకున్నాడు. సమయం కోసరం వేచి చూస్తున్నాడు.

సుదాసుని తరువాత సౌదాసుడు రాజయ్యాడు. సౌదాసుడు ఇక్కడే అశ్వమేధ యాగము చేసాడు. ఆ యజ్ఞమునకు వసిష్ఠుడు ఆధ్వర్యము వహించాడు. అవకాశము కోసరం ఎదురుచూస్తున్న ఆ రాక్షసుడు ఒక రోజు వసిష్ఠుని రూపంలో సౌదాసుని వద్దకు వచ్చాడు. "రాజా! బాగా ఆకలిగా ఉంది. నాకు మాంసముతో భోజనము వడ్డించు." అని అన్నాడు. వసిష్ఠుడు బ్రాహ్మణుడు. శాఖాహారి. మాంసము ఎందుకు వడ్డించమన్నాడో అర్థం కాలేదు. అయినా ఆయనే కోరాడు కదా అని వంట వాళ్లను పిలిచి వశిష్ఠునికి మంచి రుచికరమైన మాంసాహారమును తయారు చేసి వడ్డించమన్నాడు. వంటవాడు సరే అని వంటింట్లోకి వెళ్లాడు. వసిష్ఠుని రూపంలో ఉన్న రాక్షసుడు మాయం అయ్యాడు. ఆ వంట వాడిలో ప్రవేశించాడు. మాంసాహారానికి బదులు మనుష్య మాంసముతో చేసిన వంటకములను తయారు చేసాడు. ఇంతలో అసలు వసిష్టుడు భోజనానికి వచ్చాడు. సౌదాసుడు ఆయన భార్య మదయంతి, వంటవాడి రూపంలో ఉన్న రాక్షసుడు వండిన మనుష్య మాంసాహార మును వసిష్ఠునికి వడ్డించారు. తనకు వడ్డించినది మనుష్య మాంసము అని వసిష్ఠుడు గ్రహించాడు. సౌదాసుడు చేసిన అకృత్యానికి కోపం వచ్చింది. వెంటనే సౌదాసునితో "రాజా! నేను బ్రాహ్మణుడిని శాకాహారిని అని కూడా చూడకుండా నాకు మనుష్య మాంసమును ఆహారంగా వడ్డిస్తావా, ఇంకనుండి నీవు మనుష్యులను చంపి తింటూ ఉండు ఇదే నీకు ఆహారము." అని శపించాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తన తప్పు ఏమీ లేకపోయినా తనను వసిష్ఠుడు శపించడం చూచి సౌదాసుడు కోపంతో ఊగి పోయాడు. వసిష్ఠునికి ప్రతిశాపం ఇవ్వబోయాడు. అప్పుడు అతని భార్య మదయంతి ఆయనను వారించింది. "నాథా! వసిష్ఠుడు శాంతమూర్తి. మీకు గురువు. పురోహితుడు. మన క్షేమం కోరేవాడు. ఆయనకు శాపం ఇవ్వడం తగదు. ఇందులో ఏదో మోసం ఉంది. విచారించండి." అని పలికింది. సౌదాసుడు తన చేతిలో ఉన్న శాపజలాన్ని తన కాళ్ల మీదకు విడిచిపెట్టాడు. ఆ శాపజలము ప్రభావానికి సౌదాసుని కాళ్లు నల్లగా కమిలిపోయాయి. అప్పటినుండి సౌదాసునికి కల్మాషపాదుడు అనే పేరు వచ్చింది. తరువాత సౌదాసుడు, ఆయన భార్య మదయంతి వసిష్ఠునికి నమస్కరించి జరిగిన విషయం చెప్పారు. తను మాంసభోజనం కోరడం ఏమిటా అని వసిష్ఠునికి సందేహం వచ్చింది. వెంటనే దివ్యదృష్టితో చూచి అసలు విషయం తెలుసుకున్నాడు. ఇదంతా ఆ రాక్షసుడు ఆడిన నాటకం అని గ్రహించాడు వసిష్ఠుడు. అనవసరంగా సౌదామునికి శాపం ఇచ్చానే అని బాధపడ్డాడు.

"రాజా! పొరపాటున నీకు ఇచ్చిన నా శాపాన్ని వెనక్కు తీసుకోలేను. కాని నీకు ఒక వరం ఇస్తాను. నేను నీకు ఇచ్చిన శాపము 12 సంవత్సరములు మాత్రమే ఉంటుంది. ఆ తరువాత నీవు నీ నిజస్వరూపమును పొందగలవు. నీవు రాక్షసుడిగా ఉన్నప్పుడు చేసిన పనులు గానీ, తిన్న ఆహారము గురించి గానీ నీకు ఏమీ గుర్తు ఉండదు. ఈ రోజు తరువాత ఆ రోజు వచ్చినట్టు ఉంటుంది." అని అన్నాడు వసిష్ఠుడు. ఆ తరువాత సౌదాసుడు వసిష్ఠుడు ఇచ్చిన శాపమును అనుభవించి తరువాత మరలా రాజై రాజ్యము చేసాడు. నీవు చూసిన యజ్ఞవాటిక ఆ నాడు సౌదాసుడు చేసిన అశ్వమేధయాగ యజ్ఞవాటిక. "అని చెప్పాడు వాల్మీకి. ఆ కథ విన్న శత్రుఘ్నుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. కేవలం చిన్న అపోహతో నిరపరాధి అయిన సౌదాసుడు అంత పెద్ద శిక్ష అనుభవించాడు అని అనుకున్నాడు. శత్రుఘ్నుడు ఆ రాత్రికి వాల్మీకి ఆశ్రమంలో విశ్రాంతి తీసుకున్నాడు.

ఉత్తరకాండము
అరవై ఆరవ సర్గ.

శతుఘ్నుడు ఆ రాత్రి నిద్రించిన వాల్మీకి ఆశ్రమమునకు సమీపములోనే సీతాదేవి, ఇతర ముని కాంతలు నివసిస్తున్న ఆశ్రమములు ఉన్నాయి. శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి ఆశ్రమంలో నిద్రించిన రాత్రి అక్కడ సీతాదేవికి నెలలు నిండి, ఇద్దరు మగశిశువులను ప్రసవించింది. ముని కుమారుడు ఆ విషయమును వెంటనే ఆ అర్ధరాత్రి వాల్మీకికి తెలియజేసారు. వాల్మీకి చాలా సంతోషించాడు. మరునాడు ఉదయమే వాల్మీకి సీతాదేవి ఉన్న ఆశ్రమానికి వెళ్లాడు. వాల్మీకి ఆ శిశువులకు భూతబాధను నివారించడానికి రక్షలు కట్టాడు. సీతాదేవికి పుట్టిన ఆ ఇరువురు పు త్రులు మహాతేజంతో ప్రకాశిస్తున్నారు. ముని కుమారులు దర్భలను వేళ్లతో సహా తీసుకొని వచ్చారు. దర్భల వేళ్ల భాగములను లవములు అంటారు. దర్భల కొస భాగములను కుశములు అంటారు. వాటితో వాల్మీకి ఆ బిడ్డలకు రక్ష చేసాడు. అంటే ఆ దర్భలను వారి ఒంటి మీద మార్జనం చేసాడు అంటే తుడిచాడు. ముందు పుట్టిన వాడికి దర్భకుశలతో మార్జనం చేసాడు కాబట్టి

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అంటే ఆ దర్భలను వారి ఒంటి మీద మార్జనం చేసాడు అంటే తుడిచాడు . ముందు పుట్టిన వాడికి దర్భకుశలతో మార్జనం చేసాడు కాబట్టి అతనికి కుశుడు అనే నామకరణం చేసాడు . తరువాత పుట్టిన వాడికి దర్భ మొదళ్లతో అంటే లవములతో మార్జనం చేసాడు కాబట్టి లవుడు అనే నామకరణం చేసాడు . ఆ ప్రకారంగా వృద్ధస్త్రీలు ఆ శిశు వులకు మార్జనం చేసారు . అప్పటి నుండి సీతాదేవి కుమారులు కుశలవులు అనే పేరుతో పిలువబడ్డారు .
(కొన్ని రామాయణాల్లో శత్రుఘ్నుడు సీతాదేవి ఆశ్రమానికి వచ్చి బిడ్డలను చూచినట్టు ఉంది . మరి కొన్నింటిలో తన పర్ణశాలలోనే ఉండి " తల్లీ నీవు బిడ్డలతో సుఖంగా ఉన్నావు " అని మనసులోనే అనుకున్నట్టు ఉంది . అంతదూరం వచ్చి , తన వదిన సీతకు ఇద్దరు శిశువులు కలిగారు అని తెలిసిన శత్రుఘ్నుడు అక్కడకు రాకుండా ఉంటాడా ! దీనికి రాముడి అనుమతి అక్కరలేదు . కాబట్టి శత్రుఘ్నుడు వచ్చి సీతను చూచి బిడ్డలను ఆశీర్వదించాడు అని అనుకుందాము . తప్పేముంది . ఇందులో మరొక విశేషం కూడా ఉంది . ఆ శావణమాసరాత్రి తొందరగా గడిచిపోయింది అని రాయబడింది . అంటే కుశలవులు శ్రావణమాసంలో జన్మించారు అని అర్ధం అవుతూ ఉంది . రాముడు చైత్రమాసంలో పుట్టాడు . సరిగ్గా నాలుగు మాసాల తరువాత శ్రావణబహుళ అష్టమి నాడు కృష్ణుడు పుట్టాడు . అదే శ్రావణమాసంలో కుశలవులు కూడా పుట్టారు . అందుకే చైత్రమాసము . శ్రావణ మాసము అంత పవిత్రం అయ్యాయి .)
మరునాడు శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి వద్ద సెలవు తీసుకొని పశ్చిమ దిశగా ప్రయాణం అయ్యాడు . ఏడు రోజులు ప్రయాణం చేసి యమునా తీరం చేరుకున్నాడు శత్రుఘ్నుడు . యమునా తీరంలో కల ఋషీశ్వరుల ఆశ్రమాలలో విశ్రాంతి తీసుకున్నాడు . చ్యవనుడు మొదలైన మహామునులను కలిసి వారితో అన్ని విషయాలు చర్చించాడు .

ఉత్తరకాండము
అరవై ఏడవ సర్గ .

శత్రుఘ్నుడు చ్యవన మహర్షితో చర్చల సందర్భంగా లవణుని గురించి , అతని బలము గురించి , ఇంతకు పూర్వము లవణుడితో ఎవరెవరు యుద్ధం చేసారు , ఎంతమందిని లవణుడు ఈశ్వరదత్తమైన దిమూలంతో చంపాడు , ఎలా చంపాడు , అన్న విషయాలు అడిగాడు . అప్పుడు చ్యవనుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు .
" శత్రుఘ్నా ! లవణుడితో యుద్ధం చేసి చచ్చిన వాళ్లు ఎంత మందో లెక్కతెలియదు . చాలామంది మరణించారు . అందులో మీ వంశమునకు చెందిన ఒక రాజును గురించి చెబుతాను . విను . పూర్వము అయోధ్యను యవనాశ్వుని పుత్రుడైన మాంధాత పరిపాలిస్తూ ఉండేవాడు . మాంధాత గొప్ప చక్రవర్తి . భూలోకము నంతా జయించాడు . దేవలోకమును కూడా జయించవలెనని ప్రయత్నించాడు . ఇదివినిన ఇంద్రుడికి దేవతలకు భయం పట్టుకుంది . తన సైన్యాలతో దేవలోకానికి వచ్చిన మాంధాతతో రాజీప్రయత్నాలు మొదలుపెట్టారు . స్వర్గంలో సగం , దేవేంద్రుని సింహాసనములో సగం ఇస్తాము అని అన్నారు .

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము

ఉత్తరకాండము

కాని మాంధాత ఒప్పుకోలేదు . తనకు స్వర్గలోకాధిపత్యము సంపూర్ణంగా కావాలని పట్టుబట్టాడు ఇంద్రుడు ఆయనను స్వస్థత పరుస్తూ ఇలా అన్నాడు . " ఓ రాజా ! నీవు భూలోకములోనే రాజువు . నీవు భూలోకమును అంతా జయించాను అనుకుంటున్నావు . అది పొరపాటు . నీవు భూలోకమును పూర్తిగా జయించలేదు . భూలోకమును పూర్తిగా జయించి నీ పాలనలోకి తీసుకొచ్చిన తరువాత దేవ లోకాధిపత్యము కోరుకొనుము . " అని అన్నాడు .

ఆ మాటలకు మాంధాతకు అనుమానం వచ్చింది . " ఇంద్రా ! నేను భూమి నంతా జయించాన . భూలోకం అంతా నా స్వాధీనంలో ఉంది . భూలోకంలో ఎక్కడ ఏ ప్రాంతంలో నా ఆధిపత్యం అధికారము కొనసాగడం లేదు . చెప్పు " అని నిలదీసాడు . " ఓ రాజా ! మధు వనములో నివసిస్తున్న మధువు అనే రాక్షసుని కుమారుడు లవణుడు నీ మాటను మన్నించడంలేదు . స్వతంత్రంగా వ్యవహరిస్తున్నాడు . ముందు వాడిని జయించి తరువాత దేవలోకము వంక చూడు . " అని అన్నాడు .

మాంధాత అవమానంతో తల వంచుకున్నాడు . మరలా భూలోకమునకు వచ్చాడు . సైన్యాలను సమీకరించాడు . వెంటనే లవణుని మీద యుద్ధం ప్రకటించాడు . లవణుని వద్దకు ఒక దూతను పంపాడు . తనకు లొంగిపొమ్మని చెప్పాడు . లవణాసుడు ఆ దూతను చంపి ఉపాహారంగా తినేసాడు . ఇది విన్నమాంధాత తన సైన్యముతో మధువనమును చుట్టుముట్టాడు . లవణాసురుని మీద బాణవర్షము కురిపించాడు . లవణాసురుడు తన వద్ద ఉన్న దివ్యశూలమును మాంధాత మీద , అతని సేనలమీదా ప్రయోగించాడు . ఆ శూలము నిప్పులు కక్కుకుంటూ వెళ్లి మాంధాతను , అతని సైన్యమును సమూలంగా నాశనం చేసి తిరిగి లవణుని వద్దకు వచ్చి చేరింది .

కాబట్టి ఓ శత్రుఘ్నా ! ఆ శూలము మహిమ అంత గొప్పది . కాబట్టి లవణుని తెలివిగా చంపాలి కానీ ఎదురు పడి చంపకూడదు . అతని చేతిలో శూలం లేని సమయంలోనే అతనిని చంపాలి . ఉదయం పూట అతని చేతిలో శూలం ఉండదు . లవణుడిని చంపడానికి అదే సరి అయిన సమయం . నీవు తప్పకుండా లవణునికి చంపగలవు . లవణుని చావు వలన లోకాలకు మేలు జరుగుతుంది .

శత్రుఘ్నా ! లవణుని గురించి పూర్తి వివరాలు నీకు చెప్పాను . పరమేశ్వరుడు ఇచ్చిన శూలమే అతని బలము . ఇంద్రుడు తాను మాంధాతను చంపలేక , లవణుని మీదికి పురికొల్పి అతని చేత మాంధాతను చంపించాడు . నీవు కూడా కపటముతోనే లవణుని
చంపాలి . రేపు ఉదయము అతడు శూలం లేకుండా నగరం బయటకు ఆహారం కోసరం వస్తాడు . ఆ సమయంలోనే నీవు అతనిని చంపగలవు . నీకు జయం కలుగుతుంది . " అని ఆశీర్వదించాడు చ్యవనుడు .

ఉత్తరకాండము

అరవై ఎనిమిదవ సర్గ .

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆరాత్రి గడిచిపోయింది . మరునాడు తెల్లవారగానే యధావిధిగా లవణుడు ఆహారము కొరకు నగరము విడిచి బయలుదేరాడు . ఇదే సమయమని శత్రుఘ్నుడు ధనురాణములు ధరించి , యమునా నదిని దాటి , మధునగరము ముఖద్వారము దగ్గరకు వచ్చాడు . మధ్యాహ్న సమయానికి లవణుడు కొన్ని వేల జంతువులను వేటాడి వాటిని తీసుకొని నగరానికి వచ్చాడు . నగర ద్వారము దగ్గర ధనురాణములను ధరించి నిలబడ్డ శత్రుఘ్నుని చూచాడు . అతని వద్ద ఉన్న ధనురాణములను చూచాడు . " ఓరీ నరాధమా ! ఈ ఆయుధముతో నన్నేమి చేస్తావురా ! నీ లాంటి వారిని నేను కొన్ని వేల మందిని చంపి తిన్నాను . నీకు కాలము మూడి నా దగ్గరకు వచ్చావు . ఈ రోజు నాకు నరమాంసము చాలినంతగా దొరకలేదు . రా నిన్ను కూడా తింటాను . " అని అన్నాడు లవణుడు . " ఓరీ రాక్షసుడా ! రారా . నాతో యుద్ధం చెయ్యి . ఈరోజు నీ చావు నా చేతిలో ఉంది . నేను ఎవరో తెలుసా . ఇక్ష్వాకు వంశ చక్రవర్తి దశరథమహారాజు కుమారుడను . రాముని సోదరుడను . శత్రుఘ్నుడను . నిన్ను చంపడానికే అయోధ్య నుండి ఇక్కడకు వచ్చాను . నిన్ను చంపి ఈ లోకానికి పట్టిన పీడ వదిలిస్తాను . " అని అన్నాడు . ఆ మాటలకు లవణుడు పెద్దగా నవ్వాడు . " అవును అంత దూరం నుండి నా చేతిలో చావడానికి నా దగ్గరకు వచ్చావు . నీ రాముడు చంపిన రావణుడు నాకు మేనమామ . మా అమ్మ సోదరుడు . రాముడు ఒక ఆడుదాని గురించి నా మేనమామను చంపాడు . రావణ కులమును నాశనం చేసాడు . అయినా నేను రాముని క్షమించాను . నాకు రాముడు అంటే లెక్కలేదు . నా ముందు రాముడు ఒక అల్పజీవి . రాముడి లాంటి వాళ్లను ఎంతో మందిని నేను చంపాను . నువ్వు నీ రాముడు నా ముందు గడ్డిపరకల లాంటివాళ్లు . నాతో యుద్ధము చేస్తాను అన్నావు కదా . కాసేపు ఉండు నేను లోపలకు పోయి ఆయుధమును తెచ్చుకుంటాను . నేను ఆయుధమును చేతబూని యుద్ధమునకు సిద్ధం అయ్యేవరకూ ఆగు . " అని అన్నాడు లవణుడు . నా " నేను ఇక్కడ ఉండగా నువ్వు ఎక్కడకు పోతావు . ఇప్పుడే ఇక్కడే యుద్ధం చెయ్యి చేత చిక్కిన శత్రువును విడిచి పెట్టడానికి నేను వెర్రివాడను కాను . నీ మాటలను బట్టి చూస్తే నీవు నాకే కాదు రామునికి

దొరకలేదు . రా నిన్ను కూడా తింటాను . " అని అన్నాడు లవణుడు . " ఓరీ రాక్షసుడా ! రారా . నాతో యుద్ధం చెయ్యి . ఈరోజు నీ చావు నా చేతిలో ఉంది . నేను ఎవరో తెలుసా . ఇక్ష్వాకు వంశ చక్రవర్తి దశరథమహారాజు కుమారుడను . రాముని సోదరుడను . శత్రుఘ్నుడను . నిన్ను చంపడానికే అయోధ్య నుండి ఇక్కడకు వచ్చాను . నిన్ను చంపి ఈ లోకానికి పట్టిన పీడ వదిలిస్తాను . " అని అన్నాడు . ఆ మాటలకు లవణుడు పెద్దగా నవ్వాడు . " అవును అంత దూరం నుండి నా చేతిలో చావడానికి నా దగ్గరకు వచ్చావు . నీ రాముడు చంపిన రావణుడు నాకు మేనమామ . మా అమ్మ సోదరుడు . రాముడు ఒక ఆడుదాని గురించి నా మేనమామను చంపాడు . రావణ కులమును నాశనం చేసాడు . అయినా నేను రాముని క్షమించాను . నాకు రాముడు అంటే లెక్కలేదు . నా ముందు రాముడు ఒక అల్పజీవి . రాముడి లాంటి వాళ్లను ఎంతో మందిని నేను చంపాను . నువ్వు నీ రాముడు నా ముందు గడ్డిపరకల లాంటివాళ్లు

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నాతో యుద్ధము చేస్తాను అన్నావు కదా . కాసేపు ఉండు నేను లోపలకు పోయి ఆయుధమును తెచ్చుకుంటాను . నేను ఆయుధమును చేతబూని యుద్ధమునకు సిద్ధం అయ్యేవరకూ ఆగు ." అని అన్నాడు లవణుడు . " నేను ఇక్కడ ఉండగా నువ్వు ఎక్కడకు పోతావు . ఇప్పుడే ఇక్కడే యుద్ధం చెయ్యి చేత చిక్కిన శత్రువును విడిచి పెట్టడానికి నేను వెర్రివాడను కాను . నీ మాటలను బట్టి చూస్తే నీవు నాకే కాదు రామునికి

శ్రీమద్రామాయణము

కూడా శత్రువు . నిన్ను విడువకూడదు . నిన్ను ఇప్పుడే చంపుతాను.కాచుకో . ఈ లోకమును ఇప్పుడే తనివిదీరా చూచుకో ! " అని అన్నాడు శత్రుఘ్నుడు .

శ్రీమదామాయణము

ఉత్తర కాండము అరవై ఎనిమిదవ సర్గ సంపూర్ణము ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ .

ఉత్తర కాండము
అరవై తొమ్మిదవ సర్గ.

"నిన్ను చంపడానికి నాకు వేరే ఆయుధము ఎందుకురా! నిన్ను ఇప్పుడే చంపుతాను" అంటూ లవణుడు రెండు అరిచేతులను చరచుకుంటున్నాడు. "ఒరేయ్! నీవు ఎంతో మందిని చంపాను అని ప్రగల్భాలు పలుకుతున్నావు కదా! అప్పుడు నేనుపుట్టలేదు. ఇప్పుడు నేను నీ ఎదుట ఉన్నాను. ఇంక చావడమే కానీ చంపడం నీ తరం కాదు. నా బాణాలదెబ్బకు యమలోకం దాకా పరుగెత్తు. రాముడు రావణుని చంపుతున్నప్పుడు ఆకాశంలో నిలిచి దేవతలు, ఋషులు చూచి ఎలా ఆనందించారో అలాగే నేను నిన్ను చంపుతుంటే ఆకాశం నుండి దేవతలు గంధర్వులు చూచి ఆనందిస్తారు. నీవు నా బాణముల దెబ్బలు తిని నేలకూలగానే ఈ లోకం అంతా ఆనందిస్తుంది. నా ధనుస్సు నుండి వెలువడ్డ బాణాలు నీ గుండెల్లో దిగబడి నిన్ను హతమారుస్తాయి. " అని అన్నాడు శత్రుఘ్నుడు.

ఇన్నాళ్లు తనను చూచి గడగడవణికిన వాళ్లే కానీ ఎదురు నిలిచి మాట్లాడిన వాళ్లు లేరు. అందుకని లవణునికి రోషం పెల్లుబికింది. మారుమాట్లాడకుండా పక్కనే ఉన్న ఒక పెద్ద వృక్షమును పెరికి శత్రుఘ్నుని గుండెలకు గురిపెట్టి విసిరాడు. శత్రుఘ్నుడు తన బాణములతో ఆ వృక్షమును ముక్క ముక్కలుగా నరికాడు. లవణుడు ఈ సారి రెండు చేతులతో వృక్షములను పెకలించి శత్రుఘ్నుడు మీదికి విసిరాడు. శత్రుఘ్నుడు తన మీదికి

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వస్తున్న వృక్షములను తన బాణములతో ముక్కల కింద నరుకుతున్నాడు. అంతే కాకుండా శతుఘ్నుడు లవణుని మీద బాణములను వర్షము మాదిరి కురిపించాడు. ఆ బాణముల బారి నుండి తప్పించుకున్న శత్రుఘ్నుడు మరొక వృక్షమును పెరికి శత్రుఘ్నుని తల మీద మోదాడు. ఆ దెబ్బకు తట్టుకోలేక శత్రుఘ్నుడు కింద పడ్డాడు. లవణుడు పెద్దగా అట్టహాసం చేసాడు.

శత్రుఘ్నుడు పడి పోగానే పరుగు పరుగున తన గృహమునకు పోయి తన దివ్యమైన శూలమును తెచ్చుకొనే అవకాశము ఉన్నా కూడా లవణుడు ఆ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోలేదు. శత్రుఘ్నుని లెక్కచేయలేదు. శత్రుఘ్నుడు తన చేతిలో హతం అయ్యాడు అని అనుకున్నాడు. తాను వేటాడి తెచ్చిన మృగములను పైకి ఎత్తుకున్నాడు. ఇంతలో మూర్ఛనుండి తేరుకున్న శత్రుఘ్నుడుపైకి లేచి ధనుర్బాణములను ధరించి నగర ద్వారమునకు అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. రాముడు తనకు ఇచ్చిన అస్త్రమును విల్లుకు సంధించాడు. ఆ అస్త్రము ఎర్రగా భగా భగా మండుతూ ఉంది. ఆ అస్త్రమును లవణుని మీదికి ప్రయోగించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. . ఆ దివ్యమైన అస్త్రము ప్రళయాగ్ని వలె మండుతూ ఉండడం చూచి ప్రాణి కోటి గడగడలాడింది. దేవతలు గంధర్వులు మునులు అందరూ బ్రహ్మ దగ్గరకు వెళ్లారు. లోకాలు నశించిపోతాయేమో అయి అందరూ భయపడ్డారు. వారు బ్రహ్మతో ఇలా అన్నారు. "ఓ బ్రహ్మదేవా! ముల్లోకములకు ప్రళయం సంభవించినట్టు ఉంది. ఏమిటీ విపరీతము. లోకాలన్నీ భగభగ మండుతున్నాయి. ఇదివరకు ఇంతటి ప్రళయాన్ని మేము ఎప్పుడూ చూడలేదు."అని అన్నాడు.

అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు జరిగిన విషయం వారితో చెప్పాడు. "లవణుడు అనే లోక కంటకుని చంపడానికి రాముని తమ్ముడు శత్రుఘ్నుడు దివ్యమైన అస్త్రమును సంధించాడు.దాని తేజస్సుతోనే ఇంతటి ప్రళయం సంభవించింది. ఇది మహావిష్ణువు బాణము. మహాశక్తివంత మైనది. పూర్వము విష్ణువు మధు, కైటభులను వధించడానికి ఈ అస్త్రమును సృష్టించాడు. ఈ అస్త్రమును గురించి విష్ణువు ఒక్కడికే తెలుసు. అసలు ఈ అస్త్రము విష్ణు స్వరూపము. మీరందరూ వెళ్లి ఆ దివ్యమైన అస్త్రముతో లవణాసురుడు ఎలాచస్తాడో చూడండి." అని అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న దేవతలు, గంధర్వులు శత్రుఘ్నుడు లవణుడు యుద్ధం చేసే ప్రదేశానికి వచ్చారు. ఆకాశంలో నిలబడి వారి యుద్ధమును చూస్తున్నారు. శత్రుఘ్నుడు పెద్దగా సింహనాదం చేసాడు. లవణుని యుద్ధానికి పిలిచాడు. లవణుడు శత్రుఘ్ననితో యుద్ధానికి సిద్ధం అయ్యాడు. శత్రుఘ్నుడు తనకు రాముడు ఇచ్చిన దివ్యాస్త్రమును విల్లుపై ఎక్కుపెట్టి, వింటి నారిని ఆకర్ణాంతము లాగి ఆ అస్త్రమును లవణుని గుండెలకు గురిపెట్టి విడిచాడు. క్షణంలో ఆ దివ్యాస్త్రము లవణుని గుండెలను చీల్చుకొని భూమిలోకి ప్రవేశించింది. మరలా అదే వేగంతో వెనుకకు వచ్చి శత్రుఘ్నుని అమ్ములపొదిలోకి చేరింది. యుగయుగాల నుండి పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన శూలముతో వేలకు వేలమందిని చంపిన లవణాసురుడు, శత్రుఘ్నుడు ప్రయోగించిన దివ్యాస్త్రము దెబ్బకు గుండెలు పగిలి పర్వతము మాదిరి నేలకూలి మరణించాడు.

అమరనథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

లవణుని మృతితో, అప్పటి దాకా లవణుని పూజామందిరములో పూజలందుకుంటున్న ఆ దివ్యమైన పరమేశ్వరుని శూలము, పైకి ఎగిరి కైలాసము చేరుకొని పరమేశ్వరునిలో లీనం అయింది. దేవతలు, గంధర్వులు,ఋషులు శత్రుసంహారం చేసిన శత్రుఘ్నుని వేనోళ్ల పొగిడారు.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బయ్యవ సర్గ.

లవణాసురుని సంహారంతో దేవతాగణములు హర్షం ప్రకటించాయి. స్వయంగా దేవేంద్రుడు శత్రుఘ్నునితో ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! మా అదృష్ట వశాత్తు నీవు లవణుని చంపి విజయుడవు అయ్యావు. లవణుని బారి నుండి ముల్లోకములకు విముక్తి కల్పించావు. నీకు ఏదైనా వరం ఇవ్వాలని అనుకుంటున్నాను. కోరుకో!" అని అన్నాడు. అప్పుడు శత్రుఘ్నుడు ఇంద్రునితో ఇలా అన్నాడు. "మహేంద్రా! ఈ మధు నగరాన్ని ఇప్పటిదాకా ఈ లవణాసురుడు పరిపాలించాడు. ఈ మధు నగరాన్ని నాకు రాజధానిగా చెయ్యండి." అని అడిగాడు. దానికి ఇంద్రుడు సమ్మతించాడు. శత్రుఘ్నుడికి కోరిన వరాలు ఇచ్చి ఇంద్రుడు దేవతలు స్వర్గానికి వెళ్లిపోయారు. శత్రుఘ్నుడు శ్రావణమాసంలో మధురానగరానికి పట్టాభిషిక్తుడు అయ్యాడు. అప్పటి నుండి శతుఘ్నుడు మధు నగరమును రాజధానిగా చేసుకొని లవణాసురుని రాజ్యమును జనరంజకంగా పరిపాలించాడు. 12 సంవత్సరాలు గడిచాయి. ఈ 12 సంవత్సరములలో ప్రజలు సుఖసంతోషాలతో జీవించారు. ఇక్కడ వాల్మీకి కూడా మధు నగరాన్ని మధురాపురీ అనిరాసాడు. తస్యబుద్ధి:సముత్పన్నా నివేశ్య మధురాం పురీమ్ రామపాదం నిరీక్షేహం వర్షి ద్వాదశ ఆగతే. మధురాపురమును ఏర్పరిచిన 12 సంవత్సరముల తరువాత శత్రుఘ్నునికి రాముని చూడాలని అనిపించింది. (యమునా నదీ తీరంలో ఉన్న ప్రస్తుత మధుర అప్పటి మధురానగరం అయి ఉండవచ్చు అనడంలో సందేహం లేదు.ఈ మధురా నగరమే నాటి కంసుని రాజధాని. శ్రీకృష్ణుని జన్మస్థలము.) శత్రుఘ్నుడు వెంటనే అయోధ్యకు బయలుదేరాడు.

ఉత్తరకాండము
డెబ్బది ఒకటవ సర్గ.

లవణాసురుని సంహరించి, మధురా నగరమును రాజధానిగా చేసుకొని పన్నెండు సంవత్సరములు పరిపాలించిన తరువాత శత్రుఘ్నుడు రాముని చూడవలెనని కొద్దిగా సైన్యమును వెంట తీసుకొని అయోధ్యకు బయలుదేరాడు. ఏడు రోజుల తరువాత శత్రుఘ్నుడు గంగాతీరంలో ఉండే వాల్మీకి ఆశ్రమానికి చేరుకున్నాడు. (అప్పటికి వాల్మీకి ఆశ్రమంలో పెరుగుతున్న కుశలవులు 12 ఏళ్ల వాళ్లు అయ్యారు) శత్రుఘ్నుడు ఆ రాత్రికి వాల్మీకి ఆశ్రమంలో విడిది చేసాడు. శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి వద్దకు పోయి అభివాదముచేసాడు ఆయన ఇచ్చిన అర్ఘ్యము పాద్యము స్వీకరించాడు. వాల్మీకి శతుఘ్నుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "కుమారా! నీవు లవణాసురుని చంపావని తెలిసి చాలా సంతోషించాను. ఎందుకంటే లవణాసురుడు ఇప్పటిదాకా వేలకొలది రాజులను, వారి సైన్యములను నిర్మూలించాడు. అతడిని జయించేవాడు

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అతడిని జయించేవాడు లేడు అనుకుంటూ ఉండగా నువ్వు ఉపాయంతో లవణుడిని సంహరించావు. ముల్లోకములకు శాంతి చేకూర్చావు. రావణ వధ తరువాత అటువంటి రాక్షసుని నీవు చంపావు. నీవు లవణాసురునితో యుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు నేను ఇంద్ర సభలో ఉన్నాను. అక్కడి నుండి మీరిరువురి యుద్ధమును చూచాను." అని చెప్పి వాల్మీకి శత్రుఘ్నుని శిరస్సును ఆఘ్రాణించి ఆశీర్వదించాడు.

ఆ రాత్రికి శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి మహర్షి ఇచ్చిన ఆతిథ్యమును స్వీకరించాడు. తీరిగ్గా కూర్చుని వాల్మీకి రచించిన రాముని కథను మునికుమారులు గానం చేస్తుంటే కర్ణపేయంగా విన్నాడు. రామకథ ఎలా జరిగిందో యథాతథంగా మునికుమారులు గానం చేస్తుంటే శతుఘ్నుని కళ్లవెంట నీళ్లుకారు తున్నాయి. రామ కథ మరలా తన కళ్ల ముందు జరుగుతున్నట్టు భావించాడు. శత్రుఘ్నుని వెంట ఉన్న మంత్రులు సేనాపతులు కూడా రామ కథ తమ ఎదుట మరలా జరుగుతున్నట్టు భావించారు. "జరిగింది జరిగినట్టు రామ కథను గానం చేస్తున్నారు. మనం కలగంటున్నామా!" అని ఆశ్చర్యపోయారు. వారు శత్రుఘ్నుని వద్దకు పోయి "మహారాజా! ఈ రామకథ ఉన్నది ఉన్నట్టు జరిగింది జరిగినట్టు ఎలా రాయబడింది, ఎలా గానం చేయబడిందో వాల్మీకి మహర్షిని అడిగి తెలుసుకోండి." అని అడిగారు.

దానికి శత్రుఘ్నుడు వారితో ఇలా అన్నాడు. "మనం వారికి అతిథులుగా వచ్చాము. రామ కథ మృదుమధురంగా గానం చేస్తుంటే విన్నాము. అంతే కానీ ఇలాంటి విషయాలు అడగకూడదు. మునుల ఆశ్రమములలో ఎన్నోవిషయాలు జరుగుతూ ఉంటాయి. వాటి గురించి మనం అడగడం బాగుండదు." అని మందలించాడు. తరువాత శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి మహర్షికి నమస్కరించి తనకు ఏర్పరిచిన శయనాగారమునకు వెళ్లిపోయాడు.(ఇప్పటి దాకా వాల్మీకి రామాయణ గాధను ఎవరు గానం చేసారో చెప్పలేదు. సంగీత బద్ధంగా గానం చేసారు అన్నాడే గానీ, ఎవరు గానం చేసారు అన్న విషయాన్ని సస్పెన్సులో ఉంచాడు వాల్మీకి.)

ఉత్తరకాండము
డెబ్బై రెండవ సర్గ.

శత్రుఘ్నుడు తన శయ్య మీద పడుకున్నాడే కానీ ఆ మృదుమధురగానం వినిపిస్తూనే ఉంది. చెవిలో మార్మోగుతూనే ఉంది. శత్రుఘ్నుడుకి ఎంతకూ నిద్ర రాలేదు. ఆ గానం చేసింది ఎవరా అని ఆలోచిస్తూ ఎప్పటికో నిద్రలోకి జారుకున్నాడు. మరునాడు ఉదయం శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకి వద్దకు పోయి "ఓ మహర్షీ! నాకు రాముని చూడవలెనని కోరికగా ఉంది. అందుకని నాకు అయోధ్యకు వెళ్లడానికి అనుమతి ఇవ్వండి" అని అడిగాడు. వాల్మీకి శత్రుఘ్నుని ఆశీర్వదించి అతను అయోధ్యకు పోవడానికి అనుమతి ఇచ్చాడు. శత్రుఘ్నుడు వెంటనే తన సైన్యముతో అయోధ్యకు బయలుదేరాడు. అయోధ్యలో ప్రవేశించగానే శత్రుఘ్నుడు రాముని మందిరమునకు వెళ్లాడు. రాముని చూడగానే శత్రుఘ్నుడు రెండు చేతులు జోడించి నమస్కరించి ఆయనతో ఇలా అన్నాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

"రామా! నీ ఆజ్ఞను సారము నేను మధుపురమునకు పోయి, లవణునితో యుద్ధము చేసి అతనిని సంహరించాను. తరువాత నాకు దేవేంద్రుడు మధుర పురము అనే రాజధానిని నిర్మించి ఇచ్చాడు. ఆ నగరమును రాజధానిగా చేసుకొని నేను లవణుని రాజ్యమును 12 సంవత్సరములు పరిపాలించాను. నిన్ను చూడవలెనని కోరికతో వచ్చాను. రామా! నిన్ను వదిలి నేను ఉండలేను. నేను నీ వద్దనే ఉంటాను." అని అన్నాడు.

దానికి రాముడు ఇలా అన్నాడు. "నీవు మధురా నగరమునకు రాజువు. నీవు అక్కడే ఉండాలి. నన్ను చూడటానికి వచ్చావు కాబట్టి కొన్ని రోజులు ఉండి వెళ్లు. నన్ను చూడాలని అనిపించినప్పుడల్లా అయోధ్యకు వచ్చి నన్ను చూచి వెళుతూ ఉండు. క్షత్రియులకు ప్రజాపాలనే విద్యుక్త ధర్మము. క్షత్రియులు తమ స్వధర్మమును మరిచిపోరాదు. నీవు లేకపోతే రాజ్యములో అరాచకము ప్రబలుతుంది. నీ వలన ప్రజలు కష్టాల పాలవుతారు. కాబట్టి ప్రజాపాలనే నీ కర్తవ్యము. నాకు కూడా నిన్ను నా వద్దనే ఉంచుకొనవలెనని ఉంది. కానీ మనకు ప్రజాపాలన ముఖ్యం కదా, అందువలన నీవు ఇక్కడ ఏడు రోజులు ఉండి తరువాత నీ సేనలతో మధురా పురికి వెళ్లు." అని అన్నాడు రాముడు.
శత్రుఘ్నుడు రామునికి నమస్కరించి "అలాగే చేస్తాను రామా!" అని అన్నాడు. రాముని ఆజ్ఞ ప్రకారము ఏడు రాత్రులు అయోధ్యలో గడిపి శత్రుఘ్నుడు మధురా పురికి ప్రయాణం అయ్యాడు.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది మూడవ సర్గ.

నిరాఘాటంగా జనరంజకంగా సాగుతున్న రాముని పాలనలో ఒక చిన్న అపశృతి దొర్లింది. ఒక రోజు ఒక బ్రాహ్మణుడు తన కుమారుని శవమును తీసుకొని రాముని మందిర ద్వారము దగ్గరకు వచ్చాడు. రాజు ద్వారము వద్ద కూర్చుని కొడుకును తల్చుకుంటూ ఏడుస్తున్నాడు. "నేను ఏ జన్మలో ఏమి పాపం చేసానో ఏమో పసి వయస్సులోనే నా కుమారుని పోగొట్టుకున్నాను. నా ఒక్కగానొక్క కుమారుడు బాల్యములోనే మరణించాడు. ఈ పుత్రశోకము నేను నా భార్య భరించలేము. కుమారుని కోసరం శోకించి శోకించి నేను నా భార్య కూడా మరణిస్తాము. నేను ఏ నాడూ ఎవరికీ ఎటువంటి అపకారమూ చేయలేదు. అబద్ధం చెప్పలేదు. ఎవరినీ హింసించలేదు. ఎవరినీ చంపలేదు. మరి నాకు ఇటువంటి పుత్రశోకము ఎందుకు కలిగిందో తెలియదు. నా కుమారుడు నాకు కర్మకాండలు చేస్తాడని, ప్రతి సంవత్సరము నాకు శ్రాద్ధము పెడతాడనీ కలలు కన్నాను. అటువంటిది నేను నా కుమారునికి కర్మకాండలు నిర్వర్తించాల్సిన ఖర్మ దాపురించింది. రాముడు పరిపాలించే రాజ్యములో ఇటువంటి ఘోరములు జరగడం వింతగా ఉంది. ఇదివరకు ఎప్పుడూ పెద్ద వాళ్లు బతికి ఉండగా చిన్న వాళ్లు మరణించడం ఎరుగము. అటువంటిది నా విషయంలోనే ఇలా జరిగింది. దీనికి కారణం ఎక్కడో ఏదో పాపం జరిగింది. అది రాముడు చేసిన పాపమో లేక రామరాజ్యంలో జరుగుతున్న పాపమో తెలియదు.

కాబట్టి ఓ రామా! నీవు నీ రాజ్యములో జరుగుతున్న పాపమును పరిహరించి మరణించిన నా కుమారుని బతికించు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

లేకపోతే నేను నా భార్య ఇక్కడే నిరాహారులుగా ఉండి మరణిస్తాము. బ్రహ్మహత్యాపాతకము నీకు చుట్టుకుంటుంది. నువ్వు మాత్రము నీ సోదరులతో సుఖంగా ఉండు. దశరథుని పాలనలో ఇలాంటి ఘోరం జరగ లేదు. ఇదిగో రాముడు వచ్చాడు. ఇలాంటి ఘోరాలు జరుగుతున్నాయి. రాముడి పాలనలో అయోధ్య అనాధ అయింది. రాముడు శాస్త్ర ప్రకారము పరిపాలన సాగిస్తే ఇలాంటి అనర్థాలు జరగవు కదా! రాజు పాపాలు చేస్తేనే ఇటువంటి అకాల మరణాలు సంభవిస్తాయి. రాముని కాలంలో ప్రజలకు రక్షణ లేకుండా పోయింది. అకృత్యాలు ప్రబలిపోయాయి. ఇది తప్పక రాజు చేసిన దోషమే. సందేహము లేదు. అందు చేతనే రాముని రాజ్యములో ఇటువంటి అకాల మరణాలు, బాల్య మరణాలు సంభవిస్తున్నాయి." అని ఆ బ్రాహ్మణుడు పరి పరి విధాల రాముని,రాముని పాలననూ నిందిస్తూ శోకిస్తున్నాడు.

(రాముని పాలనలో ప్రజలు 10,000 సంవత్సరాలు బాగానే ఉన్నారు. సుఖపడ్డారు. ప్రజల కోసరం రాముడు తన భార్యనే వదులుకున్నాడు. కానీ, ఈ ఒక్క సంఘటనతో అంతా మట్టి కొట్టుకుపోయింది. ఈనాడు కూడా అంతే కదా! ప్రభుత్వము ఎన్ని మంచి పనులుచేసినా ఎవరూ పట్టించుకోరు. ఏ చిన్న సంఘటన జరిగినా ప్రభుత్వ వైఫల్యము, పోలీసుల అసమర్థత అని ప్రతిపక్షాలు దుమ్మెత్తిపోస్తుంటాయి. మంచి జరిగితే పట్టించుకోరు. ఏ చిన్న తప్పుజరిగినా భూతద్దంలో చూస్తారు. అమాయకులైన అమ్మాయిల మీద యాసిడ్ దాడులు చేస్తే ప్రజలకు రక్షణ లేదు అంటారు. ఆ యాసిడ్ పోసిన వాడిని నాలుగు తగిలిస్తే, పౌరహక్కుల ఉల్లంఘన అంటారు. నాడూ నేడూ ఇదే వరస!)

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది నాలుగవ సర్గ.

బ్రాహ్మణ బాలుడు మరణించడం, ఆ బ్రాహ్మణుడు శోకించడం తనను నిందించడం రాముడికి తెలిసింది.రాముడు దు:ఖంతో క్రుంగిపోయాడు. వెంటనే సభ ఏర్పాటు చేసాడు. రాజ పురోహితులను మంత్రులను,పురప్రముఖులను పిలిపించాడు. వారితో సమాలోచనలు జరిపాడు. ఆ సభకు వసిష్ఠుడు, మార్కండేయుడు, మౌద్గల్యుడు, వామదేవుడు, కాశ్యపుడు, కాత్యాయనుడు, జాబాలి, గౌతముడు, నారదుడు విచ్చేసారు. రాముడు ఆ బ్రాహ్మణుని సమస్యను అందరికీ వివరించాడు. "ఆ బ్రాహ్మణుడు తన కుమారుని పునరుజ్జీవితుని చెయ్యమని మొండి పట్టు పట్టాడు. ఏమిచెయ్యాలి. దీనికి తరుణోపాయము ఏమిటి?" అని అడిగాడు. అప్పుడు నారదుడు లేచి ఇలా అన్నాడు.

"రాజా! ఆ బ్రాహ్మణ కుమారునికి అకాల మరణం ఎలా సంప్రాప్తించిందో వివరిస్తాను. నేను చెప్పినది విని, నీకు తోచినది చెయ్యి కృతయుగములో కేవలము బ్రాహ్మణులు మాత్రమే తపస్సు చేసుకొనే వారు. బ్రాహ్మణులు కాని వారు తపస్సు చేసుకొనే వారు కాదు. అప్పుడు ధర్మము నాలుగు పాదములతో నడిచేది. అకాల మరణాలు లేవు. సర్వమూ బ్రహ్మ మయంగా ఉండేది. త్రేతాయుగంలో యుగ ధర్మము మారింది. బ్రాహ్మణులతో పాటు క్షత్రియులు కూడా తపస్సు చేస్తున్నారు. కృతయుగములే బ్రాహ్మణులకే

అమరవధి అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పరిమితమైన తపస్సు త్రేతాయుగంలో క్షత్రియులకు కూడా ఆచరణయోగ్యమయింది. కాని త్రేతాయుగములో తపస్సు చేసిన క్షత్రియులు, కృతయుగములో ఉన్న తాపసులైన బ్రాహ్మణుల కంటే తక్కువ వారే! ఇంకా వివరంగా చెప్పాలంటే కృతయుగములో బ్రాహ్మణులు తమ తపస్సు చేతా, వీరత్వము చేతా అధికంగా ఉండేవారు. క్షత్రియ జాతి బ్రాహ్మణుల కన్నా తక్కువగా ఉండేవారు. (అందుకే క్షత్రియుడైన విశ్వామిత్రుడు బ్రాహ్మణులకే పరిమితమైన బ్రహ్మర్షి పదవి కోసరం నానా తంటాలు పడ్డాడు.) త్రేతాయుగంలో క్షత్రియులు కూడా తపస్సు చేయడంతో రెండు జాతులూ తపస్సులోనూ, వీరత్వములోనూ సమానమయ్యాయి. కాని కృతయుగ బ్రాహ్మణ జాతి కన్నా త్రేతాయుగ బ్రాహ్మణులు కింది వరసలో ఉండేవారు. ఆ కారణం చేత అందరూ కలిసి అందరికి యోగ్యమైన, సమ్మతమైన చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసారు. తరువాత త్రేతాయుగములో అధర్మము ఒక పాదమును మోపింది. ప్రజలలో అసత్యములు పలకడం ఎక్కువ అయింది. దానికి అనుగుణంగా త్రేతాయుగములో ప్రజల ఆయు:ప్రమాణము కూడా తగ్గిపోయింది. ఒక పక్క అసత్యములు పలకడం అలవాటుగా మారినప్పటికినీ, లోకములో ప్రజలు సత్యము, ధర్మముల మీద ఆసక్తి చూపడం మానలేదు. మంచి పనులను చేయడంలో ఆసక్తి చూపుతుండేవారు.

యుగధర్మము ప్రకారము త్రేతాయుగములో బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు మాత్రమే తపస్సు చేసేవారు, ఇతర జాతుల వారు వారికి తగిన సామగ్రిని, సేవలను సమకూర్చేవారు. బ్రాహ్మణులకు, క్షత్రియులకు సేవ చేయడం వైశ్యులు, శూద్రులు తమ ధర్మంగా భావించేవారు. శూద్రులు, బ్రాహ్మణులకు, క్షత్రియులకు, వైశ్యులకు సేవ చేయడం తమ ధర్మంగా భావించేవారు. కాల క్రమేణా వైశ్య, శూద్రులు తమకు నిర్దేశించిన ధర్మం తప్పడం, అసత్యములు ఆడటం మొదలు పెట్టారు. దాని ప్రభావంతో బ్రాహ్మణ క్షత్రియులలో కూడా వారి తేజము తగ్గిపోయింది. అధర్మం తన ప్రభావం చూపసాగింది.

తరువాత అధర్మము తన రెండవ పాదం కూడా భూమి మీద మోపింది. అప్పుడు ద్వాపరము మొదలయింది. ద్వాపర యుగంలో అబద్ధాలు ఆడటం, ధర్మం తప్పి చరించడం ఎక్కువ అయింది. ఒకరికి ఒకరు మోసం చేసుకోవడం మితిమీరి పోయింది. ద్వాపరంలో వైశ్యులు కూడా తపస్సు చేయడం మొదలు పెట్టారు. ఈ ప్రకారంగా మూడు యుగములలో మూడు వర్ణములలో తపస్సు వృద్ధిపొందింది. కాబట్టి కృత,త్రేత,ద్వాపర యుగములలో కూడా శూద్రులకు తపస్సు చేసే అధికారము సంక్రమించలేదు. అదీ కాకుండా శూద్రులు తపస్సు చేయడానికి ఎన్నడూ ఉద్యుక్తులు కాలేదు. కలి యుగంలో శూద్రులు కూడా తపస్సు చేస్తారేమో చూడాలి.

అందుచేత రామా! ద్వాపరంలో కూడా శూద్రులు తపస్సు చేయడం అధర్మము. ఈ కారణంగా నీ రాజ్యంలో ఎక్కడో అధర్మము జరుగుతూ ఉంది. ఎవరో శూద్రుడు తపస్సు చేస్తూ ఉండి ఉంటాడు. అందువలననే ఇంతటి అధర్మము జరిగింది. తండ్రి బతికి ఉండగానే బాలుడు మృతి చెందాడు. ఏ రాజ్యములో నైనా ఏ పౌరుడైనా అధర్మమునకు పాల్పడ్డా, చేయకూడని పని చేసినా, ఆ రాజ్యములో సంపద ఉండదు.

అమరనాథ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ రాజ్యమును ఏలే రాజు నరకంలో పడతాడు. ఎందుకంటే, రాజ్యములో ఉన్న ప్రజలు చేసే పాపపుణ్యాలలో రాజుకు ఆరవ వంతు వచ్చి చేరుతుంది. పౌరులు చేసిన పుణ్యములో, వారు ఆర్జించిన ధనములో ఆరవ వంతు స్వీకరిస్తున్న నీకు నీపౌరులను రక్షించవలసిన బాధ్యత ఉంది. కాబట్టి నువ్వు నీ రాజ్యమంతా వెదికి నీ రాజ్యములో ఎవరు ఎక్కడ అధర్మానికి పాల్పడుతున్నారో, ఎవరు చేయకూడని పని చేస్తున్నారో కనిపెట్టి వారిని శిక్షించు. అదే నీ బాధ్యత. అప్పుడే అకాల మరణం పొందిన ఈ బాలుడు కూడా జీవిస్తాడు."అని అన్నాడు నారదుడు.

ఉత్తరకాండము
డెబ్బది ఐదవ సర్గ.

అధర్మము ఎక్కడ జరుగుతుందో తెలుసుకోడానికి రాముడు స్వయంగా బయలుదేరాడు. పుష్పకమును తలచుకున్నాడు. పుష్పకము వచ్చి రాముని ఎదుట నిలిచింది. రాముడు లక్ష్మణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! నీవు పోయి పుత్రశోకముతో బాధపడుతున్న ఆ బ్రాహ్మణ దంపతులను ఓదార్చు. ఆ బాలుని శవముచెడిపోకుండా తైలములు, సుగంధ ద్రవ్యములు పూసి ఒక ద్రోణిలో భద్రపరచు. ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ ఆ బాలుని శరీరము ఏ భాగానికి ఆ భాగము విడిపోకుండా చూడు. (డికంపోజ్). నగర రక్షణకు లక్ష్మణుని, భరతుని నియమించాడు. తరువాత రాముడు సభికులకు, మునులకు, కులగురువుకు నమస్కరించి పుష్పక విమానము ఎక్కాడు. పశ్చిమదిక్కుగా పోనిచ్చాడు. అక్కడనుండి ఉత్తర దిక్కుకు తరువాత తూర్పు దిక్కుకు వెళ్లాడు. తరువాత దక్షణ దిక్కుగా మళ్లాడు. దక్షిణ దిక్కు అంతా వెతుకుతున్నాడు. అక్కడ శైవల పర్వతము పక్కనే ఉన్న ఒక సరస్సును చూచాడు. ఆ సరస్సులో తల కిందికి పెట్టి కాళ్లు పైకెత్తి తపస్సు చేస్తున్న ఒక ఋషిని చూచాడు. వెంటనే పుష్పకమును దిగి ఆయన వద్దకు వెళ్లాడు. ఆయనకు నమస్కరించాడు. "మునివర్యా! నేను ఈ రాజ్యమును ఏలే రాజును. నా పేరు రాముడు. తమరు ఎవరు! తమరి నాయధేయము, కులగోత్రములు ఏమి? తమరు ఇంత ఘోర తపస్సు చేయడం స్వర్గసుఖాలుపొందడం కోసరమేనా! లేక వేరుకోరికలు ఉన్నాయా! తమరు ఏకోరిక కోరి ఈ తపస్సు చేస్తున్నారో తెలుసుకో గోరుతున్నాను.నీవు నాలుగు వర్ణములలో ఏ వర్ణమునకు చెందినవాడివి. నిజం చెప్పండి." అని ఆ ముని వివరాలు అడిగాడు.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది ఆరవ సర్గ.

రాముని చూచి కూడా, రాముని మాటలు విని కూడా ఆ ముని తనతపస్సు మానలేదు. తలకిందులుగా ఉండి రామునికి ఇలాసమాధానం చెప్పాడు. "రాజా! నేను శూద్రుడను. నా పేరు శంబూకుడు. నాకు ఈ శరీరంతో స్వర్గమునకు పోవాలని కోరిక. దేవ లోకమును జయించవలెనని కోరిక. అందునిమిత్తము ఈ తపస్సు చేస్తున్నాను." అని అన్నాడు. రాముడు మారు మాట్లాడలేదు. తన ఖడ్గము తీసి ఆ ముని శిరస్సును ఖండించాడు. శూద్రజాతికి చెందిన ఆ ముని మరణించాడు. ఆకాశమునుండి దేవతలు పుష్పవృష్టి కురిపించారు. దేవతలు రాముని వద్దకు వచ్చి "రామా! నీవు ధర్మమును కాపాడావు. బొందితో స్వర్గము ఎవరికీ సాధ్యము కాదు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీకు ఏం వరం కావాలో కోరుకో!" అని అన్నాడు. వెంటనే రాముడు "ఇతడు స్వర్గమును చేరుకోడానికి ఈ తపస్సు చేస్తున్నాడు. అతని కోరిక నెరవేర్చండి ఇతనికి శాశ్వత స్వర్గలోక నివాసము ప్రసాదించండి." అని అన్నాడు. "రామా! నీ చేతిలో మరణించడంతోనే అతనికి స్వర్గలోక ప్రవేశ అర్హత వచ్చింది. మేము ఇతనిని స్వర్గమునకు తీసుకొని పోయి అతనికోరిక నెరవేరుస్తాము." అని అన్నారు. వెంటనే రాముడు దేవతల పక్కన ఉన్న ఇంద్రుని చూచి "మహేంద్రా! ఇతడు తపస్సు చేయడం మూలాన అధర్మము తలెత్తి ముని కుమారుడు మరణించాడు. నేను ఆ కుమారుని బతికిస్తాను అని ఆ బ్రాహ్మణునికి మాట ఇచ్చాను. నా మాట వృధా కారాదు. కాబట్టి, తమరు నా మీద దయయుంచి ఆ ముని కుమారుని బతికించండి." అని అన్నాడు. "రామా! దీని కోసరం నీవు ఇంతగా అడగవలెనా! ఈ ముని మరణించిన క్షణమే ఆ బాలుడు బతికాడు. తోటి పిల్లలతో ఆడుకుంటున్నాడు. ఇంక మేము వెళ్లి వస్తాము. మీరు ఇక్కడకు దగ్గరలోనే ఉన్న అగస్త్య ఆశ్రమమునకు వెళ్లి ఆయన దర్శనము చేసుకోండి. శుభం జరుగుతుంది. అగస్త్యుడు 12 సంవత్సరముల దీక్ష పట్టాడు. ఆయనదీక్ష సమాప్తము అయింది. మేము కూడా ఆ మహామునిని కలుసుకొని అభినందించడానికి వెళుతున్నాము. మీరు కూడా ఆ మహామునిని సందర్శించండి."అని అన్నారు.

రాముడు దేవేంద్రుడికి, దేవతలకు నమస్కరించాడు. పుష్పకము ఎక్కాడు. దేవతలు వెళుతున్న విమానము వెనకనే తన పుష్పకము మీద రాముడు అగస్త్యమహాముని వద్దకు వెళ్లాడు. అగస్త్యుడు తన ఆశ్రమమునకు వచ్చిన దేవేంద్రునకు, దేవతలకు, అర్ఘ్యము పాద్యము ఆసనములు ఇచ్చి సత్కరించాడు. దేవతలందరూ అగస్త్యుని ఆతిధ్యమును స్వీకరించి, ఆయనను అభినందించి స్వర్గమునకు వెళ్లిపోయారు. తరువాత రాముడు తన పుష్పకము దిగి అగస్త్యుని వద్దకు పోయి ఆయనకు నమస్కరించాడు. అగస్త్యుడు రామునికి స్వాగత సత్కారాలు చేసాడు. అగస్త్యుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! నా పూర్వపుణ్యవశమున నాకు నీ దర్శనభాగ్యము కలిగింది. నీవు పూజించ తగ్గ వాడవు. నిత్యము నా హృదయంలో నీవే ఉన్నావు. నీవు తన ధర్మమును మరిచి తపస్సు చేస్తున్న ఆ శూద్రుని సంహరించి, ఆ బాలుని బతికించావు. నీవు ఈ రాత్రికి ఇక్కడే ఉండి విశ్రాంతి తీసుకో, రేపు అయోధ్యకు వెళ్లవచ్చును." అని అన్నాడు అగస్త్యుడు. తరువాత రామునికి ఒక దివ్యమైన ఆభరణమును ఇచ్చాడు. "రామా! ఈ దివ్యమైన ఆభరణము పూర్వము విశ్వకర్మ తయారు చేసాడు. దీనిని స్వీకరించు. దీనిని నేను ఉపయోగించలేదు. అందుకనే నీకు ఇస్తున్నాను. స్వీకరించు" అని అన్నాడు.

దానికి రాముడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షి! క్షత్రియులకు ఒకరికి ఇవ్వడం ధర్మం. బ్రాహ్మణులకు తీసుకోవడం ధర్మం. క్షత్రియుడనైన నేను ఇతరులు ఇచ్చినది ఎలా స్వీకరించను. నేను మీకు ఇవ్వాల్సింది పోయి మీవద్దనుండి కానుకలు స్వీకరించడం ధర్మం కాదు కదా! బ్రాహ్మణుల వద్దనుండి కానుకలు తీసుకోవడం ఘోరమైన తప్పు. ఆ తప్పు నేను చేయలేను."అని మర్యాదపూర్వకంగా అగస్త్యుడు ఇచ్చిన కానుకను తిరస్కరించాడు రాముడు. అప్పుడు అగస్త్యుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా!

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

కృయుగములో రాజు అనే వాడు లేడు. దేవతలకు రాజుగా ఇంద్రుడు ఉండేవాడు. కృతయుగంలో ఎవరికి వారు తమ తమ విద్యుక్త ధర్మములు నిర్వర్తించేవారు. ఒక రాజు ఉండి చెప్పవలసిన, చేయక పోతే దండించవలసిన అవసరం ఉండేది కాదు. కాబట్టి కృతయుగంలో రాజు యొక్క అవసరం లేకపోయింది. దేవతలకే ఒక అధిపతి ఉన్నప్పుడు మనకు కూడా ఒక అధిపతి ఎందుకు ఉండకూడదు అని తలంచి ప్రజలందరూ బ్రహ్మదేవుని వద్దకు పోయి, "దేవా! నీవు దేవతలకు రాజుగా ఇంద్రుడిని స్థాపించావు. మాకు కూడా నరులలో ఉత్తమమైన వాడిని రాజును ఇవ్వండి. మేము అతనిని సేవిస్తాము. రాజు లేకుండా మేము స్వయంగా పరిపాలించుకోలేకపోతున్నాము." అని అడిగారు. రాజు కావాలంటే అతనికి దైవాంశ ఉండాలి. కాబట్టి బ్రహ్మ, ఇంద్రుడు, మొదలగు లోక పాలకులను పిలిచాడు. వారి వారి తేజస్సునుండి కొంత భాగం ఇమ్మన్నాడు. వారు అలాగే తమ తమ తేజస్సులలో కొంతభాగము బ్రహ్మదేవునికి ఇచ్చారు. ఇంతలో బ్రహ్మదేవునికి తుమ్ము వచ్చింది. ఆ వేగవంతమైన తుమ్ములో నుండి ఒకడు పుట్టాడు. వాడి పేరు క్షుపుడు. బ్రహ్మదేవుడు లోకపాలకుల నుండి సంగ్రహించిన అంశలను ఆ క్షుపుడిలో ప్రవేశ పెట్టాడు. అతనిని ప్రజలకు రాజును చేసాడు. అప్పుడు క్షుపుడు రాజ్యాధి కారమును స్వీకరించాడు. ఇంద్రుని అంశతో పరిపాలనా బాధ్యతలను రూపొందించాడు. వరుణుని అంశతో భూమిని సస్యశ్యామలం చేసి అందరికీ పోషణ కల్పించాడు. యముని అంశతో దండనీతిని, దండనాధి కారాన్ని రూపొందించాడు. కుబేరుని అంశతో ధనము, వినిమయము, వాణిజ్యము దానికి సంబంధించిన శాస్త్రములను రూపొందించాడు.

రామా! ఇంద్రుని అంశ పరిపాలనా బాధ్యత అని చెప్పానుకదా! పరిపాలనలో రాజు ప్రజలనుండి స్వీకరించడం కూడా ధర్మమే. ఆ ధర్మము ప్రకారమే ఈ దివ్యమైన ఆభరణమును స్వీకరించు. నీకు శుభం కలుగుతుంది."అని అన్నాడు అగస్త్యుడు. రాముడు మారు మాట్లాడలేకపోయాడు. ఆ మహాముని ఇచ్చిన ఆభరణమును స్వీకరించాడు. అప్పుడు రామునికి ఒక సందేహము కలిగింది. అసలు ఈ ఆభరణము ఈ ముని చేతికి ఎలా వచ్చింది. ఎవరు ఇచ్చారు. ఎందుకు ఇచ్చారు. తెలుసుకోవాలని అనుకున్నాడు. అగస్త్యమహా మునిని ఇలా అడిగాడు. "ఓ మునీంద్రా! ఈ ఆభరణము తమరి దగ్గరకు ఎలా వచ్చింది. ఎవరు ఇచ్చారు దయతో చెప్పండి." అని అడిగాడు. దానికి అగస్త్యుడు ఇలా చెప్పసాగాడు.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది ఏడవసర్గ.

పూర్వము ఈ పక్కనే ఉన్న భూమి మీద నూరు యోజనముల దూరము, చెట్లు గుట్టలు పర్వతములు కొండలు,మృగములు, పక్షులు ఉండేవి కావు. భూమి చదునుగా ఉండేది. దాని పక్కనే ఉన్న అరణ్యములో నేను తపస్సు చేసుకుంటూ ఉండేవాడిని. నేను తపస్సు చేసుకుంటున్న అరణ్యము ఫల వృక్షములతోనూ, స్వచ్ఛమైన నీటి సరోవరములతోనూ, పుష్పజాతులతోనూ నిండి ఉండేది. ఆ అరణ్యములో ఒక పురాతన ఆశ్రమము ఉండేది. ఆ ఆశ్రమములో ఎవరూ లేరు. నిర్మానుష్యంగా ఉండేది. ఆ ఆశ్రమము పక్కనే ఒక సరస్సు ఉంది.

అమరవద్ది అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నేను ఆ సరస్సు దగ్గరకు వెళ్లాను. ఆ సరస్సులో ఒక శవం తేలుతూ ఉంది. కాని ఆ శవం ఏ మాత్రం చెడి పోలేదు.అప్పుడే ప్రాణం పోయినట్టు ఉంది. ఇది ఎవరి శవమా అని ఆలోచిస్తూ అక్కడే నిలబడ్డాను. ఒక ముహూర్త కాలానికి అక్కడికి ఒక దివ్యమైన విమానము వచ్చింది. ఆ విమానములో ఒక దేవతా పురుషుడు ఉన్నాడు. అతనిని అప్సరసలు సేవిస్తున్నారు. కొందరు పాటలు పాడుతున్నారు. కొందరు నృత్యం చేస్తున్నారు. కొందరు అప్సరసలు ఆ పురుషునికి చామరములు వీస్తున్నారు. ఇదంతా నేను చూస్తున్నాను.

ఇంతలో ఆపురుషుడు విమానం దిగి ఆ సరస్సు దగ్గరకు వచ్చాడు. ఆ శవమును భక్షిస్తున్నాడు. తనకు కావలసినంత మాంసమును తృప్తిగా తిన్న తరువాత ఆ పురుషుడు ఆ సరస్సులోకి దిగి నీరు తాగుతున్నాడు. తరువాత ఆ పురుషుడు విమానము దగ్గరకు వెళ్లి విమానము ఎక్కబోతున్నాడు. అత్యాశ్చకరమైన ఆ దృశ్యమును చూచిన నేను ఉండబట్టలేక ఆ పురుషుని వద్దకు పోయి ఇలా అడిగాడు. "నీవు ఎవరు? ఈ శవాన్ని ఎందుకు భక్షించావు. దీనికి కారణం ఏమైనా ఉందా! నీవు చూడబోతే దేవతామూర్తి వలె ఉన్నావు. కాని నిషిద్ధమైన ఆహారమును తిన్నావు. చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఈ శవము తినడానికి యోగ్యము అని నేను అనుకోడం లేదు. ఇందులో రహస్యము ఏమిటి? నాకు చెప్పగలవా!" అని అడిగాను.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది ఎనిమిదవ సర్గ.

"రామా! నేను ఆ ప్రకారము అడుగగా, ఆ దివ్యపురుషుడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ బ్రహ్మర్షీ! ఇది నా పూర్వ జీవితమునకు సంబంధించినది. నా తండ్రి పేరు సుదేవుడు. ఆయన విదర్భకు మహారాజు. ఆయనకు ఇద్దరు భార్యలు. ఆ ఇద్దరికీ ఇద్దరు కుమారులు కలిగారు. నా పేరు శ్వేతుడు. నాకన్నా చిన్న వాడి పేరు సురథుడు. నా తండ్రి చనిపోయిన తరువాత నన్ను రాజును చేసారు. నేను ధర్మబద్ధంగా, జనరంజకంగా పరిపాలించాను. ఒక సారి నాకు ఒక వింత కోరిక కలిగింది. నా ఆయుర్దా యము ఎంత. నేను ఎప్పుడు మరణిస్తాను అని తెలుసుకోవాలని అను కున్నాను. వెంటనే నా తమ్ముడు సురథుడిని రాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుని చేసాను. నా మరణం గురించి తెలుసుకోడానికి ఈ అరణ్యములోకి వచ్చాను. తపస్సు చేసాను. మూడు వేల సంవత్సరములు గడిచాయి. నా తపస్సు ఫలితంగా నేను నా శరీరమును వదిలి, బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లాను. నా శరీరం ఈ సరస్సులో పడింది. నేను బ్రహ్మలోకములో ఉన్నా నాకు ఆకలి దప్పిక కలుగుతూనే ఉన్నాయి. నాకు దైవత్వము సిద్ధించలేదు. వెంటనే నేను బ్రహ్మదేవుని వద్దకు పోయి ఇలా అడిగాను.

"ఓ బ్రహ్మదేవా! ఈ లోకములో ఆకలి దప్పిక ఉండవు కదా. మరి నాకు ఆకలి వేస్తూ ఉంది. దాహం వేస్తూ ఉంది. ఎందువలన? నాకు ఇక్కడ ఏమి ఆహారము దొరుకుతుంది. నేను ఏమి తినాలి. ఏమి తాగాలి. అసలు నాకు ఆకలి దప్పిక ఎందుకు కలుగుతున్నాయి." అని అడిగాడు. దానికి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు. "ఈ లోకంలో ఆహారం ఉండదు. కాబట్టి నీ మాంసమే నీకు ఆహారము. దానినే నీవు భక్షించాలి.

అమరనాథ్ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీవు కూర్చుని తపస్సు చేసి నీ శరీరమును బాగా పెంచావు. నీవు దాన ధర్మములు చేయలేదు. కేవలం తపస్సు చేసావు. నీవు ఒకరికి పెడితే కదా నీకు ఆహారం లభించేది. నీవు ఒకరికి పెట్టలేదు. నీకు ఆహారం లభించదు. ఆ కారణం చేతనే నీకు ఆకలి దప్పులు కలుగుతున్నాయి. కాబట్టి నీవు నీ దేహమునే ఆహారముగా స్వీకరించు. అగస్త్య మహాముని నీవు ఉండు అరణ్యమునకు వస్తాడు. అప్పుడు నీకు ఈ బాధ తప్పుతుంది. ఎందుకంటే ఆ అగస్త్యుడు మహా ఋషి. దేవతలను కూడా తరింప జేస్తాడు. ఇంక నీ ఆకలి దప్పికలను నివారించలేడా!" అన్నాడు బ్రహ్మదేవుడు. ఆ రోజు నుండి బ్రహ్మదేవుని మాట ప్రకారము నేను ప్రతి రోజూ ఇక్కడకు వచ్చి నా శవమును ఆహారంగా తింటున్నాను. ఇన్ని సంవత్సరముల నుండి తింటున్నా ఈ శవము తరగడం లేదు. పైగా నాకు చాలా తృప్తిగా ఉంటూ ఉంది. నా బాధ తీర్చడానికి మీరు ఇక్కడకు వచ్చారు. తమరు కరుణించి నన్ను ఈ దుస్థితి నుండి కాపాడండి. మీకు నేను ఏమీ ఇచ్చుకోలేను. ఈ ఆభరణమును స్వీకరించి నన్ను ధన్యుడిని చేయండి. ఇంకా మీకు కావాలంటే బంగారమును, ధనమును వస్త్రములను ఇస్తాను. నన్ను తరింపజేయండి." అని అన్నాడు.

నేను అతనిని తరింపజేయడానికి ఈ ఆభరణమును అతని వద్దనుండి స్వీకరించాను. నేను ఈ ఆభరణమును స్వీకరించిన వెంటనే అతని మనుష్యదేహమైన శవము నశించిపోయింది. అతడు స్వర్గమునకు వెళ్లిపోయాడు. అతడు నాకు ఇచ్చిన ఆభరణము ఇదే. ఇప్పుడు ఇది నీకు ఇస్తున్నాను." అని అన్నాడు అగస్త్యుడు.

ఉత్తర కాండము
డెబ్బది తొమ్మిదవ సర్గ.

అగస్యుడు చెప్పిన వృత్తాంతమును విని రామునికి ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఇటువంటి కథలు కూడా ఉంటాయా అని అనుకున్నాడు. కాని రామునికి మరొక అనుమానం కలిగింది. "ఓ మునీంద్రా! మీరు తపస్సు చేసుకుంటున్న వనము ఫలవృక్షములతోనూ, పూల మొక్కలతోనూ, వన్య మృగములతోనూ శోభిల్లుతూ ఉంది కదా మరి ఆ రాజర్షి తపస్సు చేసిన ప్రదేశములో ఒక్క చెట్టు లేదు మొక్క లేదు, ఒక్క పక్షిగానీ, జంతువు గానీ లేదు. ఎందు చేత?ఆ రాజు వృక్ష మృగ,పక్షి శూన్యమైన చోట తపస్సు చేయాలని ఎందుకు అనుకున్నాడు." అని అడిగాడు. అగస్త్యుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! కృతయుగములో మనువు ఈ భూమిని పరిపాలించేవాడు. అతని కుమారుడు ఇక్ష్వాకువు. "ఈ భూమిలో రాజ వంశములనుస్థాపించు" అని చెప్పి మనువు ఇక్ష్వాకువును రాజును చేసాడు. అతని పేరుతో ఇక్ష్వాకు వంశము మొదలయింది. రాజ్యాధి కారము ఇచ్చిన తరువాత మనువు ఇక్ష్వాకువుతో ఇలా అన్నాడు. "రాజుకు దండనాధి కారము ఉండవలసినదే కానీ అకారణంగా ఎవరినీ దండించ కూడదు. అపరాధుల విషయంలో కూడా అతడు చేసిన తప్పుకు సరి అయిన దండన విధించవలెనే కానీ, క్రూరంగా దండించకూడదు. కాబట్టి నీవు దండనీతిని అనుసరించునపుడు చాలా అప్రమత్తంగా ఉండాలి. అప్పుడే ధర్మం వర్ధిల్లుతుంది. నిన్ను ప్రజలు గౌరవిస్తారు." అని ఇక్ష్వాకువుకు రాజనీతిని దండనీతిని ఉపదేశించి, మనువు

అమరవది అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. అప్పుడు ఇక్ష్వాకువు తన వంశమును ఎలా వృద్ధిచేయ వలెనా అని ఆలోచించాడు.

తరువాత ఇక్ష్వాకువు నూర్గురు పుత్రులను కన్నాడు. ఆ నూర్గురిలో చిన్న వాడు పరమ మూర్ఖుడు. పెద్దల మాట వినేవాడు కాదు. దుర్మార్గుడు. చదువు మీద శ్రద్ధలేదు. వీడిని ఎవరో బాగా దండిస్తారు అని తెలుసుకున్న ఇక్ష్వాకువు వాడికి దండుడు అని పేరు సార్థకంచేసాడు. వాడికి తగిన రాజ్యము కనపడలేదు. అందుకని ఇక్ష్వాకువు దండుని వింధ్యపర్వత ప్రాంతములకు రాజును చేసాడు. ఆ దండుడు ఆ పర్వత ప్రాంతములో ఒక నగరమును ఏర్పాటు చేసుకొని రాజ్యపాలన చేస్తున్నాడు. ఆ నగరము పేరు మధుమంతము. దండుని కుల గురువు శుక్రాచార్యుడు. ఆయనకు ఒకకుమార్తె

ఉత్తర కాండము
ఎనుబదవ సర్గ.

దండుడు అనేక సంవత్సరములు రాజ్యపాలన చేసాడు. ఒకరోజు దండుడు తన గురువు శుక్రాచార్యుని ఇంటికి వెళ్లాడు. అక్కడ ఒకసుందరాంగిని చూచాడు. ఆమె శుక్రాచార్యుల వారి కుమార్తె అని దండునికి తెలియదు. ఆమెను మోహించాడు. దండుని మన్మధుడు ఆవహించాడు. మన్మధ బాణములతో పరవశుడయ్యాడు దండుడు. ఆ సుందరాంగిని చూచి ఇలా అడిగాడు. "ఓ లలనా! నీవు ఎవరు? ఇక్కడ ఎందుకు ఉన్నావు? నీ తల్లితండ్రులు ఎవరు? నాకు నీ మీద మోహము కలిగింది. నా కోరిక తీర్చు" అని అడిగాడు. ఆ మాటలకు ఆ సుందరాంగి ఇలా బదులు చెప్పింది. "రాజా! నేను నీ గురువు శుక్రాచార్యుని కుమార్తెను. నా పేరు అరజ. నేను ఈ ఆశ్రమములో ఉంటాను. నేను నీ గురువుగారి పుత్రికను. నేను నా తండ్రి గారి సంరక్షణలో ఉన్నాను. నాకు ఇంకా పెళ్లి కాలేదు. నన్నుకోరడం తగదు. ఈ విషయం నా తండ్రికి తెలిస్తే నిన్ను శపిస్తాడు. అంతగా నా మీద నీకు కోరిక ఉంటే నీవు నా తండ్రిని అడిగి ఆయన ఒప్పుకుంటే నన్ను వివాహమాడి నీ కోరిక తీర్చుకో. అలా కాకుండా నన్ను బలవంతంగా అనుభవిస్తే నీకు పరాభవము తప్పదు. నా తండ్రి శుక్రాచార్యునకు కోపంవస్తే మూడులోకములను భస్మం చేస్తాడు. నీవు ఈ రాజ్యమునకు రాజువు. నీవు కోరితే నా తండ్రి తప్పకుండా నన్ను నీకు ఇచ్చి వివాహముచేస్తాడు. నా మాట విను."అని పరి పరి విధాల బతిమాలింది.

కాని మోహపరవశుడు, కామాతురుడు అయిన దండుడు ఆమె మాటలు వినలేదు. "ఓ లలనామణీ! నిన్ను చూచినప్పటినుండీ మన్మధుడు నన్ను కాల్చివేస్తున్నాడు. నేను ఇంక ఒక్క క్షణం కూడా తట్టుకోలేను. ఒక్కసారి నిన్ను అనుభవించిన తరువాత నేను చచ్చినా, నా సర్వస్వము నాశనం అయినా నాకు చింతలేదు. నేను నీ దాసుడిని నన్ను అనుగ్రహించు." అని బలవంతంగా ఆమెను ఆక్రమించుకున్నాడు. ఆమెను ఎంత వద్దని వారిస్తున్నా, ఆమెను బలవంతంగా అనుభవించాడు. తరువాత ఏమీ ఎరుగనట్టు తన నగరానికి వెళ్లిపోయాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

శుక్రాచార్యుని కుమార్తె అరజ ఏడుస్తూ తన తండ్రి శుక్రాచార్యుని రాక కోసం ఎదురుచూడసాగింది.

ఉత్తరకాండము
ఎనుబది ఒకటవ సర్గ.

శుక్రాచార్యుడు రాగానే అరజ జరిగినది అంతా తండ్రికి చెప్పింది. శుక్రాచార్యుడు కోపంతో మండిపడ్డాడు. "వీడు నా కుమార్తెనే అవమానిస్తాడా! వీడికి నాశనం అయ్యే కాలం దాపురించింది. వీడు ఘోరమైన అపరాధము చేసాడు. దానికి తగినఫలం అనుభవిస్తాడు. నేటి నుండి ఏడురోజుల లోపల ఈ దండుడు తన పుత్రుల సహితంగా, పరివార సమేతంగా నాశనం అవుతాడు. ఈ దండుని రాజ్యమునకు నూరు యోజనముల విస్తీర్ణములో ధూళి మేఘములు కమ్ముకొని సర్వనాశనం చేస్తాయి. ఒక్క మానవులే కాదు సమస్తజంతుజాలము కూడా పశుపక్ష్యాదులు కూడా, వృక్షములు కూడా ఆ ధూళిలో పడి మాడిపోతాయి. ఈ ప్రాంతము నిర్మానుష్యము అవుతుంది. ఈ దండుని రాజ్య సరిహద్దులదాకా ధూళిమేఘాలు కప్పివేస్తాయి." అని శపించాడు. వెంటనే తన శిష్యులను చూచి "మీ రందరూ దండుని రాజ్యము విడిచి వెళ్లండి. రాజ్యము సరిహద్దుల అవతల నివసించండి." అని అన్నాడు. శు క్రాచార్యుని మాట ప్రకారము శిష్యులు అందరూ ఆశ్రమం విడిచి వెళ్లిపోయారు. శుకాచార్యుడు తన కుమార్తెను చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఇందులో నీ దోషం కూడా ఉంది కాబట్టి నీవు ఈ ఆశ్రమము నందు యోగాభ్యాసము చేస్తూ ఇక్కడే ఉండు. నిన్ను ఆ ధూళిరేణువులు తాకవు. వాటి వలన నీకు ఏమీ భయము లేదు." అని అన్నాడు.

తరువాత శుక్రాచార్యులు దండుని రాజ్యము విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయాడు. శుక్రాచార్యుని శాపప్రభావము వలన దండుని రాజ్యము అతని పరివారము సహా ఏడురోజులలో సర్వనాశనం అయింది. అప్పటి నుండి వింధ్య పర్వతము శైవల పర్వతము మధ్య ఉన్న ఈ ప్రదేశము దండుని పేరు మీద దండకారణ్యము అని పిలువబడింది. ఇక్కడ మునులు నివసించే ప్రదేశమును జనస్థానము అని పిలుస్తారు. రామా! ఇదీ ఆ ప్రాంత చరిత్ర. సాయం సంధ్యకు వేళఅయింది. నీవు వెళ్లి సంధ్యోపాసన చేయుము." అని అన్నాడు అగస్త్యుడు.

ఉత్తరకాండము
ఎనభైరెండవ సర్గ.

రాముడు సంధ్యోపాసనకు పక్కనే ఉన్న సరస్సుకు వెళ్లాడు. సాయంసంధ్యా కార్యక్రమములు ముగించుకొని ఆశ్రమంలో ప్రవేశించాడు. ఆ రాత్రికి అక్కడే విశ్రాంతి తీసుకున్నాడు. మరునాడు ఉదయమే వెళ్లి అగస్త్యునికి నమస్కరించి అయోధ్యకు వెళ్లడానికి అనుమతి కోరాడు. "రామా! నీవు ఏకేశములు లేకుండా ధర్మబద్ధంగా రాజ్యమును పరిపాలించు." అని అన్నాడు. రాముడు అగస్త్యుని ఆశీర్వాదము తీసుకొని పుష్పక విమానము ఎక్కి అయోధ్యకు బయలు దేరాడు. అయోధ్యలో దిగిన తరువాత పుష్పకమును పంపించి వేసాడు. తనమందిరమునకు వెళ్లాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ద్వారపాలకుని పిలిచి వెంటనే లక్ష్మణుని భరతుని తన వద్దకు తీసుకొని రమ్మని చెప్పాడు.

ఉత్తరకాండము
ఎనభై మూడవ సర్గ.

రాముడు అయోధ్యకు వచ్చాడని ద్వారపాలకుని ద్వారా తెలుసుకున్న లక్ష్మణుడు భరతుడు వెంటనే రాముని వద్దకు వచ్చారు. రాముడు వారిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నేను అధర్మమును ఆచరించుచున్న శంబూకుని చంపి బ్రాహ్మణ కుమారుని పునర్జీవితుని చేయగలిగాను. మీ ఇరువురిసాయంతో నేను రాజసూయ యాగమును చేయవలెనని అనుకుంటున్నాను. క్షత్రియులకు రాజసూయము చేయడం అత్యుత్తమమైన ధర్మము. పూర్వము మిత్రుడు రాజసూవయము చేసి వరుణత్వాన్ని పొందాడు. సోముడుకూడా రాజసూయము నిర్వహించి శాశ్వత కీర్తిని సంపాదించు కున్నాడు. కాని రాజసూయము చేయడం సామాన్యమైన పనికాదు. కాబట్టి మీరిరువురూ బాగా ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకోండి." అని అన్నాడు రాముడు.

అప్పుడు భరతుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! నీవు ధర్మస్వరూపుడవు. నీయందు ధర్మము,కీర్తి నిలిచి ఉంది. నీవు రాజులలో కెల్లా శ్రేష్ఠుడవు. లోకములకు నాధుడవు. ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పాలించుచున్నావు. రాజసూయము వలన భూమి మీద ఉన్న రాజ్యములను అన్నిటినీ మనము జయించవలెను. అప్పుడు రక్తపాతము, జనక్షయము తప్పదు. క్షత్రియ వంశము నాశనమౌతుంది. అటువంటి రాజసూయమును నీవు ఎందుకు చేస్తావు. రాజసూయము చేస్తే ఎందరో రాజులు మనకు శత్రువులు అవుతారు. దాని వలన వినాశము సంభవిస్తుంది. అయినా రామా! ఇప్పుడు నీ మాట కాదంటున్న వారు ఎవరు? అందరు రాజులూ నీ మాటమీరడం లేదు కదా. కొత్తగా రాజసూయం చేసి వారిని చంపడం ధర్మమా!" అని అన్నాడు భరతుడు. భరతుని మాటలు సమంజసంగా అనిపించాయి రామునికి. "భరతా! నీవు చక్కగా చెప్పావు. నీ మాటలు నాకు ఎంతో ఆనందం కలిగించాయి. ధర్మాన్ని చక్కగా, నిర్భయంగా చెప్పావు. రాజసూయం చేస్తే రాబోయే దుష్పరిణామాలను చక్కగా వివరించావు. నీ మాట ప్రకారము నేను రాజసూయ యాగము చేయవలెను అన్న సంకల్పాన్ని విరమించు కుంటున్నాను. నీవు చిన్న వాడి వైనా చక్కటి మాట చెప్పావు. నిన్ను నేను అభినందిస్తున్నాను." అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
ఎనభై నాలుగవ సర్గ,

రాముడు రాజసూయ యాగము చేయడం లేదు అని తెలుసుకున్న లక్ష్మణుడు రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! తమరు అనుకుట్టు రాజసూయము చేయడం లేదు కాబట్టి అశ్వమేధ యాగము చేయడం మంచిదేమో ఆలోచించండి. అశ్వమేధ యాగము పవిత్రమైనది సర్వ పాపములను హరిస్తుంది. నీకు ఇష్టం అయితే అశ్వమేధ యాగమును చేయవచ్చును. పూర్వము ఇంద్రుడు అశ్వమేధ యాగము చేసి తన బ్రహ్మహత్యాపాతకమును పోగొట్టుకున్నాడు కదా! ఆ కథ వివరిస్తాను. రామా! పూర్వము వృత్రుడు అనే దైత్యుడు ఉండేవాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అతడు ధర్మాత్ముడు. మూడులోకములవారు అతనిని అభిమానించేవారు. అతనికి ధర్మములు బాగా తెలుసు కృతజ్ఞుడు. బుద్ధిమంతుడు. ఈ భూమిని అంతా ధర్మబద్ధంగా పరిపాలించాడు. అతని పాలనలో ప్రజలు సంతోషంగా జీవించేవారు. వానలు కురిసి పంటలు బాగా పండేవి. కరువుకాటకాలు ఉండేవి కావు. ఈ ప్రాపంచిక సుఖముల కన్నా తపస్సు చేయడం శ్రేష్టమని అనుకున్నాడు వృత్రుడు. వెంటనే తన పెద్ద కుమారుడు మధురుడు అనే వాడికి రాజ్యము అప్పగించి తాను తపస్సుకు వెళ్లాడు. ఉగ్రమైన తపస్సు చేసాడు. ఎవరు తపస్సు చేసినా ముందు ఇంద్రుడికి అసూయ కలుగుతుంది. అసూయతోపాటు తన పదవికి ఎక్కడ ముప్పు వస్తుందో అనే భయం కూడా కలిగింది ఇంద్రుడికి, వెంటనే ఇంద్రుడు విష్ణువు దగ్గరకు పరుగెత్తాడు.

"ఓ విష్ణూ! వృత్రుడు ఘోరమైన తపస్సు చేస్తున్నాడు. అతడు ముల్లోకములను జయించాడు. అతను నా మాట వినడం లేదు. అతనిని శాసించడం నా వల్ల కావడం లేదు. అతడు తన తపస్సును ఇలాగే కొనసాగిస్తే అతనికి ముల్లోకాధిపత్యము సిద్ధిస్తుంది. అప్పుడు నా గతేమిటి. నీవు మాత్రం చూచీచూడనట్టు ఉన్నావు. నీవే కనుక కోపగిస్తే వాడు ఇంత కాలము తపస్సు చేసేవాడు కాదు. నాకు తెలుసు. వృత్రుడు నీకు మిత్రుడు, భక్తుడు. అందుకనే అతనిని ఉపేక్షిస్తున్నావు. అందుకే అతడు మూడు లోకముల వారిచేత ఆదరింపబడుతున్నాడు. నన్ను అనుగ్రహించు. అతని తపస్సును ఆపు చెయ్యి. లేకపోతే అతనిని చంపు. వృత్రుడిని చంపి దేవలోకమునకు శాంతి ప్రసాదించు. దేవతలు అందరూ వృత్రాసుర సంహారము కొరకు ఎదురుచూస్తున్నారు. నీవు ఒక్కడివే ఈ పని చేయగల సమర్థుడివి. గతిలేని వాళ్లకు నీవే గతి కదా! కాబట్టి ఈ పని చేసి పెట్టి, దేవతలను ఉద్ధరించు." అని దీనంగా వేడుకున్నాడు ఇంద్రుడు.

ఉత్తర కాండము
ఎనభై ఐదవ సర్గ.

ఇంద్రుని మాటలు విన్న విష్ణువు ఇలా అన్నాడు. "మహేంద్రా! నాకూ వృత్రునికి స్నేహం ఉంది అని నీకు తెలుసు కదా! అందుకని నేను వృత్రుని చంపలేను. కానీ నీకు సాయం చెయ్యక తప్పడం లేదు. అందుకని వృత్రుని చంపడానికి సాయం చేస్తాను. నేను నా శక్తిని మూడు భాగములుగా విభజిస్తాను. ఒకటి మహేంద్రునిలోనూ, మరొక అంశ వజ్రాయుధములోనూ, మూడవ అంశ భూమిలోనూ నిక్షిప్తం చేస్తాను. అప్పుడు ఇంద్రుడు వృత్రుని చంపగలడు." అని అన్నాడు. ఆ మాటలకు దేవేంద్రుడు, దేవతలు సంతోషించారు. విష్ణువు తన తేజస్సును మహేంద్రునిలో ప్రవేశపెట్టాడు. అందరూ వృత్రుని చంపడానికి వెళ్లారు. అప్పుడు వృత్రుడు ఒక మహారణ్యములో తపస్సు చేసుకుంటున్నాడు. అతని తేజస్సు ముల్లోకాలలో వెలిగిపోతూ ఉంది. ఇతనిని ఎలా చంపడమా అని దేవతలు మధనపడుతున్నారు. ఇంతలో దేవేంద్రుడు తన వజ్రాయుధమును రెండు చేతులతో పట్టుకొని ఒకే వేటుతో వృత్రుని తల నరికాడు. వృత్రుని తల తెగి కింద పడగానే భూమి కంపించింది. దేవేంద్రుడు కూడా భయంతో కంపించి పోయాడు. వెంటనే భూమి చివరి అంచుదాకా పరుగెట్టాడు. వృత్రుడు బ్రాహ్మణుడు.

అమరనధ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

బ్రాహ్మణుని చంపితే వచ్చే బ్రహ్మహత్యాపాతకము ఇంద్రుని తరిమింది. ఇంద్రుడి అన్ని అవయవము లో ప్రవేశించింది. ఇంద్రుడు నిర్వీర్యుడు అయ్యాడు. దు:ఖంతో కుచించుకుపోతున్నాడు ఇంద్రుడు. వృత్రాసురుడు మరణించాడు. ఇంద్రుడు కనపడటం లేదు. దేవతలకు ఏమి చెయ్యాలో తోచలేదు. వృత్రాసురుడు మరణించినందుకు దేవతలు అందరూ విష్ణువును పూజించారు. మహేంద్రుడిని బ్రహ్మహత్యా పాతకము నుండి విడిపించమని విష్ణువును ప్రార్థించారు. అప్పుడు విష్ణువు తరుణోపాయము చెప్పాడు. "ఇంద్రుడు అశ్వమేధయాగము చేసి నన్ను పూజిస్తే వెంటనే అతనికి బ్రహ్మహత్యాపాతకము నుండి విముక్తి కలుగుతుంది." అని వరం ఇచ్చాడు.

ఉత్తర కాండము
ఎనభై ఆరవ సర్గ.

బ్రహ్మహత్యాపాతకము ఇంద్రుని శరీరం అంతా పాకిపోయింది. ఇంద్రునికి మూర్ఛవచ్చినట్టయింది. కింద పడి దొర్లుతున్నాడు. లోకపాలకుడు ఇంద్రుడు లేక పోవడం వల్ల వర్షాలు కురవడం లేదు. పంటలు ఎండిపోతున్నాయి. నదులలో, సరస్సులలో నీరు ఎండి పోయింది. ప్రజలు దాహంతో అల్లాడుతున్నారు. అనావృష్టి సంభవించింది. దేవతలు అందరూ కలిసి ఇంద్రుని వద్దకు వెళ్లారు. ఇంద్రుడిని ముందు ఉంచుకొని అశ్వమేధ యాగము చేసారు. యజ్ఞముపూర్తి కాగానే బ్రహ్మహత్యా పాతకము ఇంద్రుని విడిచిపెట్టింది. "నేను ఎవరిని ఆవహించాలి." అని అడిగింది. అప్పుడు దేవతలు ఇలా అన్నారు. "ఓ బ్రహ్మహత్యాపాతకమా! నిన్ను నీవు నాలుగు భాగములుగా విభజించుకో! ఒక భాగము వర్షాకాలము నాలుగు మాసములు పవిత్ర పుణ్య నదీ జలములలో ఆవహించు. నీలో స్నానం చేసే వారి పాపములను తొలగించు. రెండవ అంశను ఎండి పోయి బీడు పడ్డ చవిటి నేలలలో ఆవహించు. వాటిని సస్యశ్యామలం చెయ్యి. మూడవ అంశను యౌవనవతులు, ప్రౌఢలు అయిన స్త్రీలలో వారి బహిష్టు మూడు రోజులు ఆవహించు. ఆ మూడు రోజులు వారిని ఏ దుష్ట గ్రహదోషములు, పీడలు లేకుండా కాపాడుతూ ఉండు. నాల్గవ అంశను ఏ పాపమూ ఎరుగని బ్రాహ్మణులను ఎవరు పీడించి చంపుతారో వాళ్లని ఆశ్రయించి వారిని తగు విధముగా శిక్షించు. ఈ విధంగా లోక కల్యాణము గావించు." అని పలికారు దేవతలు. బ్రహ్మహత్యాపాతకము దానికి ఒప్పుకొని ఆ ప్రకారమే చేసింది. బ్రహ్మహత్యాపాతకము తొలగిపోగానే ఇంద్రుడు దేవతలతో స్వర్గానికి వెళ్లాడు. రామా! అశ్వమేధ యాగమ మహిమ అంత గొప్పది." అని లక్ష్మణుడు రామునితో చెప్పాడు.

ఉత్తరకాండము
ఎనభై ఏడవ సర్గ.

లక్ష్మణుడు చెప్పిన వృత్రాసురుని వృత్తాంతము విన్న రాముడు లక్ష్మణునితో ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! యదార్థము చెప్పావు. అశ్వమేధ యాగ ఫలము చాలా గొప్పది. ఇదే కాదు. అశ్వమేధ యాగ మహిమను చెప్పే వృత్తాంతము మరొకటి ఉంది.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

పూర్వము కర్దమ ప్రజాపతి కుమారుడు ఇలుడు అనే వాడు వాహ్లి దేశమును పాలిస్తున్నాడు. అతడు ధర్మం తప్పకుండా ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పరిపాలిస్తున్నాడు. దేవతలు, దైత్యులు, నాగులు, రాక్షసులు, గంధర్వులు, యక్షులు అందరూ అతని ఎడల భయం భక్తి కలిగి ఉండేవారు. అతడు ఎంత దయకలవాడో అంత కోపిష్టి. కోపం వస్తే ప్రళయకాల రుద్రుడు అవుతాడు. అందుకని ఎవరూ తప్పుచేయడానికి భయపడేవారు. ఒక సారి ఆయన వేటకు వెళ్లాడు. అలా వేటాడుతూ కుమారస్వామి జన్మస్థలమయిన కైలాస శిఖరమునకు వెళ్లాడు. అక్కడ మహాశివుడు, పార్వతితో కలిసి విహరిస్తున్నాడు. పార్వతీ పరమేశ్వరులు తమ కేళీవిలాసములలో భాగంగా శివుడు స్త్రీవేషం ధరించాడు. శివుడు ఎప్పుడు స్త్రీరూపం ధరించాడో పరిసరాలలో ఉన్న మృగములు, పక్షులు, అన్నీ స్త్రీరూపం ధరించాయి. ప్రతి వస్తువుకూ స్త్రీత్వము ఆవహించింది. ఇది తెలియని ఇలుడు, అతని పరివారమూ అక్కడకు వచ్చారు. ఆ ప్రదేశమునకు రాగానే ఇలుడు అతని పరివారమూ కూడా స్త్రీలుగా మారిపోయారు. అది శివుని మహిమ అని తెలుసుకొన్న ఇలుడు పరమశివుని శరణు వేడాడు. ఇది వినిన శివునికి నవ్వు వచ్చింది. ఏదో తాను పార్వతిని సంతోషపెట్టడానికి స్త్రీరూపం ధరిస్తే ఈ విపరీతం జరిగినందుకు నవ్వాడు శివుడు. కాని ఒక సారి స్త్రీగా మారిన తరువాత అతనికి పురుషత్వము ఇవ్వడం సాధ్యం కాదు. అందుకని శివుడు ఇలునితో ఇలా అన్నాడు.

"రాజా! నీకు పురుషత్వం సిద్ధించడం తప్ప వేరు ఏవరం అయిన కోరుకో ఇస్తాను" అని అన్నాడు. ఇలుడు ఏవరమూ కోరలేదు. కాని పార్వతీదేవిని భక్తితో ప్రార్థించాడు. "అమ్మా! జగజ్జననీ! నా తప్పు ఏమీ లేకుండా నాకు స్త్రీత్వము సంప్రాప్తించింది. నన్ను కరుణించు." అని వేడుకున్నాడు. అయ్య కాదన్నా అమ్మ ఊరుకోదు కదా! "రాజా! శివుడు నిన్ను స్త్రీగా మార్చాడు. నేను ఆయనలో సగం కదా. అందుకని నీలో సగం భాగాన్ని పురుషుడిగా నేను మారుస్తాను. మరి ఎప్పుడు ఎలా ఉండాలో నీవే నిర్ణయించుకో." అని వరం ఇచ్చింది పార్వతి. పార్వతి ఇచ్చిన వరానికి ఎంతో సంతోషించాడు ఇలుడు. "అమ్మా! నేను ఒక నెల స్త్రీగానూ, ఒక నెల పురుషుడుగానూ ఉండేట్టు వరం ప్రసాదించు." అని అడిగాడు. పార్వతీ దేవి అలాగే అని వరం ఇచ్చింది. "రాజా! నీవు స్త్రీగా ఉ న్నప్పుడు నీవు పురుషుడవు అనే విషయం గుర్తుకు రాదు. అలాగే నీవు పురుషుడుగా ఉన్నప్పుడు నీవు స్త్రీవి అనే విషయం గుర్తుకు రాదు. లేకపోతే మనోవ్యధతో కుంగిపోతావు. ఈ పద్ధతి నీకే కాదు నీ పరివారము అందరికీ వర్తిస్తుంది" అని మరొక వరం కూడా ప్రసాదించింది పార్వతీదేవి.

ఆ ప్రకారంగా ఇలుడు,అతని పరి వారము ఒకమాసము పురుషులు గానూ, మరొక మాసము స్త్రీలు గానూ కాలం గడిపారు. ఇలుడు ఒక నెల ఇలమహారాజుగా, మరొక మాసము ఇలాదేవిగా కాలం గడిపాడు.

ఉత్తరకాండము
ఎనభై ఎనిమిదవ సర్గ.

అమరనద్ అమర్

రాముడు చెబుతున్న కథను లక్ష్మణుడు భరతుడు ఆశ్చర్యంగా వింటున్నారు. "లక్ష్మణా!

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

భరతా! ఇలుడు అతని పరివారము స్త్రీలుగా మారి పోయారు అని చెప్పాను కదా! స్త్రీగా ఉన్న మొదటి మాసము ఇలాదేవి, తనతోపాటు స్త్రీలుగా మారిపోయిన పరివారముతో గడిపింది. తరువాత ఇలమహారాజుగా ఉన్నప్పుడు పురుషులుగా మారిన తన పరివారముతో గడిపింది. ఒక సారి, ఇలాదేవిగా ఉన్నప్పుడు ఆమె తన పరివారముతో విహరిస్తూ ఉండగా, ఒక సరస్సులో తపస్సు చేసుకుంటున్న బుధుడిని చూచింది. అప్పుడు బుధుడు మంచి యవ్వనంలో ఉన్నాడు. పూర్ణచంద్రుని మాదిరి ప్రకాశిస్తున్న బుధుని చూచిన ఇలాదేవి మోహంలో పడిపోయింది. ఇలాదేవి ఆ సరస్సులోకి దిగి జలకాలాట ఆడింది. ఆమెను చూచిన బుద్ధుడు కూడా ఆమెను మోహించాడు.

"ఆహా! ఈమె ఎవరు? లోకోత్తరసౌందర్యముతో ప్రకాశిస్తూ ఉ ◌ంది. ఆమెను చూచి నా మనసు పరవశించి పోయింది. దేవతలలో గానీ, గంధర్వులలోగానీ, అప్సరసలలో గానీ ఇంతటి సౌందర్యవతిని చూడలేదు. ఈమెకు వివాహము కాకపోతే నేను ఈమెను నాదానిగా చేసుకుంటాను." అని అనుకున్నాడు బుధుడు. వెంటనే నీటిలోనుండి బయటకు వచ్చాడు బుధుడు. ఇలాదేవి వెంట ఉన్న స్త్రీల వద్దకు పోయి "ఈమె ఎవరు. మీరు ఎవరు" అని అడిగాడు. "ఈమె మాకు మహారాణి. మేము ఈమెకు చెలులము. ఈమెకు ఇంకా వివాహము కాలేదు. మేమంతా అరణ్యములలో వినోదంగా విహరిస్తున్నాము." అని అన్నారు. కాని బుధునికి నమ్మకము కుదరలేదు. ఆయన తన దివ్యదృష్టితో , చూచాడు. అసలు విషయం తెలుసుకున్నాడు. వారంతా విధివశాత్తు స్త్రీలుగా మారిన పురుషులు అని తెలుసుకున్నాడు. వారితో ఇలా అన్నాడు.

"మీరందరూ కింపురుషీలుగా పిలువబడతారు. ఈ పక్కనే ఉ న్న పర్వతము మీద నివాసం ఉండండి. మీకు కింపురుషులు అనే వాళ్లు భర్తలుగా దొరుకుతారు." అని అన్నాడు. బుధుని మాటలతో వారందరూ కిపురుషీలుగా మారిపోయారు. అందరూ ఆ పర్వతము మీదికి వెళ్లారు.

ఉత్తరకాండము
ఎనభైతొమ్మిదవ సర్గ.

రాముడు ఇలాదేవి కథను ఇలా చెప్ప సాగాడు. "తరువాత ఒక నాడు బుధుడు ఇలాదేవితోనూ ఆమె పరివారముతోనూ నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు. "నేను చంద్రుని కుమారుడను. నా పేరు బుధుడు. నాకు ఇలా దేవిమీద మోహము కలిగినది. నా ప్రేమను అంగీకరించు." అని అన్నాడు. అప్పుడు ఇలాదేవి అతనితో ఇలా అంది. "మేము ఇక్కడ స్వేచ్ఛగా విహరిస్తున్నాము. నేను కూడా నిన్ను చూచి మోహించాను. నీవు ఎలా చెబితే అలా చేస్తాను." అని పలికింది ఇలాదేవి. తరువాత బుధుడు, ఇలాదేవి ఆ వనములో స్వేచ్ఛగా విహరించారు. కామకేళీవిలాసములలో తేలియాడారు. అలా ఒక నెల గడిచిపోయింది. నెల గడిచిన మరునాడు సూర్యోదయమునకు పూర్వమే నిద్రలేచిన బుధుడు తపస్సుకు వెళ్లిపోయాడు. మాసము గడిచిపోగానే ఇలా దేవి ఇల మహారాజుగా నిద్రలేచాడు. ఇలమహారాజు సరస్సులో ఏ ఆధారమూ లేకుండా నీటి మీద నిలబడి తపస్సుచేస్తున్న బుధుడిని చూచాడు.

అమరనధ్ అమర

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇలమహారాజుకు ఏమీ గుర్తు లేదు. బుధుడిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "మహాత్మా! నేను నా పరివారము వేటకు వచ్చాము. దారి తప్పాము. నా పరివారము కనిపించడం లేదు. మీరు చూచారా!" అని అడిగాడు. ఇలమహారాజుకు ఏమీ గుర్తులేదు అని తెలుసుకున్నాడు బుధుడు.

"రాజా! పెద్ద వాన వచ్చింది. ఆ వానకు తట్టుకోలేక నీ వారందరూ మరణించారు. నీవు మాత్రము మిగిలావు. నీవు నా ఆశ్రమంలో నిద్రపోయావు. అందుకే బతికావు. నీవు ఇక్కడే నాతోపాటు ఉ ంండు." అని అన్నాడు బుధుడు. దానికి ఇల మహారాజు సమ్మతించలేదు. "నా పరివారము లేని చోట నేను ఉండలేను. నేను వెంటనే నా నగరానికి పోతాను." అని అన్నాడు. కాని బుధుడు అతనిని బలవంతం చేసాడు. "నీవు ఒక్క సంవత్సరము ఇక్కడ ఉంటే నీకు మేలు అవుతుంది." అని అన్నాడు. చేసేది లేక ఇలమహారాజు అక్కడ ఉండటానికి నిశ్చయించు కున్నాడు. తరువాత స్త్రీగా ఉన్న మాసము రోజులు బుధుడు, ఇలాదేవి కామక్రీడలలో తేలియాడుతున్నారు, పురుషుడు గా ఉన్న మాసము రోజులు విడిగా ఉంటున్నారు. ఇలాదేవికి బుధునికి ఒక కుమారుడు కలిగాడు అతని పేరే పురూరవసుడు. ఇలాదేవి తన పుత్రుడు పురూరవసుని బుధునికి అప్పగించింది." అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
తొంభయ్యవ సర్గ.

ఇలుడి కథ వింటుంటే లక్ష్మణునికి భరతునికి ఆశ్చర్యం కలుగుతూ ఉంది. ఉత్సాహంగా కుతూహలంగా వింటున్నారు. 'రామా! ఇలుడు బుధుని వద్ద ఒక సంవత్సరము ఉన్నాడు కదా! తరువాత ఏమి జరిగింది." అని అడిగారు. "సంవత్సరము తరువాత ఇలుడు తన పురుషత్వాన్ని పొందాడు. తరువాత బుధుడు సంవర్తునిడిని, చ్యవనుడిని, అరిష్టనేమిని,దుర్వాసుని మొదలగు మహామునులను పిలిపించాడు. వారితో ఇలా అన్నాడు. "మహామునులారా! ఈయన కర్దమ ప్రజాపతి పుత్రుడైన ఇలుడు. ఈయన విషయంలో ఒక విపరీతము జరిగింది."అని చెబుతూ ఉండగానే కర్దముడు కొంతమంది బ్రాహ్మణులతో కలిసి అక్కడకు వచ్చాడు. కర్దమునితో పాటు పులస్త్యుడు, క్రతువు, వషట్కారుడు, ఓంకారుడు కూడా అక్కడకు వచ్చారు.

కర్దముడు వారితో ఇలా అన్నాడు. "నేను చెప్పేది వినండి. ఈ రాజుకు ఏది హితమో అది చేయండి. దీనికంతటికీ కారణము శివుడు. శివునికి అశ్వమేధ యాగము ప్రీతి పాత్రమైనది. అందుకని ఇలారాజు క్షేమముకోరి మనం అందరం అశ్వమేధ యజ్ఞము నిర్వహిద్దాము." అని అన్నాడు కర్దముడు. కర్ధముని సంకల్పానికి అందరూ అంగీకరించారు. సంవర్తనుని శిష్యుడు అయిన మరుత్తు ఆ యజ్ఞానికి కావాల్సిన ఏర్పాట్లు చేసారు. బుధుని ఆశ్రమము దగ్గర అశ్వమేధయాగము చేసారు. ఆ యాగమునకు రుద్రుడు వచ్చి హవిర్భాగములనుస్వీకరించాడు. అప్పుడు రుద్రుడు ఇలా అన్నాడు. "ఓ బాహ్మణోత్తములారా! ఈ అశ్వమేధ యాగము చేసి నన్ను తృప్తి పరిచారు. నేను ఇలునికి ఏమి చెయ్యాలో చెప్పండి." అని అడిగాడు. "మహాదేవా! ఇలుడు తమ దగ్గరకు రాక ముందు పురుషుడు. మీ దగ్గరకు వచ్చిన తరువాత స్త్రీగా మారిపోయాడు. తరువాత పార్వతీ దేవి వరము వలన మాసము స్త్రీగానూ, మాసము పురుషుడు గానూ

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మారుతున్నాడు. తమరు దయయుంచి ఇలుని పూర్ణపురుషుడుగా మార్చండి." అని వేడుకున్నాడు.
పరమశివుడు ఇలునికి సంపూర్ణ పురుషత్వము ఇచ్చి కైలాసము వెళ్లిపోయాడు. తరువాత యాగ నిర్వహణమునకు వచ్చి బ్రాహ్మణులు కూడా ఎవరి ఆశ్రమములకు వారు వెళ్లారు. తరువాత ఇలుడు తన పూర్వ రాజధాని బాహ్లిక దేశమును తన కుమారుడు శశబిందువుకు వదిలిపెట్టాడు. తను ప్రతిష్టాన పురము అనే కొత్త రాజధానిని ఏర్పాటుచేసుకున్నాడు. తండ్రి ప్రతిష్ఠానమును, కుమారుడు బాహ్లికదేశమును పరిపాలిస్తున్నారు. కొంత కాలము తరువాత ఇలుడు రాజ్యాధి కారమును తనకుమారుడు పురూరవునికి అప్పగించి తాను బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. ఇలుడు, బుధుని పుత్రుడైన పురూరవసుడు ప్రతిష్టానపురమునకు రాజయ్యాడు. లక్ష్మణా! అశ్వమేధయాగమునకు అంతటి మహత్తు ఉంది." అని రాముడు అశ్వమేధయాగ మహిమను తన తమ్ములు లక్ష్మణుడు, భరతునికి వివరించాడు.

ఉత్తరకాండము

తొంబది ఒకటవ సర్గ.

రాముడు అశ్వమేధ యాగము చేయడానికి నిర్ణయం జరిగింది. దానికి చేయవలసిన ఏర్పాట్లు గురించి రాముడు, లక్ష్మణుడు, భరతునితో చర్చించాడు. "లక్ష్మణా! నీవు మన కుల గురువు వసిష్ఠుడు, వామదేవుడు, జాబాలి, కశ్యపుడు, ఇంకా ఇతర బ్రాహ్మణులను పిలిపించి వారితో అశ్వమేధ య నిర్వహణ గురించి చర్చించు. కావలసిన ఏర్పాట్లు చెయ్యి, ఒక ఉత్తమ అశ్వమును మనము వదలవలసి ఉంటుంది. ఆకార్యక్రమమునకు మంచి ముహూర్తము నిర్ణయించమని వసిష్ఠుల వారికి చెప్పు." అని అన్నాడు. వెంటనే లక్ష్మణుడు ఆ ఏర్పాట్లు చేసాడు. రాముడు చెప్పిన బ్రాహ్మణోత్తముల నందరినీ రావించాడు. రాముడు వారందరి పాదములకు నమస్కరించాడు. వారు రాముని ఆశీర్వదించారు.

రాముడు తాను అశ్వమేధ యాగము చేయదలచుకున్నానని వారితో అన్నాడు. రాముని సంకల్పమును వారందరూ శ్లాఘించారు. బ్రాహ్మణులందరికీ వారు వారు చేయదగిన పనులను అప్పచెప్పాడు రాముడు. సుగ్రీవునికి ఆహ్వానము పంపమని లక్ష్మణునికి చెప్పాడు. "లక్ష్మణా! నీవు సుగ్రీవునికి, వానర నాయకులకు అశ్వమేధ యాగమునకు రమ్మని వేరువేరుగా ఆహ్వానములను పంపించు. విభీషణుడికి, ఇతర రాక్షస వీరులకు అశ్వమేధ యాగమునకు రమ్మని ఆహ్వానము పంపించు. మనకు సామంత రాజులైన వారందరికీ ఆహ్వానాలు పంపించు. దేశదేశములలో ఉన్న ఉత్తములైన బ్రాహ్మణులకు వేదపండితులకు ఆహ్వానాలు పంపించు. మనదేశములో ఉండి, తమ పనుల మీద ఇతర దేశములకు వెళ్లిన బ్రాహ్మణులకు కూడా ఆహ్వానాలు పంపించు. ఇంకా నటులను, నర్తకులను ఆహ్వానించు. మనము ఈ యజ్ఞమును పవిత్రమైన నైమిశారణ్యములో చేసెదము. అక్క గోమతీ నదీ తీరంలో ఒక పెద్ద యజ్ఞశాల నిర్మించు. ఆ యజ్ఞశాలలో వందలకొద్దీ ఆహూతులు కూర్చుని యజ్ఞమును తిలకించుటకు ఏర్పాట్లు చేయించు. వచ్చిన వారందరికీ తగిన మర్యాదలు చేయడానికి ఏర్పాట్లు చేయించు. మంచి బియ్యమును ఒక లక్ష వాహనములలోనూ, తిలలు, పెసలు, శనగలు ఇంకా

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఇతరములైన తృణధాన్యములను, తైలములను, సుగంధ ద్రవ్యములను సమృద్ధిగా యజ్ఞశాలకు తరలించు. వెండి, బంగారు నాణెములను నూరు కోట్లు బండ్లమీద యజ్ఞశాలకు తరలించు. వాటికి రక్షణగా భరతుడు వెళ్తాడు. యజ్ఞము జరిగే చోట అంగళ్లను తెరవడానికి వర్తకులను, వండి వార్చడానికి వంటవాళ్లను, వినోదము అందించడానికి నర్తకులను గాయకులను, వార కాంతలను తరలించండి. ఈ ఏర్పాట్లు భరతుడు స్వయంగా పర్యవేక్షిస్తాడు.

పౌరసంఘముఖ్యులను, కార్యనిర్వాహకులను, పర్యవేక్షకులను, ధనాగారముల అధ్యక్షులను, ఇతర ఉద్యోగులను, అంత:పుర కాంతలను, మన తల్లులను, నా భార్య సీత యొక్క బంగారు ప్రతిమను, వీరందరినీ తీసుకొని భరతుడు ముందుగా యజ్ఞశాలకు చేరుకుంటాడు. యజ్ఞవాటిక దగ్గర ఆహూతులైన బ్రాహ్మణులకు, వివిధ దేశాధీశులకు వసతి, భోజన సదుపాయములు సమకూర్చండి." అని రాముడు లక్ష్మణునికి భరతునికి తగిన ఆదేశాలు ఇచ్చాడు.

ఉత్తరకాండము
తొంభై రెండవ సర్గ.

అశ్వమేధ యాగమునకు కావలసిన ఏర్పాట్లు చురుకుగా సాగుతున్నాయి. ఒక సుముహూర్తమున యాగాశ్వమును వదిలారు. యాగాశ్వము వెంట లక్ష్మణుడు పరిమిత సైన్యముతోనూ ఋత్విక్కుల తోనూ వెళ్లాడు. రాముడు నైమిశారణ్యములో ఏర్పాటుచేయబడిన యజ్ఞవాటిక వద్దకు వచ్చాడు. అక్కడ యజ్ఞవాటిక నిర్మాణమును, ఏర్పాట్లును చూచి తన సంతృప్తిని వ్యక్తంచేసాడు.

రాజులందరూ ఒకరొక్కరుగా యజ్ఞవాటిక వద్దకు చేరుకుంటున్నారు. అందరికన్నా ముందుగా శత్రుఘ్నుడు వచ్చాడు. అన్న భరతునికి సాయంగా ఉన్నాడు. వచ్చిన రాజులందరూ తెచ్చిన కానుకలను స్వీకరిస్తున్నాడు రాముడు. వచ్చిన రాజులందరికీ భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు భోజన, వసతి ఏర్పాట్లను చేస్తున్నారు. సుగ్రీవుడు మొదలగు వానర వీరులు కిష్కింధనుండి వచ్చారు. వారు కూడా యజ్ఞము పనులలో పాలుపంచుకుంటున్నారు. లంకా నగరము నుండి విభీషణుడు తన రాక్షస వీరులతో వచ్చాడు. విభీషణుడు యజ్ఞమునకు వచ్చిన బ్రాహ్మణులను భక్తితో సేవిస్తున్నాడు. వారికి కావలసిన అవసరములను తీరుస్తున్నాడు. లక్ష్మణునిచేత రక్షింపబడుతున్న యాగాశ్వము తన సంచారమును ముగించుకొని యజ్ఞవాటికకు తిరిగి వచ్చింది. ఆ యజ్ఞములో యాచకులకు ఇంక చాలు అన్నదాకా అన్నం పెడుతున్నారు. ధనము బహూకరిస్తున్నారు. "అడిగినవారికి అడిగినంత ఇవ్వండి" అన్న మాట తప్ప "ఇంకలేదు" అన్న పదమే వినపడటం లేదు. యజ్ఞమునకు వచ్చిన వారందరికీ తృప్తిగా భోజనములు వడ్డించబడ్డాయి. యజ్ఞమునకు వచ్చిన వారు ఇది కావాలి అని అడగకముందే వారు కోరినవి సమకూర్చబడుతున్నాయి. ఆ యజ్ఞములో తృప్తి చెందని వాడు ఎవడూ లేడు అంటే అతిశయోక్తి లేదు. ఆ యజ్ఞమునకు

అమరనథ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

వచ్చిన మునులు, ఋషులు, బ్రాహ్మణులు నోటి వెంట "ఇటువంటి యజ్ఞమును మేము ఇంతవరకూ చూడలేదు" అన్నమాటే వినబడుతూ ఉంది. యాచకులకు ఆహూతులకు ఎన్ని కానుకలు, బహుమానములు ఇచ్చినా ఇంకా ఇవ్వవలసిన బంగారు నాణెములు, వస్త్రములు రాసులు రాసులుగా కనపడుతున్నాయి. వానరులు, రాక్షసులు ఎక్కడ చూచినా సిద్ధంగా నిలిచి ఉండి యజ్ఞమునకు వచ్చిన వారి సేవలలో నిమగ్నమై ఉన్నారు. ఈ విధంగా ఒక సంవత్సరము పాటు ఆ యజ్ఞము సాగింది.

ఉత్తరకాండము
తొంభై మూడవ సర్గ.

రాముడు చేస్తున్న అశ్వమేధ యాగానికి వాల్మీకి తన శిష్యులతో సహా వచ్చాడు. వాల్మీకి తన శిష్యులతో సహా ఉండటానికి ఋషులు ఋత్విక్కులు ఉండేచోట ఒక పర్ణశాలను నిర్మించారు. ఆయన పర్ణశాలలో మధురమైన ఫలములు, శాకాహారములు సమకూర్చారు. రాముడు వాల్మీకికి నమస్కరించి ఆయన ఆశీర్వాదము తీసుకున్నాడు. వాల్మీకి శిష్యులైన కుశలవులు కూడా ఆయన వెంట వచ్చారు. వాల్మీకి కుశలవులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "మీరు ఇద్దరూ నేను మీకు నేర్పించిన రామాయణ కావ్యమును, ఋషులు, బ్రాహ్మణులు నివసించే చోట మృదుమధురంగా గానం చెయ్యండి. గృహముల ముందు, నాలుగు వీధులు కలిసే చోట, రాజుల నివాసములలో గానం చేయండి. ముఖ్యంగా అశ్వమేధ యాగము జరిగేచోట, ఋత్విక్కుల ఎదుట, రాముని ఎదుట గానం చేయండి.

మీ వెంట మీరు తినడానికి ఫలములను తీసుకొని వెళ్లండి. ఎవరు ఏమి ఇచ్చినా తీసుకోకండి. రాజుగారు అయిన రాముడు మిమ్ములను రామాయణ కావ్యము గానం చేయడానికి పిలిపిస్తే వెళ్లండి. ఆయన ఎదుట ఋత్విక్కుల ఎదుట రామాయణ కావ్యమును గానం చేయండి. రోజుకు ఇరవై సర్గలు మాత్రమే గానంచేయండి. ఎవరైనా ధనం ఇస్తే తీసుకోకండి. వనములలో నివసించే మునులకు ధనముతో పనిలేదుకదా! మీ గానమును విన్న రాముడు, మీ తల్లి తండ్రుల గురించి గానీ, కులగోత్రముల గురించి గానీ అడిగితే మేము వాల్మీకి శిష్యులము అని మాత్రమే చెప్పండి. మీరు ఎవరికీ భయపడవద్దు. నిర్భయంగా రామాయణ కావ్యమును శృతి లయ బద్ధంగా గానం చేయండి. రాజు అడిగితే గానం చేయను అని చెప్పకండి. రాజు మనలకందరికీ తండ్రి వంటి వాడు. మీకు కూడా తండ్రి వంటి వాడు. ఆయనను నిరాదరించవద్దు. మీ రామాయణ కావ్య గానమును రేపు ఉదయమునుండి మొదలు పెట్టండి." అని లవకుశులకు చెప్పాడు వాల్మీకి. సీతామాత పుత్రులయిన కుశలవులు వాల్మీకికి నమస్కరించి తమరు చెప్పినట్లే చేస్తాము అని మాట ఇచ్చారు.

ఉత్తర కాండము
తొంభైనాలుగవ సర్గ.

మరునాడు రాముడు సభామంటపంలో కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆ సభకు అనేకమంది వచ్చారు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మహామునులు, రాజులు, పండితులు, పౌరసంఘముల అధ్యక్షులు, విద్యావేత్తలైన బ్రాహ్మణులు, సంగీతజ్ఞానము కల వాళ్లు, సంగీతము మీద ఆసక్తి కలవాళ్లు, గాంధర్వ శాస్త్రములో నిష్ణాతులైన వాళ్లు, ఛందోబద్ధంగా కవిత్వము చెప్పగలిగిన వాళ్లు, స్వరజ్ఞానముకలవాళ్లు, జ్యోతిష శాస్త్రములోనూ, అలంకార శాస్త్రములోనూ నిపుణులు, కావ్యరచనలో దిట్టలు, బహుభాషాప్రవీణులు, మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తలు, వర్తకులు, లౌకికులు, న్యాయశాస్త్ర ప్రవీణులు, ఇతర శాస్త్రములయందు జ్ఞానము సముపార్జించినవారు, పురాణములు చదివిన వారు, వేదపండితులు, చిత్రకళలో ప్రావీణ్యులు, నృత్య, గానముల యందు ఆసక్తి ఉన్న వారు, నీతి శాస్త్ర వేత్తలు, వేదాంత అర్థములను విశదీకరించి చెప్పగలిగిన నిష్ణాతులు, ఇంకా ఇతర మేధావులు ఆ సభను అలంకరించి ఉన్నారు. కుశలవుల రామాయణ కావ్య గానాన్ని నిండు సభలో రాముడు విన్నాడు. ఆ చిన్ని బాలలు ఇద్దరూ సంగీతబద్ధంగా పాడుతున్న గానాన్ని విని ముగ్ధుడయ్యాడు రాముడు. వీణలు వాయిస్తూ కుశలవులు సంగీత ప్రమాణములు తప్పకుండా పాడుతుంటే రాముడు చాలా కుతూహలంగా విన్నాడు. ఆ సభలోని వివిధశాస్త్రములలో నిష్ణాతులందరూ కుశలవుల గానానికి ముగ్ధులయ్యారు. ఎంత సేపు విన్నా వారికి తృప్తి కలగడం లేదు.

కాని ఆ సభలో ఉన్న వారందరికీ ఒకే ఒక విషయం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తూ ఉంది. కుశలవులు ఇద్దరూ అచ్చు రాముని ప్రతిబింబముల మాదిరి ఉన్నారు. కుశలవులు నారబట్టలు జటాజూటములు ధరించక పోతే అచ్చం రాముని మాదిరే ఉన్నారు. రామునికి ఆ బాలురకు ఏమీ భేదము కనిపించడం లేదు. అది ఎలా సాధ్యం అన్నది వారి మనసులో మెదులుతున్న ప్రశ్న. ఇంతలో రామాయణకథాగానంలో మొదటి ఇరవైసర్గలు పూర్తి అయ్యాయి. వాల్మీకి చెప్పినట్టు ఇరవై సర్గలు పూర్తి కాగానే కుశలవులు రామాయణ కావ్యము గానం చేయడం ఆపారు. ఇంతలో సూర్యుడు అస్తమించాడు. రాముడు లక్ష్మణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! ఈ ముని కుమారులకు 18,000 బంగారు నాణెములు, ఇంకా వారికి ఏమి కావాలంటే దానిని వారికి ఇమ్ము" అని ఆదేశించాడు.

రాముని ఆదేశము ప్రకారము లక్ష్మణుడు వారికి బంగారు నాణెములు వారికి ఇచ్చాడు. కాని వారు తీసుకోలేదు. "మేము మునికుమారులకు. అడవులలో కందమూలములు తినువారము. మాకు ఈ బంగారము ఎందుకు. దీనితో మేము ఏమి చేసుకుంటాము." అని అన్నాడు. బంగారము ఇస్తుంటే వద్దనే వాళ్లను చూచి రాముడు, సభాసదులు ఆశ్చర్యపోయారు. రాముడు కుశలవులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "బాలలూ! మీరు ఎవ్వరు? ఈ కావ్యమును ఎవరు రచించారు? ఆయన ఎక్కడ ఉంటాడు? ఆయన దేశము ఏది?" అని అడిగాడు. కుశలవులు రామునికి ఈ విధంగా సమాధానం ఇచ్చారు. "రాజా! ఈ కావ్యమును రాసిన వారు వాల్మీకి మహర్షి, ఈ యజ్ఞమునకు వారు కూడా వచ్చారు. ఇది తమరి యొక్క కథ. దీనిని వాల్మీకి మహర్షి 24,000 శ్లోకములలో రచించాడు. ఇందులో నూరు ఉపాఖ్యానాలు ఉన్నాయి. ఈ రామాయణ కావ్యంలో ఐదు కాండములు ఉన్నాయి. ఉత్తర కాండతో సహా ఆరు కాండములు ఉన్నాయి. ఈ ఆరు కాండములలో 500 సర్గలు ఉన్నాయి.

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఈ కావ్యమునకు నాయకుడు రాముడు. అంటే మీరు. మీ జీవితము ఎంతవరకు ఉందో అంతవరకు ఉన్న కథ ఈ రామాయణ కావ్యంలో రాయబడింది. తమరికి వినవలెనని కోరిక ఉంటే ఈ యజ్ఞము జరుగుతున్న సమయంలో తమ్ములతో సహా ఈ రామాయణ కావ్యమును సభాసదులందరితో కలిసి వినండి. మేము గానం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము." అని అన్నారు.

దానికి రాముడు సమ్మతించాడు. సాయంత్రం కావడంతో కుశలవులు వాల్మీకి వద్దకు వెళ్లారు. రాముడు కూడా యజ్ఞశాలకు వెళ్లాడు.

ఉత్తర కాండము

తొంభై ఐదవ సర్గ.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ ప్రకారంగా రాముడు సభాసదులతో కలిసి రామాయణ కావ్యగానాన్ని చాలా రోజులు విన్నాడు. కుశలవుల ముఖకళవళికలను బట్టి, వారి రూపములను బట్టి వారు తాను వాల్మీకి మహర్షి ఆశ్రమ ప్రాంతంలో విడిచి రమ్మన్న సీతకు జన్మించిన కుమారులు అని గ్రహించాడు రాముడు. ఒక రోజు సభామధ్యలో కూర్చుని ఇరువురి దూతలను పిలిపించాడు. వారితో ఇలా అన్నాడు. "మీరు వాల్మీకి మహర్షి వద్దకు వెళ్లండి. ఆయన వద్ద నా భార్య సీత ఉంది. మీరు వాల్మీకి మహర్షితో ఇలా చెప్పండి. "నా భార్య సీత ఏ పాపము ఎరుగనిది ఐతే, ఆమె పరిశుద్ధమైన ప్రవర్తన కలది ఐతే, వాల్మీకి మహర్షితో కలిసి సీత ఇక్కడికి వచ్చి తన పరిశుద్ధత్వమును నిరూపించుకోవాలి. అప్పుడు నేను ఆమెను తిరిగి నా వద్దకు స్వీకరిస్తాను." అని చెప్పండి.

వాల్మీకి అభిప్రాయమును, సీతయొక్క మనస్సులో ఉన్న భావాన్ని తెలుసుకొని వచ్చి నాకు చెప్పండి. సీత ఒప్పుకుంటే, రేపు ఉదయము ఈ సభాపరిషత్తు మధ్యలో నిలబడి సీత తన నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపిస్తూ ప్రతిజ్ఞ చేయాలి." అని అన్నాడు రాముడు. రాముని మాటలను ఆశ్చర్యంతో విన్నారు. సభాసదులు. వెంటనే ఆ దూతలు వాల్మీకి వద్దకు వెళ్లారు. రాముడి మాటలను యధాతథంగా వాల్మీకి మహర్షితో చెప్పారు. ఆ మాటలను విన్నాడు వాల్మీకి. రాముని హృదయంలో మెదులుతున్న భావాన్ని గ్రహించాడు. ఆ దూతలతో ఇలా అన్నాడు. "దూతలారా! రామునితో నా మాటగా చెప్పండి. స్త్రీకి పతియే దైవము. అందుకని సీత రాముడు చెప్పినట్టు సభామధ్యలో నిలబడి ప్రతిజ్ఞ చేస్తుంది." అని అన్నాడు. ఆ దూతలు రాముని వద్దకు వచ్చి వాల్మీకి మహర్షి చెప్పిన మాటలను చెప్పారు.

అప్పుడు రాముడు సభాసదులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "సభాసదులారా! మహా ఋషులారా! పురప్రముఖులార! నీతి కోవిదులారా! రేపటి దినమున సీత సభాభవన మధ్యలో మీ అందరి ఎదుట నిలబడి తన నిర్దోషిత్వమును నిరూపించుకుంటూ ప్రతిజ్ఞ చేస్తుంది. మీరందరూ వచ్చి సీత చేయబోవు ప్రతిజ్ఞను వినండి." అని అన్నాడు. "రామా! ఇలా చేయడం నీకే తగునయ్యా ఇలా చేయడం భూమి మీద ఎవరి తరమూ కాదు!" అని సభాసదులందరూ ముక్త కంఠంతో అరిచారు. ("ఉపపన్నం నరశ్రేష్ఠ! త్వయ్యేవ భువి నాన్యత:" ఈ మాటలలో శ్లేష గమనించండి.) తరువాత రాముడు సభ మరునాడు సమావేశమవుతుంది అని ప్రకటించి యాగశాలకు వెళ్లిపోయాడు.

ఉత్తరకాండము

తొంభై ఆరవ సర్గ.

మరునాడు తెల్లవారింది. అందరూ సభకు వచ్చారు. వసిష్టుడు, వామదేవుడు, జాబాలి, కశ్యపుడు, విశ్వామిత్రుడు, దుర్వాసుడు, పులస్త్యుడు, శక్తి, భార్గవుడు, వామనుడు, మార్కండేయుడు, మౌద్గల్యుడు, గర్గుడు, చ్యవనుడు, శతానందుడు, భరద్వాజుడు, అగ్నిపుత్రుడు, నారదుడు, పర్వతుడు, గౌతముడు, కాత్యాయనుడు, సుయజ్ఞుడు, అగస్త్యుడు, ఇంకా ఇతర మునులు వేదవేదాంగపారంగతులైన బ్రాహ్మణోత్తములు,

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఆ సభకు వచ్చారు. వానరులు, వానర వీరులు, విభీషణుడు అతనితో వచ్చిన రాక్షస ప్రముఖులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు, జ్ఞానులు, యోగులు, వీరందరూ సీత చేయబోవు ప్రతిజ్ఞను వినడానికి వేలాది మందిగా వచ్చారు.
రాముడు సింహాసనము మీద కూర్చుని ఉన్నాడు. వాల్మీకి సభలోకి ప్రవేశించాడు. ఆయన వెంట సీత కళ్లలో కన్నీరు నిండగా మనసులో రాముని స్మరించుకుంటూ సభామధ్యకు వచ్చింది. సీతనుచూచిన సభాసదులు ఆశ్చర్యంతో ఆమెను చూస్తున్నారు. వారందరూ జీవితమంతా కష్టములు పడుతున్న సీతను చూచి దు:ఖించారు. సభలో ఉన్న వారు కొంత మంది రాముని చర్యను పొగిడితే, మరి కొందరు సీతను సమర్థించారు. మరి కొందరు సీతారాములకు జయజయధ్వానాలు చేసారు.

ఆ సన్నివేశాన్ని వాల్మీకి ఈ విధంగా వర్ణించాడు. సాధు రామేతి కేచిత్తు సాధు సీతేతి చాపరే ఉభావేవ చ తత్రాన్యే ప్రేక్షకా: సంప్రచుక్రుశ: వాల్మీకి సభామధ్యమున నిలిచి రామునితో ఇలా అన్నాడు.

"రామా! ఉత్తమురాలు, ధర్మము తప్పనిది అయిన నీ భార్య సీతను, లోకాపవాదమునకు భయపడి నీవు నా ఆశ్రమము దగ్గర ఒంటరిగా వదిలి వెళ్లావు. నీవు అనుమతి ఇస్తే లోకాపవాదము వలన భయ పడ్డ నీకు, సీత తన పాతివ్రత్యమును, నిర్దోషిత్వమును నిరూపించుకోగలదు. ఈ కవలలు, కుశలవులు సీతకు జన్మించిన నీ పుత్రులు. వీరిద్దరూ నీ కుమారులు. ఇది సత్యము. నేను ఎప్పుడూ అసత్యము పలకలేదు. వీరిద్దరూ నీ కుమారులు అని ప్రమాణము చేసి చెబుతున్నాను. నన్ను నమ్ము. నేను కొన్ని వేల సంవత్సరములు తపస్సు చేసాను. నీ భార్య సీతలో ఏదైనా దోషం ఉంటే నేను చేసిన ఇన్ని సంవత్సరాల తపస్సు ఎందుకూ పనికిరాకుండా అయిపోతుంది. నేను ఇప్పటి వరకూ నా మనో వాక్కు శరీరములతో ఏ పాపమూ చేయలేదు. సీతకు ఏ పాపము తెలియదు అని నిశ్చయంగా చెబుతున్నాను. నేను సీతను అరణ్యములో చూచి నపుడు ఆమె పరిశు ద్ధురాలని గ్రహించి ఆమెకు ఆశ్రయం ఇచ్చాను. నాటి నుండి నేటి వరకూ సీత నిన్ను మనసా వాచా కర్మణా స్మరిస్తూ ఉంది. పతిదేవునిగా ఆరాధిస్తూ ఉంది. లోకాపవాదంతో భయపడుతున్న నీకు సీత తన పాతివ్రత్యమును నిరూపించుకొనే శపథం చేస్తుంది.
రామా! సీతలో ఏదోషమూ లేదని నీకూ తెలుసు. కానీ లోకాపవాదమునకు భయపడి నీవు సీతను విడిచిపెట్టావు. నేను దివ్యదృష్టితో చూచి చెబుతున్నాను. సీత ఉత్తమురాలు, మహా పతివ్రత. ఆమెలో ఏదోషమూ లేదు. అని నీకు తెలియజేస్తున్నాను." అని అన్నాడు వాల్మీకి.

ఉత్తరకాండము
తొంభై ఏడవ సర్గ.

వాల్మీకి మహర్షి చెప్పిన మాటలను సావధానంగా విన్నాడు రాముడు. వాల్మీకి వెనక ఒదిగి నిలబడి ఉన్న సీతను చూచాడు. వాల్మీకి మహర్షికి భక్తితో నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు. "మహర్షీ! తమరు పలికిన పలుకులు యదార్థములు. తమరి పలికిన పలుకుల మీద నాకు పరిపూర్ణ

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

విశ్వాసము, నమ్మకమూ ఉన్నాయి. లంకా నగరం వద్ద, దేవతల సమక్షంలో సీత అగ్ని ప్రవేశము చేసి తన నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించుకుంది. అందుచేతనే ఆమెను స్వీకరించాను. కానీ, అయోధ్యలో మరొక సారి ఆమె మీద నిందమోపబడింది. లోకులు వేసిన నింద చాలా బలంగా ఉంది. అందుచేత లోకాపవాదమునకు భయపడి నేను సీతను తమరి దగ్గర విడిచిపెట్టాను. సీత ఏ పాపమూ ఎరుగదనీ, ఆమెలో ఏ దోషమూ లేదని తెలిసి కూడా లోకాపవాదమునకు వెరచి ఆమెను వదిలిపెట్టాను. దీనికి మీరు నన్ను క్షమించాలి. రామాయణ కావ్యమును గానం చేసిన కవలలు నా కుమారులు అని నాకు తెలుసు. సీత అందరి మధ్య దోషము లేనిదిగా నిరూపితమైతే గానీ నేను ఆమెను తిరిగి స్వీకరించలేను." అని అన్నాడు రాముడు. ఇంతలో దేవేంద్రుడు, దేవతలు, ఆదిత్యులు, మరుత్తులు, రుద్రులు, విశ్వేదేవతలు, సమస్తదేవతలు, సిద్ధులు, సాధ్యులు, నాగులు, మొదలగు దేవతా గణములు సీత చేయబోవు శపధమును వినుటకు అక్కడకు చేరుకున్నారు. అక్కడు వచ్చిన దేవతలందరినీ చూచి రాముడు మరలా ఇలా అన్నాడు.

"దేవతలారా! నాకు వాల్మీకి మహర్షి మాటల యందు నమ్మకం ఉంది. కాని జనవాక్యమునకు కట్టుబడిన నేను స్వంత నిర్ణయము తీసుకోలేను. కాబట్టి తన నిర్దోషిత్వమును నిరూపించుకోడానికి సీత ప్రమాణము చేయక తప్పదు." అని అన్నాడు రాముడు. సభఅంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. అప్పుడు కాషాయ వస్త్రములను కట్టుకున్న సీత తల వంచుకొని సభా మధ్యకు వచ్చి నిలబడింది. సీత ఇలా అన్నది.

(సీత పలికిన పలుకులు యధాతథంగా మనం తెలుసుకుందాము.) యథాహం రాఘవాదన్యం మనసాపి న చిన్తయే తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి. (నేను నా మనసులో రాముని తప్ప మరొకరిని తలవని దానినయితే భూదేవి నాకు దారి ఇచ్చుగాక!) మనసా కర్మణా వాచా యథా రామం సమర్చయే తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి (నేను నా మనస్సుచేతా వాక్కు చేతా, కర్మ చేతా ఎల్లప్పుడూ రాముని పూజించెదనేని, భూదేవి నాకు దారి ఇచ్చు గాక!) యథైతత్సత్యముక్తం మే వేద్మి రామాత్ పరం న చ, తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి (నేను చెప్పింది అంతా నిజం అయితే, నాకు రాముడు తప్ప మరొక వ్యక్తిని తెలియనట్లయితే, భూదేవి నాకు దారి ఇచ్చుగాక)

పైవిధంగా సీతాదేవి సభామధ్యలో నిలబడి సభాముఖంగా పలికింది. సీత ఆ మాదిరి శపథం చేయుచుండగా ఒక అద్భుతము జరిగింది. ఒక దివ్యమైన సింహాసనము భూమిని చీల్చుకుంటూ భూమి లో నుండి పైకి వచ్చింది. ఆ సింహాసనాన్ని నాగులు మోస్తున్నాయి. ఆ సింహాసనము మీద భూదేవి కూర్చుని ఉంది. ఆమె తన చేతులు రెండూ సీత కోసం చాచింది. సీతను తన వద్దకు రమ్మని పిలిచింది. సీత తన తల్లి భూదేవి వద్దకు వెళ్ళింది. భూదేవి తన కుమార్తె అయిన సీతను తన కౌగిట్లోకి తీసుకుంది. తన పక్కన సింహాసనము మీద కూర్చోబెట్టుకుంది. వెంటనే ఆ సింహాసనము భూదేవి, సీతాదేవిలతో సహా రసాతలమునకు వెళ్ళిపోయింది. ఆ ప్రదేశంలో భూమి మామూలుగా అయింది. క్షణకాలంలో జరిగిన ఆ దృశ్యమును చూచిన దేవతలు పులకించి పుష్పవృష్టిని కురిపించారు. దేవతలందరూ

"ఓ సీతా! నీవు ధన్యురాలవు. నీ శీలము గొప్పది" అని పెద్దగా శ్లాఘించారు. సభలో కూర్చున్న వారందరూ ఈ దృశ్యాన్ని కళ్లప్పగించి చూస్తున్నారు. కనురెప్పపాటులో జరిగిపోయిన ఆ అద్భుతాన్ని వారు ఆశ్చర్యంతో వీక్షించారు. కొంత మంది "ఇది కలా! నిజమా!" అని ఆలోచనలో పడ్డారు. కొందరు రాముడి వంకా, సీత వెళ్లిన వంకా చూస్తున్నారు. సీత ఆకస్మికంగా రసాతలంలో ప్రవేశించడం చూచి అందరూ ఆశ్చర్యచకితు లయ్యారు. అందరికీ స్పృహ తప్పినట్టు అయింది. సభఅంతా నిశ్శబ్దంగా మారింది.

ఉత్తర కాండము

తొంభై ఎనిమిదవ సర్గ.

అంతా క్షణంలో జరిగిపోయింది. అందరికళ్ళముందే, అందరూ చూస్తూ ఉండగానే సీత రసాతలంలో ప్రవేశించింది. ఎవరి కోసరం తాము ప్రాణాలకు తెగించి రాక్షసులతో పోరాడామో అ సీత రాముని విడిచి తమ ఎదురుగుండా రసాతలానికి వెళ్లి పోవడం చూచిన వానరులు పెద్దగా ఏడ్చారు. అక్కడ చేరిన మునులు మాత్రం చాలా బాగా జరిగింది అని ఆమె పాతివ్రత్యాన్ని కొనియాడారు. రాముడు మాత్రం అలాగే కూలబడి పోయాడు. యజ్ఞదండాన్ని ఆనుకొని తలదించుకొని ఏడుస్తున్నాడు. రాముడి కళ్లనుండి నీరు ధారాపాతంగా కారుతూ ఉంది. ఏదో ప్రజల కోసం ప్రమాణం చెయ్యమన్నాడే కానీ సీత ఇంత దారుణమైన నిర్ణయం తీసుకుంటుందని, తనకు శాశ్వతంగా దూరం అవుతుందనీ అనుకోలేదు. ఆనాడు లంకలో "నీ ఇష్టం వచ్చిన వారి దగ్గరకుపో అన్నప్పుడు "ఎక్కడికో ఎందుకు అగ్ని దేవుని వద్దకు వెళతాను" అని అగ్నిలో దూకింది సీత. ఈ నాడు ప్రమాణం చెయ్యమన్నందుకు ఏకంగా శాశ్వతంగా తన పుట్టినింటికి వెళ్లి పోయింది. ఇదంతా తలచుకుంటూ రాముడు ఏడుస్తున్నాడు.

రాముని శోకానికి అంతం లేకుండా పోయింది. ఆ శోకంలో నుండి క్రోధం పుట్టకొచ్చింది. "నా భార్య సీత. అపర లక్ష్మీదేవి. నేను చూస్తూ ఉండగానే రసాతలానికి వెళ్లిపోయింది. నా కళ్లముందే అదృశ్యం అయింది. నేను పర్ణశాలలో లేనపుడు రావణుడు నా సీతను అపహరించుకు పోయాడు. నేను సముద్రము దాటి లంకకు పోయి రావణుని చంపి నా సీతను తిరిగి తెచ్చుకున్నాను. ఇప్పుడు ఈ రోజు నా కళ్లఎదురుగుండా నేను చూస్తూ ఉండగానే భూదేవి నా సీతను తీసుకొని పోయింది. నేను ఊరుకుంటానా! రావణాసురుడినే చంపిన వాడిని. ఈ భూదేవి ఎంత? ఓ భూదేవీ! నా సీతను తిరిగి నాకు ఇవ్వు. లేకపోతే నేనేమిటో నా పరాక్రమము ఏమిటో నీకు రుచి చూపిస్తాను. ఒక విధంగా నీవు నాకు కన్యనిచ్చిన తల్లివి. (అత్తగారివి). నా సీత నీ నుండి పుట్టింది కదా! నా సీతను నాకు తిరిగి ఇమ్ము. లేదా నాకు కూడా దారి ఇమ్ము. రసాతలంలో గానీ, స్వర్గంలో కానీ నేను నా సీతతోనే ఉంటాను. నా సీత కోసరం నేను పిచ్చివాడినయ్యాను. ఈ కోపంలో నేను ఏమైనా చేస్తాను. నా సీతను నాకు తిరిగి ఇస్తావా లేక ఈ భూమి అంతా జలమయం చెయ్యమంటావా! పర్వతాలు, కొండలు, అడవులు, చెట్లు అన్నీ చదును చెయ్యమంటావా! అగ్నితో దగ్ధం చెయ్యమంటావా! ఏం చెయ్యమంటావో చెప్పు?"

అమరనధ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అని కోపంతో ఊగిపోతూ రాముడు పిచ్చి పిచ్చిగా మాట్లాడుతున్నాడు. రాముని ఓదార్చడానికి కానీ రాముని కోపాన్ని శాంత పరచడానికి కానీ ఎవరికీ ధైర్యం చాలలేదు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు రాముని వద్దకు వచ్చాడు. "రామా! ఏమిటీ పామరత్వము. నీవు ఎవరవో నీకు తెలియదా! తెలిసే ఇలా శోకిస్తున్నావా! నీవు ఎవరివో ఒక్కసారి గుర్తు తెచ్చుకో. నేను నీకు చెప్పడం లేదు. నీవే ఆలోచించు. నీ భార్య సీత నాగలోకము చేరుకుంది. నీవు స్వర్గము చేరుకున్న తరువాత ఆమె నీ దగ్గరకు వస్తుంది. ఇప్పటి దాకా నీవు వినిన రామాయణ కావ్యము నీ సందేహములు అన్నీ తీర్చగలదు. రామాయణము పూర్తిగా విను. నీవు పుట్టినది మొదలు, నీ చరిత్ర పూర్తిగా వాల్మీకి తన రామాయణంలో పొందుపరిచాడు. వాల్మీకిచే రచింపబడిన ఈ ఆది కావ్యము నీ యందే ప్రతిష్ఠితమై ఉంది. నీ గురించే చెప్పబడింది. రామాయణ కావ్యంలో నీ కీర్తి ప్రతిష్టలు వర్ణింపబడ్డాయి. రామాయణమును పూర్తిగా వింటే నీ సందేహాలు తొలగి పోతాయి. నేను, దేవతలు కలిసి నీ చరిత్రను పూర్తిగా విన్నాము. కాబట్టి నీవు కూడా రామాయణ కథను పూర్తిగా విను. నీవు ఇప్పటి దాకా చూచిన, విన్న రామాయణము తరువాతి భాగమునకు ఉత్తర కాండము అని పేరు. జరగబోవు రామ కథను నీవు ఋషులతో కలిసి విను. భవిష్యత్తులో జరగబోవు ఈ ఉత్తర కాండమును ముందు నీవు మాత్రమే వినవలెను. తరువాతనే లోకమునకు తెలియాలి."అని పలికిన బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో కలిసి స్వర్గలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. బ్రహ్మదేవుని మాటలతో రాముడు శాంతించాడు. తన శోకాన్ని విడిచిపెట్టాడు. ఉత్తర రామ కథను వినుటకు మునులు అందరూ బ్రహ్మదేవుని అనుజ్ఞ పొంది రాముని దగ్గర కూర్చున్నారు.రామ కథ భవిష్యత్తులో ఎన్నిమలుపులు తిరగబోతుందో అని అంతా ఆతురతగా ఎదురుచూస్తున్నారు. రాముడు కూడా రాబోవు కాలములో జరగబోవు తన కథను వినడానికి మునులతో సహా కూర్చున్నాడు.

అప్పుడు భూమి లోనుండి ఒక ధ్వని వినబడింది. "రామా! నీకు కలిగిన శోకము దైవికము. దానిని వదిలిపెట్టు. నీవు సీతను చేజేతులా పోగొట్టుకున్నావు. ఇప్పుడు నీవు కావాలని కోరినా ఆమె నీకు దక్కదు. ఆమె ప్రస్తుతము నాగలోకంలో నాగులపూజలు అందుకుంటూ ఉంది. ఆమె త్రిలోకములలో పూజలందుకుంటుంది. ఆమె ఎవరోకాదు. సాక్షాత్తు శ్రీమహావిష్ణువు వక్షస్థలములో నివసిస్తున్న లక్ష్మీదేవి అవతారము. కాబట్టి ఆమెను చూడాలని కానీ, తిరిగి ఆమెను పొందాలని కానీ అనుకోకు. ఆ ఆలోచన విరమించుకో, నీ కుమారులు, సీతాదేవి పుత్రులు, అయిన కుశలవులలో ఆమెను చూచుకో. వారు ఆమెకు ప్రతిరూపము. ఆ ప్రకారంగా సీతారాములు ఎల్లప్పుడూ శాశ్వతంగా ప్రజల హృదయాలలో నిలిచి ఉంటారు. ఈ రోజు అంత:పురమునకు వెళ్లు. రేపు వచ్చి రామాయణంలో జరగబోవు కథను విను."అని వినబడింది.

రాముడు అదే ప్రకారంగా సభ రేపటి రోజు జరుగుతుంది అని ప్రకటించాడు. వాల్మీకి కుశలవులను తీసుకొని తనపర్ణశాలకు వెళ్లిపోయాడు. రాముడు రాత్రి అంతా సీతను గురించి ఆలోచనలతోనే గడిపాడు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

తొంభై తొమ్మిదవ సర్గ.

సీతాదేవి రసాతలంలో ప్రవేశించిన మరునాడు రాముడు సభకు వచ్చాడు. వాల్మీకిని ఆయన శిష్యులను పిలిపించాడు. రామాయణ కావ్య గానమును కొనసాగించమని చెప్పాడు. రాముని ఆదేశము మేరకు కుశలవులు రామాయణ కావ్యమును శ్రావ్యంగా గానం చేస్తున్నారు. సీత రసాతలములో ప్రవేశించింది. అశ్వమేధ యాగము పూర్తి అయింది. కాని సీతను గురించి రాముని శోకమునకు అంతులేకుండా పోయింది. సీత ఈ లోకంలో లేదు అన్న భావనతో రాముడికి ఈ లోకం అంతా శూన్యంగా తోచింది. రాముడికి మనఃశాంతి కరువయింది. తన దు:ఖమును అంతా మనసులో దాచుకొని పైకి గంభీరంగా దైనందిన కార్యములను నిర్వర్తిస్తున్నాడు. యజ్ఞమునకు వచ్చిన కిష్కింధా వాసులను, లంకా నగర వాసులను తగిన కానుకలు ఇచ్చి పంపాడు. బ్రాహ్మణులకు దానాలు చేసాడు. మనసులో సీతను నిలుపుకొని అయోధ్యలో ప్రవేశించాడు. రాముడు తన జీవితములో మరొక స్త్రీని పరిగ్రహించలేదు. సీతకు మారుగా ఒక బంగారు ప్రతిమను అచ్చు సీత రూపంలో తయారు చేయించాడు. భార్యతో చేయవలసిన యజ్ఞ యాగములు క్రతువులు అన్నీ సీత యొక్క బంగారు ప్రతిమను పక్కన పెట్టుకొని, సీత తన పక్కనే సజీవంగా కూర్చుని ఉన్నదని భావించుకుంటూ చేసేవాడు.

ఆ ప్రకారంగా రాముడు పదివేల సంవత్సరములు రాజ్యపాలన చేసాడు. ఈ పదివేల సంవత్సరములలో లెక్కలేనన్ని అశ్వమేధ యాగములు, వాజపేయములు చేసాడు. దాన ధర్మాలు విరివిగా చేసాడు. అగ్నిష్టోమము, అతి రాత్రము, గోసవము మొదలగు యజ్ఞములను చేసాడు. ఇలా చాలాకాలము గడిచిపోయింది. రాముని రాజ్యపాలనలో ప్రజలు సామంత రాజులు ఎంతో సంతోషంగా ఉండేవారు. సకాలంలో మేఘాలు వర్షాలు కురిసేవి. గ్రామములు, పట్టణములు, నగరములు ధన ధాన్యములతో సమృద్ధిగా ఉండేవి. రాముని రాజ్యములో అకాల మరణములు లేవు. వ్యాధులు లేవు. కరువు కాటకములు లేవు. అనర్థములు లేవు. అంతా సుభిక్షంగా ఉండేది.

కొంత కాలానికి రాముని తల్లి కౌసల్య మరణించింది. ఆమె తరువాత సుమిత్ర, కైకేయికూడా మరణించారు. వారు ముగ్గురూ మరణించి స్వర్గంలో ఉన్న దశరథమహారాజును కలుసుకున్నారు

రాముడు తన తల్లులు ముగ్గురికీ కర్మక్రతువులు, జలతర్పణములు, దాన ధర్మాలు యధావిధిగా చేసాడు. ఈ ప్రకారంగా రాముడు కొన్ని వేల సంవత్సరములు సుఖంగా రాజ్యపాలన చేసాడు.

ఉత్తర కాండము
నూరవ సర్గ.

కొంత కాలము తరువాత కేకయ దేశపు రాజు యుధాజిత్తు, తన పురోహితుడైన గార్గ్యుడిని రాముని వద్దకు పంపాడు. ఆ పురోహితుడి ద్వారా యుధాజిత్తు రామునికి వెలలేని కానుకలు ఎన్నో పంపాడు. రాముడు గార్గ్యుడిని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. పూజించాడు. "మహాత్మా! మీరు మా భరతుని మేనమామ వద్దనుండి వచ్చారు. ఆయన వద్దనుండి ఏమి సందేశము తీసుకొని వచ్చారు." అని అడిగాడు రాముడు. "రామా! మీ మేనమామ చెప్పిన

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

మాటలను చెబుతాను విను. మా కేకయ దేశము పక్కన ఉన్న సింధునదికి ఇరుపక్కలా గంధర్వులు నివసిస్తున్నారు. (అదే గాంధార దేశము. శకుని పాలించిన దేశము. నేటి ఖాందహార్). ఆ దేశము ఫలపుష్పములతో చాలా అందంగా ఉంటుంది. శైలూషుడు అనే గంధర్వుడు ఆ దేశాన్ని పరిపాలిస్తున్నాడు. ఆ దేశంలో మూడుకోట్ల మంది గంధర్వులు ఉన్నారు. ఆ గంధర్వ రాజ్యము మన సరిహద్దులో ఉన్నందున, కేకయ రాజు దానిని ఆక్రమించుకోవాలని అనుకుంటున్నాడు. మీరు మీ సైన్యములతో వచ్చి ఆ గాంధార రాజ్యమును జయించి, అక్కడ రెండు మహానగరాలను నిర్మించాలి. ఆ గాంధార రాజ్యమును నీవు చూస్తే వదిలిపెట్టవు. నీవు తప్ప మరొకరు ఆ రాజ్యమును ఆక్రమించలేరు." అని అన్నాడు.

రాముడు భరతుని వంక చూచాడు. భరతుడు సరే అన్నట్టు తలూపాడు. "తప్పకుండా అలాగే చేద్దాము. మాభరతుడు తన కుమారులైన తక్షుడు, పుష్కలుడు తో సహా గాంధార దేశమును జయించి ఆక్రమించుకుంటారు. తరువాత మా భరతుడు మీరు కోరినట్టు రెండు నగరములను నిర్మించి తన కుమారులను ఆ నగరములకు పట్టాభిషిక్తులను చేసి తిరిగి నా వద్దకు రాగలడు." అని అన్నాడు రాముడు. రాముడు వెంటనే భరతుని కుమారులను పిలిపించి, వారిని తాను గాంధార దేశమును జయించి నిర్మించబోవు మహానగరములకు పట్టాభిషిక్తులను చేసాడు. తరువాత భరతుడు, తన కుమారులతోనూ అపార సేనావాహినితోనూ గాంధార రాజ్యం మీదికి దండయాత్రకు బయలుదేరాడు. భరతుడు ఒకటిన్నర నెలలు ప్రయాణం చేసి కేకయ దేశము చేరుకున్నాడు.

ఉత్తరకాండము
నూటొకటవ సర్గ.

తన కోరికను మన్నించి అపార సేనావాహినితో వచ్చిన భరతుని, అతని కుమారులను సాదరంగా ఆహ్వానించాడు భరతుని మేనమామ యుధ్రాజిత్తు, తన వద్ద ఉన్న సైన్యమును కూడా భరతుని సైన్యముతో కలిపాడు. రెండు సైన్యాలు కలిసి గాంధార దేశము మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాయి. కేకయ దేశపురాజు తమ మీదికి యుద్ధానికి వచ్చాడని తెలిసి గంధర్వులు కూడా యుద్ధానికి సన్నద్ధం అయ్యారు. కేకయసేనలకు గంధర్వుల సేనలకు ఏడు రోజులు యుద్ధం జరిగింది. ఇరు పక్షముల వారు ఖడ్గములను, శక్తి ఆయుధములను, ధనుస్సులను, ఉపయోగించి యుద్ధం చేసారు. ఎవరినీ గెలుపు వరించలేదు. తుదకు భరతుడు పరమ దారుణమైన కాలాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. ఆ అస్త్రము ధాటికి మూడుకోట్ల మంది గంధర్వులు నశించిపోయారు. గాంధర్వ దేశము భరతుడు స్వాధీనపరచుకున్నాడు.

గాంధర్వదేశములో రెండు మహానగరములను నిర్మించాడు భరతుడు. ఒకదానికి తన కుమారుడు తక్షుని రాజుగా చేసాడు. తక్షుని పేర ఆ నగరము తక్షశిల అనే పేరుతో సార్థకము అయింది.(ఈ తక్షశిల క్రీస్తు పూర్వమునుండి విశ్వవిద్యాలయపీఠముగా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఇక్కడే చాణక్యుడు చదువుకున్నాడు. అక్కడే ఆచార్యుడుగా పనిచేసాడు.) తరువాత మరొక నగరానికి తన రెండవ కుమారుడు పుష్కలుడిని

అమరవధి అమర్

రాజుగా చేసాడు. పుష్కలుడి పేరిట ఆ నగరము పుష్కలావతి అని ప్రసిద్ధి చెందింది. (తరువాతకుషానుల కాలంలో పురుషపురం అయింది. అదే నేటి పెషావర్ నగరము. ఈ రెండు నగరములు ప్రస్తుతం పాకిస్తాన్ లో ఉన్నాయి.)

ఆ రెండు నగరములు ధనధాన్యములతోనూ భోగభాగ్యములతోనూ , చక్కని ఉద్యానవనములతోనూ, విశాలమైన రాజవీధులతోనూ, ఎత్తైన గృహములతోనూ, దేవాలయములతోనూ, అలరారాయి. భరతుడు ఐదుసంవత్సరములు అక్కడే ఉండి. తరువాత అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చాడు. రామునితో తాను గంధర్వులను ఎలా జయించినదీ, ఎలా రెండు నగరములను నిర్మించినదీ, వాటికి తన కుమారులను పట్టాభిషిక్తులను చేసినదీ వివరంగా చెప్పాడు. రాముడు భరతుడు చెప్పిన మాటలను విని చాలా సంతోషించాడు.

ఉత్తర కాండము
నూటరెండవ సర్గ.

రాముడు లక్ష్మణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! నీ కుమారులు అంగదుడు, చంద్రకేతువు బాగా ధర్మము తెలిసిన వారు. వీరులు. పరాక్రమవంతులు. రాజ్యపాలనకు తగినవారు. వారిని కూడా రాజ్యాభిషిక్తులను చేస్తే వారు కూడా సుఖంగా ఉంటారు. వారికి తగిన రాజ్యములను గురించి ఆలోచించు. వారికి సరిహద్దులలో ఉన్న రాజుల నుండి ఎలాంటి భయము తగాదాలు ఉండకూడదు. ఆ రాజ్యము సకల సౌభాగ్యములతో సమృద్ధిగా ఉండాలి. అటువంటి రాజ్యము కొరకు అన్వేషించు." అని అన్నాడు రాముడు. ఆ మాటలు విని భరతుడు ఇలా అన్నాడు. "రామా! కారుపథము అనే దేశము ఉంది. అది సస్యశ్యామలంగా ఉంది. దానికి శత్రు రాజుల వలన భయం లేదు. అక్కడ మనము ఒక రాజధానిని నిర్మించి దానికి అంగదుని రాజుగా చేద్దాము. చంద్రకేతువునకు మరొక నగరమును నిర్మించి దానికి ఆయనను పట్టాభిషిక్తుని చేద్దాము." అని అన్నాడు.

రాముడు వెంటనే ఆ దేశము మీద యుద్ధము ప్రకటించి ఆ రాజ్యమును స్వాధీనము చేసుకున్నాడు. అంగదుని కొరకు అంగదీయము అనే పురమును నిర్మించాడు. దానికి అంగదుని రాజును చేసాడు. చంద్రకేతువు కొరకు అమరావతిని తలదన్నే మరొక నగరమును నిర్మింపజేసాడు. దానికి చంద్రకేతుని రాజుగా చేసాడు. ఇరువురి పట్టాభిషేక మహోత్సవములు వైభవంగా జరిపించాడ అంగదునికి రక్షణగా లక్ష్మణుడు, చంద్రకేతుకు రక్షణగా భరతుడు వెళ్లారు. లక్ష్మణుడు, భరతుడు వారి దగ్గర ఒక సంవత్సరము పాటు ఉండి, అంగదుడు, చంద్రకేతు వారి వారి రాజ్యములలో స్థిరపడిన తరువాత, అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చారు.

ఆ ప్రకారంగా పదివేల సంవత్సరములు గడిచిపోయాయి. రాముడు అయోధ్యను పాలిస్తుంటే, లక్ష్మణుడు, భరతుడు రామునికి సాయంగా ఉంటూ, ముగ్గురు మూడు అగ్నులవలె ప్రకాశించారు.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నూట మూడవ సర్గ.

అలా కాలం గడుస్తూ ఉండగా ఒక నాడు కాల పురుషుడు ఒక ముని రూపంలో రాముని వద్దకు వచ్చాడు. లక్ష్మణునితో ఇలా అన్నాడు. "లక్ష్మణా! నేను ఒక మహానుభావుని దూతను. ఆ మహానుభావుడు ఎవరో చెప్పను. నేను వచ్చినట్టు రామునికి తెలియజెయ్యి" అని అన్నాడు. లక్ష్మణుడు వెంటనే వెళ్లి ఈ విషయం రామునికి తెలిపాడు. ఆ మునికి స్వాగత సత్కారాలు చెయ్యమని రాముడు లక్ష్మణుని ఆదేశించాడు. లక్ష్మణుడు ఆ మునిని సాదరంగా రాజ మందిరములోని ఆహ్వానించాడు. అర్ఘ్యము పాద్యము ఆసనము ఇచ్చి సత్కరించాడు. రాముడు వచ్చి కాలపురుషునికి నమస్కరించాడు. కాలపురుషుడు రాముని ఆశీర్వదించాడు. రాముడు కాల పురుషునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహామునీ! తమరు ఎవరి దూతగా వచ్చారో వారి యొక్క వాక్కులు నాకు వినిపించు." అని అడిగాడు.

"రామా! నేను చెప్పబోవు విషయములు అత్యంత రహస్యములు. వాటిని ఎవరూ వినకూడదు. మనము మాటలాడుకుంటున్నప్పుడు ఎవరైనా మన దగ్గరకు వచ్చినా, మనలను చూచినా, మనము మాట్లాడుకొనే మాటలను విన్నా, వారిని నీవు చంపాలి. దీనికి ఒప్పుకుంటేనే నేను నీతో మాట్లాడతాను." అని అన్నాడు. రాముడు దానికి అంగీకరించాడు. లక్ష్మణుని పిలిచాడు. "లక్ష్మణా! నేను ఈ మునితో కొన్ని రహస్యములు మాట్లాడవలసి ఉన్నది. నీవు ద్వార పాలకుని పంపి వేసి, నీవే స్వయంగా ద్వారము వద్ద ఉండు. ఎవరినీ ఎట్టి పరిస్తితులలోగానీ లోపలకు రానీయకు. నీవుకూడా, నేను పిలిచేంతవరకూ లోపలకు రాకు. ఇది నా ఆజ్ఞ. దీనిని అతిక్రమిస్తే మరణదండన విధింపబడుతుంది." అని అన్నాడు. లక్ష్మణుడు అంగీకరించాడు. రాముడు ఆదేశించిన ప్రకారము ద్వారపాలకుని పంపివేసి తానే స్వయంగా ద్వారము దగ్గర ఉన్నాడు. రాముడు కాల పురుషుని వద్ద కూర్చుని "ఇంక తమరు చెప్పడం ప్రారంభించండి." అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
నూట నాలుగవ సర్గ.

"రామా! నేను కాల పురుషుడను. నేను బ్రహ్మదేవుడు పంపగా నీ వద్దకు వచ్చాను. నీతో బ్రహ్మదేవుడు ఈ మాటలు చెప్పమన్నాడు. "రామా! లోక రక్షణార్ధము నీవు రామావతారము ఎత్తావు. నీవు శ్రీమహావిష్ణువు. కల్పాంతంలో ఈ లోకం అంతా జలమయం కాగా, నీవు ఆ జలంలో శయనించి ముందుగా నన్ను సృష్టించావు. తరువాత ఆదిశేషుని సృష్టించావు. మధు, కైటభులు అనే రాక్షసుల ఎముకలతో ఈ భూమి పర్వతములతో నిండిపోయింది. నీ నాభిలోనుండి పుట్టిన పద్మములో నుండి నేను ఉద్భవించాను. నువ్వు నన్ను ప్రజాపతిగా నియమించావు. అప్పుడు నేను నిన్ను ప్రార్థించాను. నీ గురించి తపస్సు చేసాను. అప్పుడు నువ్వు నీ తేజస్సును నాకు ప్రసాదించావు. తరువాత నీవు విష్ణుత్వమును పొంది సర్వవ్యాపకుడవు అయ్యావు. నీవు అదితి గర్భంలో నుండి ఉపేంద్రుగా అవతరించి దేవతలకు సాయం చేసావు. ముల్లోకములలో ఉన్న ప్రాణులు రావణుని చేత నానా బాధలు పడుతుండగా

అమరవద్ది అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

రావణ సంహారము కొరకు నీవు రామునిగా అవతరించావు. పదకొండు వేల సంవత్సరములు భూమి మీద నివసిస్తానని నియమం పెట్టుకున్నావు. నీనియమం పూర్తి అయింది. నీవు ఇంక వైకుంఠమునకు రావలసిన సమయం ఆసన్నమయింది. రామా! నీకు ఇంకా భూలోకంలో ఉండి ప్రజలను రక్షించవలె అని కోరిక ఉంటే అలాగే చెయ్యి. నీవు సర్వాధికారివి. అలా కాకుండా అవతార పరిసమాప్తి చెయ్యదలచుకుంటే రామావతారము చాలించి, వైకుంఠమునకు వచ్చి దేవతా గణములను పాలించు." రామా! ఇది బ్రహ్మదేవుని సందేశము." అని అన్నాడు కాలపురుషుడు.

కాల పురుషుని మాటలు సావధానంగా విన్న రాముడు ఇలా అన్నాడు. "బ్రహ్మదేవుని పలుకులు నీ నోట వినడం నాకు చాలా ఆనందం కలిగించింది. నేను వచ్చిన పని పూర్తి అయింది. మూడు లోకములు సురక్షితంగా ఉన్నాయి. నేను ఎక్కడి నుండి వచ్చానో అక్కడికే చేరుకుంటాను. ఈ విషయంలో మరో ఆలోచన లేదు. భూలోకంలో ఎంత కాలం ఉన్నా, చివరకు నేను దేవతలను పాలించవలసిన వాడినే కదా!" అని అన్నాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
నూట ఐదవ సర్గ.

రాముడు ఈ ప్రకారంగా కాలపురుషునితో మాట్లాడుతూ ఉండగా, దుర్వాసుడు లక్ష్మణుడు నిలబడి కాపలా కాస్తున్న ద్వారం వద్దకు వచ్చాడు. "కుమారా! నేను వెంటనే రాముని చూడాలి. నా రాకను గురించి రామునికి తెలియజెయ్యి. లేకపోతే నన్ను లోపలికి పోనివ్వు." అని అన్నాడు. లక్ష్మణుడు దుర్వాసునికి వినయంగా నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు. "మహాత్మా! నన్ను మన్నించండి. తమరు ఏ పని మీద వచ్చారో చెబితే దానిని నేనే తమరికి చేసి పెడతాను. రాముడు ప్రస్తుతము మరొక అవసరమైన పని మీద ఉన్నాడు. తమరు కొంచెం సేపు నిరీక్షించండి. రాముడే బయటకు వస్తాడు." అని అన్నాడు లక్ష్మణుడు. దుర్వాసుడు కోపంతో మండిపోయాడు కళ్లనుండి నిప్పులు రాలుతున్నట్టు లక్ష్మణుని వంక చూచాడు. "లక్ష్మణా! నేను వచ్చానని తక్షణమే రామునికి తెలియజెయ్యి లేక పోతే, రాముని, నిన్ను, నీ సోదరులను, సుతులను నీ రాజ్యమును సర్వనాశనం అయేట్టు శపిస్తాను. నేను నా కోపాన్ని అణచుకోలేక పోతున్నాను." అని ఉరిమాడు దుర్వాసుడు.

లక్ష్మణుడు మనసులో ఇలా అనుకున్నాడు. "రాముడి దగ్గరకు వెళితే నన్ను ఒకడినే రాముడు చంపుతాడు. రాముడి దగ్గరకు వెళ్లకపోతే ఈ ముని అందరినీ సర్వనాశనం చేస్తాడు. నా ఒక్కడి ప్రాణం కోసం ఇంతమందిని బలిపెట్టలేను. నేనే వెళతాను." అని అనుకున్నాడు. ద్వారం తీసుకొని లోపలకు వెళ్లాడు. కాలపురుషుడు మాట్లాడటం ఆపేసాడు. రాముడు లక్ష్మణుని చూచాడు. కాలపురుషుడు వెళ్లిపోయాడు. లక్ష్మణుడు దుర్వాసుని రాక గురించి రామునికి చెప్పాడు. రాముడు వెంటనే దుర్వాసుని వద్దకు వచ్చాడు. ఆయనను సత్కరించాడు. రాముని చూడగానే దుర్వాసుని కోపం ఎగిరిపోయింది. "ఏమీ లేదు రామా!

అమరనాథ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నేను ఒక వ్రతం చేసాను. ఈ నాటితో అది పరిసమాప్తి అయింది. నీ ఇంట్లో భోజనము చేయవలెనని వచ్చాను. ఇప్పుడు ఈ క్షణంలో ఏది ఉంటే అది పెట్టు. తింటాను." అని అన్నాడు దుర్వాసుడు. రాముడు వెంటనే దుర్వాసునికి భోజన ఏర్పాట్లు చేసాడు. దుర్వాసుడు రాముని మందిరములో భోజనము చేసి వెళ్లిపోయాడు.

అప్పుడు రాముడికి కాలపురుషుడు చెప్పిన మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. శోకంతో కుంగి పోయాడు. కాలపురుషునికి ఇచ్చిన మాట ప్రకారం ఇప్పుడు తను లక్ష్మణునికి మరణ దండన విధించాలి. ఎలాగ" అని దు:ఖిస్తున్నాడు. రాముడికి నోట మాట రావడం లేదు. మౌనంగా తనలో తాను కుమిలిపోతున్నాడు రాముడు.

ఉత్తర రామాయణము
నూట ఆరవ సర్గ.

చింతాక్రాంతుడై ఉన్న రాముని చూచి లక్ష్మణుడు ఇలా అన్నాడు. "రామా! కాల గతిని ఎవరు మార్చ గలరు. అంతా విధిలిఖితము. అలా జరగాల్సి ఉంది. జరిగింది. లేకపోతే ఆ సమయంలోనే దుర్వాసుడు అక్కడకు రావలెనా! నీ నియమము ప్రకారము నీవు నన్ను చంపాలి. చంపు. సందేహించకు. చేసిన ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చకపోతే నరకానికిపోతారు అని నీవే కదా పదే పదే చెబుతావు. కాబట్టి నీవు అన్నమాట నెరవేర్చుకో." అని అన్నాడు లక్ష్మణుడు. లక్ష్మణుని మాట విన్న సభాసదులు ఏమీ మాట్లాడలేదు. కుల గురువు వసిష్టుడు లేచి ఇలా అన్నాడు. "ఈ విషయం గురించి నాకు ముందే తెలుసు. కాబట్టి లక్ష్మణుడి చంపడంకన్నా దేశబహిష్కరణ ఉ త్తమము. రామా! నీవు చేసిన ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చు. ధర్మస్వరూపుడవు నీవే ధర్మం తప్పితే ఇంక ప్రజలు ఎలా ధర్మంపాటిస్తారు. నీవే ధర్మం తప్పితే మూడులోకములు ధర్మం తప్పుతాయి. నీవు ఇప్పుడు లక్ష్మణుని విడిచిపెట్టడం ద్వారా ధర్మం రక్షింపబడుతుంది. ఎందుకంటే లక్ష్మణుడు సత్పురుషుడు. నీ తమ్ముడు. వధించడం, విడిచిపెట్టడం రెండూ సమనమే.కాబట్టి లక్ష్మణుని వదిలిపెట్టు. నీ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరుతుంది." అని అన్నాడు వసిష్ఠుడు.

రాముడు ఆలోచించి ఇలా అన్నాడు. "కుల గురువు వసిష్ఠుల వారు చెప్పినది యదార్థము. వధించడం, విడిచిపెట్టడం రెండూ సమానమే. కాబట్టి నేను లక్ష్మణుని వదిలివేస్తున్నాను." అని అన్నాడు. ఆ మాట విన్న లక్ష్మణుడికి ఒక్క సారిగా కళ్లనిండుగా నీళ్లు వచ్చాయి. పుట్టినప్పటినుండి ఒక్క రోజు కూడా రాముని విడిచి ఉండలేదు. కాని ఈ రోజు రాముని శాశ్వతంగా విడిచిపెట్ట వలసి వచ్చింది. దీని కన్నా మరణం మేలుకదా అని అనుకున్నాడు. కాని రామాజ్ఞను తప్పకూడదు. అందుకని ఇంటికి కూడా వెళ్లకుండా అటునుండి అటే బయటకు వెళ్లిపోయాడు.

సరయూనదీ తీరానికి వెళ్లాడు. ఒక సమతల ప్రదేశంలో కూర్చున్నాడు. శరీరములోని నవరంధ్రములను నిగ్రహించాడు. ఊపిరి బయటకు పోకుండా బిగపట్టాడు. లక్ష్మణుడికి ఉచ్ఛ్వాసము నిశ్వాసము నిలిచిపోయాయి. యోగసమాధిలో ఉన్నాడు

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

లక్ష్మణుడు. ఇంద్రుడు, దేవతలు లక్ష్మణుని సశరీరంగా స్వర్గానికి తీసుకొని పోయారు. దేవతలందరూ విష్ణువులో నాలుగవ అంశ తిరిగి స్వస్థానము చేరిందని సంతోషించారు.

ఉత్తర కాండము
నూట ఏడవ సర్గ.

లక్ష్మణుని వదిలివేసిన తరువాత రాముడు ఏకాకి అయ్యాడు. రాజ సభకు వచ్చాడు. రాజ సభలో ఉన్న మంత్రులు సేనాపతులు పురప్రముఖులను ఉద్దేశించి ఇలా అన్నాడు. "నేను భరతుని అయోధ్యకు రాజ్యాభిషిక్తుని చేసి వానప్రస్థము వెళ్లదలచుకున్నాను. లక్ష్మణుడు పోయిన మార్గములో నే నేనూ పోతాను."అని అన్నాడు. రాముని నిర్ణయం విని సభాసదులు నిశ్చేష్టులయ్యారు. కొంతమంది మూర్ఛపోయారు. భరతునికి ఏమి మాట్లాడాలో తోచలేదు. "రామా! నీవులేని ఈ రాజ్యము నాకు అవసరం లేదు. నాకు నీ తోటిదే లోకము. తమరు ఒక పని చేయండి. కుశుని దక్షిణ కోసల దేశమునకు. లవుని ఉత్తర కోసల దేశమునకు పట్టాభిషిక్తులుగా చేయండి. వెంటనే శత్రుఘ్నుని వద్దకు వార్తాహరులను పంపుదాము. శత్రుఘ్నుడు కూడా మనతో వస్తాడు." అని అన్నాడు భరతుడు. ఆ మాటలు విన్న వసిష్ఠుడు, మౌనంగా ఉన్న సభికులను చూచి, రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! ఇన్నాళ్లు అయోధ్యను పాలించావు. ఇప్పుడు వానప్రస్థము వెళతాను అంటున్నావు. ఈ సభికులు ఎలా చెబితే అలా చెయ్యడం ఉత్తమము. ప్రజల మాట పాలకులకు శిరోధార్యము కదా!" అని అన్నాడు వసిష్ఠుడు.

రాముడు సభాసదులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "సభాసదులారా! నేను నా తమ్ములతో వానప్రస్థము వెళ్లదలచుకున్నాను. మీ అభిప్రాయము ఏమి?" అని అడిగాడు. సభికులంతా ముక్తకంఠంతో "మీరు ఎక్కడికి పోతే మేమూ అక్కడికే వస్తాము. మేమేకాదు మా భార్యాపుత్రులతో మిమ్ములను అనుసరిస్తాము. మీరు ఎక్కడికిపోతే అక్కడకు వస్తాము. మీరు లేని అయోధ్యలో మేము ఉండలేము. మిమ్ము అనుసరించి ఉండటమే మాకు ఆనందము. మీరు ఎక్కడ ఉంటే అదే మాకు అయోధ్య. అదే మాకు స్వర్గము." అని అన్నారు. రాముడు అందుకు సమ్మతించాడు. తరువాత కుశలవుల పట్టాభిషేకమునకు ఏర్పాట్లు చకా చకా చేసారు. కుశుని దక్షిణ కోసల దేశమునకు, లవుని ఉత్తర కోసల దేశమునకు రాజులుగా అభిషేకించారు. వింధ్య పర్వత సమీపములో కుశావతి అనే నగరము రాజధానిగా దక్షిణకోసల దేశమునకు కుశుడు అభిషిక్తుడు అయ్యాడు. శ్రావస్తి అనే నగరము రాజధానిగా లవుడు ఉత్తర కోసల దేశమునకు అభిషిక్తుడు అయ్యాడు. రాముడు వారికి వేలకొలది అశ్వములను, ఏనుగులను, రథములను, అపారమైన ధనరాసులను ఇచ్చాడు. రాముడు కుశలవులను వారి వారి రాజధాని నగరములకు సాగనంపాడు. శత్రుఘ్నుని కొరకు దూతలను పంపాడు.

ఉత్తరకాండము
నూట ఎనిమిదవ సర్గ.

రాముడు పంపిన దూతలు మధురా నగరమునకు వెళ్లారు. మూడు రోజులు ప్రయాణం చేసి

మధురా నగరం చేరుకున్నారు. అయోధ్యలో జరిగిన పరిణామాలన్నీ విశధంగా శత్రుఘ్నుడికి చెప్పారు. రాముడు చేసిన ప్రతిజ్ఞను అనుసరించి, రాముడు లక్ష్మణుని వదిలివేయడం, కుశలవుల పట్టాభిషేకము, రాముని వాన ప్రస్థ నిర్ణయము, అయోధ్యలోని పౌరులందరూ రాముని అనుసరించడానికి నిర్ణయం తీసుకోవడం, అయోధ్యానగరం నిర్మానుష్యం కాబోతోందన్న విషయము, అన్నీ వివరంగా చెప్పారు. శత్రుఘ్నుని త్వరగా బయలు దేరమని తొందర చేసారు. శత్రుఘ్నునికి విషయం అర్థం అయింది. తాను కూడా రాముని అనుసరించవలసిన సమయం వచ్చిందని తెలుసుకున్నాడు. వెంటనే మంత్రులను పురోహితులను, పురప్రముఖులను పిలిపించాడు. అయోధ్యలో జరిగిన పరిణామాలన్నీ వారికి వివరించాడు. తాను కూడా రాముని అనుసరించవలసిన సమయం వచ్చిందని తెలియజేసాడు. వెంటనే శత్రుఘ్నుడు తన కుమారులను ఇద్దరినీ రాజ్యాభిషిక్తులను చేసాడు. పెద్దకుమారుడు సుబాహువును మధురకు, చిన్న వాడు శత్రుఘాతిని వైదిశా నగరానికి రాజులుగా చేసాడు. తనకు ఉన్న ధనాగారమును, సైన్యమును రెండు భాగాలుగా చేసి ఇద్దరు కుమారులకు సమంగా పంచి ఇచ్చాడు. ఇద్దరు కుమారులను వారి వారి రాజధానులకు పంపి తాను అయోధ్యకు బయలుదేరాడు శత్రుఘ్నుడు.

శత్రుఘ్నుడు అయోధ్యకే చేరేటప్పటికి రాముడు తెల్లని వస్త్రములు ధరించి, మునుల మధ్య కూర్చుని ఉన్నాడు. శత్రుఘ్నుడు రాముని చూచి ఇలా అన్నాడు. "రామా! నేను కూడా నిన్ను అనుసరిస్తాను. నా కుమారు లిద్దరినీ పట్టాభిషిక్తులను చేసి వచ్చాను. నీవు ఎక్కడికి పోతే అక్కడకు నేనూ వస్తాను." అని అన్నాడు. రాముడు దానికి సమ్మతించాడు. రాముని వానప్రస్థ నిర్ణయము దావాగ్నిలా అటు కిష్కింధకు ఇటు లంకకు పాకిపోయింది.. కిష్కింధనుండి సుగ్రీవుడు, హనుమంతుడు మొదలగు వానరులు, లంకనుండి విభీషణుడు, రామభక్తులైన రాక్షసులు అయోధ్యకు చేరుకున్నారు. వానరులు రాక్షసులు అందరూ రామునికి నమస్కరించి ఇలా అన్నారు. "రాజా! మేము కూడా నీతో వస్తాము. మేము లేకుండా నీవు ఒక్కడివే వెళితే మమ్ములను చంపినంత ఒట్టు." అని ఒట్టుకూడా పెట్టుకున్నారు. సుగ్రీవుని రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! నేను కూడా అంగదుని కిష్కింధకు పట్టాభిషిక్తుని గావించి, రాజ్యము అతనికి అప్పగించి వచ్చాను. నేను కూడా నిన్ను అనుసరిస్తాను. కాదనకు." అని అన్నాడు. రాముడు ఆ మాటలకు చలించిపోయాడు. "మిత్రమా! సుగ్రీవా! నేను కూడా అంతే. నీవు లేకుండా స్వర్గమునకు కూడా వెళ్లను. నీవు నాతో రావచ్చును." అని అన్నాడు. రాముడు విభీషణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "విభీషణా! నీవు లంకలో లేకపోతే లంకకు దిక్కు ఎవ్వరు? కాబట్టి నీవు లంకకు పోయి లంకను పాలించు. నీతో నాకు ఉన్న స్నేహభావంతో నిన్ను ఆదేశిస్తున్నాను. నీవు వెంటనే లంకకు వెళ్లు. నా మాటకు ఎదురు చెప్పవద్దు. నీకు ఆ జగన్నాథుడే శరణ్యము. నీవు నిరంతరమూ ఆ జగన్నాథుని ఆరాధించు. భజించు నీకు శుభం కలుగుతుంది." అని అన్నాడు. విభీషణుడు రాముని ఆదేశమును శిరసావహించాడు.

రాముడు హనుమంతుని తన దగ్గరగా పిలిచి ఇలా అన్నాడు. "హనుమా! నీకు బ్రహ్మదేవుడు దీర్ఘాయువును ఇచ్చాడు. నీవు బ్రహ్మగారి మాటను వృధా చేయకు. రామాయణము ఈ లోకములో ప్రచారంలో ఉన్నంతవరకూ నీవు జీవించి ఉంటావు.

అమరనేని అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

నీవు చిరంజీవివి." అని ఆశీర్వదించాడు రాముడు. ఆ మాటలు విన్న హనుమ రామునితో ఇలా అన్నాడు. "రామా! నీవు చెప్పినట్లే చేసెదను. రామ కథ ఈ లోకములో నిలిచి ఉన్నంత వరకూ నేను కూడా భూమి మీద జీవించి ఉండెదను." అని అన్నాడు. తరువాత రాముడు జాంబవంతునికి, మైందునికి ద్వివిదునికి వారు కలియుగము వచ్చువరకూ జీవించి ఉందురని వరం ఇచ్చాడు. వారు తప్ప మిగిలిన వానరములను, ఎలుగుబంట్లను తనతో రావడానికి అనుజ్ఞ ఇచ్చాడు రాముడు.

ఉత్తర కాండము
నూటతొమ్మిదవ సర్గ.

మరునాడు తెల్లవారగానే రాముడు పురోహితుని పిలిచి ఇలా అన్నాడు. "ఇంక నేను బయలు దేరు సమయం ఆసన్నమయింది. నా ముందు బ్రాహ్మణులు అగ్నిహోత్రము తీసుకొని నడుస్తారు. నేను వాజపేయము చేసినందుకు లభించిన వాజపేయఛత్రము నా ముందు తీసుకువెళ్లండి." అని ఆదేశించాడు. కులగురువు వసిష్ఠుడు రాముని వానప్రస్థమునకు చేయవలసిన క్రతువులు అన్నీ పూర్తిచేసాడు. తరువాత రాముడు తెల్లని వస్త్రములు ధరించి, దర్భలు చేత పట్టుకొని సరయూ నదీ తీరానికి వెళ్లాడు. రాముడు మౌనంగా నడుస్తున్నాడు. ఎవరితో ఏమీ మాట్లాడటం లేదు. రాముని ధనుస్సు (కోదండము) మనుష్య రూపము ధరించి రాముని వెంట నడిచింది. వేదములు,గాయత్రి, ఓంకారము, వషట్కారములు అందరూ బ్రాహ్మణ రూపములతో రాముని అనుసరించారు. ఋషులు, మునులు, బ్రాహ్మణులు, రాముడిని అనుసరించి వెళుతున్నారు. వారి వెంట అంతఃపుర స్త్రీలు, పరిచారికలు, వెళుతున్నారు. భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు తమ అంత:పుర కాంతలతో కలిసి తమ తమ అగ్నిహోత్రములతో సహా రాముని వెంట వెళుతున్నారు. వారి వెనుక మంత్రులు సేనాధి పతులు, సామంతులు, వారి అనుచరులు, భార్యాపిల్లలతో కలిసి రాముని వెంట వెళుతున్నారు. రాముని వెంట వెళు తున్న స్త్రీలు, పురుషులు, బాలురు, వృద్ధులు అంతా అమితోత్సాహంతో రాముని అనుసరిస్తున్నారు. రాముడు ఎక్కడకు వెళితో అక్కడకు వెళ్లడానికి సిద్ధమే అన్నట్టు రాముని వెంట వెళుతున్నారు. వారిలో "అయ్యో ఎందుకు వెళుతున్నామా" అని అనుకున్న వాడు లేడు. ఎవరికీ దు:ఖము లేదు. అందరూ ఆనందంతో రాముని అనుసరిస్తున్నారు. రాముడు వెళు తున్న దారిలో ఉన్న పల్లెలలో ఉన్న ప్రజలు కూడా తమ తమ పనులు వదిలిపెట్టి రాముని అనుసరించారు. అయోధ్యలో ఉన్న ప్రజలు అందరూ రాముని అనుసరించారు. వారివెంట వానరములు భల్లూకములు, రాక్షసులు అనుసరించారు. రాముడు వెళుతుంటే వృక్షములు, కొండలు గుట్టలు కూడా కన్నీరు కార్చాయి. ఇంతెందుకు అయోధ్యా నగరంలో గాలిపీల్చే ఒక్క ప్రాణి కూడా లేదు. అన్నీ రాముని అనుసరించాయి. అయోధ్య నిర్మానుష్యం అయింది.

ఉత్తరకాండము
నూటపదవ సర్గ.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

అయోధ్యకు ఒకటిన్నర యోజనముల దూరంలో ఉన్న సరయూనదీ తీరానికి చేరుకున్నాడు రాముడు. ఆ కాలంలో సరయూ నది పవిత్రజలాలతో నిండుగా పరవళ్లు తొక్కుతూ ప్రవహిస్తూ ఉంది. ఆ సమయంలో బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో సహా రాముడు వద్దకు వచ్చి ఆకాశంలో నిలబడ్డాడు. బ్రహ్మదేవుని తేజస్సుతో ఆకాశం అంతా తేజోమయం అయింది. దేవతలు రాముని మీద పుష్పవర్షము కురిపిస్తున్నారు. వాయుదేవుడు మంద్రంగా వీస్తున్నాడు. గంధర్వులు మృదుమధురంగా గానం చేస్తున్నారు. అప్సరసలు నృత్యం చేస్తున్నారు. బ్రహ్మ దేవుడు ఆకాశము నుండి రామునికి వినబడేటట్టుగా "ఓ శ్రీ మహా విష్ణూ! స్వర్గలోకానికి నీకు స్వాగతం. మా భాగ్యవశంతో మరలా నీవు మరలా స్వర్గలోక ప్రవేశం చేస్తున్నావు. రామా! నీ సోదరులతో సహా నీ పూర్వదేహంలో ప్రవేశించు. నీవు నిరాకారమూ, సర్వవ్యాపకమూ అయిన వైష్ణవ తేజంలో కానీ, శుద్ధసత్వగుణ ప్రధానమైన బ్రహ్మస్వరూపములో గానీ ప్రవేశించు. నీ ఇష్టం." అని పలికాడు బ్రహ్మ. రాముడు తన తమ్ములతో సహా సర్వవ్యాపకము అయిన వైష్ణవ తేజంలో సశరీరంగా ప్రవేశించాడు. రామావతారం పరిసమాప్తి అయింది.

విష్ణుతేజంలో లీనమైపోయిన రాముని దేవతలు, సిద్ధులు, సాధ్యులు, మరుద్గణములు, ఇంద్రుడు, అగ్ని, ఋషులు, గంధర్వులు, అప్సరసలు, గరుడుడు, నాగులు, యక్షులు, దైత్యులు, దానవులు మొదలగు వారు భక్తితో పూజించారు. రాముడు వైష్ణవ తేజంలో ప్రవేశించడంతో స్వర్గం పరిపుష్టమయింది. వైష్ణవ తేజంలో ప్రవేశించిన రాముడు బ్రహ్మతో ఇలా అన్నాడు. "నా తోపాటు అయోధ్యావాసులు, వానరులు, రాక్షసులు ఇంకా చాలామంది వచ్చారు. నామీద భక్తితో వారు నన్ను అనుసరించారు. నా కోసం తమ శరీరాలను వదిలిపెట్టారు. వారందరికీ ఉత్తమ లోకములు ప్రసాదించు." అని పలికాడు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు వారికోసం సంతానకము అనే లోకాన్ని సృష్టించాడు. వారిని ఆ లోకానికి పంపాడు. "ఓ విష్ణూ! నిన్ను అనుసరించి నీ కోసం దేహాలు వదిలిన ప్రాణులన్నీ సంతానకము అనే పుణ్య లోకాన్ని పొందుతారు." అని అన్నాడు. బ్రహ్మవాక్కు ప్రకారము రాముని అనుసరించిన వారందరూ సంతానకమనే లోకంలోకి ప్రవేశించారు. సుగ్రీవుడు సూర్యలోకంలో ప్రవేశించాడు. దేవతా అంశలతో పుట్టిన వానరులు తమ తమ పితృ అంశలలో ప్రవేశించారు. బ్రహ్మదేవుడు ఈ విధంగా పలుకుతూ ఉంటే రామునితో వచ్చిన అయోధ్యావాసులు సరయూనదిలో ప్రవేశించారు. తమ తమ మానుష శరీరాలను వదిలి పెట్టి దేవతలు తెచ్చిన విమానాలలో ఎక్కి సంతాన లోకమునకు వెళ్లిపోయారు. కేవలం మానవులే కాదు రాముని అనుసరించిన పశువులు, మృగములు పక్షులు కూడా సరయూనదిలో దూకి, ప్రాణత్యాగము చేసి ఉత్తమ లోకములకు వెళ్లిపోయాయి. సరయూనదీ జలాలను తాకిన వెంటనే వాటికి ముక్తిలభించింది. రాముని వెంట వచ్చిన ప్రాణులన్నింటికీ స్వర్గలోక ప్రాప్తి కలిగించి, బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో సహా బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు.

నూటపదకొండవ సర్గ.

అమరనధ్ అమర్

శ్రీమద్రామాయణ మహాత్మ్యము.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

ఉత్తరాకాండ సహితమైన ఈ రామాయణ మహా కావ్యము బ్రహ్మపూజితము. రామాయణము అనే పేరుతో ఈ మహాకావ్యము వాల్మీకి మహర్షిచేత రచింపబడినది. ఈ అనంత విశ్వంలో అణువు అణువునా వ్యాపించి ఉన్న శ్రీమహావిష్ణువు రామావతారము చాలించి తన పూర్వరూపమైన విష్ణుతేజమును పొందాడు. స్వర్గంలో ప్రతిష్ఠితుడయ్యాడు. ఇది శ్రీమహావిష్ణువు రామావతార చరిత్ర దీనిని స్వర్గలోకములో దేవతలు, మునులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, మహర్షులు నిత్యం పారాయణ చేస్తుంటారు. ఈ రామాయణ కావ్యము చదివినా, వినినా, గానం చేసినా, వారికి ఆయుష్షు వృద్ధిఅవుతుంది. నిత్య సౌభాగ్యంతో తులతూగుతారు. పుత్రసంతానం కలుగుతుంది. ధనము లేని వారికి ధనము వృద్ధి చెందుతుంది.

ఈ రామాయణ కావ్యంలో కనీసం ఒక్క శ్లోకం చదివినా, వారు చేసిన పాపాలన్నీ పటాపంచలవుతాయి. అంతేకాదు, ప్రతిదినము పాపం చేసేవాడు కూడా, రోజూ ఈ రామాయణంలో ఒక్క శ్లోకం చదివితే ఆ రోజు చేసిన పాపాలు పోతాయి. ఈ రామాయణ కావ్యము వేదముతో సమానమైనది. శ్రాద్ధసమయములలో రామాయణము పఠించతగినది. ఈ రామాయణము బ్రాహ్మణులచేత చదివించుకొనవలెను. చదివిన వారికి గోవులు, బంగారము, ధనము దానంగా ఇవ్వాలి. ఈ రామాయణము చదివిన వాడు సంతోషిస్తే దేవతలు కూడా సంతోషిస్తారు. ఆయుష్షును పెంచే ఈ రామాయణమును చదివే వాడు పుత్ర పౌత్ర సమేతంగా ఈలోకంలో పూజింపబడతాడు. మరణించిన తరువాత ఉత్తమ లోకములను పొందుతాడు. ఉదయం సమయంలో గానీ, మధ్యాహ్న సమయంలో గానీ, సాయం సమయంలో గాని రామాయణము పఠించు వాడు ఎన్నటికీ చెడిపోడు.

ఈ రామాయణములో కనీసం ఒక్క సర్గ చదివినా వినినా వేయి అశ్వమేధయాగములు చేసిన పుణ్యం లభిస్తుంది. రామాయణము వింటే గంగానదీలోస్నానం చేసిన పుణ్యము, కాశీ, గయా, ప్రయాగ మొదలగు క్షేత్రములు దర్శించినపుణ్యము లభిస్తుంది. రామాయణము చదివినా, విన్నా, వానికి గ్రహణ కాలములో కురుక్షేత్రములో బంగారము దానం చేసిన పుణ్యం లభిస్తుంది. ఈ రామాయణాన్ని శ్రద్ధతో చదివినా, విన్నా, మరణానంతరము వాడు విష్ణుసాయుజ్యము పొందుతాడు. అతని భార్యా పుత్రులు సంతానము తోనూ, సంపదలతోనూ వృద్ధి పొందుతారు. ఈ రామాయణ మహా కావ్యము గాయత్రీ స్వరూపము. ఈ సత్యమును గ్రహించి రామాయణమును పరిశుద్ధమైన అంత:కరణముతో చదవాలి.

రామాయణము ప్రతిదినము పఠించే వాడు దీర్ఘాయుష్షను పొందుతాడు. కాబట్టి ప్రతి మానవుడు ప్రతిరోజూ రాముని స్మరించాలి. రాముని ధ్యానించాలి. రామాయణము చదవాలి. ఇతరులకు వినిపించాలి. రామాయణమును చదివినవారే కాదు, వారి తండ్రులు, తాతలు, ముత్తాతలు కూడా విష్ణుసాయుజ్యం పొందుతారు. చదివినవారి పుణ్యం వారికీ లభిస్తుంది. రామాయణ మహా కావ్యము ధర్మము, అర్థము, కామము, మోక్షము అనే నాలుగు పురుషార్థములను ఇస్తుంది. కాబట్టి రామాయణ నిత్య పారాయణము ప్రతి మానవుని కర్తవ్యము. రాముని అవతార పరిసమాప్తి అయిన తరువాత చాలా సంవత్సరములు అయోధ్య నిర్మానుష్యంగా ఉంటుంది. తరువాత ఋషభుడు అనే రాజు వచ్చి అయోధ్యను పాలిస్తాడు.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తరకాండము

క్రమక్రమంగా అయోధ్య మనుష్యులతో, ఇతర ప్రాణులతో క్రిక్కిరిసిపోతుంది. అయోధ్య భారతదేశంలో ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రంగా విరాజిల్లుతుంది. భవిష్యత్కథతోనూ ఉత్తర కాండతోనూ నిండిన ఈ రామాయణ కావ్యము ప్రచేతసుని పుత్రుడైన వాల్మీకి మహర్షిచేత రచింప బడి, బ్రహ్మచేత ఆమోదింపబడి, దీనిని పఠించిన, విన్న, సర్వజనులకు ఆయుర్వర్ధకము, మంగళకరము అవుతుంది. ఇది బ్రహ్మవాక్కు. ఈ విషయాన్ని మనమందరమూ ఎలుగెత్తి ముక్తకంఠంతో లోకానికి చాటి చెప్పాలి. ఇది ప్రతి మానవుడి తక్షణ కర్తవ్యము.

శ్రీమద్రామాయణము
ఉత్తర కాండము నూటపదకొండవసర్గ సంపూర్ణము.
శ్రీమద్రామాయణ మహా కావ్యము సర్వం సంపూర్ణము.
ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్

శాంతి మంత్రము

ఓం సర్వేషాం స్వస్తిర్భవతు సర్వేషాం శాంతిర్భవతు
ఓం సర్వేషాం పూర్ణం భవతు సర్వేషాం మంగళం భవతు
సర్వేభవంతు సుఖిన: సర్వేసంతు నిరామయా:
సర్వేభద్రాణి పశ్యంతు మాకశ్చిత్ దుఃఖభార్భవేత్
ఓం అసతోమా సద్గమయ తమసోమా జ్యోతిర్గమయ
ఓం మృత్యోర్మా అమృతం గమయ.
ఓం పూర్ణమద: పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే
పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవా అవశిష్యతే
ఓం సహనావవతు సహనౌభునక్తు సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వినా వధీతమస్తు మా విద్విషావహై
ఓం శాన్తి: శాన్తి: శాన్తి:

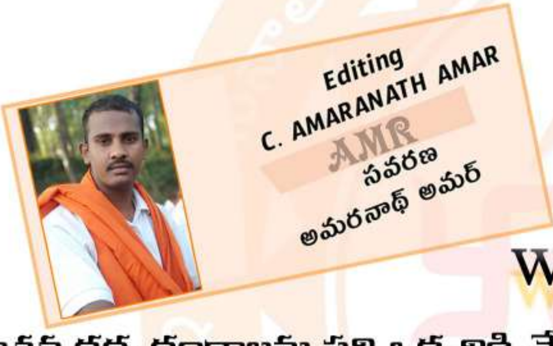

www.sanatanadharm.com

సనాతన ధర్మ గ్రంథాలను ప్రతి ఒక్కరికి చేరువ చేసేందుకు అమర్నాథ్ ఆధ్వర్యంలో వెబ్ సైట్ ప్రారంభించడం జరిగింది. ఇందులో హిందూ ధర్మానికి చెందిన అన్ని గ్రంథాల సమాచారం ఉంటుంది. మన గ్రంథాల్లోని ప్రతి విషయాన్నీ విపులంగా వివరిస్తూ, అందరికి అర్థమయ్యే విధంగా తయారు చేయడం జరిగింది. అనేక గ్రంథాలను చదివి.. అందరికి అర్థమయ్యే రీతిలో దీనిని రాయడం జరిగింది. మీరందరు ఆదరిస్తారని, ఆశిస్తున్న ఇట్లు మీ అమర్నాథ్ అమర్ ....

అమరనధ్ అమర్

SANATANA DHARMAM